

บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

**Role of Fatoni University in Establishing Peace in the Three Southern
Border Provinces**

ยูโซ๊ะ บุงา

Yusoh Bunga

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Arts in Islamic Studies

Prince of Songkla University

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์   บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชาย
 แดนภาคใต้
 ผู้เขียน   นายยูโซ๊ะ บุงา
 สาขาวิชา   อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....

(ดร.ซาฟีอี อาดำ)

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา)

.....กรรมการ

(ดร.ซาฟีอี อาดำ)

.....กรรมการ

(ดร.อับดุลฮาดี สะบูดิง)

.....กรรมการ

(ดร.อิบรอเฮม เต๊ะแห)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
 เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร.ชาฟีอี อาดำ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายยูไซะ บุงา)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายยูโซ่ นงา)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้เขียน	นายยูโซ๊ะ บุงา
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)ความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามและทั่วไป 2)นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ3)บทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารเพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์และการศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่1)กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี จำนวน 5 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจงตามรายบุคคล 2)กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ บุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนี จำนวน 367 คนจากประชากรทั้งหมด 4,502 คน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS13.0 FOR WINDOWS สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความหมายและความสำคัญของสันติภาพโดยทั่วไปคือ การที่สังคมใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนไม่เอาเปรียบกัน ไม่ระแวงต่อกัน เคารพในความคิดที่แตกต่างกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและสังคมอยู่รอดได้ด้วยความยุติธรรมและสันติภาพ ส่วนความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามคือ อิสลามได้ให้ความสำคัญเรื่องสันติภาพไม่เฉพาะบนโลกนี้เท่านั้นแต่หมายรวมถึงโลกอาคีเราะฮ์(ชีวิตหลังความตาย)ด้วย เพราะสันติภาพในอิสลามถูกประทานลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่างโดยส่งศาสนทูตมูฮัมมัด ﷺ เพื่อมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นบนโลกนี้ สิ่งแรกที่จะทำให้เกิดสันติภาพได้นั้นคือ บรรดามนุษย์ทั้งหลายจะต้องมีหลักอะกิดะฮ์(หลักศรัทธา)ที่ถูกต้องเที่ยงตรงคือ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ เชื่อมั่นต่อการมีอยู่จริงของอัลลอฮ์ ﷻ ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดและไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ห้ามโดยยึดแบบอย่างจากท่านนบีมูฮัมมัด ﷺ ก็จะทำให้เกิดสันติภาพได้

2. นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพมีดังนี้ 1) ด้านการเปิดหลักสูตรและรายวิชาที่สนับสนุนสันติภาพเพื่อต้องการให้นักศึกษามีพื้นฐานและแนวคิดในเรื่องสันติภาพและเป็นบุคคลที่รักสันติภาพ 2) ด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสังคมผ่านหลักสูตรรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกีฬามูลนิธิ กลุ่มศึกษาอัลกุรอานและอบรมผู้นำต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาเป็นแบบอย่างในการสร้างสันติภาพระดับชุมชน ชาติ และนานาชาติ และ 3) ด้านการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนด้านสันติภาพ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีพยายามทำหน้าที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสันติภาพตามแบบอย่างอิสลาม โดยอาศัยการศึกษา การเขียนตำราและการนำเสนอในเวทีต่างๆ

3. บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร รองลงมา คือ ด้านการผลิตบัณฑิต และด้านการเปิดหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนจากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะ พบว่า มหาวิทยาลัยมีแนวคิดหลักคือการสร้างสันติภาพในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก รวมทั้งโลกหน้าด้วย โดยให้คนในสังคมมีความรู้เรื่องศาสนาก่อนผ่านสโลแกน อูมมะฮฺ วาหิดะฮฺ (ประชาชาติเดียวกัน) และอูมมะฮฺ วะสะฮฺฏอ (ประชาชาติสายกลาง) และมหาวิทยาลัยได้ปลูกฝังบัณฑิตรักและสร้างสรรค์สันติภาพในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการอิสลาม

Thesis Title	Role of Fatoni University in Establishing Peace in the three Southern Border Provinces
Author	Mr.Yusoh Bunga
Major program	Islamic Studies
Academic Year	2014

ABSTRACT

The objectives of this research are to study (1) meaning and importance of peace in Islam and general, (2) the policy of Fatoni University in establishing peace, and (3) the role played by the university in peace building in the three southern border provinces. The research is qualitative and was conducted by collecting, studying and analyzing related data and literature materials, and using field study through interview and questionnaire. The samples used in the research include 1) 5 interviewed selective administrators of the university, and 2) 367 staff and students out of the total 4,502 population. The researcher used SPSS13.0 FOR WINDOWS PROGRAM to analyze the data. The statistics applied are the percentage, average value, and standard deviation value.

The results of the research found that

1. The meaning and importance of peace in general is that all people could live together happily and peacefully in the same community. No one afflicts, exploits, and is suspicious to others. All uphold justice and peace. And in Islam, peace is not only given importance for the sake of this world but also Akhirah (life after death). According to Islam, peace was bestowed by God, Almighty, upon human beings through Prophet Muhammad (Peace be upon him) who was the best model in maintaining life and building peace on earth. Peace in man could be created only by inculcation of right faith, namely belief in Allah (Glorious be to Him), His omnipresence, abiding by His commandments, and avoiding what was prohibited by Him.

2 The policy adopted by the university related to peace building are manifested in 1) its academic programs and subjects to make students understand and love peace, 2) its producing graduate in order to build peace in community through various subjects and activities such as Qiyamullail (night religious activities), Quranic learning group class, and training to make the learners exemplary in peace building at local, national and international levels, and 3) its creating awareness in public mind with relation to peace. In this case, Fatoni University attempted to function as a learning and peace building institute in conformity with Islam through various publications and academic forums.

3. Regarding the roles played by the university to promote and establish peace in the three southern provinces, the study found that generally it is at very good level. Individually, the highest mean level of the role conducted is in the administrators' way of thinking. Secondary to it is producing peace-loving graduate. The initiation of new peace-orientated program is at very good level. The suggestions resulted from the research interview found that the university has its own way of thinking in peace building at individual, family, community, as well as national and international level for the sake of this worldly life and the hereafter. In realizing this aim, at first step it taught the community religious knowledge through the slogan of Ummah Wahidah (One Nation) and Ummah Wasata (Moderate or Tolerant Nation). The university also aims to imbue students with Islamic spirit of loving and upholding peace in multi-cultural society.

موضوع البحث :	دوار جامعة فطاني في بناء السلام في المحافظات الثلاث الولايات الحدود الجنوبية
البحث :	يوسف بوغا
التخصص :	دراسات الإسلامية
العام الجامعي :	1436 هجرية

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث الى دراسة (1) معنى الأمن والاستقرار والسلام وأهميتها في الإسلام وفي غيرها (2) سياسة جامعة فطاني في بناء الأمن والسلام في ثلاث الولايات الحدود الجنوبية (3) دوار جامعة فطاني في بناء الأمن والسلام في المحافظات الثلاثة للحدود الجنوبية. وثائق وطريق البحث النوعي وتم جمع البيانات عن طريق الدراسة وجمع ابيانات وتحليلها وثائق والدراسات الميدانية من خلال المقابلات والاستبيانات التي استخدمت في هذه الدراسة (1) العينات المستخدمة في مقابلة، ومن مديري الجامعات بعدد خمسة الأشخاص المعينين. (2) الاستبيات المفتوح لمجموح من موظفين وطلبة جامعة فطاني وعددهم 367 شخص. بمجموع الكاملة 4,502 شخص باستخدام كميوترا البرامج الجاهذ.

ووجدت نتائج البحث

1. معنى وأهمية السلام بصورة عامة أي المجتمع يعيش بسعادة لا يؤدي الآخر لا يشك بعضهم بعضا يتقدم في الأفكار المختلفة ويستطيع أن يعيش بسلام إقامة وحدة الأمة التي تؤدي إلى السعادة والإبتسامة فالمجتمع يكون مع العدل والسلام أما معنى وأهمية السلام في الإسلام أي الإسلام يهتم أمر السلام ليس فقط في عالم الدنيا بل في عالم الآخرة أيضا لأن السلام في الإسلام الذي ذكره الله ﷻ في القرآن الحكيم بارسال رسول الله ﷺ قدوة حسنة للناس جميعا في السلام في هذا العالم الأول لبناء السلام يعتقد الإنسان بعقيدة صحيحة الإيمان بالله ﷻ بوجوده واتباع شريعة الإسلام الذي أمده ونهى عنه بتمسك سنة رسول الله ﷺ بإقامة السلام.

2 . سياسة جامعة فطاني بناء السلام كآآتي (1) أن تفتح المقررات والدروس حول السلام لكي يغرس الطلاب أساس وأفكار السلام والناس يجب السلام. (2) أن تصنع الخريجين لبناء السلام في المستوى الإقليمي والدولي. (3) أن تغدس أفكار السلام فجامعة فطاني تسعيحثيثا لكي تكون المؤسسة التعليمية والسالمة عن الإسلام بتقدم السلام على المجتمع والدولة باتعلم والدراسة وكتابة الكتب والمحاضرة.

3 تلحق جامعة فطاني دورمهم في درجة عالية أي من ناحية أفكار رئيس جامعة فطاني ونائبها صناعة الخريجين وفتح المقررات وتنشئتها النشئة الاسلامية ويليها المناهج الدراسية الاسلامية. جزء من المقابلات وتوصيات تم العثور عليها جامعة فطاني في بناء الأمن والاستقرار والسلام للفرد والمجتمعة والدولة استطل في العلم و من خلال إعطاء الناس مجتمع المعرفة في الأمور الدينية لأول مرة من خلال الشعارات أمة الواحدة الإسلام و أمة الواصطا وكانت الجامعة بتشجيع روح الإسلام. وبعد تخرجه من محب للسلام واحموعة متنوعة صن الأفكار الثقافات للسلام في المجتمع بتكل عام وفقالمبادئ لشرعية الإسلامية.

Prince of Songkla
Pattani Campus

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาล ผู้ทรงประทานความโปรดปราน ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอการประสพพรและความสันติจงประสบแด่ท่านเราะฮ์ตุล ﷻ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง อันเป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษย์

ขอขอบคุณ ดร.ชาฟีอี อาดำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลละการีนา ดร.อิบรอเฮม เต๊ะแห่ ที่ได้ให้แนวคิด คำชี้แนะ ในการตรวจสอบแก้ไข และแนะนำเทคนิควิธีการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ตลอดเวลาในการศึกษาวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการ วิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลละการีนา ดร.อับดุลรอฮ์มัน ลีอเต และดร.อิบรอเฮม เต๊ะแห่ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและได้ให้คำชี้แนะ ช่วยเหลือ สนับสนุน และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนผู้บริหารบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนี ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ บรรดาคณาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัยอิสลามศึกษาที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอดช่วงระยะเวลาการศึกษามหาบัณฑิตในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะบดีวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้มอบทุนอุดหนุนเพื่อการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจในการดำเนินงานจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณนายมุฮัมมัดนุร บุงา (บิดา) นางมุมีนะห์ คอเลาะ (มารดา) นายเวกาเคร์ ยานยา (พ่อตา) นางซารอ ยานยา (แม่ยาย) นางสาวซัลวา ยานยา (ภรรยา) เด็กหญิงคอยรูนนิสาอู บุงา (บุตรสาว) และพี่น้องทุกท่าน ผู้ที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง ทำให้ผู้วิจัยมีความมานะบากบั่นในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

และขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ โปรดประทานความรัก ความเมตตาและความปลอดภัย แก่บุคคลดังกล่าวด้วยเทอญ

ยูโซ๊ะ บุงา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT.....	(7)
مستخلص البحث	(9)
กิตติกรรมประกาศ	(11)
สารบัญ	(12)
สารบัญตาราง	(16)
ตารางการปริวรรตอักษร	(17)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
1.2 อัลกอริธึม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	16
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	17
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	17
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น	19
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	19
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	20
1.9 วิธีดำเนินการวิจัย	21
บทที่ 2 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างสันติภาพ	28
2.1 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการเปิดหลักสูตรและรายวิชาที่สนับสนุนสันติภาพ	29
2.1.1 หลักสูตรอิสลามศึกษา	29
2.1.2 หลักสูตรมหาบัณฑิตการเมืองการปกครอง	33
2.1.3 รายวิชาอัลกอริธึม	42
2.1.4 รายวิชาสันติศึกษา	43
2.1.5 รายวิชาการจัดการสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	44
2.2 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสังคม	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี	45
2.2.2 หลักสูตร	47
2.2.3 อาจารย์	51
2.2.4 นักศึกษา	54
2.2.5 กิจกรรมการเรียนการสอน	59
2.2.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	67
2.2.7 การวัดผลและประเมินผล	71
2.3 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนด้านสันติภาพ.	78
2.3.1 การเผยแพร่ตำรา	78
2.3.1.1 หนังสือ อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ	78
2.3.1.2 หนังสือ เราคือประชาชาติเดียวกัน	79
2.3.1.3 หนังสืออันนะชีชะฮ์	79
2.3.1.4 หนังสือ 12 โอวาท อธิการบดี	79
2.3.1.5 หนังสือสิทธิมนุษยชนในอิสลาม	81
บทที่ 3 สันติภาพในอิสลาม	83
3.1 ความหมายของสันติภาพ	84
3.1.1 ความหมายทั่วไป	84
3.1.2 ความหมายในอิสลาม	85
3.2 ความสำคัญของสันติภาพ	87
3.2.1 สันติภาพในมิติของชื่อและสัญลักษณ์	88
3.2.2 สันติภาพในมิติของหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติทางศาสนบัญญัติ.....	93
3.2.3 สันติภาพในมิติของความสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา.....	94
3.2.4 สันติภาพในมิติแห่งความสัมพันธ์ด้านการเมือง.....	95
3.2.5 สันติภาพในมิติของบทลงโทษ.....	95
3.2.6 สันติภาพในมิติของความสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกคู่สันติภาพและการ ร่วมมือกัน.....	97
3.3 แหล่งกำเนิดสันติภาพ.....	100
3.3.1 อัลกุรอานแหล่งบังเกิดของสันติภาพ.....	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3.2 อิสลามคือสันติภาพสากล	101
3.3.3 ความรู้และความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม คือรากฐานแห่งสันติภาพ.....	104
3.3.4 ความยุติธรรมคือ รากฐานของสันติภาพ	108
3.4 ความสัมพันธ์ต่างๆ เงามะทือนอุดมการณ์สันติภาพในอิสลาม	109
3.4.1 อิสลามกับการคุ้มครองและเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์	110
3.4.2 สงครามคือทางออกสุดท้ายและความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงไม่ได้.....	111
3.4.3 อิสลามห้ามทหารมุสลิมฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์	114
3.4.4 อิสลามเรียกร้องและเชิญชวนสู่การกระทำความดีอย่างสง่างาม.....	115
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	118
4.1 ข้อมูลประชากร.....	118
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	118
4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม.....	118
4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีใน การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	120
4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้	126
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะ	131
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	131
5.2 วิธีดำเนินการวิจัย	131
5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	131
5.2.2 แบบแผนการวิจัย	132
5.2.3 เครื่องมือในการวิจัย.....	132
5.2.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	133
5.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	134
5.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
5.3 สรุปผลการวิจัย	135
5.4 อภิปรายผลการวิจัย	139

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.5 ข้อเสนอแนะ	142
บรรณานุกรม	144
ภาคผนวก	156
ก. หนังสือขอความอนุเคราะห์	157
ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	164
ค. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	176
ง. รายนามผู้ให้การสัมภาษณ์พร้อมรูปถ่าย	178
จ. ข้อมูลการถอดเทปการสัมภาษณ์	185
ประวัติผู้เขียน	204

สารบัญญัตินี้

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนบุคลากรและนักศึกษาในหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี.....	22
2. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง	36
3. จำนวนนักศึกษาในสาขาที่จะรับเข้าศึกษาและที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาหลักสูตร.....	37
4. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (1) เน้นการท วิทยานิพนธ์อย่างเดียว	37
5. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (2) เน้นการเรียนรายวิชาและทำ วิทยานิพนธ์	38
6. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ข เน้นการเรียนรายวิชาและสอบประมวลความรู้.....	38
7. รายวิชาในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก (1).....	38
8. รายวิชาในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (2).....	39
9. รายวิชาในหลักสูตรแผน ข	40
10. รายวิชาอัลกุรอานสำหรับคณะอิสลามศึกษาและสาขาภาษาอาหรับ.....	42
11. รายวิชาอัลกุรอานสำหรับคณะอิสลามศึกษาและสาขาภาษาอาหรับ	43
12. แสดงจำนวนค่าร้อยละ เพศ	118
13. แสดงจำนวนค่าร้อยละ อายุ	119
14. แสดงจำนวนค่าร้อยละ ตำแหน่ง	119
15. แสดงจำนวนค่าร้อยละ ระดับการศึกษา	119
16. แสดงจำนวนค่าร้อยละ ประสบการณ์ในการทำงาน	120
17. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	120
18. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร	121
19. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการเปิดหลักสูตร	123
20. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการผลิตบัณฑิต	125

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางการปริวรรตอักษรอาหรับ – ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา 2535

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บอ	บ
ع	ฮัมชะฮุ	อ. (อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ตอ	ต
ث	ษอ	ษ
ج	จีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	หออ	ห (ยกเว้น มุฮัมมัด รอฮีม เตฮาฮิด)
خ	คอ	ค
د	ดอล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	รอ	ร
ز	ซาล	ซ
س	สิน	ส (ยกเว้น มูซา อีซา)
ش	ชิน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซุ
ع	อัยน์	อ
غ	ฆอยนุ	ฆ
ف	ฟา	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล

م	มีม	ม
ن	นูน	น
و	วาว	ว
ه	ฮาอู	ฮ (ในกรณีเป็นตัวสะกดใช้ ฮ)
ي	ยาอ์	ย
(الفتحة)	-	(ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัมฯ) ะ, -ะ (อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระในบาง กรณี เช่น อลี บনীฯ
(الكسرة)	-	-ِ
(الضمة)	-	-ُ
(الفتحة الممدودة)	-	า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา รอบฯ)
(الكسرة الممدودة)	-	-ِ
(الضمة الممدودة)	-	-ُ
ال-الشمسية	-	อั-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัคคีน อัฎฎีนฯ
ال-القمرية	-	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกูรอน อัลลอลฮฺ อัลอิสลาม ฯ

ตารางการปริวรรตอักษรอาหรับ – อังกฤษ

หอสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	a
ب	บอ้	b
ء	ฮัมซะฮ์	a ,I , u
ت	ตอ้	t
ث	ษอ้	th
ج	จีม	j
ح	หออ้	h
خ	คอ้อ	kh
د	ดาด	d
ذ	ซาด	dh
ر	รออ้	r
ز	ซาด	z
س	ซีน	s
ش	ชีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ้อ	t
ظ	ซอ้อ	z
ع	อัยน์	‘a , ‘I , ‘u
غ	ฆอยนุ	gh
ف	ฟา้อ	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k
ل	ลาม	l

م	میم	m
ن	نون	n
و	واو	h
ه	ฮاء	w
ي	ياء	y
ة	تاء	h,t
(الفتحة)	-	a , ay, aw
(الفتحة الممدودة)	-	ā
(الكسرة)	-	i
(الكسرة الممدودة)	-	ī
(الضمة)	-	u
(الضمة الممدودة)	-	ū
ال-الشمسية	-	al- (al- Tirmidhiy)
ال-القمرية	-	al- (al- Islamiyah)
(الكسرة المشددة)	-	iyy
الضمة المشددة	-	uww

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เรียกร้องความยุติธรรม สันติภาพ และการยึดมั่นในหลักการแห่งความรัก ความเข้าใจที่เอื้ออาทรระหว่างมนุษย์ อิสลามปฏิเสธแนวความคิดที่สวดโองและ ความรุนแรงโดยสิ้นเชิง อิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ ศาสนาสันติ ศาสนาที่มีวิถีชีวิตของคนในสังคม ประเทศชาติ และมนุษย์ในโลกนี้ โดยพื้นฐานแล้วอิสลามไม่ส่งเสริมการทำสงครามกับผู้ใดเว้นแต่การป้องกันความเป็นอยู่ของตนเองและเพื่อนมนุษย์จากศัตรูอิสลามเท่านั้น ถ้าจะบอกว่าอิสลามไปทำสงครามเพื่อให้คนที่มีใจอิสลามเข้ารับอิสลาม แบบนี้ไม่ใช่วิธีการเผยแพร่ในอิสลามแน่นอน อิสลามสอนคนในเรื่องจริง เพราะอิสลามถูกส่งลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างโลก ผู้ให้ชีวิตแก่มนุษย์พร้อมกับบุรุษกับมนุษยชาติและได้วิถีชีวิตแก่มนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดสันติภาพแก่ตนเองครอบครัว สังคมและประเทศชาติ นับเป็นสิ่งที่ปราศจากข้อสงสัยใดๆ ว่าอิสลาม คือ ศาสนาที่ดำรงไว้ซึ่งความกรุณาปราณี เป็นคำสอนแห่งสันติภาพ และครรลองอันเที่ยงตรง ไม่มีผู้ใดที่ได้แย้งในสังฆธรรมดังกล่าว เว้นแต่ผู้ที่ไม่รู้จริงในคำสอนของอิสลาม(อิสมาอีลุดดีน จะปะเกีย, 2006 : 20)

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน องค์ความรู้ที่ช่วยในการอธิบายปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ณ ปัจจุบันจึงมีอยู่พอสมควรทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับสาเหตุที่มาของความขัดแย้ง ลักษณะการแสดงออกซึ่งความขัดแย้งของชาวมลายูปัตตานีในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวมลายูปัตตานีในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนชาวมลายู นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวมลายูปัตตานีและชนกลุ่มอื่นในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ (พิระยุทธ โอพันธ์, 2555 : 1)

ส่วนหนึ่งของปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากการรับรู้และความเข้าใจที่มีต่อเหตุการณ์ ซึ่งถูกจำกัดผ่านการสื่อสารมวลชน อันมีความนิ่งในระดับหนึ่งประชาชนไม่ได้ขาดการรับรู้แต่อัดแน่นด้วยข่าวสารในชีวิตประจำวันจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เกิดความเคยชินกับคำต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้และสามารถเข้าใจตามตรรกะที่มาจากการรับรู้ในชีวิตประจำวัน เช่น ความไม่สงบ โจรได้ ผู้ก่อการร้าย การแบ่งแยกดินแดน ผู้หลงผิด และแนวร่วม เป็นต้น(บัณฑิต ไกรวิจิตร ,2557 : 22)

เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันนี้ มีหลายองค์กร เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสร้างสันติภาพในพื้นที่แห่งนี้ ไม่ว่าจะองค์กรของ

รัฐบาลและองค์กรเอกชน ต่างก็ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสันติภาพด้วยแนวทางที่หลากหลายเพื่อให้พื้นที่แห่งนี้เกิดสันติภาพ แต่ก็ทำได้เป็นบางส่วนเท่านั้น และยังมีอีกหลายส่วนที่ยังไม่เกิดสันติภาพทำให้องค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น โรงเรียนและ มหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบางส่วนที่ยังขาดหรือที่ยังไม่เกิดสันติภาพเพื่อให้เกิดสันติภาพให้ได้มากที่สุด

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่มีนโยบายในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างสังคมสันติภาพ โดยมีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิต ที่มีความรู้ความสามารถสู่สังคมแห่งคุณธรรมที่จะต้องสร้างสรรค์และเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่สุดและให้เกิดสันติภาพในสังคม เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สอนอิสลามศึกษาแห่งแรกในประเทศไทยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในอดีตและปัจจุบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และระดับบัณฑิตศึกษาในหลายสาขาวิชาอาชีวพหุวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและผู้เรียนพร้อมๆ กับทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์วิเคราะห์ สร้างและเผยแพร่ “ความรู้” ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยโลกในอดีต สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผลที่สังคมควรได้รับจากมหาวิทยาลัยคือ “บัณฑิต” ที่มีความรู้ สามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงาน เป็นพลเมืองที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นอย่างดี ทำให้สังคมเกิดสันติภาพได้ ส่วนความรู้และองค์ความรู้ที่เป็นผลิตผลของมหาวิทยาลัย นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องช่วยนำพาสังคมไปสู่ความเป็นอารยะประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย (กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565), 2551 : 1)

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นองค์กร โดยมุ่งเน้นบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม สร้างความเข้าใจอันดี ความกลมเกลียวความร่วมมือระหว่างคนในชาติ และแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชาติให้เกิดสันติภาพได้ เช่น ปัญหาความไม่สงบในสามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ซึ่งเกิดมาจากปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเหตุการณ์ลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิด ก่อการร้าย และจลาจลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ปัญหาความขัดแย้งในชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นปัญหาที่ซับซ้อน มีสาเหตุทั้งจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนา ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมทั้ง “ แนวนโยบายบูรณาการแห่งชาติ ” ของรัฐบาลกลับเพิ่มความขัดแย้งระหว่างคนไทยเชื้อสายมุสลิมกับรัฐไทยมากขึ้น จนเป็นผลให้เกิดการชุมนุมประท้วงและการจลาจลขึ้นในพื้นที่อย่างรุนแรง

นอกจากนี้ ยังเกิดการยุบจากผู้ไม่หวังดีทั้งภายในและนอกประเทศให้ชาวมาเลเซียที่เป็นมุสลิมดำเนินการตอบโต้ในหลากหลายวิธีการ จนนำไปสู่รูปแบบการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนออกจากระบอบการปกครองของประเทศไทย ดังนั้นทำให้หลายองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงหรือองค์กรที่มีความต้องการเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดสันติภาพ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยฟาฏอนีได้ให้ความสำคัญกับสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และไม่เพียงแต่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้นแต่รวมถึงระดับประเทศด้วย (กองแผนงาน สำนักแผนและประกันคุณภาพการศึกษา, 2557 : 27)

จากสภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์กรต่างๆทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชนต่างก็ให้ความสำคัญในการสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเฉพาะ“บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”เท่านั้น โดยผู้วิจัยจะศึกษาถึงบทบาทด้านแนวคิดของผู้บริหารระดับสูง ด้านการเปิดหลักสูตร และด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพ ว่ามีส่วนในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไรมากน้อยเพียงใด ทั้งหมดนี้ คือปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาคำตอบและเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดสันติภาพสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นสันติภาพในรูปแบบของอิสลามมากที่สุด

1.2 อัลกุรอาน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอานที่เกี่ยวข้อง

เป็นสิ่งแน่ชัดว่าอิสลาม คือ ศาสนาแห่งความเมตตา ศาสนาแห่งสันติภาพ และเป็นศาสนาที่มีวิถีชีวิตที่สามารถสร้างสันติภาพในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกได้ ไม่มีผู้ใดสามารถโต้แย้งได้้นอกจากผู้ไม่รู้จริงในคำสอนของศาสนาอิสลามหรือผู้มีอคติและโอหังที่ไม่ยอมรับความจริงและจํานนต่อหลักฐาน หลักคำสอนศาสนาอิสลามเน้นหนักในเรื่องสันติภาพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ เหตุผลก็เพราะว่าอิสลามเป็นครรลองชีวิตที่มุ่งจรรโลงสังคมมนุษย์

สิ่งที่สามารถยืนยันว่า อิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ คือการที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เรียกศาสนานี้ว่า “อิสลาม” (اسلام) อันมีรากศัพท์จากคำว่า “อัล-สลิม” (السلام) ที่หมายถึง “สันติภาพ” ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า

﴿سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ﴾

(يس: الآية 58)

ความว่า:“ความสันติ ซึ่งเป็นพระคำรหัสหนึ่งจากพระผู้อภิบาลผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(ยาซีน : อายะฮฺ 58)

เมื่อไตร่ตรองโองการดังกล่าวจะพบว่าสันติภาพในอิสลามคือ สันติภาพที่ปราศจากความขาดทุนและความโศกเศร้าในภายหลังไม่ว่าจะเป็นในโลกนี้หรือโลกหน้านอกจากนี้อัลลอฮฺ ﷻ ยังได้ทรงเรียกผู้ที่ยึดมั่นในศาสนาที่ว่า“มุสลิมิน”ตั้งแต่ยุคศาสนทูตคนแรกจนถึงคนสุดท้ายคือ มุหัมมัด ﷺ ผู้กำเนิดในปี ค.ศ. 570 ดังที่ปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿... مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ ...﴾

(الحج: الآية 78)

ความว่า:“คือศาสนาของบิดาแห่งพวกเจ้านั้นคืออิบรอฮีม (อับราฮัม) พระองค์ทรงขนานชื่อพวกเจ้าว่า“มุสลิมิน”ทั้งในคัมภีร์ก่อนๆและในคัมภีร์(อัลกุรอาน)นี้เพื่อรอซูล(ศาสนทูต)จะได้เป็นสักขีแก่พวกเจ้าและพวกเจ้าจะได้เป็นสักขีพยานแก่มวลมนุษย”

(อัลฮัจญ์ : อายะฮฺ 78)

โองการอัลกุรอานที่ว่าด้วยสันติภาพในอิสลามที่อัลลอฮฺ ﷻ ประทานลงมาแก่ท่านศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ เพื่อเป็นธรรมเนียมในการดำเนินชีวิตนั้นถูกประทานลงมาในคำคิน“อัล-กีอฺดฺร” ที่มีลักษณะระบุไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾

(القدر: الآية 5)

ความว่า:“คินนั้นเปี่ยมด้วยความสันติ จนกระทั่งรุ่งอรุณ”

(อัลกอดร์ : อายะฮฺ 5)

โองการนี้ได้กล่าวถึงมหาคัมภีร์แห่งพระผู้เป็นเจ้า คัมภีร์แห่งศาสนาอิสลาม อันเป็นแหล่งกำเนิดสันติภาพมากมาย นั่นคือสันติภาพที่ปลอดจากความเท็จและความไม่รู้ทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากอบายมุขและความพิศบาปทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากความอยุติธรรมและการละเมิดทุกรานทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากการกดขี่และการร่วมมือสมคบคิดมุ่งร้ายทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากความชั่วและความเลวร้ายทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากการตั้งภาคีและการอูตริทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากการปฏิเสธและการสับปลับทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากโรคร้ายและทุกข์ภัยทุกประการ สันติภาพที่ปลอดจากการกระชิบกระชาบของมารร้าย

และการล่อลวงของดัจญาล¹ และสันติภาพที่ปลอดจากการทรมานในไฟนรกและที่พักอันเลวร้ายใน
โลกอาคีเราะฮ์² (อิสมาอีล ลุดฟี จะปะเกีย, 2011 : 51)

สันติภาพนั้นมีจุดกำเนิดขึ้นจากอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานด้วยการส่ง
ท่านศาสนทูตมูหัมมัด ﷺ และปวงสาวกที่ได้รับการโปรดปราน รวมทั้งบรรดาผู้ติดตามพวกเขา
จวบจนวันแห่งการตอบแทน นั่นคือ เส้นทางที่เป็นต้นของการปฏิบัติจริงของมนุษย์ในการใช้ทาง
นำของอัลกุรอานแห่งพระผู้เป็นเจ้า พระองค์ได้ตรัสไว้ว่า

﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ
مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى
النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾﴾

(المائدة : الآيات 15-16)

ความว่า : “แท้จริงได้มายังพวกเจ้าจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งแสงสว่างและคัมภีร์
ที่ชัดเจน ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้มันชี้ทางแก่บรรดาผู้ที่ปฏิบัติตามความพอ
พระทัยของพระองค์สู่เส้นทางแห่งสันติภาพ และพระองค์ทรงนำพวกเขา
ออกจากความมืดมนสู่แสงสว่างด้วยการอนุมัติของพระองค์และพระองค์
ทรงชี้ทางพวกเขาสู่เส้นทางที่เที่ยงตรง”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 15-16)

จากโองการข้างต้นจะเห็นได้ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานคัมภีร์ที่ชัดเจนเพื่อเป็น
แนวทางในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก นี่คือนิยามที่ศาสนานี้ได้กำหนดไว้ใน
ทุกๆ ระบอบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น สันติภาพของปัจเจกชนและกลุ่ม พวกสันติภาพของ
ประเทศชาติและโลกทั้งมวล สันติภาพของสติปัญญาและจิตวิญญาณ สันติภาพของตัวตนและอวัยวะ
ในร่างกาย สันติภาพของบ้านและครอบครัว สันติภาพของสังคมและประชาชาติ สันติภาพในการมี
ชีวิตและหลังความตายและสันติภาพในโลกนี้และโลกหน้า

“เป็นสันติภาพที่แท้จริงที่มนุษย์ชาติไม่เคยพบและไม่มีวันพบนอกจากในศาสนา
อิสลามนี้ สันติภาพที่ไม่มีผู้ใดสามารถซาบซึ้งถึงข้อเท็จจริงของมันได้ นอกจากผู้คนที่เคยลิ้มรส
สงครามแห่งความวุ่นวายและหายนะที่เกิดจากความเชื่อและกบฏญูดีในยุคอันป่าเถื่อนที่ฝังลึกอยู่
ในชีวิต” (อิสมาอีล ลุดฟี จะปะเกีย, 2011 : 94)

¹ ดัจญาล คือตัวโกงที่จะปรากฏขึ้นก่อนวันสิ้นโลก

² อาคีเราะฮ์ คือ ชีวิตหลังความตาย

แท้จริง ย่อมไม่ถูกต้องถ้าหากผู้ใดจะนำความรุนแรงและการก่อการร้ายมาปะติดปะต่อหรือเชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม ที่ประกาศอย่างชัดเจนในคัมภีร์อัลกุรอานว่า ห้ามคร่าชีวิตมนุษย์นอกเสียจากด้วยเหตุที่ถูกต้องชัดเจนตามหลักบัญญัติทางศาสนาและผ่านกระบวนการตัดสินพิพากษา อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿...وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ...﴾

(الأنعام : الآية 151)

ความว่า :“และพวกเจ้าอย่าฆ่าชีวิตใดที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ห้ามไว้ เว้นแต่ด้วยความถูกต้อง (ด้วยเหตุที่อนุญาตให้กระทำได้)”

(อัลอันอาม : อยะฮ์ 151)

ด้วยเหตุนี้บรรดาอะละมาอ์ (ปราชญ์มุสลิม) มีความเห็นตรงกันว่า เป็นการต้องห้ามที่จะฆ่าผู้ใดก็ตามเพียงเพราะเขาไม่ใช่ผู้ศรัทธา เพราะไม่มีการบังคับให้บุคคลในการนับถือศาสนาอิสลาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ...﴾

(البقرة : الآية 256)

ความว่า :“ไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนา (อิสลาม)”

(อัลบาคะเราะฮ์ : อยะฮ์ 256)

จากโองการข้างต้นจะเห็นได้ว่าอิสลามไม่อนุญาตให้บังคับคนศาสนาอื่นเข้ารับอิสลาม และไม่อนุญาตให้ฆ่าผู้อื่นเพียงเพราะว่าเขาไม่ใช่ผู้ศรัทธา ถ้ามุสลิมปฏิบัติตามบทบัญญัติที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานลงมาสันติภาพย่อมเกิดแน่นอน (อิสมาอีลุดดีฟี จะปะเกีย, 2011: 95)

อิสลามยังกำหนดโทษอันหนักหน่วงกับอาชญากรผู้ก่อภัยอันตรายความวุ่นวาย และความไม่สงบสุขต่อชีวิต ทรัพย์สินและเกียรติของมนุษย์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ

الْأَرْضِ...﴾

(المائدة : الآية 33)

ความว่า :“แท้จริงแล้ว ผลตอบแทนของบรรดาผู้ที่ก่อสงครามกับอัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูต ﷺ ของพระองค์ และพยายามสร้างความเสียหายบนหน้าแผ่นดิน คือ(การลงโทษด้วย)การประหารชีวิต หรือตรึงด้วยไม้กางเขน หรือตัดมือตัดเท้าด้วยการสลบข้าง หรือเนรเทศออกจากแผ่นดิน”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 33)

ดังนั้นการยอมมอบชีวิตของตนต่ออำนาจแห่งพระเจ้าผู้ทรงเอกะโดยการปฏิบัติตามแนวทางของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ คืออิสลามอันเที่ยงแท้ที่จะทำให้บังเกิดสันติสุขอันแท้จริง ที่ไม่มีความหวาดกลัวและความเสียใจทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۖ الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ ۚ

(البقرة : الآية 112)

ความว่า :“ดังนั้น จงให้พวกเขาเคารพภักดีพระเจ้าแห่งบ้าน(กะอฺบะฮ์) หลังนี้เถิดผู้ทรงให้อาหารแก่พวกเขาจนรอดพ้นจากความหิว และทรงให้ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 112)

คำทักทายแห่งสันติภาพสิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องยืนยันความมุ่งมั่นของอิสลามในการสร้างสันติภาพ คือ การกำหนดให้ “สลาม” เป็นคำที่ใช้ในการทักทายระหว่างศรัทธาชนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า คำนั้น คือ “อัลลามุอะลัยกุม วะเราะหฺมะตุลลอหฺ วะบะเราะกาตุฮฺ” ซึ่งมีความหมายว่า ความสันติสุข ความโปรดปรานและคำจำเริญแห่งอัลลอฮ์ ﷻ จงมีแต่ท่าน อิสลามยังได้กำชับให้บรรดามุสลิมกล่าวคำทักทายที่เปี่ยมความประเสริฐนี้ทุกครั้งที่เจอกันหรือยามเข้าบ้านอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿...فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ

(النور : الآية 61)

ความว่า:“เมื่อยามใดที่พวกเจ้าจะเข้าบ้านก็จงกล่าวสลามให้กับ(พี่น้องของ)พวกเจ้า เป็นคำทักทายจาก(การชี้แนะของ)อัลลอฮ์ ﷻ อันจำเริญและประเสริฐยิ่ง”

(อันนุร : อายะฮ์ 61)

1.2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวรรณกรรมที่กล่าวถึงสันติภาพ ดังนี้

อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย(2006:3)ได้อธิบายในหนังสือ อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ ถึงมุมมองหลักของอิสลามว่าด้วยสันติภาพ ทั้งในแง่ของความเชื่อ หลักปฏิบัติ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ และประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับผู้ไม่ใช่มุสลิม

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอคำชี้แจงหลายประการเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสันติภาพในอิสลามในมิติต่างๆ ทุกระดับ ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นการยืนยันถึงความบริสุทธิ์ของอิสลามที่ประทานลงมาจากพระเจ้าเป็นเจ้าเพื่อให้เป็นศาสนาแห่งสันติภาพ และเป็นการลบล้างข้อกล่าวหาและความเข้าใจผิดของบรรดาผู้ที่ไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงของอิสลามว่ามีสันติภาพเป็นแกนหนึ่งของหลักคำสอนอันบริสุทธิ์

ศรีเพ็ญ ศุกพิทยากุล (2003 : 6)ได้อธิบายในหนังสือ มนุษย์กับสันติภาพ ถึงมุมมองหลักว่าด้วย ความขัดแย้งในแง่มุมมองต่างๆ ตั้งแต่รากฐานทางจิตใจ ความเชื่อ ปรัชญาแนวคิด โครงสร้าง ทางสังคม กฎหมาย การเมือง ตลอดจนระบบการศึกษา ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในสาเหตุ ความขัดแย้ง และการใช้วิถีทางปัญญาในการคลี่คลายความขัดแย้งต่างๆ สันติวิธี ตั้งแต่ระดับส่วนบุคคล องค์กร ไปจนถึงระดับประเทศและโลก

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอเกี่ยวกับเชิงทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ เช่น ทางด้านเรื่องของ จิตใจ ความเชื่อ ปรัชญาแนวคิด โครงสร้างทางสังคม กฎหมาย การเมือง ตลอดจนระบบการศึกษา ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในสาเหตุความขัดแย้ง และการใช้วิถีทางปัญญาในการคลี่คลายความขัดแย้งต่างๆ โดยสันติ

เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคม (2012:16)ได้อธิบายในหนังสือ เสียงของความหวัง เรื่องเล่าผู้หญิงเพื่อกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้ ถึงมุมมองหลักว่า เป็นคำให้การของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พวกเขาเป็นเสียงเงียบที่อยู่เบื้องหลังความรุนแรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นคนที่ได้รับผลกระทบจากการที่ครอบครัว หรือคนที่ตัวเองรักสูญเสียชีวิต หรือ ไร้อิสรภาพจาก

เหตุการณ์ที่น่าสะพรึงกลัวสำหรับใครก็ตามที่ตกอยู่ในสภาวะเช่นนั้น แต่นี่เป็น เรื่องจริงและเรื่องเล่า จากปากคำของผู้หญิงที่เป็นแม่ เป็นภรรยาและบุตร เป็นลูกของผู้สูญเสีย สิ่งที่เราได้พบเห็นจากเรื่อง เหล่านี้ ก็คือการถูกทำร้ายทางจิตใจอันเนื่องมาจากความสูญเสียในเหตุการณ์ เวลาและสถานที่ที่เป็น จริง เป็นเรื่องเล่าที่น่าสะเทือนใจ

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอเกี่ยวกับการแสดงความรู้สึกของบรรดาสตรี ที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากภาครัฐในการปฏิบัติในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดอน ปาทานและสุกัลกษณ์ กาญจนขุนดี (2004 : 4) ได้อธิบายในหนังสือ สันติภาพ ในเปลวเพลิง ถึงมุมมองเกี่ยวกับคำถามต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ทำไมเยาวชนนับร้อยคนซึ่งมีเพียงมีดและดาบเป็นอาวุธถึงได้บ่าบั่นพอที่จะวิ่งเข้าหากระสุนของตำรวจ และทหาร ทำไมคำสั่งสอนและการปลุกกระดมของครูสอนศาสนาเพียงไม่กี่คนถึงได้มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้เยาวชนเหล่านี้วิ่งเข้าหาความตาย และทำไมเจ้าหน้าที่บ้านเมือง โดยเฉพาะตำรวจและทหารซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการรักษาความสงบและดูแลความมั่นคงในพื้นที่ถึงได้ปล่อยให้ความรุนแรงบานปลายได้ถึงระดับนี้

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอ สันติภาพในเปลวเพลิง เป็นผลพวงจาก ความพยายามของทีมข่าวในเครือเดอะเนชั่น ที่จะปะติดปะต่อภาพที่เต็มไปด้วยความสับสนและความขัดแย้งเพื่อค้นหาคำตอบต่อคำถามเหล่านี้ โดยให้ข้อมูล บทวิเคราะห์ และความเห็นตลอดจน ความรู้สึกของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านที่สุด เพื่อพยายามจะอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้น เพราะเหตุใดจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงได้มีการเช่นฆาไม่เว้นแต่ละวัน ความเข้าใจและความรู้สึกร่วมเป็นก้าวสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหอย่างแท้จริง

พวงคราม พันธุ์บุรณะ (1997 : 2) ได้อธิบายในหนังสือ บทเรียนแห่งสันติภาพ ถึง มุมมองเกี่ยวกับนวนิยายแห่งการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 บนวนการได้เดินทางไปแลนด์ปักหลักต่อต้านนาซีอย่างกล้าหาญกลางป่าลึกเย็นเยือก แม้จะต้องอาศัยในหลุมโพรงใต้ ธรณีท่ามกลางความหนาวเหน็บและหิวโหย แต่หัวใจของเหล่านักรบก็เฝ้ารอด้วยความหวังและความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของมนุษย์ “พวกเขาบังคับให้เราใช้ชีวิตเยี่ยงสัตว์ป่าได้ แต่ไม่อาจบีบบังคับให้สิ้นหวัง”

รอมฎอน บันจอร์ (2013 : 3) ได้อธิบายในหนังสือ กระบวนการสันติภาพปาตานีในบริบทอาเซียน ถึงมุมมองเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพปาตานีในบริบทอาเซียน มีการพูดคุยเรื่อง กระบวนการสันติภาพจากองค์ความรู้และประสบการณ์ในพื้นที่ความขัดแย้งหลายแห่งนั้นทำให้ กรณี “ชายแดนใต้/ปาตานี” สามารถจะเรียนรู้ได้ ซึ่งหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบรรยากาศและทำให้กลิ่นหอมของสันติภาพแรงยิ่งขึ้น

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอ แนวคิดเรื่องพหุวิถีและสหอาณาบริเวณ สำหรับกระบวนการสันติภาพปาตานี และบทบาทของประชาสังคมในกระบวนการสันติภาพ

สิริลักษณ์ จันทรวงศ์(2013:1)ได้อธิบายในหนังสือ กิ่งศตวรรษ ขบวนการสันติภาพ ความจริง เกี่ยวกับกบฏสันติภาพ สำนักทางประวัติศาสตร์ของคนสามรุ่น ถึงมุมมองเกี่ยวกับลักษณะ และแนวทางการเคลื่อนไหวร่วมกระแสไปกับเพื่อนร่วมโลกในทางสากลการณรงค์เรียกร้อง สันติภาพเป็นกระบวนการต่อสู้ที่ยิ่งใหญ่เป็นขบวนการหนึ่งของประชาชนผู้ใฝ่สันติที่ผสมผสานเข้า เป็นเนื้อเดียวกันกับขบวนการต่อสู้ของประชาชนชาวไทยที่รักชาติและประชาธิปไตยในทศวรรษที่ 2490 แต่ถูกคุกคามกวาดล้างจับกุมและคุมขัง เข้าข้าย กบฏในข้อหา กบฏสันติภาพ ยุคเผด็จการ ฟาสซิสต์สมัยนั้น

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กับกบฏสันติภาพเพื่อต้องการให้เกิดสันติภาพในประเทศไทย

อิสมาอีล ลุดฟี จะปะกียา (2008:1)ได้อธิบายในบทความเรื่อง อัลกุรอาน แหล่ง บังเกิดสันติภาพ ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประทานอัลกุรอาน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการ แพร่กระจายสันติภาพให้กับมวลมนุษย และตอบโต้ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับอัลกุรอาน

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่

อิสมาอีล ลุดฟี จะปะกียา (2007:2)ได้อธิบายในบทความเรื่อง หัจญ์มับบูรอ์ องค์กรวม แห่งศาสนสันติภาพ ถึงภาพรวมของกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งหัจญ์มับบูรอ์ อันเป็นความหวังของ บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทุกคน ซึ่งนอกจากจะมีผลตอบแทนเป็นสรวงสวรรค์ในวันอาคิเราะฮฺ (ปรโลก) แล้ว กระบวนการแห่งฮัจญ์มับบูรอตามคำสอนของอัลกุรอานและสุนนะฮฺ³ ยังเป็นภาพรวม แห่งสันติภาพ อันเป็นสาระที่สำคัญยิ่งในศาสนาอิสลาม

จุดเด่นงานเขียนชิ้นนี้อยู่ที่การนำเสนอเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับฮัจญ์มับบูรอ์ อันหมายถึงฮัจญ์ที่รังสรรค์ความดีงามที่ไม่ผสมผสานอบายมุขทั้งปวง เป็นการประกอบพิธีฮัจญ์ที่ เปี่ยมด้วยคุณธรรมและการเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ และเป็นที่ยอมรับของพระองค์ ซึ่งเป็นสุดยอด ปรรณนาของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทุกคน

1.2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อับดุลลาเต๊ะ สาและ. (2554:3) งานวิจัยเรื่อง สภาพความเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ในมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ผลการศึกษาพบว่า “สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยอิสลาม ยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน

³ แนวทางศาสนซุนนัหมัหมัด ﷺ

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และประมวลข้อเสนอแนะ พบว่ามหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้บุคลากรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอตามความต้องการของตนเอง บุคลากรควรมีการปฏิบัติหน้าที่ตามแผนงานที่ร่วมกันคิดอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการคิดสามารถลำดับความสำคัญได้ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมแสดงออกทางความคิดและการปฏิบัติอย่างมีระบอบ”

ถ้วน โชะ มีอะหามะ.(2554 : 4)งานวิจัยเรื่อง แนวโน้มการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาในทศวรรษหน้าระหว่าง พ.ศ. 2555 -2564

ผลการศึกษาพบว่า “แนวโน้มการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาในทศวรรษหน้าระหว่าง พ.ศ. 2555-2564 หลักสูตรควรจะมีการบูรณาการกับวิถีชีวิตจริงและการนำไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่น สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจตามบริบทของประชาคมอาเซียนและสอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ควรจะเข้าใจว่าการบริการวิชาการให้กับผู้อื่นและสังคมยิ่งมากเพียงใด ยิ่งมีผลบุญมากยิ่งขึ้น ควรจะเข้าใจว่าการศึกษาอิสลามที่ครบสมบูรณ์ในทุกมิติคือการศึกษาที่ไม่แยกกันระหว่างศาสตร์ศาสนาและศาสตร์วิชาการอื่นๆ ควรจะเข้าใจว่าการบูรณาการศาสตร์อิสลามไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นแก่นแท้ของหลักการเรียนการสอนอิสลามที่แท้จริงและดั้งเดิม และควรจะเป็นอาจารย์ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จริงจังและจริงจังในการถ่ายทอดความรู้และองค์ความรู้โดยยึดหลักและประพุดิตนในอิสลามเหมาะสมกับวิชาชีพครูเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ นักศึกษาควรจะเข้าใจว่าทุกกิจการงานล้วนเป็นการกระทำที่ดี (อามัลศอลิฮฺ) ควรจะเป็นผู้ที่มีจิตอาสาในสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมและตระหนักถึงความจำเป็นของผู้รู้ในการชี้นำสังคมให้ปฏิบัติตามอิสลามและเผยแผ่ความเมตตาธรรมให้กระจายไปทั่วทุกแห่งในสังคม ประเทศชาติและสากลโลก กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดในรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าคิดกล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนาทักษะความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงและสังคมอย่างสันติสามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการบูรณาการอิสลามเข้ากับทุกรายวิชาใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและภูมิปัญญาเชื่อมโยงกับชุมชนและร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกอย่างเป็นระบบ และควรนำโจทย์ปัญหาจากท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในห้องเรียนเพื่อต่อยอดกับเนื้อหาต่างๆในรายวิชาอื่นๆได้ ส่วนด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนควรมีการพัฒนาโสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัย มีการลงทุนด้านการเรียนการศึกษาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Education)และการดำเนินธุรกิจโดยใช้สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) กระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทั่วทั้งมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและสืบค้นข้อมูลเพื่อการศึกษาและการวัดผลและการประเมินผลควรเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในด้านจิตใจควบคู่กับความรู้ความสามารถตามกรอบมาตรฐานของประกันคุณภาพการศึกษา และควรทำเป็นระบบ ที่มีความเที่ยงตรงยุติธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ

พิรยुทธ โอรพันท์.(2555:10)งานวิจัยเรื่องการศึกษาความหมายวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ของชาวมลายูปัตตานี ประวัติราชอาณาจักรมลายูปัตตานี

ผลการศึกษาพบว่า “มโนทัศน์ที่สำคัญในงานวิจัยและนำไปสู่การสื่อความหมายของตัวบทในมิติของอำนาจ วัฒนธรรม และการสื่อสาร ทั้งสิ้น 8 มโนทัศน์ ได้แก่ความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของดินแดน ความเจริญรุ่งเรือง ความชอบธรรมของผู้ปกครอง การยอมรับที่มีต่ออำนาจรัฐ ความเป็นมิตรและศัตรูต่อกัน ความยุติธรรม ความเป็นพวกพ้องเดียวกันและเสรีภาพในการแสดงออก ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่ผู้คนที่มิเชื่อสายมลายูปัตตานีรู้สึกและต้องการเรียกร้องเพื่อให้ได้กลับคืนมา”

ชนินท์ทริธา ณ ถลาง และคณะ.(2553:110)งานวิจัยเรื่องการเจรจาและการรักษาสันติภาพในอาเซียน : บทเรียนสำหรับกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย”

ผลการศึกษาพบว่า “ความเป็นไปได้ที่จะสร้างสันติภาพหรือกระบวนการเจรจาสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายดังกล่าวก็ด้วยเหตุผล คือ อุปสรรคทางด้านบรรดากลุ่มเคลื่อนไหวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนมากและมีเป้าหมายที่ต่างกัน ส่วนในด้านของรัฐบาล รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและผู้นำของประเทศบ่อยครั้งส่งผลให้การดำเนินนโยบายไม่ชัดเจน นอกจากนี้ สิ่งที่รัฐบาลชุดปัจจุบันนี้จะใช้วิธีการเมืองนำการทหารมาใช้ในการแก้ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ในทางปฏิบัติแล้วทหารยังมีอำนาจเต็มทั้งในการปราบปรามความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่สำคัญคือปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มีตัวกลางที่มีความชอบธรรมที่จะเข้ามาในกระบวนการเจรจาต่อความขัดแย้งดังกล่าว”

อาหะมะกอชี กาซอ และคณะ.(2556:บทคัดย่อ)งานวิจัยเรื่องความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา : ศึกษาสาเหตุและวิธีการแก้ไข”

ผลการศึกษาพบว่า “ความรุนแรงของครอบครัวมุสลิมในพื้นที่ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ยังเกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีกับการขอย่างบ่อยครั้ง ถึงขนาดต้องหย่าร้างกัน เพราะฝ่ายภรรยาเข้าใจว่าเธอไม่ได้รับความยุติธรรมตามหลักการของศาสนาจากฝ่ายสามี ส่วนสาเหตุเกิดจากสามีภรรยาขาดการศึกษาและไม่รู้ถึงความพร้อมของตนในการสร้างและจัดการครอบครัวให้ดี มีสุขได้ จนเกิดข้อบกพร่องในหน้าที่ต่างๆ ทั้งฝ่ายสามีและภรรยา เช่น สามีไม่ให้ค่า

เลี้ยงชีพแก่ภรรยา และภรรยาไม่ดูแลเอาใจใส่ภายในครอบครัว และวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีสิทธิได้รับการรักษาจากแพทย์ที่โรงพยาบาล จะมีการ บันเทิงข้อตกลงระหว่างผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกระทำความรุนแรงต่อพนักงานตำรวจและให้ นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาเป็นผู้ดูแลบำบัดฟื้นฟูในด้านจิตใจมีที่פקให้ผู้ถูกระทำความ รุนแรง”

กรกฎ ทองชะโชค และคณะ.(2555:บทคัดย่อ)งานวิจัยเรื่องอุปสรรคในการให้ ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายด้านทรัพย์สินจากความรุนแรงตามกฎหมายในจังหวัด ชายแดนภาคใต้”

ผลการศึกษาพบว่า “ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้น สมควรที่จะมีการเยียวยา แก้ไขให้ได้มากที่สุด แต่ด้วยเหตุผลในเรื่องอุปสรรคของปัญหาการขาดใช้ค่าสินไหมทดแทนของ ผู้กระทำความผิดดังกล่าว ภาระหน้าที่ในการเยียวยาจึงควรตกอยู่กับหน่วยงานภาครัฐ ให้แก่ ผู้เสียหายแทนผู้กระทำความผิดนอกเหนือไปจากการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่แห่งนี้ ส่งผลต่อ ประชาชนผู้บริสุทธิ์ในการอยู่อาศัยในพื้นที่อันเนื่องจากภาครัฐไม่สามารถดูแลความสงบสุขของ ประชาชนในพื้นที่ได้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ จึงทำให้รัฐต้องรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ ได้รับความเดือดร้อน จากการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายต่อทรัพย์สินแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ใน พื้นที่ทำให้เห็นได้ว่า การเยียวยาเป็นเพียงมติดังกรณีที่รัฐมนตรีที่ไม่มีความชัดเจนแน่นอนจะขึ้นอยู่กับ นโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคสมัยเท่านั้น”

1.2.2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

(ก) ความหมายของบทบาท

บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า (role) เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ ความรับผิดชอบ (function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดง พฤติกรรมให้ตรง และเหมาะสมกับหน้าที่ ความรับผิดชอบนั้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ คำว่า บทบาท หรือ (role) ไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542,2546 : 602)ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหรือ (role) หมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

สุชา จันทร์เอมและสุรางค์ จันทร์เอม (2520:46) ได้ให้ความหมายว่า “บทบาท” หมายถึง สิ่งทีบุคคลในสภาพต่างๆ พึงกระทำ นั่นคือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ในสภาพ ใดๆแล้วบุคคลในสภาพนั้นๆจะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนด

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2522:47) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า “บทบาท” หมายถึงสิทธิที่ก่อให้เกิดหน้าที่ตามมามีฉะนั้นมนุษย์ทุกคนที่จำเป็นต้องการใช้สิทธิด้านต่างๆ สิ่งที่จะตามมาก็คือหน้าที่ โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนัยของสิทธิที่ได้รับบรรดาสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมจะต้องถือปฏิบัติ คือบทบาทนั่นเอง

อุทัย หิรัญ โท (2526:197-198) ได้อธิบายว่า “บทบาท” หมายถึงหน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (Expected Behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่งๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มคนหรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติในสถานะหนึ่งที่พึงต่อบุคคลอื่นในอีกสถานะหนึ่งในสังคมเดียวกัน เช่น แพทย์ย่อมมีหน้าที่ในการรักษาพยาบาลคนไข้ แม้วิธีในการรักษาหรือปฏิบัติต่อบุคคลอื่นจะผิดแผกและแตกต่างกัน แต่แพทย์ต้องทำหน้าที่ของแพทย์คือรักษาคคนไข้นั้นเอง และการที่แพทย์ต้องรักษาคคนไข้นี้เอง คือ บทบาทที่สังคมคาดหวังจากแพทย์

เกษรชัย และหิม (2546 : 10) ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทว่า “บทบาท” คือแบบแห่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ บทบาทของบุคคลในสถานะอย่างหนึ่งที่มีต่อบุคคลในอีกสถานะหนึ่งย่อมไม่เหมือนกัน เพราะแบบแห่งปฏิสัมพันธ์นั้นย่อมแตกต่างกัน เช่น บทบาทของสามีที่มีต่อภรรยาย่อมแตกต่างกับบทบาทของภรรยาที่มีต่อสามี หรือบทบาทของบิดาที่มีต่อลูกย่อมแตกต่างกับบทบาทของลูกที่มีต่อบิดา ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าสถานภาพคือตัวกำหนดบทบาทของบุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็นสถานภาพทางเพศ สถานภาพทางอายุ สถานภาพทางอาชีพ เป็นต้น

เจ้หม่อมคัสัน เจ้ฮูมา (2545:10) กล่าวว่าสรุปว่าบทบาทคือ สิ่งที่มีผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของสังคมได้กำหนดให้แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด โดยบุคคลในตำแหน่งนั้นจะมีหน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำและได้สิทธิที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้นๆ รวมทั้งความคาดหวังของชุมชนในสังคมที่มุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นได้กระทำ

สุพัตรา สุภาพ (2540:8) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีหลายบทบาท และแต่ละบทบาทจะมีความสมบูรณ์หรือสมดุลกันพอควร นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ว่า บทบาทจะกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

งามพิศ สัตย์สงวน(2547:12) ได้ให้ความหมายไว้ว่าบทบาทหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งคาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้กลุ่มสัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง สิทธิและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในฐานะตำแหน่งทาง องค์กรที่กฎหมายกำหนดและสังคมคาดหวังในบทบาทดังกล่าว ซึ่งหน้าที่ที่มาพร้อมกับตำแหน่ง นั้นจะมีความแตกต่างกันตามสถานภาพที่ดำรงอยู่

(ข) แนวคิดและทฤษฎีบทบาท

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทนี้ ส่วนใหญ่แล้วมักจะพิจารณาในด้านทาง สังคมศาสตร์และจิตวิทยา ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาพิจารณาพอสังเขป ดังนี้

ทิตยา สุวรรณชฎ (2510 : 4) กล่าวว่า บทบาทเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ถูก กำหนดโดยฐานะตำแหน่ง ซึ่งบทบาทดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) บทบาทตามอุดมคติ (Idea Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ควรปฏิบัติ

(2) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทาง สังคมต้องปฏิบัติจริงโดยเขากล่าวว่า “บทบาทที่ปฏิบัติจริง” นี้เป็นผลรวมของ

- บทบาทตามอุดมคติ
- บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง
- อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่
- ปฏิกริยาของผู้เกี่ยวข้อง

สงวนศรี วิรัชยา (2527 : 23-24) กล่าวว่าถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ่งจะพบบทบาทอยู่ 5 ลักษณะคือ

(1) บทบาทตามที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์กรกำหนดไว้ ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์กรนั้น

(2) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังว่าอยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

(3) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่ บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิดและเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

(4) บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือ แสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ใน ตำแหน่ง

(5) บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งมักจะเลือกรับรู้ และรับรู้ที่ผิดไปจากความเป็นจริงได้

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527:43) ก็ได้กล่าวสรุปว่าฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมไว้ ดังนี้ คือ

- (1) มีสภาพ อยู่จริงในสังคม (Status) และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครอง
- (2) มีบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought-to be Role) ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
- (3) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญใน

การกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น

- การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้มาจากสังคมการณ์ (Socialization) ในสังคมนั้นๆ

- บทบาทที่ควรจะเป็น ไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงๆ ของคนที่ครอบฐานะตำแหน่งอื่นๆ เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้นเป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครอบฐานะตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็น บุคลิกภาพของตนเองและบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้ามาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาที่เกิดการติดต่อทางสังคม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2522:39) ยังกล่าวถึงบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงไว้ว่า บุคคลย่อมแสดงบทบาทตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพ ซึ่งการแสดงบทบาทดังกล่าวแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- (1) บทบาทตามความคาดหวังหรือบทบาทที่คาดหวัง เป็นบทบาทที่แสดงความคาดหวัง
- (2) บทบาทตามลักษณะการรับรู้ เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพจะรับรู้ว่าจะตนเองควรมีบทบาทอย่างไร หรือ คาดหวังว่าตัวเองควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร
- (3) บทบาทที่เป็นจริง เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

สรุปแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทต่างๆ ถูกกำหนดควบคู่กับสภาพ ดังนั้นบทบาทจึงเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะและตำแหน่ง ซึ่งคนในองค์กรย่อมมีฐานะและตำแหน่งที่แตกต่างกัน ตำแหน่งที่คนได้รับมาเป็นตัวกำหนดให้แสดงบทบาทนั้นๆ และที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์การย่อมมีความคาดหวังต่อการแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับมา

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามและทั่วไป

1.3.2 เพื่อศึกษานโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ

1.3.3 เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีดังต่อไปนี้

1.4.1 สามารถเข้าใจความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามและทั่วไปได้

1.4.2 สามารถรู้ถึงนโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ

1.4.3 สามารถเข้าใจบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

1.4.4 สามารถเพิ่มประสบการณ์ในการวิจัยของผู้วิจัย

1.4.5 เป็นข้อมูลความรู้ใหม่สำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไป

1.4.6 สามารถนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสันติภาพ ให้เกิดขึ้นจริงหรือเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพให้กับองค์กรอื่นๆ ที่สนใจได้

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” นี้ผู้วิจัยได้วางขอบเขตการศึกษาไว้ 2 ด้านดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มีดังนี้

1.5.1.1 ศึกษาความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามและทั่วไป

1.5.1.2 ศึกษา นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1.5.2.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารระดับสูง บุคลากรและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวนทั้งสิ้น 4,502 คน (ที่มา: กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี : 2557)

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรทั่วไป ในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวน 372 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มีจำนวนทั้งสิ้น 5 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจงตามรายบุคคลดังต่อไปนี้

- (ก) อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ผศ.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา
- (ข) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ นายมัสลัน มาหะมะ
- (ค) รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร นายซาฟีอี บารู
- (ง) รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักศึกษา ดร.อัลดุลลอฮ์นุรดีน ดากอฮา

ฮา

- (จ) ผู้อำนวยการสถาบันอิสลาม นายมุฮัมมัดนาเซอร์ หะบาแย

กลุ่มที่สอง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด จำนวน 367 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, อ้างใน ชีรุติ เอกะกุล, 1973:725) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากจำนวนบุคลากรมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย $n =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

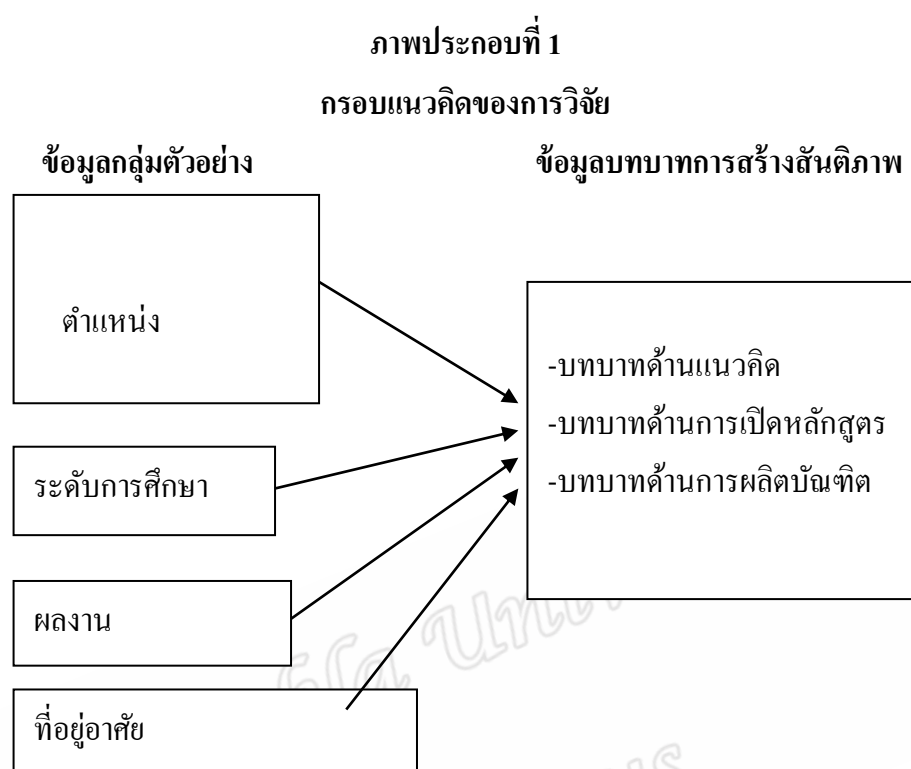
$N =$ จำนวนบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด

$e =$ ระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนด (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ที่ $e = 0.05$)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{4,502}{1 + 4,502(0.05)^2} \\ &= 367.360 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 367 คน

1.5.3 กรอบแนวคิด

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้ทำการวิจัยมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1.6.1 การปริวรรตอักษรอาหรับเป็นอักษรไทยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และการปริวรรตอักษรอาหรับเป็นอักษรอังกฤษใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยห้องสมุดประเทศสหรัฐอเมริกา)

1.6.2 การแปลความหมายอะฮ์ลุลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ซึ่งพิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานเป็นหลักในการแปลและจากบรรดานักตีพิมพ์ลิรต่างๆ

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้ทำการวิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

บทบาท คือพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและ อาจารย์ ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สันติภาพ คือ ความสงบสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความร่วมมือ ความรู้สึกที่ว่าคุณคนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างไม่หวาดระแวงมีความมิตรไมตรีต่อกัน ความเกลียดชังให้ผลเป็นทุกข์ ความรักให้ผลเป็นสุข เมื่อเราเชื่อว่าสันติภาพเป็นสิ่งที่อยู่ข้างใน อยู่ตรงกลางจิตใจ เราต้องตัดสินใจว่าต้องการให้พื้นที่ข้างในจิตใจของเราเป็นพื้นที่ของความเกลียดชัง หรือความรักมนุษย์ทุกคนน่าจะตัดสินใจเลือกได้

สุนนะฮ์ คือ สิ่งที่สืบทอดจากท่านนบี ﷺ ทั้งเป็นคำพูด การกระทำ การยอมรับ กิริยามารยาท คุณสมบัติ และชีวประวัติก่อนการถูกแต่งตั้งเป็นนบี ﷺ หรือหลังจากนั้น ศาสนทูตที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ กับทำการเผยแพร่บทบัญญัตินั้นแก่มนุษย์ชาติ

เศาะหาบะฮ์ คือ บุคคลที่เคยพบกับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ โดยผู้พบเห็นนั้นเป็นมุสลิมและได้เสียชีวิตในสภาพมุสลิมหากเป็นสตรีเรียกว่า เศาะหาบียะฮ์

อูลมะฮ์ คือ มาจากคำว่า“อาลิม” ซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ผู้คงแก่เรียน นักปราชญ์ อาลิมเป็นรูปเอกพจน์ อุลามาฮ์เป็นรูปพหูพจน์

มุสลิม คือ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามตามรากศัพท์หมายถึงผู้ที่ยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี คือ สถาบันการศึกษาอิสลามแห่งหนึ่งในทางภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่บ้านปารามิแด ตำบลบุคิ อำเภอเมืองจังหวัดยะลา บนเนื้อที่ 43 ไร่ ปัจจุบันย้ายมาตั้งที่หมู่บ้านโสร่ง ตำบลเขาตวม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ดินแดนส่วนหนึ่งทางตอนใต้ของไทย ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ มีเอกลักษณ์เฉพาะทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ ประกอบด้วยพื้นที่ที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีสภาพสังคมวัฒนธรรม และศาสนาเดียวกัน และมีที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน คือ เชื้อสายมาเลย์จึงมีความรู้สึกในตนเองว่าแปลกแยก

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.8.1 เครื่องหมาย ﴿ ... ﴾ วงเล็บดอกไม้ม ใช้สำหรับโองการอัลกุรอาน

1.8.2 เครื่องหมาย “...” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับการแปลความหมายของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ตลอดจนคำพูดของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิง

1.8.3 ((...)) วงเล็บปีกกู่ ใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.8.4 (...) วงเล็บเดี่ยว ใช้สำหรับการเขียนอ้างอิงและการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.8.5 สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบหานะฮฺวะตะอะลา” ซึ่งมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮฺ ๙ หลังจากที่ได้เอนามพระองค์

1.8.6 สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “คือลลลลอฮฺ อะลยฺฮิ วะสัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮฺ ๙ ทรงประทานความจำเริญและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำที่มุสลิมใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงนบีมุหัมมัด ๙

1.8.7 สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “อะลยฺฮิสสะลาม” หมายถึง ขออัลลอฮฺ ๙ ทรงประทานความสันติแก่ท่าน เป็นคำที่ใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงท่านนบีหรือเราะสูลท่านอื่น ยกเว้นนบีมุหัมมัด ๙ หลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.8.8 สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺ” หมายถึง “ขออัลลอฮฺ ๙ ทรงโปรดปรานแก่เขา” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบะฮฺทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.8.9 สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺ” หมายถึง “ขออัลลอฮฺ ๙ ทรงโปรดปรานแก่นาง” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบียะฮฺทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.8.10 สัญลักษณ์ ๙ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺมา” หมายถึง “ขออัลลอฮฺ ๙ ทรงโปรดปรานแก่เขาทั้งสอง” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบะฮฺหรือเศาะหาบียะฮฺ จำนวนสองท่านทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.9.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.9.1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารระดับสูง บุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวน 4,502 คน

1.9.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรทั่วไปในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวน 372 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มีจำนวนทั้งสิ้น 5 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจงตามรายบุคคลดังต่อไปนี้

(ก) อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ผศ.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

(ข) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ นายมัสนัน มาหะมะ

(ค) รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร นายซาฟีอี บารู

(ง) รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักศึกษา ดร.อัลดุลลอฮ์นูรดิน ดากอฮา

(จ) ผู้อำนวยการสถาบันอิสลาม นายมุฮัมมัดนาเซอร์ หะบาเย

กลุ่มที่สอง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด จำนวน 367 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, อ้างใน ชีรวุฒิ เอกะกุล, 1973 : 725) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากจำนวนบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด

e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนด (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ที่ $e = 0.05$)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{4,502}{1 + 4,502(0.05)^2} \\ &= 367.360 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 367 คน ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนบุคลากรและนักศึกษาในหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

หน่วยงาน	ประชากร	
	บุคลากร	นักศึกษา
1.สำนักงานอธิการบดี	2	-
2.สำนักงานบริการการศึกษา	10	-
3.สำนักงานพัฒนาศักยภาพนักศึกษา	2	-
4.สำนักงานส่งเสริมการวิจัยและเขียนตำรา	2	-
5.สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา	2	-

ตารางที่ 1 จำนวนบุคลากรและนักศึกษาในหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี(ต่อ)

หน่วยงาน	ประชากร	
	บุคลากร	นักศึกษา
6.สำนักงานสถาบันอิสลาม	2	-
7.สำนักงานวิทยบริการ	10	-
8.บัณฑิตวิทยาลัย	2	-
9.คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์	15	70
10.คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์	15	70
11.คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	10	70
12.คณะศึกษาศาสตร์	12	70
13.ศูนย์ศึกษาอัลกุรอาน	3	-
รวม	87	280
รวมทั้งหมด		367

(ที่มา : กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี : 2557)

1.9.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คือใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.9.3 เครื่องมือในการวิจัย

1.9.3.1 แบบของเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(ก) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ 2 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านต่างๆ 3 ด้าน

- (1) ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี
- (2) ด้านเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี
- (3) ด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

(ก) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ 1 เกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีกับการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.9.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้ คือ

1.9.4.1. การสร้างแบบสอบถาม

(ก) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(ข) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมของบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 ด้าน 1) ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย 2) ด้านการเปิดหลักสูตรของมหาวิทยาลัย 3) ด้านการผลิตบัณฑิต แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

(ค) ร่างแบบสอบถามเพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งมีการตรวจและแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(ง) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ดูภาคผนวก) เพื่อแก้ไขตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือพิจารณาข้อความที่สร้างขึ้นว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น และคัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 116-117) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้อง

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

ซึ่งผลปรากฏว่ามีจำนวนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 จำนวน 5 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดออกเรียบร้อยแล้ว เนื่องจากข้อคำถามมีประเด็นที่ซ้ำซ้อนกัน

(จ) นำเป็นสอบถามที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่จะศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำผลวิเคราะห์มาปรับปรุงคุณภาพของแบบสอบถาม

(ฉ) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนนและหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

1.9.4.2. การสร้างแบบสัมภาษณ์

(ก) การสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นของข้อคำถามในแบบสอบถามปลายเปิด ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นที่จะเก็บรายละเอียดและคำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้มากที่สุด

(ข) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาแนวคิดที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์

(ค) จัดทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตให้ครอบคลุมเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ ทั้ง 3 ด้าน ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ

(ง) นำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่เสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(จ) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงข้อคำถามแล้วจึงนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

1.9.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.9.5.1 เก็บข้อมูลความรู้จากเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากแหล่งเอกสารต่างๆ

1.9.5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตามขั้นตอนดังนี้

(ก) ลงพื้นที่ประสานงานกับตัวแทนคณะบริหารของมหาวิทยาลัยเพื่อกำหนดผู้จะให้การสัมภาษณ์พร้อมนัดแนะวันเวลาในการสัมภาษณ์และสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

(ข) สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี เกี่ยวกับนโยบายและบทบาทในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้

(ค) ผู้วิจัยและนักวิจัยช่วยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยผู้วิจัยและนักวิจัยจะช่วยสอบถามแบบตัวต่อตัวและใช้ภาษามลายูในการสอบถาม (สำหรับบุคคลที่ไม่คล่องในภาษาไทย)

(ง) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.9.6 การจัดกระทำของข้อมูล

1.9.6.1 นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งเอกสารต่างๆ มาศึกษาและสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตที่กำหนดไว้

1.9.6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกและจากการบันทึกโดยการอัดเสียงไว้มาถอดข้อความด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

1.9.6.3 นำข้อมูลตามข้อ 1.9.6.1 และข้อ 1.9.6.2 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

1.9.6.4 นำข้อมูลตามข้อ 1.9.6.1 ข้อ 1.9.6.2 และข้อ 1.9.6.3 มาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

1.9.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.9.7.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความคล้ายคลึงกันแล้วนำมาอธิบายเชิงพรรณนา

1.9.7.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS13.0 FOR WINDOWS โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mcan) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการอธิบายข้อมูลของแบบสอบถามในแต่ละด้านและหาค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 กลุ่ม ในการแปลความหมายดังนี้

- 1.00-1.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 1.51-2.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับน้อย
- 2.51-3.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.51-4.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับมาก
- 4.51-5.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

1.9.7.1 นำข้อมูลที่ได้จากผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ว่ามีความแตกต่างหรือไม่? อย่างไร?

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 2

นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างสันติภาพ

- 2.1 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการเปิดหลักสูตรและรายวิชาที่สนับสนุนสันติภาพ
  - 2.1.1 หลักสูตรอิสลามศึกษา
  - 2.1.2 หลักสูตรมหาดัชนีการเมืองการปกครอง
  - 2.1.3 รายวิชาอัลกุรอาน
  - 2.1.4 รายวิชาสันติศึกษา
  - 2.1.5 รายวิชาการจัดการสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2.2 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสังคม
  - 2.2.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี
  - 2.2.2 หลักสูตร
  - 2.2.3 อาจารย์
  - 2.2.4 นักศึกษา
  - 2.2.5 กิจกรรมการเรียนการสอน
  - 2.2.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน
  - 2.2.7 การวัดผลและประเมินผล
- 2.3 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนด้านสันติภาพ
  - 2.3.1 เผยแพร่ตำรา
    - 2.3.1.1 หนังสือ อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ
    - 2.3.1.2 หนังสือ เราคือประชาชาติเดียวกัน
    - 2.3.1.3 หนังสือ อันนะชีซะฮ์
    - 2.3.1.4 หนังสือ 12 โอวาท อธิการบดี
    - 2.3.1.5 หนังสือ สิทธิมนุษยชนในอิสลาม

2.1 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการเปิดหลักสูตรสำหรับสนับสนุนสันติภาพ

2.1.1 หลักสูตรอิสลามศึกษา

รายละเอียดของหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556

2.1.1.1 หมวดที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

(ก) รหัสและชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

ภาษาอังกฤษ : Bachelor of Arts Program in Islamic Studies

(ข) ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อเต็ม (ไทย) : ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

ชื่อย่อ (ไทย) : ศศ.บ. (อิสลามศึกษา)

ชื่อเต็ม (อังกฤษ) : Bachelor of Arts (Islamic Studies)

ชื่อย่อ (อังกฤษ) : B.A. (Islamic Studies)

(ค) วิชาเอก : ไม่มี

(ง) จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร 144 หน่วยกิต

(จ) รูปแบบของหลักสูตร

(1) รูปแบบ หลักสูตรระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี

(2) ภาษาที่ใช้ ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน

(3) การรับเข้าศึกษา

ตามระเบียบมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ.

2552

(4) ความร่วมมือกับสถาบันอื่น

ไม่มี

(5) การให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

ให้ปริญญาเพียงสาขาวิชาเดียว

(ฉ) สถานภาพของหลักสูตรและการพิจารณาอนุมัติ/เห็นชอบหลักสูตร

เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554 ปรับปรุงจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา พ.ศ. 2550

สภาวิชาการมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาให้ความเห็นชอบหลักสูตร ในการประชุม ครั้งที่ 5 (2/2554) เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2554

สภามหาวิทยาลัยอิสลามยะลาได้อนุมัติ/ให้ความเห็นชอบหลักสูตร ในการประชุมครั้งที่ 39 (2/2554) เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2554 เริ่มใช้หลักสูตรภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555

(ข) ความพร้อมในการเผยแพร่หลักสูตรคุณภาพและมาตรฐาน

หลักสูตรมีความพร้อมเผยแพร่คุณภาพและมาตรฐานตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอิสลามศึกษา ในปีการศึกษา 2557

(ข) อาชีพที่สามารถประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา

- (1) นักวิชาการด้านอิสลาม
- (2) วิทยากรอิสลามศึกษา
- (3) นักวิจัยด้านอิสลามศึกษา
- (4) เจ้าหน้าที่ หรือพนักงาน ในองค์กรสังคมการเมือง เศรษฐกิจ ที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษา

(ญ) สถานการณ์ภายนอกหรือการพัฒนาที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการวางแผน

หลักสูตร

(1) สถานการณ์หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมโลกในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันอย่างกว้างขวางและรุนแรง ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและการเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความพร้อม เข้มแข็งและมีศักยภาพจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง อันสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ที่มุ่งเน้นให้สังคมมีคุณภาพ ภูมิคุ้มกันแข็งแกร่ง เศรษฐกิจมีพลัง มั่นคง และยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมดี การจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีขีดความสามารถในสาขาวิชาอย่างมีดุลยภาพ สามารถนำความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ของอิสลามไปใช้อย่างถูกต้อง ครอบคลุม บูรณาการ และอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย (ชอลีซะห์ หะยีสะมะแอ, 2551 : 15)

(2) สถานการณ์หรือการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษาได้เน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีขีดความสามารถในสาขาวิชาอย่างมีดุลยภาพ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ที่มุ่งเน้นคนเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนา เพื่อการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามหลักคำสอนของอิสลามในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมโลกเป็นแบบพหุสังคมที่มีความหลากหลายในทุกๆ ด้าน

(ฎ) ผลกระทบจาก ข้อ 11 ต่อการพัฒนาหลักสูตรและความเกี่ยวข้องกับพันธกิจของสถาบัน

(1) การพัฒนาหลักสูตร จากผลกระทบจากสถานการณ์ภายนอก หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรไปในเชิงรุกที่มีศักยภาพ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามวิวัฒนาการสังคม โดยการผลิตบุคลากรทางหลักการอิสลาม จำเป็นต้องมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทันที และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาตนเองให้เข้ากับลักษณะงานทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางสังคม โดยต้องปฏิบัติตนอย่างมีอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นไปตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในด้านวิชาการ และการผลิตบัณฑิตที่ดีและเก่ง

(2) ความเกี่ยวข้องกับพันธกิจของสถาบัน การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษาเป็นไปตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาที่มีให้สำคัญในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศในสาขาวิชาต่างๆ ให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศาสตร์สาขาวิชาที่ศึกษา และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่อง การผลิตบุคลากรด้านอิสลามศึกษาจึงเป็นพันธกิจที่สำคัญส่วนหนึ่งที่สถาบันให้การสนับสนุนและส่งเสริมมาตลอด

(ฎ) ความสัมพันธ์กับหลักสูตรอื่นที่เปิดสอนในคณะ/สาขาวิชาอื่นของสถาบัน

(1) กลุ่มวิชา/รายวิชาในหลักสูตรนี้ที่เปิดสอน โดยคณะ/ภาควิชา/หลักสูตรอื่น ได้แก่ ก.กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

GE 219-203 สันติศึกษา เปิดสอนโดยสถาบันอิสลาม

GE 219-401 กฎหมายเบื้องต้น เปิดสอนโดยคณะอิสลามศึกษา

GE 219-404 การเมืองและเศรษฐกิจในสังคม เปิดสอนโดยคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์

(2) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เปิดสอนโดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

GE 219-501 คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

GE 219-503 อิสลามกับวิทยาศาสตร์

GE 219-601 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

(3) กลุ่มวิชาภาษา เปิดสอนโดยคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์

GE 219-701 ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

GE 219-702 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 1

- GE 219-703 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2
- GE 219-803 ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร 1
- GE 219-804 ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร 2
- GE 219-805 ภาษาอังกฤษ 1
- GE 219-806 ภาษาอังกฤษ 2
- GE 219-807 ภาษาอังกฤษ

(4) การบริหารจัดการ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องประสานงานกับ อาจารย์ผู้แทนจากในคณะอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้านเนื้อหาสาระ การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การติดตามและประเมินหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน การปรับปรุงแก้ไขให้ตอบสนองความต้องการของ ชุมชน และสังคม ตามอัลกุรอานและสุนนะฮ์ และความสอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ตาม มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอิสลามศึกษา

2.1.1.2 หมวดที่ 2. ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร

(ก) ปรัชญา ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

(1) ปรัชญา

มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ในศาสตร์ด้านต่างๆของอิสลามอย่างครอบคลุมบูรณา การ และเป็นสากล เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและสามารถพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติสู่ความเจริญ และสันติสุขอย่างสมดุลทั้งใน โลกนี้ และ โลกหน้า

(2) ความสำคัญ

- หลักสูตรนี้สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนแต่ละพื้นที่ในการพัฒนา องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญด้านวิทยาการอิสลาม

- หลักสูตรนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบนพื้นฐาน การเรียนรู้และเข้าใจวิทยาการอิสลามบนพื้นฐานของอัลกุรอานและสุนนะฮ์

- หลักสูตรนี้สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนของบุคลากรในสาขาอิสลามศึกษา ได้

- หลักสูตรนี้สามารถตอบสนองลักษณะในพื้นที่

(3) วัตถุประสงค์

- เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และเข้าใจในศาสตร์ด้านต่างๆของอิสลามบนพื้นฐาน ของอัลกุรอานและสุนนะฮ์

- เพื่อผลิตบัณฑิตที่เปี่ยมด้วยศรัทธา มีคุณธรรม จริยธรรมและโลกทัศน์ที่กว้างไกล

-เพื่อผลิตบัณฑิตที่สามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม และ ประเทศชาติได้

-เพื่อผลิตบัณฑิตที่สามารถให้บริการวิชาการด้านอิสลามศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แก่องค์กรและหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนได้

-เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยด้านอิสลามศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น(คณะ อิสลามศึกษาและนิติศาสตร์, 2555 : 20-34)

2.1.2 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง

2.1.2.1. ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย	หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
ภาษาอังกฤษ	Master of Political Science in Government
ภาษามลายู	Program Sarjana Sains Politik Pentadbiran
ภาษาหรับ	برنامج الماجستير في العلوم السياسية

2.1.2.2. ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม (ภาษาไทย)	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
ชื่อย่อ (ภาษาไทย)	ร.ม. (การปกครอง)
ชื่อเต็ม (ภาษาอังกฤษ)	Master of Political Science in Government
ชื่อย่อ (ภาษาอังกฤษ)	M.Pol.Sc. (Government)
ชื่อเต็ม (ภาษามลายู)	Sarjana Sains Politik Pentadbiran
ชื่อเต็ม (ภาษาอาหรับ)	الماجستير في العلوم السياسية

2.1.2.3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

2.1.2.4. หลักการและเหตุผล ปรัชญาและจุดประสงค์ของหลักสูตร

(ก) หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีได้เปิดหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตมา ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2546 ในปีพุทธศักราช 2550 ได้มีนักศึกษาสำเร็จหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร บัณฑิตและได้รับใช้สังคมไปแล้วหนึ่งรุ่นเป็นจำนวน 45 คนในฐานะที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีได้ก่อตั้ง ขึ้นท่ามกลางชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบกับปีพุทธศักราช 2547 ความ ขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนบางกลุ่มกับรัฐบาลในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ได้อุบัติขึ้น นับวันก็ยิ่งทวีความ รุนแรง โดยยังไม่มีทีท่าว่าจะเกิดความสงบสุขได้ในเร็ววันจากเหตุการณ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยฟาฏอนีจึงมีมติเปิดทำการเรียนการสอนในระดับมหาบัณฑิต เพื่อหาทฤษฎีต่างๆ

เกี่ยวกับการแก้ปัญหาสังคม ศึกษาการเมืองระหว่างประเทศอยู่บน พื้นฐานของพหุอารยธรรม รวมทั้งการถ่วงดุลอำนาจการเกิดสันติภาพ ปัญหาอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงการหาแนวทางแก้ปัญหาของชาติ ผ่านการผลิตรายงานวิชาการในการร่วมกันรับใช้ชาติ

(ข) ประโยชน์ของหลักสูตร

มุ่งผลิตมหาบัณฑิตที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขารัฐศาสตร์มีความสามารถในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรม จริยธรรมและความยุติธรรม มีอุดมคติในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยหลักการสันติวิธี พร้อมเป็นแบบอย่างที่ดี

(ค) วัตถุประสงค์ เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณลักษณะดังนี้

- (1) เปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรมและมีภาวะความเป็นผู้นำไฟสันติ
- (2) มีความรู้ทางด้านการปกครองระดับท้องถิ่น การปกครองระดับชาติ และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตามหลักวิชาการและหลักยุติธรรม
- (3) มีความสามารถในการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ ในการแก้ไขปัญหาของชาติ ตามแนวสันติวิธี
- (4) สามารถนำความรู้ทางรัฐศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างพอเพียงพร้อมเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการเมืองการปกครอง

2.1.2.5. กำหนดการเปิดสอน

ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เป็นต้นไป

2.1.2.6. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเข้าศึกษา

(ก) คุณสมบัติทั่วไป

- (1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันอุดมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง โดยมีคะแนนสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50 หรือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือไม่ ต่ำกว่าระดับดีขึ้นไป
- (2) เป็นผู้กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาสุดท้ายของการศึกษาชั้นปริญญาตรีในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันอุดมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง โดยมีคะแนนสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50 หรือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือไม่ต่ำกว่าระดับดีขึ้นไป
- (3) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่าในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องตามข้อ 6.1 หรือเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาสุดท้ายของการศึกษาชั้นปริญญาตรีตามข้อ 6.2 โดยมีคะแนน สะสมต่ำกว่า 2.50 หรือ ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือต่ำกว่าระดับดี แต่มีประสบการณ์การ

ทำงานวิจัย เขียนหรือแปลตำรา โดยแสดงผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์และได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย

(4) มีความประพฤติเรียบร้อยไม่เป็นผู้ที่มีความเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีงาม

(5) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

(ข) คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในแผน ก (1)

ในกรณีนักศึกษาที่จะสมัครเข้าศึกษาต่อในแผน ก (1) นอกจากคุณสมบัติทั่วไปตามข้อ (1), (2), (3), (4) และ (5) แล้วจะต้องมีเค้าโครงการวิจัยและผลงานทางวิชาการดังต่อไปนี้

(1) มี Proposal หรือข้อเสนอเค้าโครงการวิจัย และระบุชื่อเรื่องหัวข้อวิจัย และระเบียบวิธีการวิจัยอย่างชัดเจนแนบพร้อมใบสมัคร

(2) มีผลงานทางวิชาการอย่างน้อย 1 เรื่องแนบสำเนาพร้อมใบสมัคร

2.1.2.7 หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา

(ก) สอบข้อเขียน

(ข) สอบสัมภาษณ์

การสอบคัดเลือกผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ซึ่งจะประกาศให้ทราบเป็นคราวๆ ไป

2.1.2.8 ระบบการศึกษาและระยะเวลาการศึกษา

(ก) ใช้ระบบการศึกษาแบบทวิภาค โดยหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาหนึ่งภาคการศึกษา มีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

(ข) ระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตรอย่างน้อยใช้เวลาศึกษา 2 ปี (4 ภาคการศึกษาปกติ) สูงสุดไม่เกิน 4 ปี (8 ภาคการศึกษา) นับจากวันเปิดภาคการศึกษาภาคแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา

2.1.2.9 การคิดจำนวนหน่วยกิต

(ก) รายวิชาทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยาย หรืออภิปรายปัญหา 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงตลอดหนึ่งภาคการศึกษาให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

(ข) รายวิชาภาคปฏิบัติที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลอง ไม่ต่ำกว่า 30 ชั่วโมง ตลอดหนึ่งภาคการศึกษาให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

(ค) วิทยานิพนธ์ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงตลอดหนึ่งภาคการศึกษาให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

2.1.2.10 การลงทะเบียนเรียน

การลงทะเบียนเรียนให้ขึ้นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ว่าด้วยระเบียบมหาวิทยาลัยฟาฏอนีว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท พ.ศ. 2548

2.1.2.11 การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา

(ก)การวัดผลให้ขึ้นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท

(ข) การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(ค) สอบได้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร

(ง) ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของรายวิชาต่างๆ ที่เรียนไม่ต่ำกว่า 3.00

(จ) ได้สอบผ่านการสอบวิทยานิพนธ์ได้ผลเป็น S และส่งวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์แล้วแผน ก แบบ ก(1) และ ก(2)

(ฉ) ได้สอบผ่านการสอบประมวลความรู้ได้ผลเป็น S (แผน ข)

(ช) มีการนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ในที่ประชุมวิชาการหรือสัมมนาวิชาการในที่สาธารณะ

(ซ) มีการตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์ลงวารสารเพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่

(ญ) มีความประพฤติดี

2.1.2.12 คณาจารย์

ตารางที่ 2 อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง 5 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิ	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
1	ดร.อหมัดอุมาร์ จะปะเกีย	อาจารย์	Ph.D	Political History	University of Malaya Malaysia
2	ดร.สุริยะ สะนิวา	อาจารย์	Ph.D	Political Science National	University of Malaysia
3	ดร.อับดุลรอหมาน กาเหย็ม	อาจารย์	Ph.D	Political Science Aligarh Muslim	University, India
4	ดร.ตอลา แกมา	อาจารย์	Ph.D	Political Science Aligarh Muslim	University, India
5	อ. สุกรี หลั่งปุเต๊ะ	อาจารย์	Ph.D	Political Science	Universit Utara Malaysia

2.1.2.13 จำนวนนักศึกษา

ตารางที่ 3 จำนวนนักศึกษาในสาขาที่จะรับเข้าศึกษาและที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาหลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 – 2555 มีดังนี้

ชั้นปี	ปีการศึกษา				
	2551	2552	2553	2554	2555
ชั้นปีที่ 1	10	10	10	10	10
ชั้นปีที่ 2	-	10	10	10	10
รวม	10	20	20	20	20
จำนวนนักศึกษาที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา	10	10	10		

2.1.2.14 จำนวนนักศึกษา สถานที่และอุปกรณ์การศึกษา

(ก) ใช้สถานที่หรืออาคารเรียน ห้องบรรยาย ห้องสัมมนา ห้องปฏิบัติการภาษา และห้องคอมพิวเตอร์ของคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์และสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

(ข) ใช้อุปกรณ์การศึกษาและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ของคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

2.1.2.17 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง หลักสูตรนี้สามารถเลือกศึกษาได้ 3 แผน คือ

- แผน ก แบบ ก (1) เน้นทำวิทยานิพนธ์
- แผน ก แบบ ก (2) เน้นการเรียนรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์
- แผน ข เน้นการเรียนรายวิชาและสอบประมวลความรู้

(ก) จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 36 หน่วยกิต

(ข) โครงสร้างหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง (คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2555 : 45-48)

ตารางที่ 4 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (1) เน้นการทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว

หมวดวิชา	หน่วยกิต
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน	(ไม่นับหน่วยกิต)
วิทยานิพนธ์	36
รวม	36

ตารางที่ 5 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (2) เน้นการเรียนรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์

หมวดวิชา	หน่วยกิต
หมวดวิชาบังคับ (แกน)	6
หมวดวิชาเฉพาะ	12
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน	(ไม่นับหน่วยกิต)
หมวดวิชาเลือก	6
วิทยานิพนธ์	12
รวม	36

ตารางที่ 6 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ข เน้นการเรียนรายวิชาและสอบประมวลความรู้

หมวดวิชา	หน่วยกิต
หมวดวิชาบังคับ (แกน)	6
หมวดวิชาเฉพาะ	18
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน	(ไม่นับหน่วยกิต)
หมวดวิชาเลือก	6
หมวดวิชาการศึกษาเอกเทศ	6
รวม	36

ตารางที่ 7 รายวิชาในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก (1)

หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (บังคับเรียน โดยไม่นับหน่วยกิต)		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
GE 619003	วิธีวิทยาการวิจัย	3
GE 619002	มโนทัศน์อิสลาม	3
หมวดวิทยานิพนธ์		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
RS 617024	วิทยานิพนธ์	36

ตารางที่ 8 รายวิชาในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (2)

หมวดวิชาบังคับ (แกน) 6 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
GE 619003	วิธีวิทยาการวิจัย	3
GE 619002	มนทัศน์อิสลาม	3
PL 616024	ทฤษฎีการเมืองการปกครองในอิสลาม	3
หมวดวิชาเฉพาะ 12 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
PL 618024	อุดมการณ์ทางการเมือง	3
PL 619024	ความขัดแย้งและสันติศึกษา	3
PL 616024	เศรษฐศาสตร์การเมือง	3
PL 621024	นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจังหวัดชายแดน	3
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน เลือกเรียนเพียง 1 รายวิชาโดย (ไม่นับหน่วยกิต)		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
AR 618017	ภาษาอาหรับเพื่อพัฒนาวิชาการ	3
EN 619021	ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาวิชาการ	3
ML 620022	ภาษามลายูเพื่อพัฒนาวิชาการ	3
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
หมวดวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
PL 622024	สัมมนาเปรียบเทียบของค์การทางการเมือง	3
PL 623024	การเมืองระหว่างประเทศ	3

ตารางที่ 8 รายวิชาในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก แบบ ก (2) (ต่อ)

หมวดวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต (ต่อ)		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
PL 624024	การเมืองการปกครองไทย	3
PL 625024	ระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้งในประเทศไทย	จำนวนหน่วยกิต
หมวดวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
RS 618024	วิทยานิพนธ์	12

ตารางที่ 9 รายวิชาในหลักสูตรแผน ข

หมวดวิชาบังคับ (แกน) 6 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
GE 619003	วิธีวิทยาการวิจัย	3
GE 619002	มโนทัศน์อิสลาม	3
PL 616024	ทฤษฎีการเมืองการปกครองในอิสลาม	3
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
หมวดวิชาเฉพาะ 18 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
PL 618024	อุดมการณ์ทางการเมือง	3
PL 619024	ความขัดแย้งและสันติศึกษา	3
PL 616024	เศรษฐศาสตร์การเมือง	3
PL 621024	นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจังหวัดชายแดน	3

ตารางที่ 9 รายวิชาในหลักสูตรแผน ข (ต่อ)

หมวดวิชาเฉพาะ 18 หน่วยกิต (ต่อ)		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
PL 624024	การเมืองการปกครองไทย	3
หมวดวิชาเสริมพื้นฐานเลือกเรียนเพียง 1 รายวิชา โดย (ไม่นับหน่วยกิต)		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
AR 618017	ภาษาอาหรับเพื่อพัฒนาวิชาการ	3
EN 619021	ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาวิชาการ	3
ML 620022	ภาษามลายูเพื่อพัฒนาวิชาการ	3
(4) หมวดวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
PL 621024	นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจังหวัดชายแดน	3
PL 623024	การเมืองระหว่างประเทศ	3
PL 625024	ระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้งในประเทศไทย	3
PL 626024	ระบบการเมืองและการปกครองในโลกมุสลิม	3
PL 627024	ปัญหาชนกลุ่มน้อยเปรียบเทียบ	3
PL 628024	การบริหารนโยบายสาธารณะ	3
PL 616024	การเมืองเปรียบเทียบ	3
หมวดวิชาการศึกษาเอกเทศ 6 หน่วยกิต		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
RS 619024	การศึกษาเอกเทศ 1	3

2.1.3 รายวิชาอัลกุรอาน

หลักสูตรรายวิชาอัลกุรอานเป็นหลักสูตรที่ทางมหาวิทยาลัยได้บังคับให้ทุกสาขาวิชาเรียนในทุกๆ เทอม (ศูนย์ศึกษาอัลกุรอาน, 2556 : 13) รวมทั้งหมด 8 รายวิชาดังนี้

ตารางที่ 10 รายวิชาอัลกุรอานสำหรับคณะอิสลามศึกษาและสาขาภาษาอาหรับ

ภาคการศึกษาที่	หลักสูตรสำหรับคณะอิสลามศึกษาและสาขาภาษาอาหรับ	หลักสูตรกฎเกณฑ์และหลักการอ่าน(ตัจญูวีด)
1	อัลติลาวาฮฺ 1 (ฝึกอ่าน)	ภาพรวมของกฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญูวีด)
2	อัลติลาวาฮฺ 2 (ฝึกอ่าน)	ภาพรวมของกฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญูวีด)
3	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลอินชีกอกถึงซูเราะฮฺ อันนาส	ศึกษาความสำคัญ ความประเสริฐและมารยาทของการอ่านอัลกุรอาน กฎการอ่านอิซติอาซะฮฺ และบัจมะละฮฺ ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิชาตัจญูวีด ศึกษาเรื่อง หุกมของนูนและมีมชากินะฮฺ การหน่วงเสียง (ฆุนนะฮฺ) และหุกมของลาม
4	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลมุคชชีรถึงซูเราะฮฺ อัลมูฏอฟฟีฟีน	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญูวีด) เรื่องหุกมของมัดและแขนงของมัด อลิฟที่คงที่เวลาอ่านหยุดและจะถูกตัดออกในเวลาการอ่านต่อเนื่อง
5	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลกออิม ถึงซูเราะฮ์ อัลมุซัหมิล	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญูวีด) แหล่งออกเสียงและคุณลักษณะของพยัญชนะ
6	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลศอฟถึงซูเราะฮ์อัลมุลก์	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญูวีด) เรื่องหุกมของการอ่านเสียงหนาหรือสูง (อัตตัจกีม) และการอ่านเสียงบางหรือต่ำ (อัตตัจกีค)
7	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลวาเกอะฮ์ถึงซูเราะฮ์ อัลมูมตานิฮ์	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญูวีด) เรื่องหุกมของอัลอิคฆอมอื่นๆ

ตารางที่ 11 รายวิชาอัลกุรอานสำหรับคณะอิสลามศึกษาและสาขาภาษาอาหรับ

ภาคการศึกษาที่	หลักสูตรท่องจำอัลกุรอานหมวดวิชาทั่วไป และสำหรับสาขาวิชาอื่นๆ	หลักสูตรกฎเกณฑ์และหลักการอ่าน(ตัจญ์วีด)
1	อัตติลาวาฮฺ 1 (ฝึกอ่าน)	ภาพรวมของกฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญ์วีด)
2	อัตติลาวาฮฺ 2 (ฝึกอ่าน)	ภาพรวมของกฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญ์วีด)
3	ท่องจำซูเราะฮฺ อัซหมฺซุถึงซูเราะฮฺ อันนาส	ศึกษาความสำคัญ ความประเสริฐและมารยาทของการอ่านอัลกุรอาน กฎการอ่านอิซติอาซะฮฺ และบัจมะละฮฺ ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิชาตัจญ์วีด ศึกษาเรื่อง หุกมของนูนและมีมชาทีนะฮฺ การหน่วงเสียง (ฆุนนะห์) และหุกมของลาม
4	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลมูฎอฟฟีถึงซูเราะฮฺ อัลบาลัด	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญ์วีด) เรื่องหุกมของมัดและแขนงของมัด อลิฟที่คงที่เวลาอ่านหยุดและจะถูกตัดออกในเวลาการอ่านต่อเนื่อง
5	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลมูรชะลาต ถึงถึงซูเราะฮฺ อัลอัลอินฟีตอร	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญ์วีด) แหล่งออกเสียงและคุณลักษณะของพยัญชนะ
6	ท่องจำซูเราะฮฺ อัลมุซมิมิลถึงซูเราะฮฺ อัลอินชาน	ศึกษากฎเกณฑ์และหลักการอ่าน (ตัจญ์วีด) เรื่องหุกมของการอ่านเสียงหนาหรือสูง (อัดตฺฟัคีม) และการอ่านเสียงบางหรือต่ำ (อัดตฺร็ีก)

2.1.4 รายวิชาสันติศึกษา

วิชาสันติศึกษาเป็นวิชาบังคับของมหาวิทยาลัยนักศึกษาทุกสาขาวิชาจำเป็นต้องเรียนมีทั้งหมด 3 หน่วยกิต โดยจะศึกษาถึงความหมายแนวคิดหลักเกี่ยวกับสันติภาพ และสันติภาพ ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในระดับครอบครัว ชุมชน ชาติ และระหว่างประเทศ การจัดการความ

ขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อปรับแนวคิดของนักศึกษาให้มีแนวคิดที่เหมือนๆ กันในรูปแบบของอัลอิสลาม (สถาบันอิสลาม, 2556 : 35)

2.1.5 รายวิชาการจัดการสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

รายวิชาการจัดการสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้(3(3-0-6) (Unrest Management in Southern Thailand) (คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2555 : 84) ศึกษา แนวคิด หลักการสำคัญ และสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านต่างๆ แนวทางการจัดการในมิติวัฒนธรรมชุมชน การน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และการใช้หลักการสันติวิธี รวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุ ลักษณะและแนวทางการคลี่คลายความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แบบบูรณาการ

2.2 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสังคม

พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันใช้หลักการของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนั้นพันธกิจดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดปัจจัยนำเข้าที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ประกอบด้วย การมีอาจารย์ที่มีปริมาณและคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร มีกระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอนที่อาศัยหลักการร่วมมือร่วมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ได้แก่ (1) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ(2)คณาจารย์และระบบการพัฒนาอาจารย์ (3) สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน (4) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น (5) อุปกรณ์การศึกษา (6) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และการบริการการศึกษา(7)การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา(8) องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นสมควร ตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 กำหนด

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นในการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นผู้ที่มีความสามารถทางวิชาชีพที่มากขึ้น มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของสังคมนั้น มีปัจจัยอยู่หลายประการได้แก่ วิธีการสอน หลักสูตร ประสิทธิภาพของอาจารย์ กิจกรรมการเรียนการสอน และองค์ประกอบอื่นๆ(ลำพอง บุญช่วย 2530 :1) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนได้ 7 ประการ ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร วิธีสอน วัตถุประสงค์ของการสอน สื่อการสอนและการประเมินผล และนอกจากนี้ (วิชัย วงศ์ใหญ่ 2537 :

76-80) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนไว้ 3 ประการ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอย่างไรก็ตามเงื่อนไข และแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บัณฑิตจะมีคุณภาพไม่ได้หากไม่มีการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาอาจารย์ให้มีคุณภาพ มีการแข่งขันทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย งบประมาณลงทุนด้านแหล่งความรู้และข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาอุปกรณ์เพื่อการศึกษาค้นคว้า และการบริหารจัดการที่ดี มีวิสัยทัศน์จากการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้นนั้น ประกอบกับผลการศึกษาของมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและวิทยาเขตอื่นๆ ในปัญหาด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ เครื่องใช้ในการเรียนการสอน เป็นต้น

2.2.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญาและปณิธานดังรายละเอียดดังนี้ (มหาวิทยาลัยฟาฏอนี,2550 : 43)

2.2.1.1 วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม เป็นคลังทางปัญญาที่มีความเป็นเลิศในทุกภารกิจตามหลักการอิสลาม และเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่มีมาตรฐานสากล ผู้การสร้างสรรค์ภาพที่ยั่งยืน

2.2.1.2 พันธกิจ

(ก) ผลิตบัณฑิตที่เปี่ยมคุณธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีภาวะความเป็นผู้นำไฟสันติ

(ข) ส่งเสริมการวิจัย การค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ภูมิภาค และประชาคมโลกตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งระดับประเทศและนานาชาติ

(ค) ให้บริการแก่สังคมด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สามารถชี้นำสังคม และให้คำปรึกษาได้ตามความต้องการของท้องถิ่นและนานาชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต และสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

(ง) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีงามและสอดคล้องกับหลักการอิสลาม

(จ) จัดระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นแบบอย่างที่ดีตามทัศนะอิสลาม

(จ) สร้างและยกระดับความร่วมมือกับสถาบันและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาความร่วมมือในเครือข่ายทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

2.2.1.3 ปรัชญา

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา ทำการวิจัย ให้บริการทางด้านอิสลาม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม โดยทำการผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ ศรัทธา และปฏิบัติตามหลักการของอัลกุรอานและสุนนะฮ์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยผ่านระบบการศึกษาที่ดำรงไว้ซึ่งความสมดุลครอบคลุม ต่อเนื่องและบูรณาการ

2.2.1.4 ปณิธาน

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมุ่งพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักการของอัลกุรอานและจริยวัตรของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ มุ่งสู่การสร้างสรรค์สังคมสันติที่เรื่องปัญญาและเปี่ยมด้วยคุณธรรม

2.2.1.5 กลยุทธ์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยฟาฏอนี

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และปรัชญาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีจึงได้กำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาไว้ใน ด้าน 5 ดังนี้ (มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 2550 : 44)

(ก) อุดมศึกษาวิถีแห่งคุณธรรม จริยธรรม กลยุทธ์การดำเนินงาน

- (1) การบูรณาการศาสนาสู่หลักสูตร
- (2) การพัฒนาบุคลิกภาพและศักยภาพอาจารย์และเจ้าหน้าที่
- (3) การพัฒนาบุคลิกภาพและศักยภาพของนักศึกษา
- (4) การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

(ข) นำวิชาการและการผลิตบัณฑิตสู่มาตรฐานสากล กลยุทธ์การดำเนินงาน

- (1) การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
- (2) การพัฒนาหลักสูตร
- (3) การวิจัย
- (4) การสร้างความร่วมมือภายในและต่างประเทศ

(ค) พัฒนาศักยภาพทางการบริหารสู่มาตรฐานสากลด้วยวิถีอิสลาม กลยุทธ์การดำเนินงาน

- (1) การพัฒนาระบบการบริหาร

- (2) การพัฒนาศักยภาพการประกันคุณภาพทางการศึกษา
  - (3) การพัฒนาผังแม่บทและ โครงสร้างพื้นฐาน
  - (4) การพัฒนาศักยภาพหน่วยงาน
  - (5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร
  - (6) การพัฒนาศักยภาพทางการเงินการคลัง
  - (7) การพัฒนาศักยภาพและความพร้อมสู่การขยายวิทยาเขต
- (ง) บูรณาการสันติสัมพันธ์สู่สังคมสันติภาพ กลยุทธ์การดำเนินงาน
- (1) การให้วิชาการแก่ชุมชนในวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย
  - (2) การส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
  - (3) การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมและวิชาการระดับชุมชน
  - (4) สานเสวนาอารยธรรม
- (จ) สร้างความพร้อมสู่มหาวิทยาลัยอัจฉริยะกลยุทธ์การดำเนินงาน
- (1) การพัฒนาระบบ e-Technology
  - (2) สร้างความพร้อมด้าน e-Academic
  - (3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการ e-MIS
  - (4) การพัฒนา e-Personal

2.2.2 หลักสูตร

หลักสูตรนั้นเสมือนแผนของการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งหมายถึงการพิจารณาคัดเลือก จัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาและคุณธรรม สามารถสร้างเสริมองค์ความรู้ คิดวิเคราะห์ได้และนำความรู้มาแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ในส่วน วิชาการ วิชาชีพ และการดำรงชีวิต (ประทีป เมธาคณวุฒิ, 2545 : 1-2) หรืออีกนัยหนึ่งคือแผนงาน หรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน ภายใต้การดำเนินการของโรงเรียนหรือ สถานศึกษา (ไชยรัตน์ ปราณี, 2545 : 64) และหลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียน การสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอน จะทำ ให้การจัดการศึกษาดำเนิน ไปด้วยดีทั้งแก่ตัวผู้เรียนเองและช่วยให้ครู ได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดใน การสอน

จากปรัชญาการศึกษาสู่เป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษามากำหนดเป็น หลักสูตรการศึกษา หลักสูตรการศึกษาอิสลามจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากหลักสูตรตามปรัชญา อื่นๆหลักสูตรการศึกษาอิสลามนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งรองลงจากครู ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ

อันดับแรกและสูงสุดในระบบการศึกษาอิสลาม หลักสูตรจะเป็นเครื่องมือในการกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน ในระบบการศึกษาอิสลาม การศึกษาขัดเกลาอัคลาก (จริยธรรม) เป็นศูนย์กลางของหลักสูตรการศึกษาอิสลาม เป้าหมายหลักการศึกษาอิสลามในคำกล่าวหนึ่งที่ว่า “อัลพะฎีละฮฺ” (ความประเสริฐ ความดีงาม) นักปรัชญามีมติว่าการศึกษาอัคลากเป็นจิตวิญญาณของการศึกษาอิสลาม เพราะเป้าหมายแรกของการศึกษาที่สูงส่งคือการเจียรไนอัคลาก (จริยธรรม) และขัดเกลาจิตวิญญาณ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว “อัคลาก” และ “พะฎีละฮฺ” มนุษย์จำเป็นต้องอาศัย เพื่อเป็นหนทางไปสู่การขัดเกลาอัคลาก และบรรลุถึงความประเสริฐของความรู้ ด้วยหลักการที่เกี่ยวข้องกับอัคลากนั้นจำเป็นต้องเน้นทั้งความรู้ที่เป็นทฤษฎี (ทั้งความรู้ที่เป็นพรัฎฮ์อินหรือความรู้ที่เป็นพรัฎฮ์กิฟายะฮฺ) และความรู้ภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติในชีวิตจริงที่แปลงวิถีชีวิตที่จะยกระดับความสูงส่งของอัคลากสำหรับปัจเจกบุคคลต่อไป (ซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ, 2551:155)

หลักสูตรการศึกษาในอิสลาม (Ghozali Darussalam, 2001:49) ต้องมีความสมดุลระหว่างวิชาศาสนาและวิชาทางด้าน โลกและจะต้องมีศูนย์กลางหรือความเชี่ยวชาญในทุกสาขาวิชาที่เหมาะสมกับช่วงของการพัฒนาระดับชั้นของการศึกษา และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เจาะจงลงระดับการศึกษาขั้นสูงที่มีสยิดหรือที่มหาวิทยาลัย หลักสูตรการศึกษาในอิสลามต้องครอบคลุมศาสตร์หรือวิชาต่างๆทางภาษา ศาสนาและศาสตร์เกี่ยวกับโลกนี้(ธรรมชาติ) หลักสูตรการศึกษาอิสลาม(ซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ, 2551:156) มีหน้าที่ในการผลิตนักเรียนหรือบัณฑิตมุสลิมที่รู้จักศาสนาและพระเจ้าผู้ทรงสร้างจักรวาล บัณฑิตที่รู้จักการดำเนินชีวิตพร้อมที่จะลิ้มรสความโปรดปรานของชีวิตที่สูงส่งในสังคม พร้อมที่จะให้และสร้างสังคม ตลอดจนพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยผ่านการงานที่มีความเฉพาะเจาะจงที่เป็นการอนุญาตให้สามารถกระทำได้

ดังนั้นลักษณะเฉพาะของหลักสูตรอิสลามศึกษา คือ (abdul Rahman al-nahlawi, 1979:187-189) 1) หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ในการขัดเกลาพฤติกรรมไม่ให้เผลวจากหนทางที่เที่ยงตรง 2) หลักสูตรที่มีเป้าหมายหลักคือความบริสุทธิ์ใจ ความขำเกรงปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์และกระทำศาสนกิจเพื่อพระองค์ 3) หลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับระดับของกลุ่มเป้าหมายและความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) หลักสูตรที่ให้ความสำคัญทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน 5) หลักสูตรที่เป็นระบบที่ประกอบด้วยกระบวนการของทุกส่วนที่มีผลกระทบและได้รับผลกระทบจากส่วนอื่นๆ 6) หลักสูตรที่ถูกประทานลงมาที่มีหลักฐานและเป้าหมาย ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะที่สมบูรณ์และบูรณาการ 7) หลักสูตรแห่งเตาหีด (การศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเอกะ) หลักสูตรเตาหีดถือเป็นหลักการของระบบอิสลามและหลักสูตรการศึกษาและเป็นข้อเท็จจริงพื้นฐานในการศรัทธาในอิสลาม 8) หลักสูตร “นานาชาติหรือไร้พรมแดน” มีความสมบูรณ์และครอบคลุมซึ่งไม่จำกัดอยู่

เฉพาะ “ความเป็นพลเมืองที่แคบ” 9) เป็นหลักสูตรที่ “มั่นคง” บนพื้นฐานของการเคลื่อนไหวภายในกรอบและกฎที่ได้กำหนดไว้ทุกการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาจะครอบคลุมและคงไว้ซึ่งข้อเท็จจริง ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ได้กำหนดไว้ในกฎของชีวิตที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดไว้ 10) หลักสูตรที่มี “ความครอบคลุม” เพราะเป็นหลักสูตรที่ถูกประทานลงมาจากพระเจ้าที่จัดการเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ครอบคลุมทั้งการระหุ การเป็นบ่าว จักรवालและมนุษย์อย่างเป็นธรรมชาติและมีเหตุผล 11) เป็นหลักสูตรที่มี “ความสมดุล” อาทิในขอบข่ายการประทาน (ระหุ) และการได้มาจากจักรवालและชีวิต 12) หลักสูตร “เชิงบวก” ที่ได้มาจากความสัมพันธ์เชิงบวกของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่มีต่อสิ่งถูกสร้างต่างๆรวมถึงมนุษย์ด้วย 13) เป็นหลักสูตรที่มี “ความเป็นจริง” ใ้กับโลกแห่งความเป็นจริง

อย่างไรก็ตามเพื่อให้หลักสูตรการศึกษาอิสลามเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงของลัทธินิยมการแยกอาณาจักรออกจากศาสนาจักร (Secularism) และแนวความคิดการแยกการศึกษาออกเป็นสองส่วนเอกเทศจากกันระหว่างรายวิชาทางด้านศาสนาและรายวิชาทางด้านทางโลก (Dualism) มิม โนทัศน์อิสลามจะต้องถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาอิสลามคือ (Rusnani Hashim, 2001 อ้างถึงในซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ, 2551:158-159) (1) ทศนะอิสลามต่อพระเจ้าผู้สร้าง (2) การสร้างมนุษย์และเป้าหมายของการสร้างเพื่อภักดีและการเป็นตัวแทน (เคาะลีฟะฮ์) ของพระองค์เพื่อส่งเสริมความดีและห้ามความชั่วและเผยแพร่ศาสนาแห่งอิสลาม(3) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า (4) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน เพื่อสร้างความยุติธรรมความเอกภาพของจิตใจ คุณค่าและศักดิ์ศรี สร้างอัลลาก (จริยธรรมที่สูงส่ง) เป็นต้น(5) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในฐานะที่เป็นเคาะลีฟะฮ์ (ตัวแทน) (6) การพัฒนาตนเอง (7) เป้าหมายการมีชีวิตของมนุษย์และ (8) การพัฒนาจริยธรรมอิสลามเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีวิญญาน

ในรายงานการประชุมระดับโลกว่าด้วยการอุดมศึกษา อุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิสัยทัศน์และการปฏิบัติที่ประชุมได้อภิปรายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของอุดมศึกษาที่ประชุมได้พิจารณาถึงปัจจัยเกี่ยวกับคุณภาพของอุดมศึกษาที่สำคัญหลายปัจจัยและหนึ่งในปัจจัยสำคัญนั้นคือ ปัจจัยด้านหลักสูตรที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงอย่างเสมอ โดยเน้นที่ความต้องการของผู้เรียนและความสำคัญในเรื่องการศึกษาสหวิทยาการ (Multidisciplinary) และการศึกษาข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและทางสังคมซึ่งมีความซับซ้อนขึ้นได้อย่างชัดเจน องค์ประกอบของหลักสูตรจะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปและการเรียนการสอนในวิชาชีพ สำหรับการเรียนการสอนในการศึกษาทั่วไปควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเสริมสร้างทักษะในการเรียนรู้มากกว่าการสั่งสม

ความรู้ โดยมุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อนการมีความคิดที่เป็นอิสระและเป็นของตัวเองเป็นต้น(กองวิเทศสัมพันธ์, 2542:106-110)

ในการแปลงหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงนั้นครูจะต้องให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน โดยการพัฒนาจิตวิญญาณและคุณธรรมจริยธรรม วิธีการสอนใหม่ๆควรปรับมาใช้ในการเรียนการสอนอีกด้วยอีกทั้งครูต้องเป็นบุคคลที่สร้างสรรค์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงความสมดุลในรูปแบบหรือวิธีการสอนควรมีการผสมผสานระหว่างผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลางและการประเมินการศึกษาจะต้องขนานกันอย่างใกล้ชิดกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของหลักสูตร และครอบคลุมจุดประสงค์ทางด้านจิตวิญญาณและคุณธรรมจริยธรรม หากไม่เช่นนั้นหลักสูตรจะต้องมีการทบทวนประสบการณ์การสอนที่นำเสนอวิธีการสอน และประเภทหรือวิธีการสอน และประเภทหรือวิธีการประเมินที่ปฏิบัติใช้ในสถานศึกษานั้นๆ(ซอลิสหะห์ หะยีสะมะแอ, 2551:159)

ดังนั้นหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการอุดมศึกษามีความหมายที่แตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรเปรียบเสมือนตัวแทนของโปรแกรมการศึกษาที่เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพของการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันที่มีความแตกต่างกันและหลากหลายและที่สำคัญของหลักสูตรคือการบูรณาการความรู้ที่ยืนหยัดอยู่บนหลักการและแนวคิดดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคือเป็นหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ในฐานะบาทของพระองค์เป็นหลักสูตรที่สามารถช่วยเป็นสื่อในการค้นหาวิธีการที่จะนำไปสู่การนำเสนออิสลามที่สมบูรณ์ในทุกๆมิติด้วยวิหะปัญญาที่หลากหลายแขนงสาขาไม่ว่าจะเป็นศาสตร์ทางโลกและศาสตร์ทางศาสนา เป็นความรู้ที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับศาสตร์ของการบริหารจัดการการเมืองการปกครอง ฯลฯ เป็นต้น ที่มีเป้าหมายอันเดียวกันคือการเผยแพร่ความเมตตาธรรมให้ชาวโลกนั่นเอง

สรุปแล้วหลักสูตรนั้นเสมือนแผนการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งหลักสูตรคือแผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนที่เป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรที่ดีและสมบูรณ์แบบนั้นคือหลักสูตรอิสลามที่ถูกประทานลงมาจากพระองค์อัลลอฮ์ ที่ตั้งอยู่บนหลักศรัทธา ด้วยการบูรณาการผสมผสานศาสตร์สาขาวิชาต่างๆอย่างสมดุลและได้สัดส่วน โดยจะไม่จัดการเรียนการสอนแยกออกจากกันระหว่างวิชาการด้านศาสนาและวิชาสามัญ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตวิญญาณตลอดจนความรู้และค่านิยมที่ดีงามและทักษะต่างๆในทุกๆด้านอย่างครอบคลุมและสมดุล เป็นหลักสูตรที่

ต้องการผลิตปัจเจกบุคคลที่สามารถดำรงอยู่บน โลกนี้อย่างมีความสุขและสามารถมีชีวิตอยู่ในโลกหน้าด้วยความปลอดภัยและได้รับความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า

2.2.2 อาจารย์

ในรายงานการประชุมระดับโลกว่าด้วยการอุดมศึกษา อุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิสัยทัศน์และการปฏิบัติที่ประชุมได้อภิปรายในส่วยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของอุดมศึกษาที่ประชุมได้พิจารณาถึงปัจจัยเกี่ยวกับคุณภาพของอุดมศึกษาที่สำคัญหลายปัจจัยหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านคณาจารย์ที่ควรคำนึงถึงทั้งความสามารถด้านวิชาการในสาขาวิชานั้นๆ จำนวนคณาจารย์ ระบบการสรรหาคณาจารย์ ซึ่งควรมีระบบที่จะคัดเลือกคณาจารย์ที่มีความสามารถทางวิชาการอย่างแท้จริง ซึ่งควรมีค่าตอบแทนที่สามารถเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ และปัจจัยในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คณาจารย์และที่สำคัญคือควรมีระบบการพัฒนาคณาจารย์อย่างต่อเนื่องโดยเน้นการพัฒนาในเรื่องวิธีการสอน ซึ่งควรเป็นลักษณะการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคโนโลยีในการสอน โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเน้นการสอนในลักษณะสหวิทยาการหรือข้ามสาขาวิชาเพื่อให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนของปัญหาต่างๆ ในทางวิชาที่เกิดขึ้นในสังคม(กองวิเทศสัมพันธ์, 2542:106-110)

อาจารย์หรือครู นับเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในทุกกระบวนการศึกษาและการศึกษาอิสลามถือได้ว่าครูนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านของชีวิตทั้งทางด้านปัญญาพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยตามเจตนารมณ์ของเป้าหมายของการศึกษาอิสลาม ครูในทัศนะอิสลามจึงมีบทบาทและเป็นแบบอย่างที่สำคัญยิ่ง ตลอดจนมีอิทธิพลในการฝึกฝน อบรม ชัดเกล้าบุคลิกภาพของผู้เรียน ดังนั้นภารกิจงานด้านการเรียนการสอนจะบรรลุดตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ ซึ่งบรรดานักปราชญ์ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ไว้มากมายซึ่งสามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญโดยจัดเป็นด้านๆ ดังนี้ (ซอลิสซะห์ อะฮ์มะมะอะ, 2551:193-195)

(ก) ด้านคุณลักษณะส่วนตัว

(1) การผูกพันใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ ﷻ

- มีอิสลามเป็นเป้าหมายชีวิต
- อีคลาส (บริสุทธิ์ใจ) และตั้งใจมั่นในการปฏิบัติงานสอนเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ และหวังในการตอบแทนทั้งหลายมอบไว้แต่อัลลอฮ์ ﷻ
- มีความศรัทธามั่นและเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎหมายอิสลามหรือคำสั่งและคำบัญชาต่างๆของพระองค์

- มีอามานะฮ์หรือความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ จริงจังและจริงจังอย่างสูงในการปฏิบัติงานสอนซึ่งเป็นความรับผิดชอบ (อะมานะฮ์) ที่จะต้องถูกสอบถามจากพระเจ้าในวันสิ้นโลก (กียามัต)

(2) บุคลิกลักษณะอันไม่มีที่ติ

- เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไปในทุกๆด้าน
- มีบุคลิกภาพอิสลามที่ดีงามทั้งทางด้านการแต่งกาย การพูด ลักษณะนิสัยและการสมาคม

- ปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความรักความเมตตาและอ่อนโยน
- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป
- ใจกว้าง โอบอ้อมอารีต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป
- ยุติธรรม เสมอภาค กล่าวหาญ มั่นใจตนเอง
- มีความหนักแน่น อดกลั้นและอดทน
- มีไหวพริบ ปฏิภาณ มีวินัยและตรงต่อเวลาซื่อสัตย์และรักษาความจริง

(ข) คุณลักษณะทางด้านวิชาการ

- (1) มีความรู้ความเข้าใจอิสลามอย่างถ่องแท้และถูกต้อง
- (2) มีความสามารถในการอ่านอัลกุรอานและท่องจำอัลกุรอานตามหลักการอ่าน(ตัจวีด) ได้ดีและถูกต้อง
- (3) มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอาหรับ
- (4) มีความรู้ความเข้าใจทางการศึกษาและความรู้ทั่วไป
- (5) ทันท่วงทีหรือสถานการณ์ปัจจุบันและสิ่งแวดล้อมทางสังคม
- (6) มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

(ค) คุณลักษณะทางด้านวิชาชีพ

- (1) มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอน
- (2) มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ยึดมั่นในคุณธรรมและจรรยาบรรณครูในการสอน
- (3) มีทักษะและความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้ประสบการณ์ให้ผู้เรียนด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธา
- (4) มีความจริงจังและเสียสละอุทิศเวลาในการวางแผนและเตรียมการสอนและการชี้นำจิตวิญญาณของผู้เรียนสู่แนวทางแห่งอิสลาม

(5) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้จักประยุกต์ใช้ทักษะการสอน เทคนิควิธีการสอนและสื่อการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มของผู้เรียนและวิชาที่สอน

(6) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนการสอนและพัฒนาการ โดยให้ความสำคัญเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เช่น ระดับความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนได้ตรงประเด็น

(7) สามารถให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางที่ดีแก่ผู้เรียน และรู้จักใช้เทคนิคหรือวิทย์ปัญหาในการจูงใจให้นักเรียนผู้การทำความดีและห่างไกลจากแนวทางแห่งความชั่วร้ายทั้งปวง

(8) รู้จักบูรณาการเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปัจจุบันมาใช้ประกอบในวิชาที่สอน

(9) มีความรู้ความเข้าใจทางด้านวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพครู

(ง) คุณลักษณะทางด้านสังคม

(1) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆด้านแก่ชุมชนและบุคคลทั่วไป

(2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เมตตาและอ่อนโยนในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน

(3) มีความจริงใจในการมีส่วนร่วมที่จะส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลือชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าและสันติสุข

ดังนั้น ครู หรืออาจารย์ที่ดีนั้นต้องเปี่ยมด้วยความรู้ควบคู่คุณธรรมจริยธรรมที่มีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนและให้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนได้มีความอดุสาหะขยันและอดทนต่อความทุกข์ยากลำบาก และต้องเอาแบบอย่างของท่านนบี ﷺ ในฐานะปรมาจารย์ของครูทั้งโลกนี้อีกด้วยดังฮาดิษของท่านนบี ﷺ ที่กล่าวว่า

((وَإِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا))

(سنن ابن ماجه : 4 : 272)

ความว่า :“และแท้จริงนั้นฉัน(นบีฯ) ﷺ ถูกส่งมาในฐานะครู”

(สุนัน อิบนู มาญะฮฺ: 274)

ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูทุกคนเพราะท่านนบี ﷺ นั้นคือครูแม่พิมพ์ของโลกที่ควรเป็นแบบอย่าง ผู้คนที่มีความประสงค์จะเป็นครูต้องยึดหลักและปฏิบัติตามบุคลิกและคุณลักษณะของท่าน และเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพมันก็ต้องย้อนไปที่หลักสูตรของ

ครูผู้สอนทำการสอนซึ่งมันมีความสัมพันธ์อย่างชนิดที่ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ คือครูต้องมีความสามารถในการบูรณาการการศึกษาทั้งทางโลกนี้และโลกหน้าอีกด้วย

สรุปแล้วครูนับเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในทุกกระบวนการศึกษา และการศึกษาอิสลามถือได้ว่าครูนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านของชีวิตทั้งทางด้านปัญญาพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ตามเจตนารมณ์ของเป้าหมายการศึกษาอิสลาม ครูในทัศนะอิสลามจึงมีบทบาทและเป็นแบบอย่างที่สำคัญยิ่ง ตลอดจนมีอิทธิพลในการฝึกฝน อบรม ชักจูงบุคลิกภาพของผู้เรียน ดังนั้นภารกิจงานด้านการเรียนการสอนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ อาจารย์ที่มีคุณภาพต้องมีความรอบรู้ สอนดีมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้ความสำคัญตามยุคและสมัย

2.2.3 นักศึกษา

ในรายงานการประชุมระดับโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิสัยทัศน์และการปฏิบัติที่ประชุมได้อภิปรายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของอุดมศึกษาที่ประชุมได้พิจารณาถึงปัจจัยเกี่ยวกับคุณภาพของอุดมศึกษาที่สำคัญหลายปัจจัยและหนึ่งปัจจัยที่สำคัญนั้นคือปัจจัยด้านการศึกษา ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่าจะต้องถือว่านักศึกษาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งสมควรที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ เช่น การประเมินคุณภาพการศึกษา การตัดสินใจเชิงนโยบาย ตลอดจนการบริหารของสถาบันที่จะเป็นผู้รับการศึกษาเท่านั้น อุดมศึกษาจะต้องเน้นโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าสู่อุดมศึกษาโดยเน้นถึงความสามารถด้านวิชาการอย่างแท้จริง โดยจะต้องไม่มีการกีดกัน โอกาส อันเนื่องมาจากสาเหตุด้านเชื้อชาติ เพศ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความพิการและความผิดปกติทางร่างกายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา (กองวิเทศสัมพันธ์, 2542 : 106-110)

กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุนโยบายมาตรฐานการอุดมศึกษาว่ามี 3 ด้านคือ(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา.2549 : 25-26)

- (ก) มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต
- (ข) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา
- (ค) และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคม แห่งการเรียนรู้

ในด้านที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา คือมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต ซึ่งระบุว่า “บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจมีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก”

จากมาตรฐานที่กำหนดข้างต้นได้ระบุตัวบ่งชี้ของมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

(ก) บัณฑิตมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน สามารถเรียนรู้สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานและสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคมให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

(ข) บัณฑิตมีจิตสำนึก ดำรงชีวิต และปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม

(ค) บัณฑิตมีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการดูแล เอาใจใส่รักษาสุขภาพของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

เพื่อนำไปสู่บัณฑิตที่มีคุณภาพอิสลามได้วางบรรทัดฐานในการศึกษาแสวงหาความรู้ซึ่งเป็นภารกิจพื้นฐานที่สำคัญและประเสริฐยิ่ง ดังนั้นจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะจรรยาบรรณและมารยาท (อาคาบ) ของผู้เรียนในการเรียนรู้และศึกษาแสวงหาความรู้ ดังนี้ (ยูซุฟ กอฏูรอวิย, 1997 : 85-103)

(ก) ปรับปรุงเจตนาความตั้งใจ (เนียต) ผู้ศึกษาหาความรู้ต้องปรับปรุงเจตนาความตั้งใจด้วยความบริสุทธิ์ในการแสวงหานั้นเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ

(ข) ศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนควรตระหนักว่าการศึกษาอิสลามนั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

(ค) อดทน (ซอบร) ต่ออุปสรรคทั้งหลายในการศึกษาหาความรู้

(ง) เคารพและให้เกียรติต่อครูผู้สอน

(จ) การถามด้วยคำถามที่ดีงาม ในการแสวงหาความรู้จะต้องมีการถาม การถามคำถามนั้นต้องใช้วิธีการถามด้วยคำถามที่ดีงามไม่หยิ่งยโสवादรู้

(ฉ) มีความจริงใจในการแสวงหาความรู้ ท่านอิหม่ามซาฟีอีได้ให้คำสอน(นาซีฮัต) เกี่ยวกับความจริงใจในการแสวงหาความรู้ไว้ว่า “จงจำไว้เถิดคนที่ได้รับเกียรตินั้นเป็นเพราะความรู้ไม่ใช่การให้ทรัพย์สินสมบัติที่สิ้นเหลือ เพราะความรู้และทรัพย์สินสมบัติไม่สามารถเดินไปพร้อมกันได้ (อบูเกาะมร์ ซอลาสุดดีน, 2002 อ้างถึงในซอลิฮะ หะยีสะมะแอ, 2551 : 202-203) ผู้เรียนจะต้องจริงใจในการแสวงหาความรู้พร้อมกับรำลึกถึงข้อบกพร่องของตัวเองและไม่เงินอายุในการแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์จากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถถึงแม้บุคคลนั้นจะมีฐานะที่ต่ำกว่าก็ตาม

ท่านอิหม่ามซาฟิอ์ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะได้รับความรู้โดยกล่าวว่าบุคคลหนึ่งๆจะไม่ได้ความรู้นอกจากใช้วิธีการหกประการดังนี้ (1) มีความเฉลียวฉลาด (2) มีความมุ่งมั่นที่เข้มแข็ง (3) มีความขยันพากเพียร (4) มีความกระตือรือร้น (5) มีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (6) มีความใกล้ชิดกับครูอาจารย์เป็นเวลานาน

(ข) มีอัคลาก (มารยาท) ที่สูงส่งที่ส่งเสริมด้วยหลักการอิสลามผู้เรียนต้องมีมารยาทที่ดีทั้งภายในและภายนอกตลอดจนถึงความสะอาดในเรื่องการแต่งกายและสถานที่แสวงหาความรู้ด้วย

(ข) มีเป้าหมายเพื่อความใกล้ชิดยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ความรู้มีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังคำกล่าวของอับดุลลอฮ์บินมัสอูด ได้กล่าวว่า “มันเป็นการเพียงพอหากความรู้นั้นทำให้บุคคลเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ” และคำกล่าวของชาวศาลัฟบางท่านกล่าวไว้ว่า “ใครก็ตามที่มีความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ มากที่สุด” ด้วยเหตุนี้พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿... إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾﴾

(الفاطر : الآية 28)

ความว่า : “แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจผู้ทรงอภัยเสมอ”

(อัลฟาฏีร : อายะฮ์ 28)

(ญ) นอบน้อมถ่อมตนและอ่อนโยนกับทุกกิจการ การนอบน้อมถ่อมตนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและผู้แสวงหาความรู้เพราะความถ่อมตนจะนำมาซึ่งความประเสริฐของความรู้และหัวใจที่แข็งกระด้างย่อมไม่สยบกับความดีงามต่างๆ อัลกุรอานได้กล่าวถึงความอ่อนโยนดังกล่าว

﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾﴾

(المؤمنون : الآية 118)

ความว่า : “อัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงอ่อนโยนพระองค์ทรงโปรดความอ่อนโยน”

(อัลมุอฺมินูน : อายะฮ์ 28)

(ฎ) มีความทะเยอทะยานที่สูงส่ง นั้นหมายถึงการตั้งเป้าที่สูงและไม่ท้อแท้สิ้นหวังในความเมตตาของอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่อัลกุรอานได้ระบุไว้ว่า

﴿... وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ زَوْجِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ مِنْ زَوْجِ اللَّهِ إِلَّا الْكَافِرُونَ﴾

(يوسف : الآية 87)

ความว่า : “จงอย่าสิ้นหวังในความเมตตาของอัลลอฮฺ ﷻ แท้จริงไม่มีการสิ้นหวังจากความเมตตาของอัลลอฮฺ ﷻ นอกจากกลุ่มผู้ปฏิเสธศรัทธา”

(ยูสุฟ : อายะฮฺ 87)

(ก) ไม่มีความหยิ่งยโส ผู้ศึกษาหาความรู้จะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาถึงเป้าหมาย และรูปแบบวิธีการในการศึกษาหาความรู้ที่ดี คุณลักษณะที่ไม่ดีต่างๆ ต้องหลีกเลี่ยง การหยิ่งยโสเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ เช่นการถามคำถามซึ่งผู้เรียนต้องระมัดระวังในการถามคำถาม (ซอ ลีสะห์ หะยีสะมะแอ, 2551 : 206)

(ข) ขอความคุ้มครองและแสวงหาความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ ﷻ กิจกรรมงานต่างๆ จะสำเร็จหรือไม่จะขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือและมอบหมายต่อพระองค์ในการเรียนการสอนจำเป็น อย่างยิ่งที่เราจะต้องขอความช่วยเหลือต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงรอบรู้ในทุกบริบทของการศึกษา หาความรู้ การของคูอาฮ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็น อาทิเช่นคูอาฮ์ให้ห่างไกลจากการตั้งภาคีต่อพระองค์ (ซี ริก) คูอาฮ์ได้รับความรู้ที่มีความบะรอกะฮฺ (ความจำเริญ) เป็นต้น (ซอ ลีสะห์ หะยีสะมะแอ, 2551 : 206)

(ค) การนำความรู้ไปปฏิบัติ (อับดุลเลาะห์ บิน ซอและห์ อัล อุบัยลาน, 2008 : 206) นี่คือผลลัพธ์ของความรู้ทั้งหมดหากไม่คงไว้ซึ่งการปฏิบัติแล้วก็ได้ไร้ผล

(ด) มีมารยาทในการอิคติลาฟ (Abdul Rahman Alnahlawi, 1979 : 158) (แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน) ในการเรียนรู้ที่ดีต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่ผู้ที่ศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ที่กว้างขวาง ครอบคลุมถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังนั้นผู้เรียนจะต้องตระหนักถึงมารยาทในการแสดงความคิดเห็นหรืออิคติลาฟ (ความคิดและมุมมองที่แตกต่างกัน) เป็นต้น

การแสวงหาความรู้ในทัศนะอิสลามถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับ บทบาทของมนุษย์ต่อการเป็นบ่าวของพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ บทบาทต่อตนเอง และสังคมที่รอคอยการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งใหม่ๆ ที่ต้องเกิดขึ้นจากนวัตกรรมทางความคิด สติปัญญาซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มนุษย์ ต้องให้ความพยายามและคิดค้น ศึกษาวิจัย

ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีลักษณะที่ค่อนข้างเฉพาะตัวเอง แม้จะไม่ใช่ผู้ใหญ่เต็มที แต่ก็ไม่ใช่เด็กอีกต่อไป และการที่ผู้เรียนจะเรียน ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ

ทั้งองค์ประกอบที่เกิดจากภาพในตัวผู้เรียนเองและองค์ประกอบภายนอก เช่น จุดมุ่งหมายของผู้เรียน แรงจูงใจ พื้นฐานเดิม ทักษะคิด ค่านิยม กลุ่มเพื่อน รูปแบบการเรียนรู้ ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การทำความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามบัณฑิตที่ดิ้นรนควรมีทักษะคิดดังนี้

(ก) บัณฑิตที่มีความมั่นใจตนเองสูง มีภาวะผู้นำ สามารถชี้นำสังคมและบริการสังคมด้วยจิตอาสาตามมิตีและความสามารถและความถนัดของบัณฑิต

(ข) บัณฑิตที่ไม่มีคำว่าว่างงานและไม่ตกงานเพราะงานนั้นคือการสร้างอะไรบางอย่างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไม่ใช่แก่ตนเองด้วยความภาคภูมิใจ

(ค) บัณฑิตที่มีทักษะคิดเกี่ยวกับงานว่าทุกการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ นั้นล้วนเป็นอามัลซอและสุ(ความดี) ทั้งสิ้น การงานของเราดี อัลลอฮฺ ﷻ จะตอบรับการกระทำของเราและมนุษย์ก็จะได้รับประโยชน์จากการกระทำและกิจกรรมของเรา

(ง) บัณฑิตที่มีทักษะคิดที่ดีเกี่ยวกับงานว่างงานนั้นมิใช่เป็นลูกจ้างได้เงินเดือนอย่างเดียว แต่งานคือกิจการต่างๆที่สังคมต้องการ เป็นงานที่มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดใหม่ ทำใหม่ เป็นต้น

(จ) เป็นบัณฑิตที่มีความริเริ่ม คิดแบบมีเกียรติต่อตนเองและไม่สิ้นหวังและท้อแท้กับงานที่คาดหวัง ดังโองการในอัลกุรอานที่ว่า

﴿... وَاللَّهُ الْعَزِيزُ الرَّسُولُ... وَالْمُؤْمِنِينَ...﴾

(المنافقون : الآية 8)

ความว่า “และอำนาจนั้นเป็นของอัลลอฮฺ ﷻ และรอซูลของพระองค์และบรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย”

(อัลมุนาฟิฏน : อายะฮ์ 8)

(ฉ) บัณฑิตที่มีความคิดริเริ่มว่าจะทำอะไรที่จะนำอาชีพ มิใช่จะตามอาชีพของเขา

(ช) บัณฑิตที่มีจิตอาสาในสาขาอาชีพที่ปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีความตระหนักถึงความจำเป็นของผู้ที่ช้จะช้เนะสังคมให้ปฏิบัติตามอิสลามและเผยแพร่ ความเมตตาธรรมให้กระจายไปทั่วทุกถิ่นฐานในสังคม ประเทศชาติและสากลโลก

(ซ) บัณฑิตที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่อิสลาม ในทุกอิริยาบถที่สะท้อนให้ศาสนิกอื่นมองอิสลามในภาพที่ดีและสามารถลบล้างความคิดและความเข้าใจผิดของพวกเขาไปในที่สุด

(ญ) บัณฑิตที่เด่นทางด้านศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสตร์ทางด้านศาสนาและศาสตร์ทางสามัญรวมทั้งความสามารถทางด้านภาษานานาชาติอีกด้วย

(ก) บัณฑิตมีความรู้ความสามารถและดี(ขอและสุ) ที่สามารถให้ความรักและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีต่อกันและเป็นพี่น้องกัน

สรุปแล้วบัณฑิตคุณภาพคือบัณฑิตที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน สามารถเรียนรู้ สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานและสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคมให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล บัณฑิตมีจิตสำนึก ดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ โดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการดูแล เอาใจใส่ รักษาสุขภาพของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองและพลโลก

2.2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

ในการสอนนั้นย่อมมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะบรรลุผลได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นประการสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบและวิธีการ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจจึงจะจัดกิจกรรมได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นในที่นี้จึงกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในด้านความหมาย ความสำคัญ จุดมุ่งหมาย หลักการจัด รูปแบบ ขั้นตอนและแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทิศทางการวางไว้โดยนักศึกษา ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายดังนี้

ทศนีย์ ศุภเมธี (2533 : 189-190) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดี หมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ซึ่งสอดคล้องกับ วไลพร คุโณทัย (2530 : 19) ที่ให้ความหมายไว้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพิจารณาได้ว่าเป็นความหมายที่กล่าวไว้ในแนวคิดเดียวกับถึงการกระทำของครูและนักเรียนซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน ดังนั้นจึงสรุปความหมายไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึง การปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการสอนที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการเรียน การสอนและเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งเนื่องกิจกรรมทั้งผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนอย่างแท้จริง ดังที่ อภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 72-73) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้คือ 1) ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน 2) เปิดโอกาสให้ นักเรียนประสบความสำเร็จ 3) ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย 4) ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ 5) ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6) ช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว 7) ช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน 8) ช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล 9) ช่วยขยายความรู้และ ประสบการณ์ของเด็กได้กว้างขวาง 10) ช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก 11) ช่วย ส่งเสริมทักษะ 12) กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี 13) ช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่ 14) ช่วยให้เกิดความเข้าใจในบทเรียน 15) ช่วยส่งเสริมให้เด็กความซาบซึ้งความงามในเรื่องต่างๆ เป็นต้น

ดังนั้นผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจให้ สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้นต้องจัดอย่างมี จุดมุ่งหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 112-113) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การ เรียนควรคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน 3 ประการ คือ การสำรวจ การบูรณาการ และการถ่ายโอนความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(ก) ขั้นการสำรวจ ในประสบการณ์เรียนสิ่งที่นำเสนอควรจะคำนึงว่าผู้เรียนแต่ละ คนต้องการใช้เวลา ส่วนผู้สอน ซึ่งถือว่าเป็นสื่อการเรียนทางจิตวิทยาที่สำคัญควรให้โอกาสผู้เรียนได้ ใช้กระบวนการสืบเสาะแสวงหาการเรียนรู้อ การค้นพบด้วยตนเองจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า การเรียนที่ เกิดขึ้นจะมีความหมายสำหรับผู้เรียน

(ข) ขั้นการสร้างบูรณาการจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากขั้นของการสำรวจได้ รวบรวมจุดเชื่อมโยงข้อมูล สถานการณ์เงื่อนไขจากสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งการจุดเชื่อมโยงนั้นมีการปรับตัว อย่างสมดุล การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ใหม่ เข้ากับความรู้เดิมและ พร้อมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์และการแก้ปัญหาต่อไป

(ค) ขั้นการถ่ายโอนความรู้ เป็นความสามารถที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมาไม่ว่า จะเป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ค่านิยมมาประยุกต์ใช้แสวงหาความรู้ ต่อไปอย่างเป็นธรรมชาติ มีการจัดระบบ เรียบเรียงความรู้ ความคิดไว้ อย่างมีขั้นตอนการจัด ประสบการณ์ การเรียนนั้นควรพิจารณาถึงความต่อเนื่อง การเรียงลำดับอย่างมีขั้นตอนเพื่อชี้ให้ ผู้เรียนเกิดการบูรณาการต่อไป

หลักในการเลือกประสบการณ์ การเรียนควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

(ก) จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้แต่ละข้อนั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์

(ข) ประสบการณ์เรียนที่จัดขึ้น ควรจะเป็นสิ่งที่พึงพอใจของผู้เรียนในการที่จะฝึกปฏิบัติและสอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้

(ค) ประสบการณ์เรียนที่จัดให้นั้นจะต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน

(ง) ประสบการณ์เรียนควรมีรูปแบบหลายๆ อย่าง ซึ่งอาจจะนำมาสู่การบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เพียงข้อเดียวก็ได้ และในทำนองเดียวกัน ประสบการณ์อย่างเดียวยังนำไปสู่ผลหลายอย่างก็ได้

(ฉ) การจัดประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สึกว่าเป็นการบังคับ เพราะถ้ามีการบังคับน้อย ผู้เรียนรู้ได้มาก

(ช) การพิจารณาการจัดประสบการณ์เรียนควรคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับเวลา และเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์ทางด้านตั้งและทางดำนอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดบูรณาการภายหลังจากที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรสอดคล้องกับหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และเป็นกิจกรรมที่ตรงตามความสนใจของผู้เรียนมีความยืดหยุ่นตามสมควรเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ (2524 : 157-158) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

(ก) กิจกรรมการเรียนรู้ ทุกกิจกรรมต้องสอดคล้องกับจุดหมายการเรียนรู้ และกิจกรรมต้องเป็นสื่อให้จัดการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมาย

(ข) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นการเรียนทั้งสามด้าน คือด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

(ค) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้การเรียนรู้ต้องเนื่องและกิจกรรมควรสืบเนื่องจากความรู้ที่ดำเนินมาก่อน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรลำดับจากรูปธรรมไปหานามธรรม จากประสบการณ์ที่ใกล้ตัวไปหาประสบการณ์ที่ไกลตัวและจากกระบวนการคิดและการทำงานง่ายๆ ไปสู่เหตุผลที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมมากขึ้น

(ง) กิจกรรมการเรียนรู้ควรเหมาะสมกับวัยและวุฒิ ภาวะของนักเรียน

(จ) กิจกรรมการเรียนรู้ต้องท้าทายนักเรียนและอยู่ในวิสัยทัศน์ที่นักเรียนจะกระทำได้นอกจากนั้นยังเอื้อให้นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนในสถานการณ์หนึ่งไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

ทำให้การเรียนรู้ต่อเนื่องสามารถอธิบายสิ่งใดคาดคะเนและพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ในโรงเรียนได้

(ฉ) กิจกรรมการเรียนรู้ควรมุ่งพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล คิดแบบสืบสวนสอบสวน รู้จักแก้ปัญหาตามแนวทางของตนเองมาประกอบกิจกรรม

(ซ) กิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีลักษณะเปิดกว้างแก่นักเรียนที่มีความแตกต่างกัน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรมีความยืดหยุ่น ทั้งด้านเนื้อหาและความคิด ผู้สอนควรคำนึงเสมอว่าในสภาพสังคมปัจจุบันคำตอบที่ถูกต้องอาจไม่ใช่เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น การยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นจะให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาการศึกษาอย่างมีเหตุผล และมีความคิดสร้างสรรค์ด้วย

นอกจากนี้บุญชม ศรีสะอาด (2541 :41-42) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์จากการใช้เนื้อหาเป็นสื่อมีหลายแบบดังนี้

(ก) แบบใช้โสตทัศนศึกษา (Audio-visual approach) เป็นวิธีช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ ช่วย เช่น ใช้โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพ หุ่นจำลองของจริง เป็นต้น

(ข) แบบเอกัตถภาพ (Individualized approach) เป็นการจัดการเรียนการสอนเน้นรายบุคคล เช่น อาจให้ศึกษาจากบทเรียน โปรแกรม บทเรียน โมดูลหรือคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

(ค) แบบเรียนด้วยตนเอง (Self-study approach) เป็นแบบที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้แนะนำอยู่ห่างๆ

(ง) แบบใช้การฝึกหัด (Drill-and-practice approach) เป็นแบบที่ต้องให้ผู้เรียนทำการฝึกหัดจนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติมักเริ่มต้นด้วยการให้เห็นตัวอย่างก่อนแล้วให้ผู้เรียนฝึกหัดไปเรื่อยๆ จนเกิดทักษะและทำได้โดยอัตโนมัติ

(จ) แบบใช้กิจกรรม (Activity-oriented approach) เป็นแบบที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตัวอย่างกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร การสาธิต ฯลฯ

(ฉ) แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry approach) เป็นแบบที่ให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบต่างๆจากการใช้คำถามที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสังเกต คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล และตัดสิน

(ซ) แบบใช้การแก้ปัญหา (Problem-solving approach) เป็นแบบที่เน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาและคิดค้นหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ

ดังนั้นจากการจัดประสบการณ์แบบต่างๆที่กล่าวมานี้แต่ละแบบก็เน้นแตกต่างกันไปการตัดสินใจว่าในเนื้อหานั้นควรใช้แบบใดย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โดยพิจารณาถึงจุดประสงค์ ธรรมชาติของเนื้อหา ลักษณะของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามในแต่ละวิชาควรใช้หลายๆแบบผสมผสานกัน สำหรับการเลือกใช้ประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ นั้น บุญชม ศรีสะอาด (2541:41-42) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

(ก) ใช้กิจกรรมเดียว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะใช้เพียงกิจกรรมเดียวก็เพียงพอ เช่น ให้ผู้เรียนอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาจมีหลายวิธีหรือหลายกิจกรรมที่ต่างก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ได้ลักษณะดังกล่าวนี้ เราอาจกำหนดกิจกรรมหลายกิจกรรมเพื่อให้เลือกตามความเหมาะสมของอาจารย์หรือตามความสนใจของผู้เรียน

(ข) ใช้หลายกิจกรรมแบบต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ อาจต้องใช้กิจกรรมต่างๆ ตามลำดับขั้นที่กำหนดหลายกิจกรรม เช่น เริ่มด้วยการให้อ่านบทความเกี่ยวกับปัญหาทางกิจกรรมต่อมาให้ แสดงบทบาทสมมุติและตามด้วยการอภิปราย เป็นต้น

(ค) ใช้หลายกิจกรรมแบบไม่ต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ อาจต้องใช้กิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่กำหนดตายตัวว่าต้องทำกิจกรรมใดก่อนหลัง กิจกรรมต่างๆเหล่านั้นต่างก็เสริมซึ่งกันและกัน

(ง) ใช้หลายกิจกรรมแบบต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ อาจต้องใช้กิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรมร่วมกัน โดยมีบางส่วนเป็นชุดของกิจกรรมแบบต่อเนื่องอยู่ด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ ได้กำหนดไว้ว่า “ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อแหล่งเรียนรู้หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และ

ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์” ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 10-20)

(ก) สมอของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด สมอของมนุษย์ประกอบด้วย เซลสมองประมาณหนึ่งแสนล้านเซลล์ เป็นโครงสร้างที่มหัศจรรย์โดยธรรมชาติสมองมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด มีความต้องการที่จะเรียนรู้สามารถที่จะเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ มนุษย์ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติและทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ต้องอาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัสซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ซึ่งรับรู้ความรู้สึกจากอวัยวะ รับความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้องสนใจและให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (Head) จิตใจ (Heart) มือ (Hand) และสุขภาพองค์รวม (Health)

(ข) ความหลากหลายของสติปัญญา คนแต่ละคนมีความสามารถหรือความเก่งแตกต่างกันและมีรูปแบบการพัฒนาเฉพาะของแต่ละคน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันส่งผลต่อการพัฒนาเสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน การจัดกระบวนการเรียนรู้จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมศักยภาพ ความเก่ง ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งได้หลายด้าน

(ค) การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการรวบรวมแนวคิดทางทฤษฎี การเรียนรู้ และเสนอแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

(1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่างๆ

(2) ลดการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาลง ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง เรียนรู้ความจริงในตัวเองและความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

(3) กระตุ้นให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่าง มีประสิทธิภาพโดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเองครูทำหน้าที่เตรียมการจัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษา วางแนวกิจกรรมและประเมินผล

(ก) กิจกรรมการเรียนการสอนด้านผู้เรียนคือดังนี้

(1) กิจกรรมที่ตระหนักและให้ความสำคัญกับความสามารถและพรสวรรค์ของผู้เรียน

(2) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ รวมถึงประสบการณ์ใหม่ๆ โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

(3) กิจกรรมที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนเกิดความรักในอาชีพการงานและภูมิใจในความสามารถของตนเอง

(4) กิจกรรมที่สามารถสร้างให้เกิดจิตสำนึกและความเข้าใจที่ดีในการให้บริการแก่สังคมด้วยจิตอาสา

(5) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาให้เกิดความสามารถเฉพาะด้าน (ผู้เชี่ยวชาญ) และเกิดแรงจูงใจของผู้เรียนได้

(6) กิจกรรมที่สามารถสร้างคุณลักษณะเด่นของผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลเป็นของตนเอง

(7) กิจกรรมที่เน้นภาคปฏิบัติมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน ได้เห็นถึงคุณค่าของงานที่ได้ประดิษฐ์ออกมาด้วยฝีมือของตนเอง

(ข) กิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิชาการของผู้เรียนนั้นคือ

(1) กิจกรรมที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและเข้าใจถึงหลักเป้าหมายหลักของหลักสูตรการเรียนการสอนวิชานั้นๆ

(2) กิจกรรมที่มีผลสัมฤทธิ์โดยตรงต่อผู้เรียน

(3) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะต่างๆของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

(4) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งในด้านวิชาการและด้านการประดิษฐ์คิดค้น ฯลฯ เป็นต้น

(5) กิจกรรมที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีวัฒนธรรมรักการอ่านและการทบทวน

(6) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพและประสบการณ์โดยตรงของผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคมได้

(7) กิจกรรมที่สามารถให้ผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนทั้งในด้านการคิดสร้างสรรค์ การมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาและเกิดความรักในการอ่านและการวิจัยค้นคว้า ฯลฯ เป็นต้น

(8) กิจกรรมเชิงปฏิบัติที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ได้เกิดความรักสามัคคีและสร้างสัมพันธภาพให้คงอยู่ตลอดเวลา

3) กิจกรรมการเรียนการสอนด้านวิชาการของผู้เรียนนั้นคือ

(1) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความมั่นใจในตนเองสูง

(2) กิจกรรมที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชนและสังคมได้

(3) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์กับสังคมและเกิดแรงกระตุ้นในบริการจิตอาสาเพื่อรับใช้สังคม

(4) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงามของผู้เรียน โดยเน้นความเป็นกลางเป็นสำคัญ (ไม่สุดโต่ง)

(5) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถแก้ปัญหาตนเองและสังคมได้

(6) กิจกรรมที่สามารถให้บริการวิชาการและด้านอื่นๆ แก่สังคมด้วยจิตอาสาเป็นสำคัญ ฯลฯ เป็นต้น

และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 ในมาตรา 22 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ เต็มศักยภาพและถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และมาตรา 23 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ จากข้อความในมาตราทั้ง 2 มาตรา นี้ จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาได้มุ่งเน้นการพัฒนาตัวผู้เรียนมีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด (Child-Center) ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงซึ่งหมายถึงการหลอมรวมทุกสิ่งทุกอย่างดังกล่าวเข้าเป็นสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน

สรุปแล้วการจักกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดเป็นการจัดการเรียนที่มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น ผู้ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกายและจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง และทุกมิติของการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนต้องยึดหลักตามคุณลักษณะของครุ นั้นคือ มีความกระตือรือร้นและมีความกล้าหาญในสิ่งที่ผู้เรียนได้รับความยากลำบาก มีความห่วงใยต่อลูกศิษย์เป็นอย่างดีเยี่ยมและความเมตตาและกรุณาปราณีต่อลูกศิษย์อย่างสูงเป็นแรงกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหลายนั้น เพื่อให้ตอบสนองและขานรับความต้องการของบัณฑิตเป็นสำคัญและใช้เวลาทุกวินาทีอย่างคุ้มค่า

โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมซ่อมเสริมนอกเวลาเรียนเป็นพิเศษที่นอกเหนือจากกิจกรรมในแต่ละคาบ โดยผ่านชมรมต่างๆ ชุมนุม ฯลฯ ของแต่ละคณะและสาขาวิชาจัดขึ้น และกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือกับผู้เรียนเป็นสำคัญ และทั้งครูและผู้เรียนต้องอยู่ในรั้วของการอบรมขัดเกลาทั้งทางกายและจิตใจ (ตรปิยะห์) มิใช่ทางด้านความคิดอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมในเชิงปฏิบัติอีกด้วย เช่นกลุ่มเล็กๆศึกษาอิสลาม กลุ่มการอ่านอัลกุรอาน ฯลฯ เป็นต้น และทุกกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นด้านวิชาการแล้วต้องไม่มองข้ามในกิจกรรมที่จะนำไปสู่การเป็นบ่าวที่ดีของพระองค์

2.2.5 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

การสอนระดับอุดมศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องได้รับการสนับสนุนการสอนด้านต่างๆ เป็นอย่างดี สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงคือ การสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สอนได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มเวลา เต็มกำลังความสามารถและเต็มประสิทธิภาพ งานสนับสนุนการเรียนการสอนประกอบด้วยงาน 7 ด้าน (อนันต์ สุริยาศรีสกุล, 2543 : 46-47) คือ

(ก) การจัดการงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณจำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพผลที่วางไว้ แนวทางในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนมีดังนี้คือ

(1) ยึดจุดประสงค์การใช้งบประมาณให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตร

(2) ยึดหลักของความประหยัด

(3) ยึดหลักผสมผสานระหว่างฐานของงบประมาณของปีที่ผ่านมาและไม่คำนึงถึงฐานปีก่อน

(4) ยึดแผนการดำเนินงานเป็นหลักในการจัดสรรงบประมาณ

(ข) การจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ ตามความสนใจและความถนัด เป็นการประกอบกิจกรรมร่วมกัน โดยผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำและช่วยกันแก้ไขปัญหาอันจะเป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

(ค) การจัดแนะแนว งานบริการหลักของการแนะแนว มี 5 บริการคือ

(1) การบริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

(2) การบริการสารสนเทศ

(3) การบริการให้คำปรึกษา

(4) การบริการตัวบุคคล

(5) การบริการติดตามผลและประเมินผล

(ง) การจัดการศึกษาซ่อมเสริม การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการสอนตามปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในตัวผู้เรียน การดำเนินการสอนซ่อมเสริมมีหลายวิธี การดำเนินการแบบใดขึ้นอยู่กับดุลพินิจของครูผู้สอน

(จ) การจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อต้องการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนแต่ละคนเพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดในตัวเอง โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

(ฉ) การให้อาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรจัดอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนการสอนให้มากที่สุด เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องวางแผนการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียน

(ช) การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ กรมวิชาการได้เสนอแนวทางในการนำทรัพยากรในท้องถิ่นดังนี้

- (1) ครูให้สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและชีวิตในประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
- (2) ใช้สถานประกอบการในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์
- (3) จัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน
- (4) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากประสบการณ์และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น

การจัดการเป็นกุญแจสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้ได้ตามความคาดหวังของอุดมศึกษา ดังนั้นอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดการที่ดีและมีการพัฒนาโดยเริ่มด้วยการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มองไปข้างหน้า จัดระบบงาน และกระบวนการตัดสินใจให้ชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตที่คาดหวังอุดมศึกษาจะต้องกระจายอำนาจการจัดการ และให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งมันสอดคล้องกับปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 (Unesco,1990) ได้กล่าวถึงการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของนักศึกษาไว้ในมาตรา 9 ข้อ (c) และ (d) สรุปได้ดังนี้ (ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2542 : 29-33)

(1) ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับอุดมศึกษา ควรคำนึงถึงนักศึกษาและความต้องการของนักศึกษาเป็นสำคัญ และควรตระหนักว่านักศึกษาเป็นหุ้นส่วนใหญ่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความรับผิดชอบ ดังนั้นนักศึกษาจึงควรได้มีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อพวกเขา เช่นเรื่องเกี่ยวกับการประเมินผล การปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการกำหนดนโยบายและการบริหารสถาบัน เป็นต้น

(2) สถาบันการศึกษาควรพัฒนาการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาโดยร่วมมือกับองค์กรนักศึกษา เพื่อสนองความต้องการของนักศึกษาซึ่งมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกัน นักศึกษาที่ต้องยุติการศึกษากลางคันควรได้รับโอกาสได้กลับเข้ามาเรียนใหม่อีกตามกระบวนการและวิถีทางอันเหมาะสม

(3) สถาบันอุดมศึกษาควรให้การศึกษเพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นคนมีความรู้ดี มีความมุ่งมั่นสูง รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ปัญหาของสังคมได้อย่างลึกซึ้ง รู้จักแสวงหาวิธีแก้ปัญหของสังคม ลงมือแก้ปัญหาและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

(4) และสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการจัดการอุดมศึกษานั้นคือการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถาบันที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 (Unesco, 1990) มาตราที่ 12 ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการอุดมศึกษาได้สรุปดังนี้ ควรนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอุดมศึกษา โดยการขยายขอบข่าย และเพิ่มความหลากหลายของวิธีการถ่ายทอด และโดยการใช้ความรู้และสารสนเทศแพร่หลายสู่ประชาชนในวงกว้างยิ่งขึ้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 125-126) กล่าวว่า การวางแผนการสอนจะให้ดีและมีคุณภาพจะต้องพิจารณาถึงการบริการสนับสนุนการสอนด้วย การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาไม่ใช่อาศัยแต่ผู้สอนอย่างเดียวเท่านั้น สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนจะเป็นเครื่องช่วยบ่งชี้ถึงสภาพการเรียนการสอนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด บริการสนับสนุนการเรียนการสอนที่ผู้วางแผนการสอนควรพิจารณาคือ

(1) งบประมาณ ควรเป็นสิ่งที่ควรจัดวางตั้งก่อนการทำการสอนขณะดำเนินการสอนและหลังการสอน เพราะขณะการวางแผนการสอนต้องใช้งบประมาณเกี่ยวข้องในการวางแผนในด้านใดบ้าง เช่น ค่าล่วงหน้าของเจ้าหน้าที่บางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้จ่ายในการซ่อมแซม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แก้ว ใต้อู่สำหรับฝึกปฏิบัติ ราคาเครื่องมือ ค่าติดตั้งการซื้อหรือเตรียมวัสดุสำหรับการสอน ค่าใช้จ่ายวัสดุสิ้นเปลืองสำหรับนำมาใช้ในการทดลอง การฝึกปฏิบัติ ค่าใช้วัสดุสำหรับการประเมินผล สำหรับภาคปฏิบัติ ค่าน้ำมันรถสำหรับการติดต่อประสานงานอื่นๆ ทั้งค่าวิทยากร ค่าจ้างอื่นๆ ขณะดำเนินการเรียนการสอน เป็นต้น

(2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในการสอนกลุ่มใหญ่มีสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้มีอะไรบ้าง เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายภาพยนตร์ เอกสารประกอบการบรรยาย การสอนกลุ่มย่อย โต๊ะเรียนที่จะจัดกิจกรรมกลุ่มชั้นวางเอกสารวัสดุสื่อสาร

อื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับรวบรวมเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือที่เก็บผลงานของผู้เรียน ห้องประชุมกลุ่มย่อย ห้องทำงานค้นคว้าเป็นรายบุคคลและพนักงานที่คอยจะช่วยเหลือบริการด้านอื่นๆ

(3) เครื่องมือ การวางแผนการใช้ นอกจากสถานที่และพวกเครื่องมือที่จำเป็นต่างๆ ที่นำมาใช้ประกอบการสอนได้ มีการตรวจเช็คทำรายงานขอขยืมจากหน่วยอุปกรณ์กลางของสถาบันอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ สายไฟที่จะต้องใช้ต่อเข้าเครื่องมือมีความยาวพอดีเครื่องฉายสไลด์ หรือเครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายแผ่นโปร่งใสและเครื่องโทรทัศน์สำหรับวิดีโอสิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องการเจ้าหน้าที่ มาช่วยหรือว่าจะทำการใช้เองจะต้องมีการวางแผนการตรวจสอบสภาพให้เรียบร้อย อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งาน

(4) เวลาและกำหนดการเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้วางแผนจะต้องทำอย่างรอบรอบ เพราะว่าการเรียนการสอนจะได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นว่ากิจกรรมแต่ละครั้งจะใช้เวลาเท่าใด การติดต่อเชิญวิทยากรและการนำไปศึกษานอกสถานที่ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการติดต่อและงบประมาณ การใช้ห้องเฉพาะ เช่น ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาและการขยืมใช้อุปกรณ์อย่างอื่น ถ้าเวลาและกำหนดการต่างๆ ทำไว้ไม่ดี จะทำให้สภาพการเรียนรู้ด้านต่างๆ ไม่ได้ผล เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ เสียงแสงอุณหภูมิ การจัดที่นั่งในห้องเรียน สภาพแวดล้อมทางอารมณ์ เช่น แรงจูงใจ ความมุ่งมั่นในการทำงานและความรับผิดชอบ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การทำงานกลุ่ม สิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาเหล่านี้ต้องการเวลาสำหรับการวางแผนอย่างดี มีการคิดอย่างรอบคอบ

(5) การประสานงานกับกิจกรรมอื่นๆ การวางแผนการเรียนการสอนในระดับนี้ ไม่ใช่ กระทำในเฉพาะวงแคบที่ผู้สอนต่อผู้เรียนเท่านั้น การติดต่อประสานงานกับกิจกรรมอื่นเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องนำมาพิจารณาประกอบ เพราะการดำเนินการเรียนการสอนนั้นจะกระทำได้ดีต้องอาศัยทรัพยากรและการประสานงานหลายฝ่าย เช่น งบประมาณ ถ้าเราทำแผนการไว้อย่างชัดเจนก็สะดวกสำหรับผู้บริหารในการที่จะจัดดำเนินการสำหรับจะตอบสนองความต้องการในเรื่องการเรียนการสอน เพราะบางสิ่งบางอย่างต้องอาศัยเวลาในการจัดการติดต่อใช้ห้องเฉพาะหรือเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างนั้นจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นต้น

จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน นอกจากขึ้นอยู่กับผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารทางวิชาการแล้วยังขึ้นอยู่กับระดับบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการอิสลามานุวัตรองค์ความรู้เป็นสิ่งสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนดำเนินไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

อย่างปัจจุบันนี้ อับดุลชะฮูร์ บินซาฟิอียี ได้กล่าวถึงมหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ มาเลเซียเปิดการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอกใน 13 คณะและหนึ่งสถาบันดังนี้ คณะ

เศรษฐศาสตร์และการจัดการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และสิ่งแวดล้อม คณะประชาสัมพันธ์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะอิสลามศึกษาและมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะทันตกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันภาษาต่างประเทศ โดยจัดการศึกษาแต่ละคณะและสาขาวิชานั้นจะยึดหลัก IIICE ดังนี้

I : Integration คือ การนำเนื้อหาสาระวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นรวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

I : Islamization คือ อิสลามานูวัตร์ การทำให้ทุกมิติของชีวิตที่สามารถเชื่อมโยงกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น ในคณะวิทยาศาสตร์มีการอธิบาย ปรากฏการณ์ สุริยุปราคา หรือ สุริยุคราสเชื่อมโยงกับหลักศาสนาอิสลามเช่น หลักการศาสนากับสุริยุปราคาหรือการทำให้ศาสตร์ทุกศาสตร์ในมหาวิทยาลัยนี้สอดคล้องกับหลักการอิสลามเป็นนโยบายหลักที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ นั้นผู้สอนต้องค้นคว้าวิจัยก่อนนำเสนอต่อผู้เรียน

I : International คือ ความเป็นนานาชาติซึ่งการศึกษาที่นี้จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาต่างประเทศได้หลายภาษาโดยเฉพาะ ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ และภาษามลายู นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆจากทั่วโลกเพราะมีนักศึกษาเข้ามาศึกษา มากกว่า 99 ประเทศผ่านการพบปะสังสรรค์ ใช้ชีวิตร่วมกัน นำเสนอในเวทีวิชาการและนิทรรศการ

CE : Comprehensive excellence คือ เน้นความเป็นเลิศโดยการผสมผสาน วิทยาการความรู้กับอิสลามและก้าวสู่เวทีโลกอย่างเป็นเลิศในทุกๆสาขาวิชา

การที่มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติมาเลเซีย สามารถปรับปรุงการจัดการศึกษาให้เข้ากับแนวคิดโลกาภิวัตน์โดยไม่ทอดทิ้งวิถีวัฒนธรรมอิสลาม และหลักการศาสนาอิสลามในอดีตได้อย่างลงตัวประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากองค์การการประชุมอิสลาม (Organization of the Conference – OIC) ทำให้เป็นที่รวบรวมของปัญญาชนมุสลิมทั่วโลก อันทำให้มีการแลกเปลี่ยนวิถีวัฒนธรรมมุสลิมต่างเชื้อชาติกันภายใต้แนวคิดประชาชาติเดียวกัน หรืออุมมะฮฺเดียวกันได้อย่างลงตัว ทำให้มุสลิมเป็นสถาบันการจัดการศึกษาที่มีนักศึกษามุสลิมต่างประเทศมากที่สุดถึง 99 ประเทศ รวมทั้งนักศึกษาจากประเทศไทยกว่าพันเข้ามาศึกษาหาความรู้ทั้งวิชาการศาสนาและสามัญ อันเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยสามารถปรับปรุงการจัดการศึกษาให้เข้ากับแนวคิดโลกาภิวัตน์ โดยไม่ทอดทิ้งวัฒนธรรมอิสลามและหลักการศาสนาอิสลามในอดีตที่สามารถสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

จึงสรุปได้ว่า สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่ จุดหมายของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการ เรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนเป็นไปตามความสนใจและความถนัด การจัดการแนะแนว สอดคล้องกับความสนใจของนิสิต การจัดการสอนซ่อมเสริมแก้ไขข้อบกพร่องในตัวผู้เรียนได้ถูกวิธี การใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการ เรียนการสอน การจัดกิจกรรมมีการกำหนดเวลาที่แน่นอนการนำเนื้อหาสาระวิชาที่มีความเกี่ยวข้อง กันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจใน ลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ในทุก มิติของชีวิตที่สามารถเชื่อมโยงกับหลักศาสนาอิสลามโดยเน้นความเป็นนานาชาติที่มีทักษะการใช้ ภาษาต่างประเทศได้หลายภาษาโดยเฉพาะ ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ และภาษามลายู ไทย ฯลฯ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆจากทั่วโลก และทุกกิจกรรมมีความ สอดคล้องสัมพันธ์กันกับการเรียนการสอน เป็นต้น ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการ สอนไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการที่ดีก็จะทำให้การ จัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ วางไว้ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนคือตัวนิสิตนักศึกษานั่นเอง

2.2.6 การวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบหนึ่งในการจัด การศึกษาโดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์การ เรียนรู้ แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นจึงทำการวัดและประเมินผลการสอนว่า เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นั่นคือครูต้องวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อให้สามารถ ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการประเมินผลทางการศึกษาที่ใช้กันมากและที่พบเสมอๆ คือ คำ ว่า การทดสอบ การวัดผล และการประเมินผล ซึ่งมีนักวัดผลทางการศึกษาได้ให้นิยามไว้มากมาย ดังนี้

(ก) การทดสอบ (Testing)

พิชิต ฤทธิจรูญ (2545 : 1-3) ได้สรุปความหมายของการทดสอบไว้ว่าการทดสอบ เป็นกระบวนการที่ใช้เป็นเครื่องมือไปเร้าบุคคลหรือผู้สอบให้มีการตอบสนองออกมาในรูปของ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง การทดสอบนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวัดผล หรือสถานการณ์มาตรฐานที่ จัดขึ้นเพื่อแบ่งบุคคลด้วยคะแนนและการทดสอบเป็นการใช้เครื่องมือวัดประเภทหนึ่งที่เรียกว่า แบบทดสอบเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ต้องการวัด

อุทุมพร จามรมาน (2544 : 6) กล่าวว่า การทดสอบคือ การวัดลักษณะโดยการสุ่มลักษณะบางอย่างออกมาทำการวัด เพื่อประโยชน์ในการบรรยายสรุป ในขณะที่ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 165-166) ได้กล่าวว่าการทดสอบคือ การใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ ในการทดสอบหรือหมายถึงกระบวนการอันมีระบบที่ใช้ในการวัดเปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนหรือมากกว่าขึ้นไป เช่น การวัดเปรียบเทียบความสามารถ สัมฤทธิ์ผล ความสนใจ เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การทดสอบ (Testing) หมายถึง เทคนิคอย่างหนึ่งของการวัดผลซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดผลคือแบบทดสอบเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ต้องการวัดอันจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียน

(ข) การวัดผล (Measurement)

วนิดา เดชตานนท์ (2540 : 4-20) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนด หรือหาจำนวนปริมาณอันดับแทนคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือแทนพฤติกรรมความสามารถของบุคคลโดยใช้เครื่องมือช่วยในการวัดผลการวัดจะอยู่ในรูปของตัวเลขหรือคะแนนหรือบรรยายลักษณะสิ่งนั้น ทำให้รู้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่วัดว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด หรือมีลักษณะอย่างไร เช่น กระจาดค้ายาว 3 เมตร 50 เซนติเมตร เด็กชายน้อยได้คะแนนวิชาคณิตศาสตร์ 30 คะแนน เด็กชายนิตติติกระดุมเสื้อได้เด็กหญิงแดงเขียนหนังสือตัวบรรจง ฯลฯ

อุทุมพร จามรมาน (2544 : 6) ได้กล่าวว่าการวัดคือ การกำหนดตัวเลขให้กับลักษณะตามกฎที่กำหนดในขณะที่ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 166) กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้นๆ เช่น การวัดความสามารถทางสมองด้านต่างๆ ผลที่ได้จากการวัดจะเป็นตัวเลข เป็นการวัดเชิงปริมาณและอำนาจ บัญช่วย (2537 : 129-130) กล่าวว่า การวัดผล คือการกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่มีอยู่โดยใช้เครื่องมือวัดการวัดทางการศึกษาที่ใช้กันอยู่ อาจเป็นการสังเกตของครู ตารางตรวจสอบพฤติกรรมหรือข้อสอบ วิชาสนา ปรเวลาพฤกษ์(2544 : 15) กล่าวว่า การวัดผล คือ กระบวนการที่จะกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัดออกมาเป็นจำนวนตัวเลขซึ่งใช้แทนคำอธิบายคุณลักษณะที่กำลังวัด โดยจะอธิบายลักษณะของบุคคลให้อยู่ในรูปของระดับของลักษณะนั้นอย่างแบบต่อเนื่องในขณะเดียวกันสมบูรณ์ ดันยะ (2545 : 10-11) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาจำนวนปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัดกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่เกิดขึ้นซึ่งการวัดผลต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผนมีเครื่องมือมีผลการวัดเป็นตัวเลขหรือเป็นรายละเอียดต่างๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่เกิดขึ้นซึ่งการวัดผลต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน

เป็นระเบียบแบบแผนมีเครื่องมือ มีผลการวัดการวัดเป็นตัวเลขหรือเป็นรายละเอียดที่นำไปใช้ในการบรรยาย บอกรายงานหรือระดับของสิ่งที่ถูกวัด ไทเลอร์(1971:4) กล่าวว่า การวัดผลเป็นการรวบรวมกิจกรรมหลายอย่างในกิจกรรมเหล่านั้นมีสิ่งที่มีเหมือนกันอย่างหนึ่งคือ การใช้จำนวน ดังนั้นการวัดผลจึงหมายถึงการกำหนดค่าของตัวเลข โดยเป็นไปตามกฎ กฎเกณฑ์ที่วางไว้คือ เกี่ยวข้องกับการบวก ลบ คูณ หารทางคณิตศาสตร์ และชูชัย สมิตธิไกร (2547 : 23) ได้ให้ความหมายของการวัดหรือการวัดผลคือ การกำหนดตัวเลขให้แก่คุณลักษณะของบุคคล วัตถุ หรือเหตุการณ์เพื่อสะท้อนระดับความมากน้อยของคุณลักษณะที่วัดตามกฎ ที่กำหนดไว้ส่วนกังวล เทียนกันท์เทศน์ (2540 : 16) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึงกระบวนการบอกปริมาณหรือคุณภาพของสิ่งที่ใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ใดๆที่ตกลงกันไว้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของสิ่งที่วัดและวัตถุประสงค์ของการวัดและเพย์นี่ (1992 : 9) อธิบายความหมายของการวัดผลไว้ว่าการวัดผลหมายถึงการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ ปริมาณให้กับวัตถุ สิ่งของ และบุคคลตามกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้สำหรับตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นได้สรุปได้ว่า การวัดผล(Measurement) หมายถึงกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ใดๆ เข้ากับบุคคล วัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดๆตามกฎเกณฑ์ใดกฎเกณฑ์หนึ่งอันเป็นกระบวนการที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น การวัดความสูง การวัดน้ำหนัก การวัดความยาว การวัดอุณหภูมิ การวัดความดันโลหิต และการวัดไข้ เป็นต้น

ส่วนการวัดผลทางการศึกษาหมายถึงกระบวนการที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการดูผลงานที่ส่ง เป็นต้น (เกษรชัย และหิม, 2543 : 3)

(ค) การประเมินผล(Evaluation) ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 166) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำบางที่ขึ้นอยู่กับ การวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการวัดหลายๆทางโดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ(2543:12)กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึงกระบวนการพิจารณาตัดสินที่เป็นระบบครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้

พิชิต ฤทธิจรูญ (2545:5) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของผลที่ได้จากการวัด โดยเปรียบเทียบกับผลการวัดอื่นๆหรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สุทนต์ ศรีไสย์ (2545:171) การประเมินผล หมายถึง กระบวนการอธิบายในสิ่งที่เกิดขึ้นหรือที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และได้มีการเปรียบเทียบสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในขณะเดียวกัน

สมบุญ ดันยะ (2545:11) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจลงสรุปคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เจริญก้าวหน้าในตัวนักเรียนว่ามีคุณค่าเพียงพหรือไม่ หรือมีคุณภาพดีระดับใด ทั้งนี้ย่อมอาศัยกฎหรือเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเป็นหลักในการเปรียบเทียบ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ผลการวัด(Measurement) ทำให้ทราบสภาพความจริงของสิ่งที่ประเมินว่ามีปริมาณเท่าไร มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณา เกณฑ์การพิจารณา ในการที่ตัดสินหรือลงสรุปว่าสิ่งใดดีแล้วใช้ได้หรือไม่ได้นั้น จะต้องมีการวัด หรือมาตรฐานสำหรับใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้จากการวัดและการตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ทั้งนี้การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยวิจรรณญาณพิจารณาอย่างถี่ถ้วนทุกแง่มุมและกระทำอย่างยุติธรรม โดยอาศัยสภาพและความเหมาะสมต่างๆ ประกอบ

สมนึก ภัททิยธนี (2544:3-4) ให้ความหมายของการวัดผลว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินหรือการวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนการประเมินทางการศึกษาหมายถึง การตัดสินใจหรือการวินิจฉัยต่างๆ ที่ได้จากผลทางการศึกษา โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วนกรอนสันต์ (1976:5-8) ให้ความหมายของการประเมินผลทางการศึกษาว่าการประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีระบบของผู้สอนในวัตถุประสงค์ของการสอนที่ได้ตั้งไว้ และจะมีความหมายลึกซึ้งกว่าการวัดผล เพราะจะรวมถึงพฤติกรรมที่วัดได้และวัดไม่ได้ ร่วมกับการตัดสินใจของผู้สอน

จากการให้ความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินผล การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การวินิจฉัยตีราคา บ่งคุณค่าโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่น บ่งว่า ดี-เลว เด่น-ด้อย โง่-ฉลาด พอ-ไม่พอ ผ่าน-ตก เป็นต้น หรือเป็นกระบวนการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้ข้อมูลที่ได้มาประกอบในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ

ส่วนการประเมินทางการศึกษา (Educational Evaluation) หมายถึง กระบวนการนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาร่วมกัน แล้วตัดสินใจลงสรุป โดยการตีราคาและบ่งคุณค่าว่า เด่น-ด้อย ผ่าน-ไม่ผ่าน หรือหมายถึงการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งที่ถูกประเมินอาจเป็นผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตร เป็นต้น แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผู้เรียน เพื่อตีคุณค่าของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแต่ละคน

ขณะเดียวกันพิชิต ฤทธิจรูญได้จำแนกประเภทของการประเมินผลออกมาเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ (2545:14)

(ก) จำแนกตามวัตถุประสงค์ แบ่งเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ

(1) การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะของผู้เรียนว่ามีความรู้เพียงพอที่จะเรียนต่อในรายวิชาใหม่หรือเนื้อหาใหม่ได้หรือไม่ ถ้าพบว่าความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอหรือไม่มีพฤติกรรมข้างต้นก่อนเรียนอาจารย์จะจัดให้มีการสอนปรับพื้นฐานจนผู้เรียนมีความรู้เพียงพอที่จะเรียนในรายวิชาใหม่ได้และการสอบก่อนเรียนไม่ใช่การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เพราะอาจารย์ยังไม่ได้ทำการสอนในเนื้อหาเหล่านั้นมาก่อนแต่เป็นการสอบเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic Test) ซึ่งนอกจากจะช่วยให้อาจารย์ทราบพื้นฐานของผู้เรียนแล้วยังช่วยให้ครูวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกวิธีการสอนและมอบหมายภาระงานการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดสำหรับการประเมินก่อน เช่น (เกษรชัย และหิม, 2545:23) แบบทดสอบความพร้อม (Readiness Test) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standard Test) แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Tests) แบบสำรวจตนเอง (Self-report inventory) เทคนิคการสังเกตการณ์ (Observation Techniques) แบบทดสอบวินิจฉัยที่ครูสร้าง (Teacher – made Diagnostic Test) แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นต้น

(2) การประเมินผลระหว่างการเรียนหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่เพียงใด หากพบว่ามีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ใดก็หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในจุดประสงค์นั้นๆ โดยจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน การประเมินผลระหว่างการเรียนเป็นการสอบย่อย (Formative Test) ในเนื้อหาวิชาที่สอนเท่านั้น เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ อันจะนำไปสู่การสอนซ่อมเสริมปรับปรุงการสอนของอาจารย์อีกด้วย และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการประเมินผลระหว่างการสอน (เกษรชัย และหิม, 2545 : 24) เช่น แบบสอบถามที่ครูถาม (Teacher - made Test) แบบสอบถามประจำหน่วยหรือประจำบท (Unit Test) เทคนิคการสังเกตการณ์ (Observation Techniques) แบบทดสอบวินิจฉัยทั่วไป (Published Diagnostic Test) แบบทดสอบวินิจฉัยที่ครูสร้าง (Teacher - made Diagnostic Test) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standard Test) เป็นต้น

(3) การประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าผู้เรียนมีความรู้ทั้งสิ้นเท่าไร ควรตัดสินได้ – ตก ผ่าน – ไม่ผ่าน หรือควรได้เกรดอะไร เป็นต้น การประเมินผลรวมสรุป เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียน

การสอน การสอนของแต่ละวิชาอาจารย์จำเป็นต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ หากมีจุดประสงค์มากครูอาจต้องเลือกบางจุดประสงค์โดยการสุ่มเอาเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญๆ ก็ได้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลรวม (เกษมชัย และหิม, 2545:24) เช่น แบบทดสอบที่ครูสร้าง (Teacher - made Test) แบบมาตราวัดภาคปฏิบัติ (Performance rating scales) การประเมินตามสภาพที่เป็นจริง (Authentic Assessment) การประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน (Student Portfolio Assessment) การสัมภาษณ์ปากเปล่า (Oral interview) แบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นต้น

(ข) จำแนกตามระบบการวัดผล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

(1) การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm-referenced evaluation) เป็นการตัดสินคุณค่าของคุณลักษณะหรือพฤติกรรม โดยเปรียบเทียบกับผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันที่ทำข้อสอบฉบับเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจำแนกหรือจัดลำดับบุคคลในกลุ่มนั้นๆ ตัวอย่างของการประเมินแบบอิงกลุ่ม เช่น การสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา การสอบเข้าทำงาน การสอบชิงทุนการศึกษา เป็นต้น การประเมินผลแบบอิงกลุ่มนี้ (เกษมชัย และหิม, 2545:8) จะมีการแปลงคะแนนที่ได้จากการสอบวัดในแต่ละครั้งออกมาในรูปแบบคะแนนที่ใช้จัดลำดับที่เพื่อความสะดวกในการบอกตำแหน่งของนักเรียนแต่ละคนภายในกลุ่ม เช่น แปลงเป็นคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) แปลงเป็นคะแนนไซล์ (Decile Rank) แปลงเป็นคะแนนควอไทล์ (Quatile Rank) แปลงเป็นคะแนนทีปกติ (T-Score) แปลงเป็นและคะแนนสแตนไนน์ (Stannine) แปลงเป็นคะแนนซี (Z-score) เป็นต้น

(2) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced evaluation) เป็นการตัดสินคุณค่าของคุณลักษณะหรือพฤติกรรม โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์มีทั้งเกณฑ์มาตรฐาน (Standard Criterria) ที่มีอยู่แล้วหรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินกำหนดขึ้น (Arbitrary Criterria) ในทางปฏิบัติการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกณฑ์จะหมายถึง กลุ่มพฤติกรรมตามจุดหมายในแต่ละบทหรือหน่วยการเรียน โดยทั่วไปนิยมใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral objective) หรือกลุ่มของพฤติกรรม (Domain of behavioral)

การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อบ่งชี้สถานภาพของผู้เรียนแต่ละคนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ทดสอบเพื่อตัดสินว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใดอันจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนเมื่อผู้เรียนไม่สามารถทำข้อสอบได้ถึงเกณฑ์ ต้องมีการสอนซ่อมเสริมจนกว่าจะผ่านถึงเกณฑ์การประเมินแบบอิงเกณฑ์จึงเหมาะสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวัดผลและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจ การวินิจฉัยหรือการตีราคาสິงใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการวัดเป็นหลัก เพื่อประเมินคุณภาพ ผลการวัดและประเมินผลจะถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การประเมินผลตามความเป็นจริง ซึ่งการวัดผลและการประเมินผลนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กันกับกระบวนการการเรียนการสอน โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนการสอนกล่าวคือ จุดมุ่งหมายของการสอน พฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียนการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล และมีการปรับปรุงแก้ไขการวัดผลและประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงการวัดผลและการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและนอกจากนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่วัดผลและประเมินผลจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีความขยันอดทน มีความละเอียดถี่ถ้วนและความตรงต่อเวลา เป็นต้น เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลดำเนินไปอย่างถูกต้องไม่เกิดปัญหาและได้ผลเป็นที่น่าเชื่อถือ

2.3 นโยบายมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนด้านสันติภาพ

2.3.1 เผยแพร่ตำรา

2.3.1.1 หนังสือ อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ

ต้นฉบับเดิมของหนังสือเล่มนี้เป็นบทความวิชาการภาษาอาหรับที่นำเสนอโดย ดร. อิสมาอีล ลุดฟี จะปะกียา อธิการบดีวิทยาลัยอิสลามยะลา ในการสัมมนาทางวิชาการนานาชาติ หัวข้อ “อิสลามและสันติภาพ” จัดโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่างวันที่ 16-17 สิงหาคม 2006 และได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยผู้เขียนอีกครั้งเพื่อแปลเป็นภาษาไทยและจัดพิมพ์เป็นเล่มสำหรับเผยแพร่แก่สังคมทั่วไป

หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอคำชี้แจงหลายประการเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสันติภาพในอิสลามในมิติต่างๆทุกระดับ ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นการยืนยันถึงความบริสุทธิ์ของอิสลามที่ถูกประจานลงมาจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเพื่อให้เป็นศาสนาแห่งสันติภาพ และเป็นการลบล้างข้อกล่าวหาและความเข้าใจผิดของบรรดาผู้ที่ไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงของอิสลามว่ามีสันติภาพเป็นแกนหนึ่งของหลักคำสอนอันบริสุทธิ์และหนังสือเล่มนี้สามารถที่จะสื่อถึงเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ของอิสลาม และของผู้เขียนที่ได้ทุ่มเทกายใจเพื่อนำเสนอัจธรรมแห่งอิสลามมาเผยแพร่ให้สังคมได้รับรู้ และมุ่งมั่นเพื่อนำเสนอและสนับสนุนกระบวนการสันติภาพในรูปลักษณะของอิสลามทั้งในระดับภูมิภาคและประชาคมระหว่างประเทศเสมอมา อย่างน้อยที่สุดการนำเสนอ “อิสลาม ศาสนาแห่งสันติภาพ” คงเพียงพอที่จะยืนยันถึงความคิดและสำนึกของผู้เขียนที่แสดงออกถึงความรักและจิตที่ใฝ่สันติภาพ ซึ่งปรากฏให้เห็นชัดเจนในความอุทิศสหาและความตั้งใจที่จะฟื้นฟูและนำสิ่งที่ดีสู่สังคมโดยรวมตลอดมา

2.3.1.2 หนังสือ เราคือประชาชาติเดียวกัน

หนังสือเราคือประชาชาติเดียวกัน เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเนื่องจากในปัจจุบัน ความเข้าใจและจิตสำนึกด้านความเป็นประชาชาติเดียวกันอันเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของประชาชาติอิสลามที่แท้จริงเกือบจะถูกลบเลือนจากมโนคติของชาวมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ประเทศนี้ จนกลายเป็นสังคมที่อุดมด้วยความขัดแย้ง แยกแยก และวุ่นวายที่ยากแก่การเยียวยา

ด้วยจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบที่เท่าเทียมในการให้คำชี้แจงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของความเป็นประชาชาติเดียวกันแก่สังคมมุสลิม ผู้เขียนจึงได้เรียบเรียงบทความชิ้นนี้เพื่อชี้แจงให้ทุกคนจะได้ประจักษ์ถึงความหมายที่แท้จริงของความเป็นประชาชาติเดียวกัน โดยหวังว่าจะสามารถเป็นแนวทางในการต่อสู้ต่อไปในอนาคต

2.3.1.3 หนังสืออันนะชีฮะฮุ

หนังสืออันนะชีฮะฮุเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเนื่องจากพี่น้องมุสลิมบางกลุ่มยังเข้าใจคลุมเครือเกี่ยวกับความหมายของ “อุมมะฮฺ วาหิดะฮฺ”¹⁷ อันเป็นวิถีชีวิตของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ¹⁸ เป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาท การกล่าวหาและ โจมตีฝ่ายที่มีความเห็นต่าง จนเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงและแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ดังนั้น ผู้เขียนจึงประสงค์จะมอบคำนะชีฮะฮฺ¹⁹ แก่สังคมมุสลิมผ่านหนังสือเกี่ยวกับการนะชีฮะฮฺ องค์ประกอบ เงื่อนไขและมารยาทเล่มนี้ เพื่อใช้เป็นคู่มือในชีวิตการต่อสู้ของอะฮฺลุสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ และบรรเทาความขัดแย้งและข้อพิพาทในระหว่างพี่น้องมุสลิม อันนำไปสู่ความเป็นเอกภาพด้านแนวคิด และฟื้นฟูปัญญาให้บรรเจิดและปกป้องเอกภาพของ “อุมมะฮฺ วาหิดะฮฺ” ผ่านกระบวนการตักเตือนอย่างเป็นระบบ

2.3.1.4 หนังสือ 12 โอวาท

หนังสือ 12 โอวาท แต่ครอบครัวชาว มอญ. เขียนขึ้น โดยอธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มีวัตถุประสงค์เพื่อเชิญชวน ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีปฏิบัติคุณงามความดีด้วยวิญญูณาของการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะด้วยความบริสุทธิ์ใจ มั่นคงต่อเนื่องบนพื้นฐานโอวาท 12 ประการนี้ และพร้อมใจกันรับอะมานะฮฺของอัลลอฮฺ ﷻ และรอซูล ﷺ อะมานะฮฺที่มีความมุ่งมั่นทำให้ตนเองและมวลมนุษย์หลุดพ้นจากความมืดมนของการปฏิเสธศรัทธา การตั้งภาคี ความไม่รู้ ความอูตริในศาสนา สู้อาติคย์อุทัยแห่งความศรัทธา ความบริสุทธิ์ใจ อิสลามและซุนนะฮฺ และทุกคนต่างรับอะมานะฮฺ²⁰ในการสรรค์สร้าง

¹⁷ อุมมะฮฺ วาหิดะฮฺ คือประชาชาติเดียวกัน

¹⁸ ของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ คือบรรดาผู้ที่ตามแนวทางของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ

¹⁹ นะชีฮะฮฺ คือ การตักเตือน

²⁰ อะมานะฮฺ คือ หน้าที่หรือความรับผิดชอบ

สังคมมะคะนียที่อยู่บนพื้นฐานกฎเกณฑ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดไว้ และแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ภายใต้การอธิบายจากบรรดานักวิชาการมุสลิมที่ได้รับการยอมรับ และเพื่อเป็นการตักเตือนเพราะศาสนาคือการตักเตือน ซึ่งประกอบด้วย 12 โอวาท ดังนี้

- (1) ขอให้ทุกท่านยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงรอบรู้และผู้ทรงวิญญูณ
- (2) ขอให้ทุกท่านที่เป็นมุสลิมมีจงหมั่นละหมาดฟัรฎูห้าเวลาทุกครั้งพร้อมญะมาอะฮ์ที่มีศ็อดิ ส่วนมุสลิมะฮ์ขอให้ละหมาดในช่วงคั่นเวลาทุกครั้งด้วย อ่านอัลกุรอานเป็นกิจวัตรประจำวัน อ่านอัชการนะบะวีเยฮ์ทุกเช้าเย็น ซิกริและละหมาดสุนัตต่างๆ
- (3) ขอให้ทุกท่านมุ่งมั่นในการเพิ่มพูนความรู้แก่ตนเองและให้ความสำคัญกับภาษาต่างๆ
- (4) ขอให้ทุกท่านถักทอสายสัมพันธ์แห่งความเป็นภราดรภาพในอิสลามที่พันผูกในครอบครัวอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้น บนหลักการวะลาอู ทำความรู้จัก ถามไถ่ทุกข์สุขอย่างใกล้ชิด ให้และรับสละมด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มและอื่นๆที่สามารถทำให้เกิดความรักซึ่งกันและกัน
- (5) ขอให้ทุกท่านพึงตระหนักว่า มนุษย์ทุกคนล้วนเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ลูกหลานของนบีอาดัมและประชาชาติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้เผยแผ่โดยการใช้หลักวิญญูณอันลุ่มลึก
- (6) ขอให้ทุกท่านมุ่งมั่นและให้ความสำคัญกับการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ
- (7) จงหมั่นรักษาละหมาดซุฮรีพร้อมญะมาอะฮ์ ณ มัสยิดอัลหะรอมน์ในมหาวิทยาลัย
- (8) ขอให้ทุกท่านทำงานด้วยความมุ่งมั่น โดยปฏิบัติตามและยึดมั่นในกฎระเบียบต่างๆ
- (9) พึงสวมใส่อาภรณ์ตามบทบัญญัติของอิสลามที่เน้นความสะอาด มีความสง่างาม ความพอเพียงและปกปิดเอาเราะฮ์ ไม่คล้อยตามแฟชั่นญะฮิลียะฮ์
- (10) ขอให้ทุกท่านรักษาประกาศ กฎระเบียบข้อบังคับ และข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด
- (11) ขอให้ทุกท่านรักษาความสะอาดเรียบร้อย ความสงบและความสวยงามของมหาวิทยาลัย
- (12) ขอให้ทุกท่านห่างไกลจากบรรยากาศแห่งการล่วงละเมิด รัมด์ระวัง ความสัมพันธ์ที่หะรอหมระหว่างชายหญิงอย่างเคร่งครัด

2.3.1.5 หนังสือสิทธิชนต่างศาสนิกในประเทศอิสลาม

หนังสือสิทธิชนต่างศาสนิกในประเทศอิสลาม เป็นหนังสือที่เขียนโดย ดร.ศอลิฮ บินฮุเซ็น อัลอาซัด แปลโดยมุฮัมมัด อัลฟารีดี แปลเป็นภาษามลายู ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่า อิสลามได้ให้สิทธิต่างๆ ของศาสนิกชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของอิสลามหรือในประเทศมุสลิม ด้วยความยุติธรรม โดยเฉพาะท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ คอลีฟะฮ์ อรรอซีดีนและบรรดาคอลีฟะฮ์อื่นๆ การปฏิบัติของพวกเขาจะปฏิบัติด้วยความยุติธรรมถึงแม้ประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะไม่ใช่มุสลิมก็ตามและเพื่อเป็นคำตอบสำหรับข้อกล่าวหาต่างๆ จากศัตรูอิสลามที่ได้กล่าวอิสลามว่า หัวรุนแรง ก่อการร้าย ซึ่งพวกเขามีวัตถุประสงค์ให้คนในโลกเกิดโรคกลัวอิสลาม หนังสือเล่มสามสามารถให้คำตอบสำหรับบุคคลที่มีความเข้าใจผิดๆ เกี่ยวกับอิสลามและสามารถทำให้เข้าใจถึงสันติภาพที่อยู่ภายใต้การปกครองของอิสลาม

จากผลการศึกษาวิจัยเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีนโยบายหลักๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกมีอยู่ 3 ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

(ก)นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการเปิดหลักสูตรและรายวิชาที่สนับสนุนสันติภาพ ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรอิสลามศึกษา หลักสูตรมหำบัณฑิตการเมืองการปกครอง รายวิชาอัลกุรอาน รายวิชาสันติศึกษา และรายวิชาการจัดการสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะรายวิชาอัลกุรอานและรายวิชาสันติศึกษาเป็นรายวิชาบังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องลงเรียนเพราะต้องการให้นักศึกษามีพื้นฐานในเรื่องสันติภาพและต้องการให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่รักสันติภาพ นี่คือนโยบายหนึ่งที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีให้ความสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีแนวคิดในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก

(ข)นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสังคม

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีนโยบายในการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพโดยผ่านหลักสูตรการเรียนการสอน ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกีฬามุสลีย์²¹ กลุ่มศึกษาอัลกุรอานและอบรมแก่นำต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่จะทำให้นักศึกษาและบุคลากรมีแนวคิดในเรื่องสันติภาพในแนวทางเดียวกัน ในจุดนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีผลผลิตเกือบๆหมื่นคน รวมถึงปริญญาตรี ป.บัณฑิต และปริญญาโท ทั้งหมดนี้เราไม่เคยได้ข่าวว่าบัณฑิตของเรามีปัญหาความขัดแย้งหรือต่อต้าน

²¹ กิจกรรมกีฬามุสลีย์ คือ กิจกรรมในเวลาว่างโดยมารวมกันนอนที่มัสยิดเพื่อพักผ่อนกัน ละหมาดในเวลาหลังเที่ยงคืนเป็นต้น

สันติภาพ โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในตำแหน่งต่างๆ เช่น อาจารย์ ครู อดิศาต นักธุรกิจ นักการเมือง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านและผู้รับเหมางานต่างๆ จะทำงานในตำแหน่งใดก็ตามทั้งหมดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์พวกเขามีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในทุกๆ พื้นที่ที่สังคมต้องการสันติภาพ

(ค)นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนด้านสันติภาพ

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความพยายามที่จะทำให้องค์กรแห่งนี้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งสันติภาพในรูปแบบอิสลามผ่านการนำเสนอสันติภาพต่างๆ ให้กับคนในชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผ่านการเขียนตำรา เช่น หนังสืออิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ หนังสือเราคือประชาชาติเดียวกัน หนังสืออันนะชีซะฮฺ หนังสือ 12โอวาท อธิการบดีและหนังสือสิทธิมนุษยชนในอิสลาม สิ่งเหล่านี้อาจทำให้คนในสังคมมีความรู้และสามารถสร้างสันติภาพในชุมชนที่ตนอยู่ได้ ส่วนการนำเสนอบนเวทีต่างๆ เพื่อให้มนุษย์เข้าใจและมีความรู้สึกรักสันติภาพและที่สำคัญมากกว่านั้นคือมนุษย์ทุกคนให้ความสำคัญในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก

Prince of Songkhro
Pattani Campus

บทที่ 3

สันติภาพในอิสลาม

- 3.1 ความหมายของสันติภาพ
  - 3.1.1 ความหมายสันติภาพทั่วไป
  - 3.1.2 ความหมายสันติภาพในอิสลาม
- 3.2 ความสำคัญของสันติภาพ
  - 3.2.1 สันติภาพในมิติของชื่อและสัญลักษณ์
  - 3.2.2 สันติภาพในมิติของหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติทางศาสนบัญญัติ
  - 3.2.3 สันติภาพในมิติของความสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา
  - 3.2.4 สันติภาพในมิติแห่งความสัมพันธ์ด้านการเมือง
  - 3.2.5 สันติภาพในมิติของบทลงโทษ
  - 3.2.6 สันติภาพในมิติของความสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกคู่สันติภาพและการร่วมมือกัน
- 3.3 แหล่งกำเนิดสันติภาพ
  - 3.3.1 อัลกุรอาน แหล่งบังเกิดของสันติภาพ
  - 3.3.3 อิสลามคือสันติภาพสากล
  - 3.3.3 ความรู้และความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลามคือรากฐานแห่งสันติภาพ
  - 3.3.4 ความยุติธรรม คือ รากฐานของสันติภาพ
- 3.4 ความสัมพันธ์ต่างๆ คือเงาสะท้อนอุดมการณ์สันติภาพในอิสลาม
  - 3.4.1 อิสลามกับการคุ้มครองและเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
  - 3.4.2 สงครามทางออกสุดท้ายและความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงไม่ได้
  - 3.4.3 อิสลามห้ามทหารมุสลิมฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์
  - 3.4.4 อิสลามเรียกกร้องเชิญชวนสู่สิ่งที่สง่างาม

3.1 ความหมายของสันติภาพ

3.1.1 ความหมายสันติภาพทั่วไป

สันติภาพ สามารถเรียกได้ว่าเป็นสภาวะแห่งความสันติหรือไม่มีการโต้เถียงอย่างรุนแรงกันเกิดขึ้น "สันติภาพ" ใช้อธิบายการยุติแห่งความขัดแย้งอย่างใช้ความรุนแรง สันติภาพอาจหมายถึงสถานะแห่งความเงียบหรือความสุข สันติภาพสามารถนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีความเคารพ ความยุติธรรมและความหวังดี สันติภาพอาจจะอธิบายการปลดปล่อย ความเงียบ ความเข้าใจในสันติภาพสามารถนำมาใช้ในผู้คนๆ ใดคนหนึ่งได้เช่นเดียวกัน ในกรณีที่มีผู้หนึ่งไม่ขัดแย้งกับจิตใจของตนเองแต่อย่างใด ความเข้าใจและคำจำกัดความของคำว่า "สันติภาพ" จะแปรผันไปตามแต่ภูมิภาค วัฒนธรรม ศาสนา และสาขาวิชาที่เรียนด้วย(เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2546 : 36)

คำว่าสันติภาพในภาษาฮีบรู คือ Shalom เป็นคำกล่าวทักทายกันในปาเลสไตน์ สมัยของพระเยซูเจ้า ที่แสดงออกถึงความปรารถนาดีให้แก่ผู้รับว่า ขอให้ปลอดภัยในพระคัมภีร์ของชาวยิว shalomหมายถึง ความผาสุก ซึ่งเป็นการขอให้คุณได้รับพระพรในสิ่งที่ดี หรือในพื้นที่ของมุสลิม คำว่า Salaam คือสันติภาพ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ทักทายเมื่อเจอกัน หมายถึงขอให้สันติอยู่กับท่าน ซึ่งแสดงออกถึงความปรารถนาดีที่มีต่อกัน “สันติภาพนั้นเกิดจากการตื่นตัวของผู้คนในแต่ละชุมชนที่จะสร้างสังคมแห่งสันติสุขในบริบทของแต่ละชุมชนเอง”ในภาษาสเปน คำว่า สันติภาพ (Paz) สามารถใช้ในรูปของพหูพจน์ได้ เพราะฉะนั้นความหมาย ของคำว่า“Paces”นั้นก็คือความหลากหลายของสันติภาพ สันติภาพในหลากหลายบริบท และรูปแบบของสันติภาพที่สร้าง(ทูตสันติภาพและคณะ, 2552 : 3)

คำว่า “peace”ในภาษาอังกฤษ คำว่า “paix”ในภาษาฝรั่งเศส คำว่า “pace” ในภาษา อิตาลีและคำว่า “paz” ในภาษาโปรตุเกสและสเปน มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “pax” หรือ “paics” ตามความเห็นของนักประวัติศาสตร์คำว่า“pax”ถือกำเนิดขึ้นในจักรวรรดิโรมันคำคำนี้หมายถึง ช่วงเวลาที่ไม่มีความขัดแย้งหรือสงครามกลางเมือง Santo Agostinho ซึ่งเป็นบิชอปในนิกายแคทอลิกในศตวรรษที่ 4 ได้ให้นิยามคำว่า “Paz” ไว้ว่าหมายถึง ความสงบเรียบร้อย(ทูตสันติภาพและคณะ, 2552 : 2)

สันติภาพ คือความร่มเย็น ความรู้สึกที่ว่าผู้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างไม่หวาดระแวงมีความมิตรไมตรีต่อกัน ความเกลียดชังให้ผลเป็นทุกข์ ความรักให้ผลเป็นสุขเมื่อเราเชื่อว่าสันติภาพเป็นสิ่งที่อยู่ข้างใน อยู่ตรงกลางจิตใจ เราต้องตัดสินใจว่าต้องการให้พื้นที่ข้างในจิตใจของเราเป็นพื้นที่ของความเกลียดชัง หรือความรักมนุษย์ทุกคนน่าจะตัดสินใจเลือกได้(พงศกรามพันธ์บุรณะ, 1997 : 17)

สันติภาพ คือ สิ่งที่เกิดจากความขัดแย้งจากคนสองคนที่ไม่สามารถยอมรับความแตกต่างกันได้ทำให้เกิดความขัดแย้งถึงความรุนแรง เพื่อให้เกิดสันติภาพ ความหมายสันติภาพอาจแบ่งออกหลายๆ ความหมายที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

- 1) ความสงบ, ความราบคาบ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)
- 2) สันติภาพคือ สภาวะการณ์ซึ่งบุคคลต่างๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ ในลักษณะประนีประนอม และเมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้งใดๆ เกิดขึ้น ก็ใช้เฉพาะสันติวิธีเท่านั้น ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สันติภาพ จะเกิดขึ้น ถ้าทุกคนลดความระแวงต่อกันไว้วางใจกัน และมีความจริงใจ เมตตารักใคร่กัน(ทูตสันติภาพและคณะ, 2552 : 1)

คำว่า “สันติภาพ” อาจสรุปได้ว่า “การที่สังคมใช้ชีวิตอยู่อย่างที่เราเป็นแล้วไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนไม่เอาเปรียบกัน ไม่ระแวงต่อกัน เคารพในความคิดที่แตกต่างกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ความปรองดอง ที่จะนำสู่ความสุขและรอยยิ้ม และสังคมอยู่รอดได้ด้วย ความยุติธรรม

3.1.2 ความหมายสันติภาพในอิสลาม

3.1.2.1 ความหมายสันติภาพเชิงภาษาศาสตร์

อิบน์ มัณซุร (Ibn Manzur) ได้อธิบายคำว่า “สันติภาพ” มาจากรากศัพท์ภาษาอาหรับว่า (س ل م) ตัวอักษร 3 ตัว ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوٰتِ
الشَّيْطٰنِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴾

(البقرة : الآية 208)

ความว่า : “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเข้าอยู่ในความสันติโดยทั้งหมด และจงอย่าตามบรรดาก้าวเดินของชัยฏอนแท้จริงมันคือศัตรูที่ชัดเจนของพวกเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 208)

คำว่า “สะลาม” หรือ “สันติ” คำที่ถูกกล่าวถึงอย่างมากมายในอิสลาม หนึ่งในคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์และความโดดเด่นของอิสลามก็คือการให้ความสำคัญกับคำว่า “สะลาม” ซึ่งมีความหมายว่า “สงบ สันติ ผ่องแผ้ว ปลอดภัยและมีความสุข” คำนี้จะถูกกล่าวถึงบ่อยครั้งในอัลกุรอานและอัลหะดีษ ในทุกบริบทและมิติ หนึ่งในนั้นเป็นพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงประทานศาสนานี้ ก็คือ “อัสสะลาม” หมายถึง ผู้ทรงให้ความปลอดภัย เพราะพระองค์ทรง

ประสงค์จะให้เกิดความปลอดภ้ยความสุขและสงบผ่องแผ้วแก่จิตใจมวลมนุษยชาติทั้งหลาย โดยการประทานศาสนบัญญัติอันบริสุทธิ์ ให้มวลมนุษย์ได้ยึดถือและปฏิบัติ ดังนั้น ผู้ที่ชูรงศาสนา นี้ไม่ว่าจะเป็นมุสลิม อุละมาห์ ผู้รู้ นักควะฮะฮ์ (นักเผยแผ่ศาสนา นักกิจกรรมและนักเคลื่อนไหวเพื่ออิสลาม) ล้วนเป็นผู้ที่ชูรง “ชะลาม (สันติ)” และ “ความปลอดภ้ยอันนิรันดร์” ไปมอบแก่คนทั้งโลก ในการอธิบายถึงภารกิจของบรรดาเราะสูลก่อนหน้านั้น (ฮามีดะห์ฮาซัน โตะมะ, 2556 : 296 อ้างถึงใน Ibn Manzur, n.d : 6 / 354)

3.1.2.2 ความหมายสันติภาพเชิงวิชาการ

อิสลามเป็นศาสนาแห่งความเมตตา เป็นคำสอนที่แผ่แผ่ความเมตตาแก่ชาวโลกและความผาสุกอันนิรันดร์กาล ครอบคลุมที่มนุษย์ยึดมั่น ในศาสนบัญญัติของอิสลามและทางนำของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อคงไว้ซึ่งสันติภาพที่ยั่งยืนและถาวร อิสลามได้วางหลักการและแนวความคิดนำไปสู่กระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งความหมายสันติภาพเชิงวิชาการ มีความหลากหลายและมีมิติต่างๆ (ฮามีดะห์ฮาซัน โตะมะ, 2556 : 297)

สันติภาพจะเกิดขึ้นได้นั้น บรรดามนุษย์ทั้งหลายจะต้องมีหลักอะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) ที่ถูกต้อง เทียงตรงคือ การศรัทธาหรือการอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ คือการศรัทธาอย่างเชื่อมั่นต่อการมีอยู่จริงของอัลลอฮ์ ﷻ ความสงบสุขของจิตใจที่มีต่อประการนี้เป็นความสงบที่สามารถเห็นได้จากผลที่ปรากฏออกมาทางการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ เครื่องยึดต่อข้อบังคับใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ และออกห่างสิ่งที่เป็นข้อห้ามทั้งหลายดังกล่าวคือ รากฐานของอะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) อิสลาม และแก่นสารที่เป็นหลักสำคัญของมัน และเป็นบรรทัดฐานหรือหลักสำคัญ อันเป็นที่มาของบรรดาองค์ประกอบของอะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) ทั้งหมดอีกด้วย (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 15)

มนุษย์จะต้อง ยอมรับกฎเกณฑ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้วางไว้ และได้มีการปฏิบัติ ถ้าหากไม่มีการปฏิบัติตามที่กฎเกณฑ์ได้วางไว้ สันติภาพก็จะไม่เกิดขึ้น สันติภาพในอิสลาม คือการปฏิบัติตามที่กฎระเบียบในการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกสร้างที่มีความประเสริฐมากที่สุด ที่อัลลอฮ์ ﷻ ให้ความสำคัญมากกว่าสรรพสิ่งอื่นๆ โดยมีหลักฐานมากมาย เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างสรรพสิ่งในโลกนี้ เพื่อให้ประโยชน์สำหรับมนุษย์ และอัลลอฮ์ ﷻ ได้แต่งตั้งมนุษย์นั้นเป็นเคาะลีฟะฮ์บนโลกนี้ ไม่ใช่ละลาอิกะฮ์ และมนุษย์นั้นมีการทดสอบอย่างมากมายโดยแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน มนุษย์คนไหนที่ปฏิบัติตามก็จะพบกับคำว่า สันติภาพ (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2007 : 28)

ในปัจจุบันนี้ เราจะพบว่า ในสังคมบ้านเราหรือสังคมโลกเกิดความวุ่นวายหาความยุติธรรมไม่ได้ มีความสับสนมากมายในโลกนี้ ก็เพราะว่า มนุษย์นั้นไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่าง

จริงๆ และมนุษย์ที่ศรัทธาแล้วก็ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กฎระเบียบที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตราไว้ในอัล-กุรอ่าน โดยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเป็นผู้กำหนดให้คนๆ หนึ่งให้เกิดสันติภาพได้ หากมนุษย์ต้องการสันติภาพ โดยการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างจริงๆ จังๆ ด้วยการปฏิบัติตามอัลกุรอ่านและอัศสุนนะฮ์ของท่านนบีและซารีอะฮ์(กฎหมายอิสลาม)ก็เป็นสุนนะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้เหมือนกัน ทุกสิ่งที่เป็นสิ่งที่ยืนยันต่อความเอกภาพของอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้มนุษย์ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ นี่คือนักมหัศจรรย์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างให้มนุษย์ เช่นการสร้างท้องฟ้า แผ่นดิน พืชพันธุ์ต่างๆ ดังนั้นหลักการแรก คือหลักการเตฮีด ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

3.2 ความสำคัญของสันติภาพ

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เรียกร้องความยุติธรรม สันติภาพ และการยึดมั่นในหลักการแห่งความรัก ความเข้าใจที่เอื้ออาทรระหว่างมนุษย์ อิสลามปฏิเสธแนวความคิดที่สุดโต่งและความรุนแรงโดยสิ้นเชิง และอิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติภาพและใฝ่หาความสันติ ฉะนั้นอิสลามจึงสอนให้ธำรงไว้ซึ่งสันติภาพกับทุกศาสนิกชน อิสลามยอมรับในความแตกต่างของมนุษยชาติที่มาจากรบรพบุรุษเดียวกัน การแบ่งเป็นก๊ก เป็นเหล่า โดยพื้นฐานของสีผิวและภาษามีใช่เป็นอุปสรรคที่จะให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมไม่ได้ (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 16)

นับตั้งแต่เหตุวินาศกรรม 11 กันยายน 2001 โลกยังคงดำเนินอยู่กับผลกระทบและข้อกล่าวอ้างต่างๆ ที่เป็นผลพวงจากเหตุการณ์ดังกล่าว เหตุการณ์ซึ่งเป็นที่รับไม่ได้ของทุกฝ่ายได้กลายเป็นข้ออ้างที่ใหญ่ที่สุดสำหรับผู้เป็นปฏิปักษ์กับอัลลอฮ์ ﷻ ในการปะทุไฟแห่งการทำสงครามอันยืดเยื้อยาวนานและการปราบปรามกลุ่มองค์กรอิสลามต่างๆ ซึ่งรวมทั้งสถาบันการศึกษาอิสลามทุกระดับ ไม่เว้นแม้แต่เหล่ามุสลิมที่เคร่งครัดในศาสนาของพวกเขา และไม่ยอมจำนนตนวันแต่ต่อพระผู้เป็นเจ้าของความเอกราชและเปี่ยมด้วยคุณลักษณะแห่งสันติ ด้วยวิธีการกล่าวหาใส่ร้ายว่าเป็นผู้ก่อการร้าย และถูกขึ้นบัญชีว่ากลุ่มของพวกเขาเป็นที่ต้องเฝ้าระวังและเป็นอันตรายต่อสังคมโลก ซึ่งจำเป็นต้องกำจัดให้สิ้นอย่างถอนรากถอนโคน (ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงปกป้องช่วยเหลือด้วยเถิด) (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 20)

นับเป็นกฎเกณฑ์ดั้งเดิมของอัลลอฮ์ ﷻ ประการหนึ่ง นั่นคือการส่งบรรดาศาสนทูตลงมาด้วยความเที่ยงแท้ และให้ผู้ละเมิด ตลอดจนบรรดาผู้ยุติธรรมแสดงปฏิกิริยาเป็นปฏิปักษ์กับศาสนาและเหล่าศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷻ และปรึษาหาวิธีระหว่างกันด้วยท่าทหยิงยโส ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นสำหรับผู้ที่เดินบนเส้นทางแห่งแสงสว่างและการชี้นำจากพระผู้เป็นเจ้าของนอกเสียจากจำเผชิญหน้า ด้วยการประกาศความจริง ชี้แจงทางนำ และสร้างสันติภาพ รวมทั้งได้แย้ง

ความเท็จ ชำระสิ่งบิดเบือน ขจัดข้อกล่าวหา และยับยั้งการละเมิดที่อยู่ดีธรรมให้สิ้น(ชนินท์ทรา ณ ถกลาง และคณะ, 2553 : 67)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้ความมั่นใจแก่ผู้ใกล้ชิดพระองค์ว่า แท้จริงแล้วอุบายต่างๆ ของมารร้ายนั้นอ่อนแอหนัก และแผนการต่างๆของผู้โอหังถึงแม้จะยิ่งใหญ่และยาวนานเพียงใด ก็จะไม่เป็นผลกับใครนอกจากต้องกลับไปก่อผลเสียกับตัวเองในที่สุด

3.2.1 สันติภาพในมิติของชื่อและสัญลักษณ์

นับเป็นสิ่งที่ปราศจากข้อสงสัยใด ๆ ว่าอิสลาม คือ ศาสนาที่ดำรงไว้ซึ่งความกรุณาปรานี เป็นคำสอนแห่งสันติภาพ และครรลองอันเที่ยงตรงไม่มีผู้ใดที่ได้แย้งในสังฆธรรมดังกล่าว เว้นแต่ผู้ที่ไม่ประสา และไม่รู้จักจริงในคำสอนของอิสลาม ผู้มีอคติหรือผู้โอหังที่ไม่ยอมรับความจริงและไม่ยอมจำนนต่อหลักฐาน ในฐานะของมุสลิมคนหนึ่งผู้เขียนไม่เคยพบคำสอนหรือศาสนาใด ๆ บนโลกนี้ที่ยึดมั่นในเรื่องสันติภาพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่สมบูรณ์และประเสริฐมากกว่าที่ปรากฏในคำสอนของอิสลาม สันติภาพที่แท้จริงจะไม่เกิดขึ้นยกเว้นด้วยครรลองแห่งอิสลามเท่านั้น จึงใคร่ขอถือโอกาสเชิญชวนผู้อ่านผู้มีเกียรติทุกท่านให้ศึกษาทำความเข้าใจ พร้อมน้อมรับอิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตอันแท้จริง(อิสมาอีลลุดฟี จะปะเกีย, 2004 : 24)

สิ่งหนึ่งที่สามารถยืนยันว่า อิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ คือการที่อัลลอฮ์ ﷻ ขนานนามศาสนาว่า“อิสลาม”อันมีรากศัพท์จากคำว่า“อัส-สลัม”อันหมายถึง“สันติภาพ”ดังที่พระองค์ได้มีคำรัสว่า

﴿ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ... ﴾

(آل عمران : الآية 19)

ความว่า : “แท้จริงศาสนาแห่งอัลลอฮ์ ﷻ คืออิสลาม”

(อาลาอิมรอน : อายะฮ์ 19)

อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

(آل عمران : الآية 85)

ความว่า : “และผู้ใดแสวงหาศาสนาอื่นนอกเหนือจากอิสลามแล้วแน่ว่า การงานของเขาจะไม่ถูกรับและในปรโลกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน”

(อาลาอิมรอน : อายะฮ์ 85)

ผู้ใดที่ไต่ตรองโองการดังกล่าวจะพบว่า สันติภาพในศาสนาอิสลาม คือ สันติภาพที่จะไม่พบกับความขาดทุนและความโศกเศร้าในภายหลังไม่ว่าจะเป็นบนโลกนี้หรือโลกหน้าไม่

เพียงเท่านั้น อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้ขนานนามผู้ที่ยึดมั่นในศาสนาที่ว่า“มุสลิมิน” ตั้งแต่ยุคศาสนทูตคนก่อนๆ จนถึงศาสนทูตคนสุดท้ายคือมุฮัมมัด ﷺ ผู้กำเนิดในปี ค.ศ. 570

อิสลาม คือศาสนาที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานและประทานให้เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตสำหรับบ่าวผู้ใฝ่คุณธรรมทั้งหลายของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัยบรรดาผู้ที่ยึดมั่นในอิสลามทั้งในโลกนี้และโลกหน้า(อิสมาอีลุดดี จะปะเกีย, 2004 : 28) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿... الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

﴿...

(المائدة : الآية 3)

ความว่า : “วันนี้(หมายถึง ณ วันชุมนุมที่ทุ่งอะเราะเษในพิธีหัจญ์ปีสุดท้ายของชีวิตท่านบีมุฮัมมัด ﷺ) ข้าได้ทำให้ศาสนาของพวกเจ้าสมบูรณ์แล้ว และข้าได้มอบการประทานของข้าแก่พวกเจ้าอย่างครบถ้วนและข้าพอใจให้อิสลามเป็นศาสนาของพวกเจ้า”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 3)

ดังนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์ว่า ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ มิได้จากโลกนี้ไป เว้นแต่ได้นำบทบัญญัติแห่งอิสลามมาเผยแพร่แก่มวลมนุษยย์ไว้อย่างครบถ้วน

สมบูรณ์ที่สุดแล้ว ความครบถ้วนและความสมบูรณ์แบบของบทบัญญัติอิสลาม เป็นสิ่งที่เพียงพอแล้วต่อการสถาปนาสันติภาพทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอิสลามคือการนอบน้อมมอบตนแก่อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลสากลจักรวาล ตามตัวอย่างที่ปรากฏในคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ แก่ท่านศาสนทูตอิบรอฮีม(อับราฮัม)ว่า

﴿إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمُ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾

(البقرة : الآية 131)

ความว่า : “(จงรำลึกเถิด โอ้มุฮัมมัด ﷺ) ขณะที่องค์อภิบาลของอิบรอฮีมได้กล่าวแก่เขาว่าจงมอบตนเถิดเขากล่าวว่าข้าได้มอบความภักดีแก่องค์อภิบาลแห่งสากลจักรวาลแล้ว”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 131)

นี่คือศาสนาของอิบรอฮีมผู้ซึ่งเป็นปฐมบิดาแห่งศาสนทูตทั้งสาม คือ มูซา ﷺ (โมเสสของยิว) อีซา ﷺ (เยซูของคริสต์) และมุฮัมมัด ﷺ ศาสนาอิสลามอันบริสุทธิ์และชัดเจนเป็นศาสนาที่อิบรอฮีม ﷺ ได้สั่งเสียให้แก่บรรดาลูกหลานของท่านให้ยึดปฏิบัติและเจริญรอยตามและผู้ประเสริฐสุดในบรรดาลูกหลานของท่าน คือท่านศาสนทูตมุฮัมมัด บุตร อัลลอฮ์ ﷻ ผู้

เป็นศาสนทูตคนสุดท้าย ที่ได้ทำหน้าที่เชิญชวนและเผยแผ่อิสลามสู่มนุษยชาติ อิสลามคือผลพวงแห่งคัวฮู(คำวิงวอน) ที่อิบรอฮีมได้วอนขอต่ออัลลอฮ์ ﷻ(อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย,2004 : 30) ดังที่ปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِن دُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾ ﴾

(البقرة : الآية 128-129)

ความว่า : “โอ้อีกอภิปาลแห่งเราขอพระองค์ทำให้เราทั้งสอง (อิบรอฮีมและบุตรชายของท่าน นั่นคืออิสมาอีล) เป็นผู้มอบน้อมต่อพระองค์ และโปรดให้มีขึ้นจากลูกหลานของพวกเราซึ่งประชาชาติที่นอบน้อมต่อพระองค์และโปรดแสดงแก่เราซึ่งพิธีการทำหัจญ์ของพวกเราและโปรดอภัยโทษแก่พวกเราแท้จริงพระองค์เป็นผู้อภัยโทษทรงเอ็นดูเมตตา ขอพระองค์ให้บังเกิดในหมู่พวกเขา (คือลูกหลานของเราทั้งสอง)ซึ่งศาสนทูตจากพวกเขาเองให้เขาอ่านคำรัสของพระองค์แก่พวกเขาให้เขาสอนพวกเขาซึ่งมหาคัมภีร์และวิทย์ความรู้ และให้เขาขัดเกลาพวกเขาแท้จริงพระองค์เป็นผู้ทรงเดชานุภาพและเป็นผู้ทรงยิ่งใหญ่ด้วยความปรีชา”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 128-129)

อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้มีคำรัสอีกว่า

﴿ بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾ ﴾

(البقرة : الآية 112)

ความว่า : “หาใช่ตามที่ชาวฮิวและคริสต์กล่าวอ้างแต่อย่างใดไม่ ผู้ใดที่มอบใบหน้าของเขา (หมายถึงชีวิตและร่างกาย) ให้แก่อัลลอฮ์ ﷻ และขณะเดียวกันเขาก็เป็นผู้กระทำความดีแล้วไซ้เขาจะได้รับรางวัลของเขา ณ พระผู้เป็นเจ้าของเขา และไม่มี ความกลัวใดๆ แก่พวกเขาและพวกเขาทั้งหลายก็จะไม่เสียใจ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 112)

ดังนั้นการยอมมอบชีวิตของตนต่ออำนาจแห่งพระเจ้าผู้ทรงเอกะโดยการปฏิบัติตามแนวทางของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ คืออิสลามอันเที่ยงแท้ที่จะทำให้บังเกิดความสันติสุขอันแท้จริง ที่ไม่มีความหวาดกลัวและความเสียใจทั้งในโลกนี้และในโลกหน้าแท้จริงคงไม่มีผู้ใดบนหน้าแผ่นดินนี้ ที่จะอับจนยิ่งไปกว่าผู้ที่ไม่เคยรับรู้รสสัมผัสความสงบทางจิตใจจากการได้เคารพภักดีอัลลอฮ์ ﷻ และมอบตนต่อพระองค์ด้วยเหตุนี้ ปวงบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหลาย จึงสดับต่อคำสั่งเสียของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ประทานคำรัสว่า

﴿ فليعبدوا ربَّ هذا البيتِ ﴿٣﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ ﴾

(قریش : الآية 3-4)

ความว่า : “ดังนั้น จงให้พวกเขาเคารพภักดีพระเจ้าแห่งบ้าน(กะอฺบะฮฺ) หลังนี้เถิดผู้ทรงให้อาหารแก่พวกเขาจนรอดพ้นจากความหิว และทรงให้ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว”

(อัลกุรอาน : อายะฮ์ 3-4)

ช่วงเป็นสันติภาพและสันติสุขที่เลิกล้อเหลือเกิน คำทักทายแห่งสันติภาพสิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องยืนยันความมุ่งมั่นของอิสลามในการสร้างสันติภาพ คือ การกำหนดให้ “สลาม” เป็นคำที่ใช้ในการทักทายระหว่างศรัทธาชนทั้งบนโลกนี้และโลกหน้า คำนั้น คือ “อัสลามอะลัยกุม วะเราะหฺมะตุลลอฮฺ” ซึ่งมีความหมายว่า ความสันติสุขและความโปรดปรานแห่งอัลลอฮ์ ﷻ จงมีแต่ท่านอิสลามยังได้กำชับให้บรรดามุสลิมกล่าวคำทักทายที่เปี่ยมความประเสริฐนี้ทุกครั้งที่เจอกันหรือยามเข้าบ้าน(อิสมาอีลลูฟี จะปะเกีย, 2004 : 32) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ ... فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ ﴾

﴿ طِبَّةٌ ... ﴾

(النور : الآية 61)

ความว่า : “เมื่อยามใดที่พวกเขาจะเข้าบ้านก็จงกล่าวสลามให้กับ(พี่น้องของ)พวกเขา เป็นคำทักทายจาก(การชี้แนะของ)อัลลอฮ์ ﷻ อันจำเริญและประเสริฐยิ่ง”

(อันนุร : อายะฮ์ 61)

จากอายัตข้างต้นจะเห็นได้ว่าอิสลามได้ส่งเสริมให้มีการทักทายด้วยการให้สลามเวลาเจอและการโอบกอดระหว่างสองคนหากเป็นการพบกันหลังจากการพรากจากกันเป็นเวลานาน ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงความรักระหว่างกัน เพราะความรักคือแก่นแห่งคำสอนในอิสลาม และเป็นแก่น

แห่งสันติภาพแม้กระทั่งกับบรรดาคนที่ไร้คุณธรรมที่พยายามแพร่กระจายความชั่วร้ายและหายนะ
ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้มีคำรัสว่า

﴿...وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾

(الفرقان : الآية 63)

ความว่า : “และเมื่อใดที่พวกโง่เขลาพูดจา (ไม่ดี) กับพวกเขา(หมายถึง
ป่าว

ผู้ใกล้ชิดของพระองค์ ﷻ) พวกเขาจะกล่าวตอบด้วยسلام(คำพูดที่ดีอัน
เปี่ยมด้วยสันติ)”

(อัลฟุรกอน : อายะฮ์ 63)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้สอนท่านศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ ในขณะที่ท่านแสดงความไม่พอใจ
ต่อการกระทำของผู้ที่ไม่ศรัทธาดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿فَأَصْحَابُ عَثِمٍ قَدْ كَفَرُوا بِنَبِيِّهِمْ وَقُلُّوا سَلَامًا فَهُمْ يَلْمُوكَ الْإِنْسَانَ الَّذِي كَفَرَ فَأَصْحَابُ نَجْدٍ يَبْغُونَ لَكَ الْحَرْبَ أَفَإِنِّي عَلَىٰ الْغَيْبِ مُبِينٌ﴾

(الزخرف : الآية 89)

ความว่า : “ดังนั้นจงให้อภัยแก่พวกเขา และจงกล่าวสลาม(คำพูดที่มีแต่
ความสันติ) ต่อไปพวกเขาจะได้อะไร(ถึงผลกรรมของพวกเขา)”

(อิซซุคฺฟูฟ : อายะฮ์ 89)

จากอายัตอัลกรุอานข้างต้นจะเห็นได้ว่า อิสลามได้สอนเรื่องสันติภาพในทุกบริบท
ของการดำเนินชีวิตและการละหมาดเป็นการเรียกร้องสันติภาพคือการกล่าวสลามเป็นรูกน(หลัก
ปฏิบัติที่ต้องกระทำ)ประการหนึ่งในละหมาด และการละหมาดจะเป็นโมฆะหากปราศจากสลาม
การละหมาดคือการปฏิบัติศาสนกิจที่เริ่มต้นด้วยตักบิร(การกล่าว อัลลอฮ์อูอักบัร)และสิ้นสุดด้วยการ
ให้สลามในขั้นตอนสุดท้ายของภารกิจละหมาด ผู้ละหมาดจะให้สลามแก่พี่น้องของเขา และ
บรรดามลาอิกะฮ์(เทวดา)ที่อยู่เรียงรายเคียงข้างเขาทั้งซีกซ้ายและขวา หลังจากที่พวกเขาต้องพราก
จากกันในระยะเวลานั้น ๆ ช่วงที่เขาอุทิศตนสู่การใกล้ชิดพระผู้เป็นเจ้าขณะที่เขาอยู่ในละหมาดและ
เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติสลามอย่างกว้างขวางอิสลามจึงกำหนดให้สลามเป็นส่วนหนึ่ง
ของการกล่าวซิกิร(การรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ) ที่ท่านศาสนทูต ﷺ และประชาชาติของท่านกล่าวอยู่
เป็นประจำ หลังจากการละหมาดห้าเวลา

สวรรค์ วิมานแห่งความสันติ จากการนำเสนอมาข้างต้น เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ไม่ว่า
ชื่อและสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม รูปแบบของการทักทาย หลักปฏิบัติหนึ่งที่ต้องกระทำใน
ละหมาด การซิกิร(การกล่าวถ้อยคำรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ)หลังการละหมาดและการคูอาอู(ขอพร)

ล้วนแล้วแต่ส่งเสริมและเอื้อต่อการสถาปนาและถักทอสันติภาพให้บังเกิดขึ้นทั่วพื้นพิภพ ผู้มุสลิมผู้มอบตนต่อพระผู้เป็นเจ้า จึงเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องด้วยรางวัลสวรรค์ในวันอากิเราะฮ์(ชีวิตหลังความตาย)ที่การทักทายของชาวสวรรค์ คือ การกล่าวสลาม แม้กระทั่งสวรรค์เองก็ยังมีชื่อว่า “วิมานแห่งความสันติ”อัลกุรอานได้ระบุไว้ว่า

﴿ هَلْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّكُمْ وَهُوَ وَليُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ (127)

(الأنعام : الآية 127)

ความว่า : “สำหรับพวกเขานั้น คือ วิมานแห่งความสงบปลอดภัย (คารุสลาม) ณ พระผู้เป็นเจ้าของพวกเขาและพระองค์ทรงเป็นผู้คุ้มครองพวกเขาด้วยสิ่งที่พวกเขาได้ปฏิบัติ”

(อัลอันอาม : อายะฮ์ 127)

ด้วยใจที่รักในสันติภาพ และถวิลหาความสงบสันติดังที่ถูกสัญญาไว้ว่ามีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมในสวนสวรรค์ เราพบว่าชาวมุสลิมในบางประเทศจึงได้ตั้งชื่อเมืองของพวกเขาว่า “คารุสลาม” หรือ “คารุลอามาน” ตัวอย่างเช่น ฟาฏอนิคารุสลาม, บรูไนคารุสลาม, เคดาห์คารุลอามาน (รัฐหนึ่งของประเทศมาเลเซีย หมายถึงเมืองแห่งความสงบสันติและปลอดภัย) และเมืองหลวงของประเทศแทนซาเนีย ซึ่งมีชื่อว่าคารุสลามเช่นกัน

นี่คือสันติภาพในอิสลามที่ช่างมีอยู่มากมายนัก เป็นสันติภาพที่แสนสวยงามและสมบูรณ์แบบที่สุด สันติภาพทั้งในโลกนี้และโลกหน้าสันติภาพในด้านชื่อและคุณลักษณะ สันติภาพในด้านสัญลักษณ์และการทักทาย สันติภาพในการขอพรและกล่าวรำพันกับองค์ผู้เป็นเจ้า สันติภาพแห่งอัลลอฮ์ ﷻ สันติภาพของบรรดาเทวทูตและมนุษย์ทั้งหมด

3.2.2 สันติภาพในมิติของหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติทางศาสนบัญญัติ

สัญญาชาติญาณดั้งเดิมที่สำคัญประการหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำหนดไว้ คือ การที่หัวใจถวิลหาสันติภาพ มนุษย์ทุกคนล้วนต้องการใช้ชีวิตบนโลกนี้อย่างสันติและมีความสุข ดังนั้น อิสลามจึงไม่กำหนดสันติภาพให้จำกัดอยู่เพียงแค่มิติทางชื่อและสัญลักษณ์เท่านั้นหากแต่ได้หยั่งรากลึกเข้าไปเกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนบัญญัติอีกด้วย ทั้งนี้อิสลามได้สถาปนาสันติภาพเป็นสุดยอดแห่งหลักการศรัทธาและจุดสูงสุดของการให้ความเคารพและศดูคือองค์อภิบาล กล่าวคืออิสลามได้บัญญัติคำว่า “สลาม” เป็นหนึ่งในพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ผู้ทรงสร้างจักรวาล(อิสมาอีลลูตี จะปะเกีย, 2004 : 41) ดังที่มีระบุในอัลกุรอานว่า

﴿ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۗ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (٢٣)

(الحشر : الآية 23)

ความว่า : “พระองค์คืออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใด(ที่ควรต้องมอบการภักดีให้) นอกจากพระองค์ ผู้ทรงอำนาจสูงสุด ผู้ทรงบริสุทธิ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยสันติผู้ทรงคุ้มครองผู้ทรงพิทักษ์ปกป้องผู้ทรงอำนาจยิ่งผู้ทรงเดชานุภาพผู้ทรงความยิ่งใหญ่มหาบริสุทธิ์องค์อัลลอฮ์ ﷻ จากสิ่งที่พวกเขาตั้งภาคีต่อพระองค์”

(อัลฮัซร : อายะฮ์ 23)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ขนานนามพระองค์ด้วยชื่อแห่งความสันติ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้บรรดาศรัทธาชนถวิลหา มอบความรักแก่สันติภาพพร้อมกับกำหนดให้สันติภาพเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินชีวิตดังนั้นผู้ใดที่รักสันติภาพผู้นั้นย่อมต้องรักอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นที่รักของพระองค์ และผู้ใดที่ตั้งตัวเป็นศัตรูสันติภาพ เขาจึงเป็นศัตรูของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างแน่แท้

3.2.3 สันติภาพในมิติของความสัมพันธ์กับชนต่างศาสนา

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นอิสลามจึงได้เสนอหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมุสลิมกับเพื่อนต่างศาสนิก หากพิจารณาหลักคำสอนอิสลามอย่างถี่ถ้วนและเป็นกลางจะพบว่า พื้นฐานและเป้าหมายหลักแห่งคำสอนอิสลามคือการเชิญชวนมนุษยชาติสู่การสร้างความสุขและสันติภาพอันเที่ยงแท้และครอบคลุมทุกสรรพสิ่งในโลกนี้และโลกหน้านั้นคือ ความสงบสุขและมั่นคงในโลกนี้และความผาสุกอันนิรันดร์ในสวนสวรรค์ ด้วยเป้าหมายดังกล่าวอิสลามจึงได้เรียกร้องและเชิญชวนมนุษย์ทุกคนสู่การสร้างปฏิสัมพันธ์กัน สร้างความรู้จักคุ้นเคยกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องคุณงามความดีและคุณธรรมที่ให้ประโยชน์ เกิดสันติภาพในโลกนี้ตลอดจนโลกหน้า ในขณะที่เดียวกันอิสลามได้ปฏิเสธการละเมิดและความร่วมมือเพื่อทำบาปและความชั่วอย่างที่สุด ด้วยหลักพื้นฐานดังกล่าว อิสลามจึงเห็นว่าความแตกต่างในเรื่องศาสนาระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่อนุญาตและไม่ได้เป็นเหตุที่นำไปสู่การบาดหมางต่อสู้หรือตัดขาดและไม่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน ดังนั้นอิสลามจึงกำหนดให้มุสลิมทำการเชิญชวนชนต่างศาสนาให้ชวนขวยและแสวงหาสันติภาพด้วยการเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามด้วยวิธีที่สันติ พร้อมทั้งกำหนดให้มุสลิมปฏิบัติดีต่อผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาหรือไม่ยอมรับอิสลามและห้ามปฏิบัติกรใดๆ ที่นำไปสู่การบั่นทอนสันติภาพในสังคมไม่ว่าจะด้วยการทำร้ายจิตใจด้วยการสาปแช่งหรือกล่าวร้ายต่อสิ่งที่พวกเขาเคารพบูชา ทำร้ายร่างกาย ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของพวกเขาทราบใจ

ที่พวกเขาไม่ทำการรุกรานและบ่อนทำลายอิสลาม(ฮามีดะห์ฮาซัน โด๊ะมะ, 2556 : 298 อ้างถึงใน อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 60) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ
وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾ (8)

(الممتحنة : الآية 8)

ความว่า : “อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ได้ห้ามเจ้าทำดีและสร้างความยุติธรรมกับบรรดาผู้ที่ไม่ได้ก่อสงครามกับพวกเจ้าในเรื่องศาสนาและไม่ได้ไล่พวกเจ้าออกจากถิ่นฐานของพวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรักผู้ยุติธรรม”

(อัลมมตอาฮินะฮฺ : อายะฮฺ 8)

จากอายัตอัลกุรอานข้างต้นจะเห็นได้ว่าอิสลามได้ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นอิสลามจึงได้เสนอหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมุสลิมกับเพื่อนต่างศาสนา หากพิจารณาหลักคำสอนอิสลามอย่างถี่ถ้วนและเป็นกลางจะพบว่า พื้นฐานและเป้าหมายหลักแห่งคำสอนอิสลามคือ การเชิญชวนมนุษยชาติสู่การสร้างความสุขและสันติภาพอันเที่ยงแท้และครอบคลุมทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ไม่ว่าเขาจะนับถือศาสนาอะไรก็ตาม

3.2.4 สันติภาพในมิติแห่งความสัมพันธ์ด้านการเมือง

อิสลามให้ความสำคัญกับการสร้างสันติภาพมากกว่าการทำสงครามหรือการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ กล่าวคือ อิสลามได้สั่งกำชับให้มุสลิมรีบตอบรับการเรียกร้องสู่สันติภาพ ถึงแม้ผู้ที่เรียกร้องนั้นจะเป็นคู่อริหรือข้าศึกในสมรภูมิตกก็ตาม โดยไม่คำนึงว่าการเรียกร้องดังกล่าวจะเป็นเล่ห์หรือกลไกลของคู่อริก็ตาม แต่บางครั้งอาจเกิดจากความขัดแย้งอันนำไปสู่สงครามได้ในบางกรณี ดังนั้นสงครามเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อิสลามจึงกำหนดให้มีการญีฮาดหรือสงครามขึ้นเพื่อต่อต้านผู้รุกราน ขยับยั้งความไม่ยุติธรรม พิทักษ์สัจธรรมและยื่นมือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกดขี่ ในขณะที่เดียวกันอิสลามไม่อนุญาตให้ก่อสงครามโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความพินาศแก่โลก กดขี่ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอ ปล้นและยึดทรัพย์ากรและความมั่งคั่งของชนชาติอื่นอย่างเด็ดขาด และถือว่าสงครามในลักษณะนี้เป็นสงครามที่ต้องได้รับการประณามและสาปแช่ง (ฮามีดะห์ฮาซัน โด๊ะมะ, 2556 : 299)

3.2.5 สันติภาพในมิติของบทลงโทษ

เพื่อเป็นการตอกย้ำถึงการพิทักษ์สันติภาพ อิสลามได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการใดๆ อันจะนำไปสู่การบั่นทอนสันติภาพในสังคมมนุษย์ อาทิเช่น บทลงโทษสำหรับ

ผู้ก่อการทะเลาะวิวาท การลักขโมย การฆ่าผู้อื่น และการล่วงละเมิดทางเพศ(ฮามีละห์สาซัน โตะมะ, 2556 : 299 อ้างถึงใน อิสมาอีลลุดฟี จะปะเกีย, 2004 : 45) เป็นต้น

อิสลามยังกำหนดโทษอันหนักหน่วงกับอาชญากรผู้ก่อภัยอันตรายความวุ่นวาย และ ความไม่สงบสุขต่อชีวิต ทรัพย์สินและเกียรติของมนุษย์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ... ﴾

(المائدة : الآية 33)

ความว่า : “แท้จริงแล้ว ผลตอบแทนของบรรดาผู้ที่ก่อสงครามกับอัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูตของพระองค์ และพยายามสร้างความเสียหายบนหน้าแผ่นดินคือ(การลงโทษด้วยการประหารชีวิตหรือตรึงด้วยไม้กางเขนหรือตัดมือตัดเท้าด้วยการสลบข้างหรือเนรเทศออกจากแผ่นดิน”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 33)

อิสลาม คือ ศาสนาเดียวที่ได้รับการพิทักษ์จากพระผู้เป็นเจ้าให้คงอยู่โดยปลอดภัยจากการบิดเบือนและการเปลี่ยนแปลง อัลกุรอานอันเป็นคัมภีร์ที่ถูกประทานโดยอัลลอฮ์ ﷻ และได้รับการพิทักษ์รักษาจากพระองค์ไม่ให้มีการแก้ไขปลอมแปลงใดๆ ทั้งสิ้น อัลกุรอานที่มีอยู่ทุกวันนี้ คือ อัลกุรอานฉบับเดียวกันกับที่ถูกประทานลงมาให้ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ตั้งแต่ 1,400 กว่าปีมาแล้ว เป็นมหาคัมภีร์ที่บริสุทธิ์ ไม่มีการคละเคล้าปะปนด้วยอารมณ์ใฝ่ต่ำของมนุษย์ ไม่มีความเท็จทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ทว่าเป็นการประทานจากองค์อภิบาลผู้ทรงปรีชาและทรงรอบรู้อย่าง ขอได้สดับฟังและตอบรับคำเชิญชวนของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้สันติภาพที่แท้จริงและครอบคลุม ซึ่งพระองค์ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴾

(البقرة : الآية 208)

ความว่า : “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเข้าอยู่ในความสันติโดยทั่วทั้งหมด และจงอย่าตามอย่างก้าวของชัยฏอน แท้จริงมันคือศัตรูที่ชัดเจนของพวกเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : อายะฮฺ 208)

นี่คือคำเชิญชวนสู่สันติภาพอันเที่ยงแท้ มิใช่เช่นความเป็นจริงในปัจจุบันที่เจ็บปวดซึ่งกำลังเกิดขึ้นในทุกมุมของโลก อันเกิดจากแผนการร้ายของเหล่าผู้ปฏิเสธที่ต้องการให้สังคมโลก โดยเฉพาะประเทศอิสลามหรือสังคมอิสลามต้องอยู่ในภาวะกำกั่งระหว่าง"ไม่ใช่สันติภาพ" และ"ไม่ใช่สงคราม"

3.2.6 สันติภาพในมิติของความสัมพันธ์กับชนต่างศาสนิกสู่สันติภาพและการร่วมมือกัน

หลักสำคัญประการหนึ่งที่อิสลามได้กำหนดไว้สำหรับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ ความสงบสุข ความสามัคคี และความมั่นคงความสัมพันธ์ของศาสนาอิสลามกับศาสนาอื่นไม่ว่าในระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับประเทศ คือความสัมพันธ์ในรูปของการทำความรู้จัก การเกื้อกูลกัน การเผยแผ่และทำความดี มิใช่ความสัมพันธ์ในรูปของการปะทะต่อสู้ ก่อการร้ายหรือบ่อนทำลาย อิสมาอีลตุลฟี จะปะเกีย, 2004 : 44)

หากเราได้พิจารณาคำสอนต่างๆ ของอิสลามย่อมต้องประจักษ์ว่าพื้นฐานแห่งคำสอนอิสลาม คือ การเชิญชวนมวลมนุษย์ทั้งหมดสู่การสร้างความสุขและสันติภาพอันเที่ยงแท้และครอบคลุมทุกสิ่งในโลกนี้และโลกหน้าในโลกนี้คือความสงบสันติและความมั่นคงในชีวิต และในโลกหน้าคือความสุขในสวนสวรรค์ซึ่งเป็นที่พำนักที่เต็มไปด้วยความสันติอันยั่งยืนอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾
 ﴿١٠٤﴾

(آل عمران : الآية 104)

ความว่า : “และจงให้มีในหมู่พวกเจ้าซึ่งประชาชาติหนึ่งที่เชิญชวนสู่ความประเสริฐ สั่งเสียในเรื่องความดีและห้ามปรามจากความชั่วและพวกเขาเหล่านั้น คือบรรดาผู้ที่ได้รับความสำเร็จ”

(อาลาอิมรอน : อายะฮฺ 104)

ความประเสริฐที่หมายถึงในโองการข้างต้น คือ อิสลามซึ่งเป็นระบอบแห่งการดำเนินชีวิตสำหรับมนุษยชาติอัลกุรอานได้เชิญชวนมนุษย์ทั้งมวลสู่การตอบรับอิสลามอันเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ และเป็นหนทางสู่การสร้างสันติภาพร่วมกันทั้งในโลกนี้และโลกหน้า แต่ด้วยประสงค์แห่งองค์อภิบาล เราพบว่ามิมีมนุษย์บางส่วนได้ปฏิเสธคำเชิญชวนนี้ และไม่ยอมรับหลักการร่วมมือเพื่อให้เกิดสันติภาพแห่งอิสลามที่ครอบคลุมทั้งสองโลก

กระนั้นก็ตาม ถึงแม้ว่ามนุษย์ไม่ได้ยอมรับอิสลามเสียทุกคน แต่อิสลามก็ยังได้เชิญชวนมวลมนุษยชาติทั้งหมดสู่การทำความรู้จักและช่วยเหลือกันในเรื่องคุณประโยชน์และคุณธรรม เพื่อให้เกิดสันติภาพในบริบทย่อยเฉพาะสำหรับโลกนี้อีกด้วยอัลกุรอานได้กำหนดขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ ﴾

(الحجرات: الآية 13)

ความว่า: “โอ้มวลมนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง(หมายถึงสร้างมาจากอาดัมและเฮวาอู(อีฟ)ผู้เป็นมนุษย์ชายหญิงคู่แรก) และให้พวกเจ้าเป็นกลุ่มพวกและหมู่เหล่าเพื่อพวกเจ้าจะได้สร้างความรู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติที่สุดในระหว่างพวกเจ้า ณ อัลลอฮ์ ﷻ คือผู้ที่ยำเกรง(ต่อพระองค์)มากที่สุด แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วนยิ่ง”

(อัลสุญรอต : อายะฮ์ 13)

การทำความรู้จักกันในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะแตกต่างทางชาติพันธุ์ สัญชาติ สีผิว และภาษา มีนัยยะที่ลึกกว่าเพียงแค่การรู้จักชื่อเพียงผิวเผิน ทว่าเป็นการทำความรู้จักที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนคุณประโยชน์แห่งความดีงามอันสูงส่งและให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันและเพื่อสร้างความหมายของการทำความรู้จักที่มีเป้าประสงค์อันยิ่งใหญ่นี้ ย่อมต้องการธรรมชาติแห่งความสัมพันธ์ที่สันติและเอื้ออำนวย ด้วยวิธีการแข่งขันมุ่งมั่นปฏิบัติเพื่อความยำเกรงและใฝ่เกียรติอันสูงส่ง ยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มชน และเชื้อชาติสู่ระดับการแลกเปลี่ยนอันเป็นเป้าประสงค์นั้นคือ“การทำความรู้จักซึ่งกันและกัน” และ “การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์” ด้วยความหมายนัยยะทั้งหมดและขอบเขตอันกว้างขวางของมันดังนั้นถ้าหากยิ่งบรรลุถึงเป้าประสงค์ของการแลกเปลี่ยนความรู้จักและการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหมู่มนุษย์ทุกระดับได้มากเพียงใดก็ยิ่งสามารถอุดช่องว่างแห่งการต่อสู้และความขัดแย้งที่เป็นเหตุแห่งการห้าหนั้นและละเมิดกฎรุกรานอันจะก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและนำมาซึ่งความหายนะแก่สังคมมนุษย์ได้มากเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้การทำความรู้จักกันระหว่างมวลมนุษย์ด้วยเป้าประสงค์เช่นนี้คือสาเหตุใหญ่ที่จะนำสันติภาพมาสู่สังคมมนุษย์(ฮามีดะห์ฮาซัน โตะมะ, 2556 : 287) ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ

شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

(المائدة : الآية 2)

ความว่า : “และจงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในความดีและการยำเกรงและอย่าได้ร่วมมือช่วยเหลือในการทำบาปและการละเมิดและจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้หนักหน่วงในการลงโทษ”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 2)

ธรรมชาติของการรู้จักกันจะนำไปสู่การเกื้อกูลกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่หลากหลาย อิสลามได้วางเงื่อนไขการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นเป้าประสงค์บนหลักของการทำดีและการยำเกรงต่อพระเจ้าเป็นเจ้า ทั้งสองหลักนี้เป็นจุดรวมของความดีงามและสันติภาพสำหรับมวลมนุษยทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ในขณะที่การช่วยเหลือกันในการกระทำผิดบาปและการละเมิดที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งระหว่างผู้คนในโลกนั้นเป็นที่ต้องห้ามในอิสลาม เพราะทั้งสองประการคือเหตุแห่งความชั่วร้ายและหายนะทั้งหลายที่นำไปสู่สงคราม การแตกแยก และจุดไฟแห่งการปะทะที่จะทำลายสันติภาพและความสงบสุขของมนุษยชาติในที่สุด (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 58)

จากที่กล่าวมา เป็นที่ชัดเจนว่าพื้นฐานเดิมของความสัมพันธ์ระหว่างประชาชาติมุสลิมกับประชาชาติอื่นนั้น คือ สันติภาพ ส่วนสงครามและการต่อสู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังด้วยมูลเหตุและปัจจัยที่มีผู้อื่นรุกรานและละเมิดพวกเขาและศาสนาของพวกเขา

สันติภาพเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดให้มีกับทุกคน ไม่ใช่เพราะเป็นเพียงผลของการยอมรับศรัทธาเท่านั้น หากแต่มันเป็นพื้นฐานเดิมที่มีหลักฐานว่าต้องไม่ละเมิดรุกราน ในขณะที่สงครามถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อพิทักษ์ปกป้องสิทธิเสรีภาพในการเชิดชูชวนเรียกร้องของอิสลาม และขจัดภัยที่คุกคามบรรดาผู้นับถืออิสลาม เป็นการประกันเส้นทางแห่งการเชิดชูชวนสู่อิสลามที่ชูธงแห่งความเมตตาและสันติภาพ อีกทั้งเพื่อปกป้องเสรีภาพของมวลมนุษยในการนับถืออิสลามเป็นศาสนาและระบอบการดำเนินชีวิตด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยการบังคับขู่เข็ญ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ

بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

(البقرة : الآية 256)

ความว่า : “ไม่มีการบังคับใน (การนับถือ) ศาสนา(อิสลาม) แท้จริงทาง
นำนั้นได้ประจักษ์ชัดจากความคาดเดาแล้วดังนั้นหากผู้ใดได้ปฏิเสธ
ความจอมปลอมและศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ แล้วไซ้ไรแสดงว่าเขาได้ยึดกับ
ปมเชือกอันแน่นหนาแล้วและมันจะไม่มีวันหลุดจากไปและอัลลอฮ์ ﷻ
ทรงเป็นผู้ได้ยินและรู้อย่างยิ่ง”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 256)

เป็นสิ่งที่ประจักษ์ชัดในประวัติศาสตร์อิสลามว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในรัฐอิสลามมี
เสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะเลือกนับถือศาสนาใดก็ได้ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์อิสลามอันยาวนาน
ว่ามีการบังคับขู่เข็ญให้ชาวอิวชาคริสต์ หรือคนอื่นๆ ให้หันมานับถืออิสลาม ข้อเท็จจริงนี้เป็นที่
ยอมรับกัน แม้แต่ในหมู่นักศาสนิกอื่น

3.3 แหล่งกำเนิดสันติภาพ

3.3.1 อัลกุรอาน แหล่งบังเกิดของสันติภาพ

การประทานอัลกุรอานลงมาเพื่อเป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตบนโลกนี้และโลกหน้า
ดังนั้นไม่เป็นการแปลกเลยหากเราทราบว่าคุณธรรมนูญของอิสลามคืออัลกุรอานนั้น ถูกประทานลงมา
ในคำคืน “อัล-ก้อครุ” ที่มีลักษณะระบุไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۝٥﴾

(القدر: الآية 5)

ความว่า “คืนนั้นเปี่ยมด้วยความสันติ จนกระทั่งรุ่งอรุณ”

(อัลกอดาร์ : อายะฮ์ 5)

จากอายัตข้างต้นจะเห็นได้ว่า สันติภาพนั้นมีเส้นทางมากมายที่กำเนิดขึ้นจากการ
ชี้นำของอัลกุรอานในกรอบที่ดำเนินโดยท่านศาสนทูต ﷺ และปวงสาวกที่ได้รับความโปรดปราน
รวมทั้งบรรดาผู้ติดตามพวกเขาจวบจนวันแห่งการตอบแทน นั่นคือ เส้นทางที่เป็นด้านของการ
ปฏิบัติจริงของมนุษย์ในการใช้ทางนำของอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ
مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى
النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾﴾

(المائدة : الآية 15-16)

ความว่า : “แท้จริงได้มายังพวกเจ้าจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งแสงสว่างและ
คัมภีร์ที่ชัดแจ้งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้มันชี้ทางแก่บรรดาผู้ที่ปฏิบัติตาม

ความพอพระทัยของพระองค์ผู้เส้นทางแห่งสันติภาพและพระองค์ทรงนำพวกเขาออกจากความมืดมนสู่แสงสว่างด้วยการอนุมัติของพระองค์ และพระองค์ทรงชี้ทางพวกเขาสู่เส้นทางที่เที่ยงตรง”

(อัลมาอิดะฮฺ : อายะฮฺ 15-16)

นี่คือสันติภาพที่แท้จริงที่มนุษย์ชาติไม่เคยพบและไม่มีวันพบนอกจากในศาสนาอิสลามนี้ สันติภาพที่ไม่มีผู้ใดสามารถขบซึ่งถึงข้อเท็จจริงของมันได้ นอกจากผู้คนที่เคยต้องลี้ภัยสงครามแห่งความวุ่นวายและหายนะที่เกิดจากความเชื่อและกบฏบุญญิตในยุคนั้นป่าเถื่อนที่ฝังลึกอยู่ในชีวิต แท้จริง ย่อมไม่เป็นวิสัยของสำนักที่ดีถ้าหากผู้ใดจะนำความรุนแรงและการก่อการร้ายมาปะติดปะต่อหรือเชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม ที่ประกาศอย่างชัดเจนในคัมภีร์อัลกุรอานว่าห้ามคร่าชีวิตมนุษย์นอกเสียจากด้วยเหตุที่ต้องชัดเจนตามหลักบัญญัติทางศาสนาและผ่านกระบวนการตัดสินพิพากษา อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿... وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ...﴾

(الأنعام : الآية 151)

ความว่า : “และพวกเจ้าอย่าฆ่าชีวิตใดที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ห้ามไว้ เว้นแต่ด้วยความถูกต้อง(ด้วยเหตุที่อนุญาตให้กระทำได้)”

(อัลอันอาม : อายะฮฺ 151)

ด้วยเหตุนี้เหล่าอูละมาอ์(ปราชญ์มุสลิม)จึงมีความเห็นว่า เป็นการต้องห้ามที่จะฆ่าผู้ใดก็ตามเพียงเพราะเขาไม่ใช่ผู้ศรัทธา เพราะไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนาอิสลามอัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ...﴾

(البقرة : الآية 256)

ความว่า : “ไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนา(อิสลาม)”

(อัลบะกอเราะฮฺ : อายะฮฺ 256)

3.3.2 อิสลามคือสันติภาพสากล

สันติภาพในอิสลามมิใช่เป็นกระบวนการที่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของผลประโยชน์ส่วนตัว ชนชาติหรือประเทศชาติใดเป็นการเฉพาะหากแต่เป็นศาสนบัญญัติแห่งสากล เป็นระบบที่ครอบคลุมเป็นธรรมเนียมอันอมตะที่ควบคู่และสอดคล้องกับผู้คนในพื้นที่โลกเหล่าศาสนทูตแห่งอัลลอฮฺ ﷻ ได้ร่วมกันก่อร่างสร้างประกาศแห่งสันติภาพและความสงบสุขบนโลกนี้ในทุก

ยุคทุกสมัย ในที่สุดสันติภาพก็ได้บังเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์เบ็ดเสร็จด้วยสารแห่งมุหัมมัด ﷺ ผู้เป็นศาสนทูตคนสุดท้าย ﷺ (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 42)

ด้วยเหตุนี้ สารแห่งฟากฟ้าจึงได้จบสมบูรณ์แล้วการเป็นศาสนทูตของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้ทำให้อิสลามเป็นศาสนาที่ครบถ้วนและเป็นคำสอนที่สร้างสันติภาพอันครอบคลุมและยั่งยืนให้กับมนุษยชาติ เพื่อการสร้างสันติให้ปวงมนุษย์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอย่างแท้จริงในอัลกุรอานได้กล่าวถึงคำวิงวอนของท่านศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความตระหนักของท่านในเรื่องของสันติภาพว่า

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ

مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ... ﴾

(البقرة : الآية 126)

ความว่า : “และจงรำลึกถึงขณะที่อิบรอฮีม عليه السلام ได้วิงวอนว่าข้าแต่องค์อภิบาลแห่งข้าได้โปรดทำให้สถานที่นี้(ดินแดนมักกะฮ์) เป็นเมืองที่ปลอดภัยและ โปรดประทานปัจจัยยังชีพแก่ชาวเมืองด้วยผลไม้ต่างๆ ให้กับผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และวันปรโลกในหมู่พวกเขา”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 126)

หากพิจารณาบทวิงวอนดังกล่าวแล้ว จะพบว่าประการแรกที่ศาสนทูตอิบรอฮีม عليه السلام ในฐานะผู้บุกเบิกและก่อตั้งนครมักกะฮ์ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญคือความสงบสุขในดินแดนมักกะฮ์ จากรากฐานความสงบสุขดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลตามมา นั่นคือความประเสริฐและเพิ่มพูนทางด้านปัจจัยยังชีพและพืชผล รวมทั้งการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและทรัพยากรเรื่องราวของอิบรอฮีมและอิสมาอีลนั้นเพียงพอแล้วที่จะชี้ให้เห็นว่าอิสลามเป็นศาสนาแห่งความสันติ และหากเราได้ไตร่ตรองความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับนครมักกะฮ์ อันเป็นดินแดนที่อิบรอฮีม عليه السلام และอิสมาอีลได้ร่วมกันสร้างฐานขึ้นมา และยังได้กลายเป็นเมืองหลวงแห่งอิสลามจวบจนถึงบัดนี้ นครมักกะฮ์ได้รับขนานนามว่าเป็นดินแดนแห่งความสงบ(อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 43) เช่นที่ปรากฏในคำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ وَهَذَا الْبَلَدُ الْأَمِينُ ﴾

(التين : الآية 3)

ความว่า : “และขอสาบานด้วยดินแดนอันสงบสุขแห่งนี้”

(อัตติ็น : อายะฮ์ 3)

ผู้ใดก็ตามที่เข้าพำนักอยู่ ณ ดินแดนแห่งนี้ เขาจะได้รับการคุ้มครองและปลอดภัย นี่คือสัญลักษณ์แห่งอิสลามและข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชาติมุสลิม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا ءَامِنًا وَنُحَظَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ءَأَيُّ الْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ
وَبِعِمَّةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴾ (٦٧)

(العنكبوت : الآية 67)

ความว่า : “พวกเขาไม่ได้ดูออกหรือว่าแท้จริงเราได้ทำให้ (มักกะฮ์) เป็น ดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่สงบสุขในขณะที่ผู้คนรอบๆพวกเขากลับถูกรุกราน อยู่เสมอหรือพวกเขาศรัทธาต่อความเท็จ และได้ปฏิเสธคุณของอัลลอฮ์ ﷻ ”

(อัลอันกานูต : อายะฮ์ 67)

สันติภาพในอิสลามยังปกคลุมด้วยความเมตตาและความประเสริฐ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ มีดำรัสแก่ศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ ว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾ (١٠٧)

(الأنبياء : الآية 107)

ความว่า : “และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่อเป็นใคร นอกจากเพื่อเป็นความเมตตา แก่สากลโลก”

(อัลอันบิยาฮ์ : อายะฮ์ 107)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งศาสนทูตของพระองค์โดยมีจุดประสงค์เพื่อแผ่ความเมตตา แก่สากลโลก พระองค์ไม่ได้ตรัสว่า “เป็นความเมตตาแก่มวลมุสลิมเท่านั้น” ที่เป็นเช่นนี้ เพื่อให้ ท่านศาสนทูตได้นำมนุษย์ทั้งมวลสู่ทางนำ และไม่มีผู้ใดที่ได้รับทางนำนี้เว้นแต่ผู้ที่พร้อมจะรับมัน นั่นคือบรรดาผู้เคารพภักดี ถึงแม้ว่าเมตตาแห่งพระองค์ผู้เป็นเจ้าของจะกว้างขวางครอบคลุมมนุษยชาติ ทั้งหมดก็ตามสารแห่งอิสลามที่นำมาโดยท่านศาสนทูต ﷺ จึงเป็นความเมตตาแก่มนุษยชาติทั้งมวล และจะยั่งยืนตราบนานวันสืบ โลก ความเมตตาที่แผ่แห่งความรัก และมันก็ครอบคลุมทั้งสากลโลก (อิสมาอีลุดดี จะปะเกีย, 2004 : 46)

อิสลามจึงเป็นศาสนาแห่งความเมตตาที่เป็นของขวัญจากฟากฟ้าคำสอนที่แผ่แผ่ ความเมตตาแก่ชาวโลก และความผาสุกอันนิรันดร์กาลตราบโอบที่มนุษย์ยึดมั่นในศาสนบัญญัติ ของอัลลอฮ์ ﷻ และทางนำของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ ผู้ซึ่งประกาศว่าผู้ศรัทธาเป็นพี่น้องที่ต้อง ให้ความรักซึ่งกันและกัน เกื้อกูลและให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ดี แข่งขันในการกระทำความกุศลใฝ่

เรียนรู้ในศาสตร์และวิทยาการ ทุ่มทุกอย่างทุกอย่างเพื่อสร้างสันติภาพแก่พี่น้องของเขาและมนุษยชาติทั้งมวล(อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2004 : 47) โดยยึดมั่นในคำสอนของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ ﴾

(الحجرات: الآية 10)

ความว่า :“แท้จริงเหล่าศรัทธาชนคือพี่น้องกันดังนั้นพวกเจ้าจงไกล่เกลี่ย ประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องของพวกเจ้า และจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻเถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา”

(อัลสุญรอต : อายะฮ์ 10)

3.3.3 ความรู้และความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม คือรากฐานแห่งสันติภาพ

อิสลามคือ ศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้และทางนำจากพระองค์ บทปฐมโองการของอัลกรุอันซึ่งมีจำนวน 5 โองการ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มต้นด้วยการบังคับให้ท่านนบีมุฮัมมัดอ่านดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾ ﴾

(العلق : الآية 1)

ความว่า :“จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้าง”

(อัลอาลัก : อายะฮ์ 1)

จากอายัตข้างต้นจะเห็นได้ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงบังคับให้ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อ่านซึ่งโดยมีคำว่า اقرأ (อิกระอะฮ์) อันหมายถึง “จงอ่าน” ซึ่งมีการทวนซ้ำจำนวน 2 ครั้งและมีคำว่า القلم (อัล-กอลัม) อันหมายถึง“ปากกา” ปรากฏในบทปฐมโองการดังกล่าวด้วย และคล้อยหลังจากนั้นไม่นาน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานโองการต่อมาดังที่ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ تَبَّ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ ﴾

(القلم : الآية 1)

ความว่า :“นูน ขอสาบานด้วยปากกาและสิ่งที่พวกเจ้าขีดเขียน”

(อัลกอลัม : อายะฮ์ 1)

อายัตข้างต้นแสดงถึงการให้ความสำคัญของอิสลามต่อความรู้และกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะการอ่านและการเขียนบันทึกไม่เพียงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญยิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ของมนุษยชาติเท่านั้น หากเป็นบ่อเกิดแห่งความเข้าใจอันนำมาซึ่งปัญหาที่แท้จริงอีกด้วย มนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยจำเป็นต้องอาศัยการอ่านและการเขียนบันทึกในการรวบรวม

และถ่ายทอดความรู้ โดยที่ทั้งสองกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้มีการวิวัฒนาการตามยุคสมัย จนกระทั่งมีความเจริญสูงสุดในยุคปัจจุบัน ความเข้าใจที่เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาจึงเป็นเป้าหมายสูงสุดในอิสลามและเป็นพรอันประเสริฐของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานให้แก่บ่าวของพระองค์

ศาสนาในที่นี้ก็คืออิสลามอันหมายถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ครอบคลุมและครบวงจร บนหลักการดังกล่าว อิสลามจึงไม่อนุญาตให้มุสลิมเป็นผู้ที่ไม่รู้ (ญาฮิล) หรือประกอบศาสนกิจใดๆ ในสภาพที่ตนเองไม่เข้าใจ และไม่รู้อะไรต่อศาสนกิจนั้นๆ โดยเด็ดขาด เพราะถึงแม้ยังไม่สามารถยกระดับขึ้นเทียบฐานะของผู้รู้ (อาลิมหรืออูละมาอ์) ต่มุสลิมยังสามารถจัดอยู่ในกลุ่มของปวงชน(อะวาม) โดยการอนุโลม แต่เขาไม่ได้รับการอนุญาตให้ลดฐานะถึงระดับผู้ไม่รู้(ญาฮิล) โดยเด็ดขาด(อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2007 : 39)

ในฐานะมุสลิม เราจึงมีความจำเป็นกล่าวแก่บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ทั้งหลายด้วยคำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้กล่าวแก่บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ในอัลกุรอานมีความว่า

﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبُسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْفُرُونَ بِالْحَقِّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (71) ﴾

(آل عمران : الآية 71)

ความว่า : “โอ้บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ทั้งหลาย เพราะเหตุใดเล่าพวกเจ้าจึงบิดเบือนความจริงด้วยสิ่งเท็จ(ที่นักปราชญ์ของพวกเขาได้ถูกขึ้น)ปกปิดความจริงไว้ ทั้งๆที่พวกเจ้าก็รู้อยู่”

(อาลี อิมรอน : อายะฮ์ 71)

หากมนุษยชาติทั่วไปจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้อิสลามอย่างเข้าถึงแล้ว มุสลิมยังมีความจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจอิสลามอย่างถึงแก่นอีกหลายเท่าตัวมุสลิมปัจจุบันจำเป็นต้องศึกษาวิธีการนำเสนอและการเผยแผ่อิสลามของเหล่าบรรพชนที่สามารถ โน้มน้ำ และเชิญชวนจิตใจผู้คนให้สนใจอิสลามด้วยวิธีการที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันสูงส่งพวกเขาได้ทำให้ชงอิสลามสะบัดปลิวด้วยความช่วยเหลือและทางนำของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะชัยชนะที่มั่นคงและยั่งยืนนั้นคือชัยชนะของวัฒนธรรมและอารยธรรมที่ถูกหลอมรวมเป็นวิถีชีวิตอันประเสริฐกว่า โดยที่บางครั้งผู้แพ้ย่อมศิโรราบด้วยความสมัครใจ และยินยอมให้อารยธรรมของตนเองถูกกลืนโดยคุณญีด้วยซ้ำไป แต่หากเป็นชัยชนะที่ตัดสินโดยอาศัยกองกำลังที่เหนือกว่า หรือชัยชนะบนคราบน้ำตา หยาดเลือด และชีวิตของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว จะไม่เป็นเพียงชัยชนะที่มีฐานอันประะบางเท่านั้นหากเป็นการบ่มเพาะความเกลียดชังและสะสมความแตกแยก ตลอดจนสร้างควมร้าวฉานในสังคมอย่างไม่รู้จักจบสิ้น(อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2007 : 45)

หากศึกษาประวัติศาสตร์การล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจในอดีตจะพบว่าถึงแม้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศที่ถูกยึดครองจะเปลี่ยนศาสนาตามประเทศมหาอำนาจแล้วก็

ตาม แต่ชนพื้นเมืองเหล่านั้นก็ยังดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพ ถึงแม้ต้องแลกด้วยชีวิตและใช้เวลานานนับศตวรรษก็ตาม แต่ไม่ปรากฏว่าประชาชนในประเทศต่างๆที่หันเข้ารับอิสลามต้องถูกขึ้นต่อสู้เรียกร้องอิสรภาพจากประเทศมุสลิมเลย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากศึกษาประวัติศาสตร์การเผยแผ่อิสลามในอุษาคเนย์จะพบว่าประชาชนแถบนี้พร้อมใจกันเข้ารับอิสลามโดยปราศจากการหลั่งเลือดแม้เพียงหยดเดียวไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์การแผ่ขยายของอิสลามในดินแดนแถบนี้ที่บันทึกว่าบรรพชนมุสลิมได้บีบบังคับชาวพื้นเมืองให้เข้ารับอิสลามด้วยคมดาบ หรือแม้กระทั่งใช้วิธีการหว่านล้อมด้วยเมล็ดเงินจำนวนมหาศาลเพื่อสร้างแรงจูงใจผู้คนให้เข้ารับอิสลาม พวกเขายินยอมประกาศรับทางนำแห่งอิสลามด้วยหัวใจที่อิมเอบกับรสธรรมและปกป้องพิทักษ์อิสลามจวบถึงปัจจุบันจนกระทั่งวันกิยามะฮ์(วันสิ้นโลก) ด้วยความประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะอิสลามได้วางกติกาอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเสรีภาพในการนับถือศาสนามาตั้งแต่ 1,400 ปีมาแล้วด้วยหลักการของอัลกุรอานที่กล่าวไว้

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ...﴾

(البقرة : الآية 256)

ความว่า : “ไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนา(อิสลาม)”

(อัลบะกอเราะฮ์ : อายะฮ์ 256)

มุสลิมทุกคนพึงทราบว่า การนำเสนออิสลามโดยใช้วิธีการที่ไม่ค่อยถูกต้องนั้น แทนที่จะเกิดผลดีต่ออิสลามทั้งระยะสั้นและระยะยาวกลับกลายเป็นการสร้างรอยด่างและฟากมลทินให้กับศาสนา โดยไม่รู้ตัวก็เป็นได้ อิสลามซึ่งเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ถูกตีตราเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุนแรง ป่าเถื่อนยิ่งหากมีการใส่สีตีไข่และหลอกหลอนด้วยมายาคติจากกลุ่มมิถิลาชนที่ไม่หวังดีต่ออิสลามและมุสลิมแล้ว อิสลามจึงกลายเป็นคำสอนแห่งความหวาดกลัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงคุ้มครอง ด้วยเหตุดังกล่าว อิสลามจึงปฏิเสธทฤษฎีของแม็กเคียวเวลล์ที่ขู่งให้ผู้คนใช้วิธีการอะไรก็ได้เพียงเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ แต่อิสลามมีคำสอนที่ให้มุสลิมยึดมั่นในระบบคุณธรรมด้วยหลักการที่ว่า “การมีวัตถุประสงค์ที่ดีไม่สามารถทำให้วิธีการที่นำสู่วัตถุประสงค์ดังกล่าว กลายเป็นสิ่งดีไปด้วย” “การมีเจตนาที่ดี จะไม่สามารถทำให้สิ่งหะรอม (สิ่งต้องห้าม) กลายเป็นดีได้”

อิสลามจึงให้ความสำคัญกับแนวทางและวิธีการมากกว่าที่จะกำชับให้มุสลิมมุ่งแต่เพียงบรรลุถึงเป้าหมาย เพราะการบรรลุถึงเป้าหมายเป็นเรื่องอนาคตที่อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้กำหนด ในขณะที่แนวทางหรือวิธีการเป็นสิ่งปัจจุบันที่มุสลิมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของอิสลาม คำถามที่ทุกคนจะต้องให้คำตอบในวันกิยามะฮ์ก็คือคุณปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับคำสอนของอิสลามมากน้อยเพียงใด อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ถามว่าคุณปฏิบัติหน้าที่อย่างประสพ

ผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เพราะครรชนชี้วัดความสำเร็จที่แท้จริงของมุสลิมก็คือความสำเร็จในการปฏิบัติตนและประยุกต์ใช้คำสอนให้สอดคล้องกับหลักการของอิสลามมากน้อยเพียงใดต่างหาก(อิสมาอีลตุตฟี จะปะเกีย, 2007 : 67)

อัลกุรอานยังได้กำชับให้มุสลิมชำระไว้ซึ่งความยุติธรรมแม้กระทั่งต่อฝ่ายตรงกันข้ามและแม้กระทั่งในบรรยากาศที่อบอุ่นด้วยอารมณ์แห่งความเกลียดแค้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ ءَلَّا تَعْدِلُوا ؕ اَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

(المائدة : الآية 8)

ความว่า :“ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นพยานด้วยความเที่ยงธรรมและจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดทำให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า และพึงยำเกรง อัลลอฮ์ ﷻ เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้น เป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 8)

เนื่องจากความยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ คือกุญแจแห่งความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงกำชับให้บรรดาศรัทธาชนยำเกรงต่อพระองค์ในทุกสภาวะการณ์และสถานที่ คำสอนดังกล่าวได้รับการปฏิบัติโดยสมบูรณ์แบบจากนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะฮาบะฮ์ตลอดจนผู้ทรงคุณธรรมด้วยดีตลอดมา ตามที่ได้ปรากฏในประวัติศาสตร์อารยธรรมอิสลาม และด้วยสาเหตุที่มุสลิมประยุกต์ใช้หลักคำสอนดังกล่าวสู่ภาคปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ เปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันสูงส่ง อิสลามจึงเป็นศาสนาที่ได้รับการยอมรับและเลื่อมใสศรัทธาจากประชาคมโลกมากที่สุด ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

มุสลิมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการชี้แนะจากบรรดาอุละมาอ์(ผู้รู้)ผู้ทรงคุณธรรม ที่มีบทบาทเป็นผู้สืบทอดมรดกจากเหล่าศาสนทูต พวกเขาจะชี้แจงข้อสงสัย อธิบายสิ่งคลุมเครือ ตอบโต้ความมดเท็จ ให้คำชี้ขาดข้อขัดแย้งและวินิจฉัยประเด็นต่างๆที่เป็นความต้องการของประชาสังคมที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและซุนนะฮ์(จริยวัตรท่านนบี ﷺ)อันแท้จริง(อิสมาอีลตุตฟี จะปะเกีย, 2007 : 48)

นอกจากนี้ เรายังมีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้วิถีการร่วมใช้ชีวิตบนโลกนี้ในสังคม พหุวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์อันแท้จริงของอิสลามที่มุ่งมั่นสรรค์สร้างสังคมสันติภาพ สมานฉันท์และสันติสุขอันยั่งยืนขออัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานการชี้นำแก่ทุกฝ่ายด้วยเทอญ

3.3.4 ความยุติธรรม คือ รากฐานของสันติภาพ

กัมกัร้อลกุรอานหลาย โองการ ได้คำชี้แจงและปูทางสำหรับแบบแผนของสันติภาพ และยังได้สนับสนุนให้ใช้กระบวนการสันติวิธี ในการเรียกร้องคืนสิทธิอันพึงมีพึงได้ของเจ้าของ สิทธิ ห้ามละเมิดหรือรุกรานผู้อื่น พร้อมกันนั้น ต้องดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ทำดีกับมวลมนุษย และสรรพสิ่งทั้งหลาย แม้กระทั่งกับข้าศึกในสงคราม เมื่อใดที่พวกเขาตอบรับการเจรจา ประนีประนอม ความยุติธรรมต้องอยู่เหนืออารมณ์และความรู้สึกส่วนตัว หรือความสัมพันธ์ทาง เครือญาติและมิตรสหายหรืออำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ ① ١٣٥﴾

(النساء : الآية 135)

ความว่า : “บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ยจงเป็นผู้ธำรงความเที่ยงธรรมในการเป็น
(พยาน เพื่ออัลลอฮฺ ﷻ แม้จะเป็นอันตรายต่อตัวสุเจ้าเอง หรือพ่อแม่ ญาติ
สนิทของสุเจ้าก็ตาม แม้เขาจะมั่งมีหรือยากจนก็ตาม”

(อันนิสาอ : อายะฮ์ 135)

จากอาย์อัลกุรอานข้างต้นจะเห็นได้ว่าอัลลอฮฺ ﷻ ทรงสอนให้อำนวยความ
ยุติธรรม กับข้าศึกหรือศัตรูถึงแม้จะเป็นอันตรายต่อตัวสุเจ้าเองหรือพ่อแม่ ญาติสนิทของสุเจ้าก็ตาม
แม้เขาจะเป็นคนมั่งมีหรือยากจนก็ตามเราต้องให้ความยุติธรรม โดยไม่กลัวแต่อย่างใด ดังที่อัลลอฮฺ
ﷻ ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَتَانُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ②﴾

(المائدة : الآية 8)

ความว่า : “บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในการ
เป็นพยานเพื่ออัลลอฮฺ ﷻ และจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดทำ
ให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นสิ่งที่ใกล้กับความยำเกรง
ยิ่งกว่า”

(อัลมอิดะฮฺ : อายะฮฺ 8)

สรุปแล้ว การอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชน เป็นรากฐานสำคัญที่ค้ำชูและปูทางสำหรับกระบวนการสร้างสันติภาพ ฉะนั้น ในกระบวนการพูดคุยหรือเจรจา เพื่อยุติความรุนแรงและสร้างสันติภาพ ทั้งสองฝ่ายจะต้องถือว่า การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในทุกมิติและทุกด้าน ต้องเป็นวาระที่สำคัญของการพูดคุยหรือเจรจา พร้อมกับมีมาตรการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจน จึงจะทำให้กระบวนการพูดคุยหรือเจรจาเพื่อสันติภาพประสบผลสำเร็จ แน่แน่นอน สำหรับพื้นที่ที่มีความขัดแย้งในเรื่องอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ ผู้ที่มีส่วนได้เสีย หรือได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ ย่อมมีมุมมอง ความคิด ความเข้าใจในเรื่องสันติวิธี สันติภาพและความยุติธรรมที่หลากหลายและแตกต่างกัน

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการพูดคุย หรือ เจรจาได้รับการตอบรับ สนับสนุนจากประชาชนทุกภาคส่วน ทุกศาสนาและชาติพันธุ์ ข้าพเจ้าจึงเสนอ ให้รัฐจัดให้มีคณะกรรมการยุติธรรมและสมานฉันท์ภาคประชาชนชุดหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้แทนประชาชนจากศาสนิกและชาติพันธุ์ต่างๆ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน ผู้แทนสตรี โดยคณะกรรมการชุดนี้มีบทบาทในการสนับสนุน ตรวจสอบและติดตามกระบวนการสันติวิธีสู่สันติภาพและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สานเสวนาในเรื่องสันติวิธีและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในมิติและด้านต่างๆแก่ประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ เข้าถึง มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี พร้อมทั้งจะเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันและสนับสนุนกระบวนการพูดคุย หรือ เจรจา เพื่อให้เกิดสันติภาพที่แท้จริง

หนึ่งในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชน เพื่อเกื้อหนุนและส่งเสริมให้การเจรจา หรือ พุดคุยเพื่อสันติภาพประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับหลักการอิสลาม ก็คือ การให้ความยุติธรรมในทางสังคม ภาครัฐไม่ควรละเลยการให้หลักประกันทางสังคม ด้วยการช่วยเหลือและเยียวยาแก่บรรดาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ให้มีประสิทธิภาพ ยุติธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะการช่วยเหลือเยียวยาในด้านจิตใจ การศึกษา คุณภาพชีวิตและรายได้ของครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์

3.4 ความสัมพันธ์ต่างๆ เกาสะท้อนอุดมการณ์สันติภาพในอิสลาม

นอกจากการเรียกร้องเชิญชวนและสั่งสอนในเรื่องสันติภาพแล้วอิสลามยังได้บัญญัติให้อุดมการณ์นี้เป็นมูลฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรและประเทศต่างๆ อีกด้วย หลักการแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิม ก็คือ ความเสมอภาคและภราดรภาพ นั่นก็คือความสันติ สงบสุขและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความเมตตาและเอื้ออาทรต่อกันในระบบ

ความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมด้วยกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างทางด้านสัญชาติ สีผิว ภาษา และ มาตุภูมิหรือแม้จะแตกต่างด้านฐานะหรือยศบรรดาศักดิ์ พวกเขาจะยืนหยัดบนหลักการอันมั่นคง ที่อยู่บนพื้นฐานของการศรัทธาในอัลลอฮ์ ﷻ และความเป็นพี่น้องร่วมศาสนา ความรู้สึกเป็นพี่น้อง ในบรรดามุสลิมด้วยกัน จึงเป็นแขนงหนึ่งของการศรัทธาที่แยกออกจากกันไม่ได้ (ฮามิดะห์ฮาซัน โต้ะมะ, 2556 : 302 อ้างถึงใน Harun Yahya, 2004 : 69) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ ﴾

(الحجرات : الآية 10)

ความว่า : “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกันดังนั้นพวกเจ้าจงไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายพวกเจ้าและจงยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา”

(อัลสุญรอต : อายะฮ์ 10)

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับชนต่างศาสนิก ก็คือ การทำความรู้จักกัน การเคารพและให้เกียรติกัน การช่วยเหลือบริการและอำนวยความสะดวก การให้สิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะนำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรกัน(มัสลัน มาหะมะ, 2007 : 67) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ ﴾

(الحجرات : الآية 13)

ความว่า : “มนุษย์ชาติเอ๋ย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มิเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ อัลลอฮ์ ﷻ นั้นก็คือ ผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน”

(อัลสุญรอต : อายะฮ์ 13)

3.4.1 อิสลามกับการคุ้มครองและเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

อิสลามได้สั่งสอนมนุษย์ทุกคนให้เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ สิทธิในชีวิต ทรัพย์สิน การเลือกวิถีชีวิตและการนับถือศาสนาต้องได้รับการคุ้มครองและจะละเมิดไม่ได้ ภายใต้อาณัติที่ว่า“เป็นเพื่อมนุษย์ด้วยกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางศาสนา ภาษา สีผิวและเชื้อชาติ”(ฮามิดะห์ฮาซัน โต้ะมะ, 2556 : 303) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกว่า

﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْوَيْ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ

﴿ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴾ (70)

(الإسراء : الآية 70)

ความว่า : “และโดยแน่นอนได้ให้เกียรติแก่ลูกหลานของอาดัม และเราได้บรรเทาทุกข์พวกเขาทั้งทางบกและทางทะเลและได้ให้ปัจจัยยังชีพที่ดีทั้งหลายแก่พวกเขา และเราได้ให้พวกเขาดีเด่นอย่างมีเกียรติเหนือกว่าผู้ที่เราได้ให้บังเกิดมาเป็นส่วนใหญ่”

(อัลอิสเราะอู : อายะฮ์ 70)

3.4.2 สงครามคือทางออกสุดท้ายและความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงไม่ได้

เนื่องจากศักดิ์ศรีและสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ดังนั้นการละเมิดคุกคาม ตัดทอนและบิดเบือนสิทธิดังกล่าว ถือว่าเป็นการกระทำความผิดและละเมิดต่อบุคคลนี้คือ มูลเหตุที่แท้จริงที่อิสลามปฏิเสธความขัดแย้งและสงครามไม่ว่าในกรณีใดๆก็ตาม เพราะมันเป็นการละเมิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิทธิอันชอบธรรมและบริสุทธิ์ของมนุษย์ นอกจากนี้สงครามยังเป็นมูลเหตุให้เกิดการทำลายสิ่งดีงามและคุณค่าต่างๆ ของชีวิตมนุษย์อีกด้วย อิสลามจึงห้ามการทำสงครามเพื่อการขยายรัฐและดินแดนขยายอำนาจและอิทธิพล ตลอดจนสงครามล่าอาณานิคม” (ฮามีดะห์ฮาซัน โตะมะ, 2556 : 304) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกว่า

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ لَلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ

﴿ لِلْمُتَّقِينَ ﴾ (83)

(الفصص : الآية 83)

ความว่า : “นั่นคือที่พำนักแห่งวันอาคีเราะฮ์เราได้เตรียมมันไว้สำหรับบรรดาผู้ที่ไม่ปรารถนาหยิ่งผยองในแผ่นดินและไม่ก่อการเสียหายและปั่นปลายย่อมนเป็นของบรรดาผู้ยำเกรง”

(อัลกอซ็อศ : อายะฮ์ 83)

อิสลามยังห้ามการทำสงครามที่มีลักษณะเป็นการสร้างความวิบัติและความเสียหาย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ

﴿ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴾ (56)

(الأعراف : الآية 56)

ความว่า : “และพวกเจ้าอย่าก่อความเสียหายไว้ในพื้นที่ดินหลังจากได้มีการปรับปรุงแก้ไขมันแล้ว และจงวิงวอนขอต่อพระองค์ด้วยความยำเกรง และความปรารถนาอันแรงกล้าแท้จริงความเอ็นดูเมตตาของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นใกล้กับผู้กระทำความดีทั้งหลาย”

(อัลอะฮฺรอฟ : อายะฮฺ 56)

สงครามถึงแม้เป็นสิ่งที่อนุญาตในอิสลามแต่ไม่สนับสนุนโดยสิ้นเชิง และห้ามให้มีการประกาศการทำสงครามไม่ว่าในกรณีใดๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่ด้วยความจำเป็นอย่างสุดวิสัยโดยไม่มีทางเลือกแต่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ เงื่อนไขและจรรยาบรรณอันสูงส่ง และไม่มีใครสามารถประกาศสงครามเว้นแต่ผู้นำสูงสุดของมุสลิมเท่านั้น ไม่ใช่ตามความต้องการของผู้หนึ่งผู้ใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ที่มากไปกว่านั้นคือไม่อนุญาตให้มีสงครามนอกจากต้องผ่านกระบวนการเรียกร้องคู่สันติภาพหรือตอบรับอิสลามอย่างถูกต้องชอบธรรมก่อน และต้องไม่กระทำการโจมตีกันนอกจากเขาต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำนั้น ทั้งในด้านศาสนบัญญัติและกฎหมายท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ พยายามใคร่ครวญหาวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงจากการทำสงครามไม่อุบัติให้เกิดขึ้น เว้นแต่ด้วยเหตุผลและเงื่อนไขที่จำเป็นอันหลีกเลี่ยงไม่ได้จาก 3 ประการดังนี้(ฮามิดะห์ฮาซัน โตะมะมะ, 2556 : 305)

(ก) เพื่อปกป้อง ป้องกันตัวเองจากการรุกรานและการคุกคาม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْدُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ الْمُعْتَدِينَ

﴿ ١١٠ ﴾

(البقرة : الآية 190)

ความว่า : “และพวกเจ้าจงต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อบรรดาผู้ทำร้ายพวกเจ้าและจงอย่ารุกรานแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ทรงชอบบรรดาผู้รุกราน”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : อายะฮฺ 190)

(ข) เพื่อปกป้อง ป้องกันตัวเองจากการกดขี่ ทารุณ ข่มเหง รังแกจากผู้กดขี่ และผู้อธรรมดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ رَبَّنَا

أَخْرَجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ

﴿ ٧٥ ﴾ نَصِيرًا

(النساء : الآية 75)

ความว่า : “มีเหตุใดเกิดขึ้นแก่พวกเจ้ากระนั้นหรือ? ที่พวกเจ้าไม่สู้รบในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งๆ ที่บรรดาผู้อ่อนแอไม่ว่าผู้ชายหรือหญิงและเด็กๆ ต่างกล่าวกันว่าโอ้พระเจ้าของเราโปรดนำพวกเราออกจากเมืองนี้ซึ่งชาวเมืองเป็นผู้ข่มเหงรังแกและโปรดให้มีขึ้นแก่พวกเรา ซึ่งผู้คุ้มครองคนหนึ่งจากที่พระองค์ และโปรดให้มีขึ้นแก่เรา ซึ่งผู้ช่วยเหลือคนหนึ่งจากที่พระองค์”

(อันนิสาฮ์ : อายะฮ์ 75)

ว่า (ค) เพื่อคุ้มครองและปกป้องสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัส

﴿ وَقَنَلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنَّ آتَتْهُمُ فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾ (39)

(الأنال : الآية 39)

ความว่า : “และพวกเจ้าจงสู้รบกับพวกเขาจนกว่าจะไม่มีการปฏิเสธศรัทธาใดๆ ปรากฏขึ้นและการอิวาอะฮ์ชนิดนั้น ต้องเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ถ้าหากพวกเขาหยุดยั้งแน่นอน อัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงเห็นในสิ่งที่พวกเขากระทำ”

(อันฟาล : อายะฮ์ 39)

จากคำอธิบายข้างต้น ทำให้เราทราบและเข้าใจถึง กฎเกณฑ์ของสงครามในรูปแบบต่างๆ ตามที่อิสลามได้บัญญัติไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อฝ่ายศัตรูได้ขอสงบศึกและยุติสงคราม อิสลามสั่งใช้ให้กองทัพมุสลิมเห็นชอบและหยุดการทำสงคราม แม้จะดูมองว่าเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบก็ตาม หากยังคงทำสงครามต่อไป ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่หะรอมหรือที่ต้องห้ามและมีความผิดอย่างแรง (ยูสุฟ อัลก็อรฎอวีย์, 2549 : 57) ดังบทบัญญัติที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานอย่างมากมาย บางส่วนจากนั้นมีดังนี้

(ง) อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتِلُوكُمْ فَإِنْ اعْتَرَفُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴾ (90)

(النساء : الآية 90)

ความว่า :“นอกจากบรรดาผู้ที่ติดต่อกับพวกหนึ่งซึ่งระหว่างพวกเจ้ากับพวกนั้นมีพันธสัญญาอยู่หรือบรรดาผู้ที่มาหาพวกเจ้าโดยที่หัวอกของพวกเขาอัดอั้นต่อสิ่งที่พวกเขาจะสู้รบกับพวกเจ้าหรือสู้รบกับหมู่ชนของพวกเขาเองและหากว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์แล้วแน่นอนพวกเขาได้สู้รบกับพวกเจ้าแล้วด้วยแต่ถ้าพวกเขาออกห่างพวกเจ้าโดยที่ไม่มีได้ทำการสู้รบกับพวกเจ้า และได้เสนอเจรจากับพวกเจ้าเพื่อการประนีประนอมแล้วไซ้ อัลลอฮ์ ﷻ ก็ไม่ทรงไต่ถามพวกเจ้าที่ขัดพวกเขาได้”

(อันนิสาอ์ : ๙๐)

อุมร์ อุบัยดฺ หะชะนะฮฺ (2007 : 38) ได้อธิบายเพิ่มอีกว่า อิสลามเป็นศาสนาที่ยืนหยัดสร้างสันติภาพในสังคมมนุษย์ให้ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม กฎดั้งเดิมในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมโลกตามทัศนะอิสลามคือ สันติภาพไม่ใช่สงคราม ด้วยเหตุดังกล่าวเมื่อใดที่มีโอกาสสร้างสันติภาพอิสลามจึงเรียกร้องและฉกฉวยโอกาสนั้นให้กลับสู่สภาวะดั้งเดิมทันที ถึงแม้ในช่วงเกิดภาวะสงครามก็ตาม อิสลามไม่สนใจผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากมีการประนีประนอมอิสลามจึงไม่พยายามที่จะไปสืบทอดความตั้งใจที่แท้จริงของกลุ่มสงครามที่ยอมประนีประนอมว่ามีวัตถุประสงค์ซ่อนเร้นบางอย่างหรือไม่ อิสลามจึงจะตอบรับการประนีประนอมหยุดสงครามโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะสันติภาพเป็นคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่การรุกราน สงคราม และอาชญากรรมนั้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะของเหล่ามารร้าย ดังที่อัลกุรอานได้ระบุไว้ว่า

﴿ وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْتَنِحْ لَهُمُ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝٦١﴾

(الأنفال : الآية 61)

ความว่า :“และหากพวกเขาโอนอ่อนมาเพื่อการประนีประนอมแล้วเจ้าก็จงโอนอ่อนตามเพื่อการนั้นด้วยและจงมอบหมายแต่อัลลอฮ์ ﷻเถิด แท้จริงนั้นพระองค์คือทรงได้ยิน ทรงรอบรู้”

(อัลอัมฟาต : 61)

อายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ได้ว่าอิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติภาพที่มุ่งมั่นโน้มน้าวจิตใจผู้คนด้วยการใช้เหตุผล การสานเสวนาและเจรจาไม่ใช่การใช้พลังกำลังอิสลามเผยแพร่ด้วยพลังแห่งปัญญาไม่ใช่พลังอำนาจของผู้ครองกำลังที่เหนือกว่า เป้าประสงค์อันสูงส่งของอิสลามคือ การนำมาซึ่งสันติสุขยังมวลมนุษยชาติถึงแม้จะเป็นคนต่างศาสนาก็ตาม (อุมร์ อุบัยดฺ หะชะนะฮฺ, 2007 : 18)

3.4.3 อิสลามห้ามทหารมุสลิมฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์

ยูสุฟ อัลก็อรฎอวี (2549 : 9) ได้อธิบายอย่างชัดเจนพร้อมยกหลักฐานจากอัลกุรอาน อีกว่าเมื่ออิสลามอนุญาตให้ทำสงคราม เนื่องจากมีเหตุผลที่จำเป็น ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อิสลามได้วาง กฎเกณฑ์และกรอบของการทำสงครามที่บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน และตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ บรรดาเศาะหาบะฮ์ และผลการวินิจฉัยของบรรดาอุละมาอ์ในการนำมาเป็นบรรทัดฐาน การปฏิบัติชาวมุสลิม อิสลามอนุญาตให้ทหารมุสลิมฆ่าเฉพาะทหารในสมรภูมิต่านั้น ไม่อนุญาต สำหรับชีวิตเลือดเนื้อของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงคราม ไม่ว่าด้วยเงื่อนไข และเหตุผลใดก็ตาม นอกจากนั้น อิสลามยังห้ามมิให้ฆ่าสตรี เด็ก คนป่วยและบาดเจ็บ คนชรา นักบวชหรือบาทหลวง ผู้ที่กำลังปฏิบัติศาสนกิจ ห้ามฆ่าเชลยศึก ห้ามทรมานและหั่นอวัยวะของ ข้าราชการ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามตัดและทำลายต้นไม้ แม่น้ำลำธาร ทำให้แหล่งน้ำสกปรก และห้ามทำลาย บ้านเรือน อีกทั้งอิสลามยังได้ห้ามมิให้ตามล่าสัตว์บาดเจ็บสาหัสและหลบหนียอมแพ้ ซึ่งแนวทาง อิสลามเป็นแนวทางสายกลางและมีความพอดี พอเหมาะเป็นอย่างยิ่ง สงครามนั้นเป็นเพียงการผ่าตัด อวัยวะที่เป็นเนื้อร้ายทิ้งเสียเท่านั้น

3.4.4 อิสลามเรียกร้องและเชิญชวนสู่การทำความดีอย่างสง่างาม

อิสลามได้บัญญัติให้มุสลิมรักษาความยุติธรรม ห้ามการกดขี่ ข่มเหง และเอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น คำสอนและคำเรียกร้องเชิญชวนอันสูงส่งและบริสุทธิ์ของอิสลาม มีจุดมุ่งหมายให้ เกิดความรักใคร่ ประองคองการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การควบคุมตนเอง การเสียสละ การไม่เห็นแก่ตัวและโลก อันเป็นปัจจัยที่นำพามนุษย์ชาติไปสู่ชีวิตที่สมบูรณ์ พูนสุข สมานฉันท์ กลมเกลียว มีความเป็นพี่น้อง รักใคร่ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นและเอื้ออาทรกัน นอกจากนั้นอิสลามยังได้ สั่งสอนให้เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในคุณค่าและสิ่งที่ดีกว่า พร้อมทั้งยึดมั่นว่า สติปัญญาอันเป็นหนทางเดียวที่สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย อิสลามไม่มีการบังคับใช้ใน ด้านต่างๆ ของหลักการศาสนาแต่อย่างใด เช่น หลักการศรัทธามั่นหรืออะกีดะฮ์และการนับถือ ศาสนา อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสและให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาและวิถีชีวิตโดยใช้สติปัญญา อย่างไตร่ตรองและไม่เดือดร้อนผู้อื่น(ฮามีดะห์ฮาซัน โด๊ะมะ, 2556 : 296) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัส ว่า

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۚ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ

بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ

(البقرة : الآية 256)

ความว่า : “ไม่มีการบังคับใดๆ ใหนักับถือในศาสนาอิสลาม แน่นอนความ ถูกต้องนั้น ได้เป็นที่กระจ่างแจ้งจากความคิดนั้นผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่อ อักกุฏชูตและการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ แล้วแนอนเขาได้ยึดห้วงอันมัน คงไว้แล้วโดยไม่มีการขาดใดๆเกิดขึ้นแก่มันและอัลลอฮฺ ﷻ นั้นเป็นผู้ ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้”

(อัลบาเกาะเราะฮฺ : 61)

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นเพียงผู้นำริสาละฮฺอิสลามมาเผยแผ่ เชิญชวน ตักเตือนแจ้ง ขาวดี และแจ้งข่าวร้ายต่อมวลมนุษยชาติเท่านั้น สำหรับศรัทธาชนที่ดำรงมั่นปฏิบัติตามคำสั่งใช้ ของอัลลอฮฺ ﷻ จะได้รับขาวดีคือเป็นชาวสวรรค์ ส่วนผู้ที่ฝ่าฝืน ละเมิด ทำบาปใหญ่และปฏิเสธ ศรัทธาจะได้รับข่าวร้ายคือเป็นชาวนรก ส่วนการให้ฮิญาบหรือซึ้น้านั้น พระองค์ องค์เดียวเท่านั้น ที่ทรงสามารถชี้และน(ยูสุฟ อัลก็อรฎอวีย์, 2549 : 57-60) ดังที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِبًا إِلَى اللَّهِ بِأَذْنِهِ
وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾ ﴾

(الأزاب : الآية 45-46)

ความว่า : “โอ้นบีมุฮัมมัด ! แท้จริงเราได้ส่งเจ้ามาเพื่อให้เป็นพยานและผู้แจ้ง ขาวดีและผู้ตักเตือน(45) และเป็นผู้เรียกร้องเชิญชวนต่ออัลลอฮฺ ﷻ ตาม พระบัญชาของพระองค์และเป็นดวงประทีปอันแจ่มจรัส”

(อัลอะหฺซาบ : 45-46)

สรุปได้ว่า ความหมายและความสำคัญของสันติภาพโดยทั่วไปคือ การที่สังคมใช้ ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนไม่เอาเปรียบกัน ไม่ระแวงต่อกัน เคารพในความคิด ที่แตกต่างกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและสังคมอยู่รอดได้ด้วยคุณธรรมและ สันติภาพ ส่วนสันติภาพในอิสลามถูกประทานลงมาจากอัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงซึ้น้านุคคลที่ขวนขวาย ความโปรดปรานอันเป็นหนทางแห่งสันติภาพและอัลลอฮฺ ﷻ ได้ส่งศาสนทูตเพื่อมาเป็นแบบอย่าง ในการสร้างสันติภาพในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ โลกนี้และโลกอาคีเราะฮฺ (ชีวิต หลังความตาย) อัลลอฮฺ ﷻ ได้แจ้งข่าวดีสำหรับบรรดาผู้ศรัทธาที่ประกอบคุณงามความดี มุ่งรักษา สันติภาพและเผยแผ่ความสงบสุข พวกเขาได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยสวนสวรรค์ ดินแดนแห่งความสันติสุขในวันที่พวกเขาได้พบกับพระองค์อย่างสันติ ดังนั้นอิสลามเป็นศาสนา แห่งความสันติภาพอย่างแนอน ซึ่งเป็นคำที่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ได้กล่าวคำทักทาย อัศสลาม

และเป็นพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ คำหนึ่ง สำหรับสันติภาพของบรรดาผู้ศรัทธานั้นแน่นอนก็คือ สวรรค์นั่นเอง เป็นสถานที่ที่ได้รับการตอบแทนในการทำความดีในโลกนี้เราเรียกว่า “ดารุสสลาม” สำหรับสันติภาพนั้นจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีความพยายามเรียกร้องอย่างจริงจังต่ออำนาจสูงสุด ให้อยอมรับในสิ่งที่เราต้องการ ถ้าสิ่งนั้นไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้ามกฎข้อบัญญัติของศาสนาอิสลาม สำหรับสังคมบ้านเราทุกวันนี้ โดยเฉพาะการเมืองการปกครอง เราจะหาความมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยใจจริงแทบจะหาไม่ได้เลย ต่างคนต่างต้องการผลประโยชน์ และอำนาจมากเกินไป จนทำให้ประชาชนเรานั้น ถูกกดขี่กดขี่มหาศาลหาความสันติภาพไม่ได้อย่างสิ้นเชิง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แนวความคิดหลักการและอุดมการณ์ สำหรับศาสนาอื่นนั้นจะไม่มีสันติภาพเกิดขึ้นได้ ถ้าไม่ได้นำกฎข้อบัญญัติของศาสนาอิสลามมาใช้ประยุกต์ เพราะอิสลามเท่านั้นเป็นศาสนาแห่งความสันติภาพ

สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์และถาวรได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเอาสันติภาพในรูปแบบอิสลามเท่านั้นถึงจะเกิดสันติภาพได้ เพราะอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ และถูกส่งลงมาเพื่อสร้างสันติภาพให้กับโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ (ชีวิตหลังความตาย) และสันติภาพจะเกิดขึ้นได้นั้นเมื่อมนุษย์ทุกคนมีความพอเพียงในความเป็นอยู่ของตน ปราศจากความอิจฉาริษยาผู้อื่นปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ มีคุณธรรม จริยธรรมด้วยใจจริงและมนุษย์ไม่เห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมสิ่งเหล่านี้แหละที่จะทำพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดสันติภาพได้จริงและตลอดไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลกลุ่มประชากรและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลกลุ่มประชากร

4.1.1 ข้อมูลกลุ่มประชากรของการวิจัย เป็นกลุ่มประชากรในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี คือ ผู้บริหารระดับสูง บุคลากรและนักศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวน 4,502 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 372 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่ม 1 ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีที่ใช้ในการสัมภาษณ์จำนวน 5 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจงตามรายบุคคล ได้ตอบรับการสัมภาษณ์ทั้ง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และกลุ่ม 2 บุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีที่ได้ตอบแบบสอบถามและส่งคืน จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, อ้างใน ธีรวิทย์ เอกะกุล, 1973 : 725) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากจำนวนบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน นำเสนอในรูปแบบตารางตั้งแต่ตารางที่ 11- 15 ตารางที่ 11 แสดงจำนวนค่าร้อยละ เพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ชาย	217	59.13
2. หญิง	150	40.87
รวม	367	100.00

จากตารางที่ 11 แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนี พบว่า บุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพศชาย มีจำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 59.13 เพศหญิง มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 40.87

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนค่าร้อยละ อายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 22 ปี	219	59.67
2. 22-35 ปี	75	20.44
3. 36-45 ปี	58	15.80
4. 46-55 ปี	15	04.09
5. มากกว่า 56 ปีขึ้นไป	0	00.00
รวม	367	100.00

จากตารางที่ 12 บุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนี ที่มีอายุต่ำกว่า 22 ปี มีจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 59.67 อายุระหว่าง 22-35 ปี มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.44 อายุระหว่าง 36-45 ปี มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 อายุระหว่าง 46-55 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 04.09 และอายุมากกว่า 56 ปีขึ้นไป มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 00.00

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนค่าร้อยละ ตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. นักศึกษา	280	76.29
2. บุคลากรสายวิชาการ	23	06.27
3. บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ	104	28.34
รวม	367	100.00

จากตารางที่ 13 แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ตำแหน่งนักศึกษามีจำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 76.29 ตำแหน่งบุคลากรสายวิชาการมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 06.27 ตำแหน่งบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 28.34

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนค่าร้อยละ ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ปริญญาตรี	358	97.55
2. ปริญญาโท	9	02.45
3. ปริญญาเอก	0	00.00
รวม	367	100.00

จากตารางที่ 14 แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีจำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 97.55 ปริญญาโทมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 02.45 ปริญญาเอกมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 00.00

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนค่าร้อยละประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 1 ปี	16	04.36
2. 1-5 ปี	307	83.65
3. 6-10 ปี	27	07.36
4. 11 ขึ้นไป	17	04.63
รวม	367	100.00

จากตารางที่ 15 แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยฟาฏอนีที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 04.36 มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี มีจำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 83.65 มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 07.36 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 ปี ขึ้นไปมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 04.63

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยด้านต่างๆ คือ 1) ด้านแนวคิดของผู้บริหาร 2) ด้านการเปิดหลักสูตร 3) ด้านการผลิตบัณฑิต ผู้วิจัยขอนำเสนอในรูปแบบตาราง ตั้งแต่ตารางที่ 16- 19 ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมและรายด้านดังนี้

ด้านที่	บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ในการสร้างสันติภาพในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้		ระดับการปฏิบัติ		ลำดับที่
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านแนวคิดของผู้บริหาร	03.91	0.408	มาก	1	
2. ด้านการเปิดหลักสูตร	03.71	0.294	มาก	2	
3. ด้านการผลิตบัณฑิต	03.74	0.320	มาก	3	
ภาพรวม	03.87	0.107	มาก		

จากตารางที่ 16 พบว่าโดยภาพรวมระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง
 สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) รองลงมา คือ ด้าน
 การผลิตบัณฑิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) และด้านการเปิดหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$)

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง
 สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร

ข้อที่	ด้านแนวคิดของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1.	ผู้บริหารส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลัก ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาค ใต้ในมิติของอิสลาม	04.03	0.890	มาก	6
2.	ผู้บริหารมีแนวคิดที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพที่ สามารถสร้างสันติภาพในชุมชนของตนเองและ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้	04.23	0.898	มาก	4
3.	ผู้บริหารมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษา ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพ	04.43	0.678	มาก	2
4.	ผู้บริหารมีการผลักดันให้บุคลากรและนักศึกษามี ความตื่นตัวในด้านความคิดและการทำงานเพื่อ นำไปสู่สังคมแห่งสันติภาพ	04.57	0.626	มากที่สุด	1
5.	มีความมุ่งมั่นพร้อมใจที่ทำให้วิสัยทัศน์ของ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเกิดสันติภาพ	03.20	1.157	ปานกลาง	14
6.	ผู้บริหารมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสร้าง สรรค์สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ	04.10	1.062	มาก	5
7.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีการศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ	03.97	0.928	มาก	7

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านแนวคิดของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
8.	ผู้บริหารส่งเสริมการเรียนรู้ทำให้บุคลากรเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลงานที่ต้องการได้จริง	03.47	1.306	ปานกลาง	13
9.	ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดอิสลามเข้ากับการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดสัมติภาพ	04.40	0.670	มาก	3
10.	ผู้บริหารสามารถปรับรูปแบบวิธีการคิดและวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัย	03.83	1.085	มาก	9
11.	ผู้บริหารพร้อมรับข้อมูลใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาวิธีการคิดในการสร้างสัมติภาพของตนเองนำไปสู่สังคมแห่งสัมติภาพ	03.49	0.960	มาก	12
12.	ผู้บริหารมีการรณรงค์การสร้างสัมติภาพในมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเองและนอกพื้นที่	03.65	0.980	มาก	10
13.	ผู้บริหารเน้นการสอนเรื่องสัมติภาพและแนวทางการสร้างสัมติภาพในกับบุคลากรและนักศึกษา	03.93	1.048	มาก	8
14.	มีการส่งเสริมการสร้างสัมติภาพกับมนุษย์และสรรพสิ่งต่างๆ	03.57	1.331	มาก	11
ภาพรวม		03.91	0.408	มาก	

จากตารางที่ 17 พบว่าโดยภาพรวมระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสัมติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการผลักดันให้บุคลากรและนักศึกษามีความตื่นตัวในด้านความคิดและการทำงานเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งสัมติภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสัมติภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความมุ่งมั่นพร้อมใจที่ทำให้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเกิดสัมติภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง
 สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการเปิดหลักสูตร

ข้อที่	ด้านการเปิดหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1.	เป็นหลักสูตรที่มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับสันติภาพ สันติศึกษา และสันติวิธี	04.13	0.819	มาก	1
2.	เป็นหลักสูตรที่ได้รับรองมาตรฐานสากลและ สามารถนำไปใช้กับมหาวิทยาลัยอื่นๆได้	03.93	1.048	มาก	4
3.	เป็นหลักสูตรที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง และความรุนแรงในระดับครอบครัว ชุมชน ชาติ และระหว่างประเทศได้	03.57	1.331	มาก	10
4.	เป็นหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา การศึกษา สังคม ชุมชน และประเทศชาติเพื่อ ให้เกิดสันติภาพได้	04.07	0.980	มาก	2
5.	เป็นหลักสูตรที่สามารถผลิตนักศึกษาที่ได้ผล จริงและสามารถเป็นแบบอย่างกับคนในสังคม ในการสร้างสันติภาพได้	04.03	0.964	มาก	3
6.	มีการเปิดหลักสูตรที่สามารถสร้างสันติภาพใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมทั่วไปได้	03.80	1.95	มาก	6
7.	มีการจัดการเรียนการสอนที่สร้างจิตสำนึกและ จิตวิญญาณในการสร้างสันติภาพ	03.60	1.404	มาก	9
8.	เป็นหลักสูตรที่มีการเน้นหนักในด้านจริยธรรม และการปฏิบัติได้จริง	03.83	1.234	มาก	5
9.	เป็นหลักสูตรที่สามารถสร้างสันติภาพได้ทุกมิติ	03.70	1.179	มาก	7

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระดับการปฏิบัติ

ข้อที่	ด้านการเปิดหลักสูตร				ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
10.	เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างของอิสลาม หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติอิสลามในชีวิตประจำวันและผลของการปฏิบัติในเชิงจิตวิญญาณ และ ระบบต่างๆในอิสลาม	03.65	0.980	มาก	8
11.	มีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองในอิสลามที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน และซุนนะฮ์ และสิทธิของพลเมืองด้านต่างๆ	03.16	0.970	ปานกลาง	13
12.	ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษา เพื่อให้เกิดสันติภาพ	03.29	0.910	มาก	12
13.	เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญและเน้นการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี	03.49	0.96	มาก	11
ภาพรวม		03.71	0.294	มาก	

จากตารางที่ 18 พบว่าโดยภาพรวมระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการเปิดหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นหลักสูตรที่มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับสันติภาพ สันติศึกษา และสันติวิธี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.13$) รองลงมา คือ เป็นหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา สังคม ชุมชน และประเทศชาติเพื่อให้เกิดสันติภาพได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองในอิสลามที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน และซุนนะฮ์ และสิทธิของพลเมืองด้านต่างๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$)

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการผลิตบัณฑิต

ระดับการปฏิบัติ

ข้อที่	ด้านการผลิตบัณฑิต	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1.	เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตเดินทางสายกลาง	04.00	1.050	มาก	2
2.	มีการส่งเสริมการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	03.60	1.303	มาก	10
3.	สนับสนุนขวัญและกำลังใจสำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีและประพฤติดี	03.70	1.179	มาก	7
4.	มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้	03.80	1.095	มาก	5
5.	ให้องค์กรภายนอกเข้ามาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิดแนวคิดเรื่องสันติภาพได้	03.87	1.196	มาก	3
6.	เป็นองค์กรที่ดำรงไว้ซึ่งแบบอย่างขององค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สังคมทั่วไปได้	03.83	1.037	มาก	4
7.	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยผ่านศาสตร์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพื่อให้ผู้เรียนมีวิธีการดำรงชีวิตตามหลักการศาสนาอิสลาม	03.67	1.155	มาก	9
8.	มีการส่งเสริมให้องค์การบริหารนักศึกษามีบทบาทในการสร้างสันติภาพทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัย	03.73	1.363	มาก	6
9.	มีการส่งเสริมให้สโมสรนักศึกษามีบทบาทในการสร้างสันติภาพทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัย	03.67	1.184	มาก	8
10.	มีการส่งเสริมให้ชุมชนต่างๆ มีบทบาทในการสร้างสันติภาพทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัย	03.56	1.366	มาก	11
11.	มีการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศในเรื่องเกี่ยวกับสันติภาพ	03.43	1.382	ปานกลาง	12
ตารางที่ 19 (ต่อ)					
ข้อที่	ด้านการผลิตบัณฑิต	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	

12. มีการส่งเสริมการสร้างสันติภาพในกิจกรรม ฮาลาเกาะฮูให้กับบุคลากรและนักศึกษา	03.20	1.1570	มาก	13
13. มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่เป็นแก่น นำในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้และสังคมโลกได้	04.57	0.628	มากที่สุด	1
ภาพรวม	03.74	0.320	มาก	

จากตารางที่ 19 พบว่าโดยภาพรวมระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการผลิตบัณฑิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่เป็นแก่นนำในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) รองลงมา คือ เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตเดินทางสายกลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมการสร้างสันติภาพในกิจกรรมฮาลาเกาะฮูให้กับบุคลากรและนักศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$)

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.2.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากรและนักศึกษาต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพิจารณาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายเชิงพรรณนา โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านแนวคิดของผู้บริหาร บุคลากรและนักศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีแนวคิดที่จะสร้างสังคมแห่งสันติภาพโดยการให้คนในสังคมมีความรู้เรื่องศาสนา ก่อน โดยการใช้สโลแกน อุมมุดันวาอิคะห์(ประชาชาติเดียวกัน) และอุมมะตันวาซอดอ (ประชาชาติทางสายกลาง) ส่วนแนวคิดในการผลิตบัณฑิตของผู้บริหาร คือ การให้ความสำคัญกับชีวิตก่อนอาชีพ กล่าวคือ บัณฑิตที่จบออกไปจะต้องมีชีวิตที่ดีในแบบของอิสลาม มีคุณธรรมจริยธรรมและเพื่อเป็นแบบอย่างแก่คนในสังคมได้

ด้านการเปิดหลักสูตรที่เกี่ยวกับสันติภาพ บุคลากรและนักศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การเปิดสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งที่ชัดเจนมากคือ ต้องการให้บัณฑิตที่จบออกไปแล้วสามารถนำคนในสังคมและหน่วยงานต่างๆ ได้ด้วยแบบอย่าง

แห่งอิสลาม เช่น เป็นนายอำเภอที่สามารถนำละหมาดได้ เป็นผู้ใหญ่บ้านสามารถและอิหม่ามละหมาดได้ เป็นต้น ส่วนการเปิดรายวิชาสันติศึกษา ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงสันติภาพที่แท้จริงและวิธีการที่จะทำให้เกิดสันติภาพ

ด้านการผลิตบัณฑิต บุคลากรและนักศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ มหาวิทยาลัยมีความตระหนักในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม และให้ความสำคัญกับชีวิตก่อนอาชีพในแนวทางการปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และนำไปสู่การปฏิบัติ เพราะบัณฑิตที่จบออกไปจะเป็นผู้นำและแบบอย่างในหน่วยงานต่างๆ และสังคมที่ตนอาศัยด้วย

4.2.3.2 การวิเคราะห์เนื้อหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงเพิ่มเติม จำนวน 5 ท่าน มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

การศึกษายบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีแนวคิดบนพื้นฐานเดียวกัน คือ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพ โดยเฉพาะสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการเปิดหลักสูตรสันติศึกษาในภาคบังคับเรียนและการผลิตบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่อยู่บนทางสายกลางในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก ด้วยหลักการอิสลาม ประกอบด้วย

4.2.3.3 แนวคิดของผู้บริหารเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีวัตถุประสงค์แรกของการสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ก็เพื่อนำพามนุษย์ให้เข้าใจอิสลาม นำหลักการอิสลาม และการมีชีวิตหรือการตายให้อยู่บนหลักการของอัลอิสลาม ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นการแสดงสิ่งที่แน่ชัดและเราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้จากเรื่องของสันติภาพ เพราะอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ ศาสนาสันติ ศาสนาที่มีวิถีชีวิตของคนในสังคมประเทศชาติ และมนุษยในโลกรนี้ โดยพื้นฐานแล้วอิสลามไม่ส่งเสริมการทำสงครามกับผู้ใด เว้นแต่การป้องกันความเป็นอยู่ของตนเองและเพื่อนมนุษย์จากศัตรูอิสลามเท่านั้น ถ้าจะบอกว่าอิสลามไปทำสงครามเพื่อให้คนที่มีโชอิสลามเข้ารับอิสลาม แบบนี้ไม่ใช่วิธีการเผยแพร่ในอิสลามแน่นอนอิสลามสอนคนในเรื่องจริง เพราะอิสลามถูกส่งลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างโลก ผู้ให้ชีวิตแก่มนุษย์พร้อมกับบรูสกีกับมนุษยชาติและได้วิถีชีวิตแก่มนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดสันติภาพแก่ตนเองครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

ทั้งหมดนี้คือแนวคิดหลักในการบริหารมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดก็ตามทั้งหมดมีแนวคิดบนพื้นฐานของอิสลามถึงแม้จะมีความยุ่งยากขนาดไหนก็ตาม เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายเดิมนับตั้งแต่หลายสิบปีที่ผ่านมา เรามีแนวคิดอย่างนี้ สันติภาพในสังคมนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้้นอกจากพวกเขาหรือคนในสังคมจะเข้าใจอิสลามโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชาติอิสลาม ดังนั้นหากพวกเขาเข้าใจอิสลามแน่นอนเขาก็เข้าใจสันติภาพ เพราะอิสลามเริ่มจากอากิเดฮออิบาดัต และอัครลาค ทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำสู่สันติภาพ ไม่มีอากิเดฮออิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวหรือการสร้างความแตกแยก ไม่มีอิบาดัตอิสลามอันใดที่จะนำไปสู่สงคราม และไม่มีอัครลาคอิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความโหดเหี้ยมทั้งหมดที่กล่าวมาไม่มีในอิสลามอย่างแน่นอน ด้วยความเข้าใจอย่างนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนียึดมาตลอด เพราะสันติภาพจะไม่เกินแน่นอนหากปราศจากอิสลามและการปฏิบัติที่เป็นอิสลามไม่เกิดขึ้นเหมือนกันหากปราศจากความรู้ เพราะอิสลามกับความรู้ไม่สามารถแยกกันได้ เพราะอิสลามคือความรู้และความรู้คืออิสลาม ความรู้จากวะฮยูของอัลลอฮฺ ﷻ นี้คือพื้นฐานหลักที่เกี่ยวกับแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพื่อให้ประชาชาติอิสลามเข้าใจว่าการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ไม่ใช่เพื่อสิ่งใด นอกจากการสร้างสันติภาพจะด้วยวิธีการใดก็ตามขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพราะเพื่อให้คนที่ไม่เข้าใจอิสลามโดยเฉพาะผู้กระตือรือร้นอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าใจว่าอิสลามมีวิธีสอนอย่างไร และสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไร หากต้องการไม่ให้ประชาชนเกิดความวุ่นวายต้องทำอะไร ทั้งหมดนี้จะอยู่บนหลักพื้นฐานที่มาจากอัลลอฮฺ ﷻ

4.2.3.4 แนวคิดด้านการเปิดหลักสูตรสันติศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีการเปิดหลักสูตรสันติศึกษาเป็นวิชาบังคับทั่วไปที่นักศึกษาทุกคนต้องลงเรียน 3 หน่วยกิจ ทุกชั้นปีแต่ในขณะเดียวกันในแต่ละวิชาที่มีการบูรณาการให้นักศึกษาผ่านระบบกิจกรรมศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มฮาลาเกฮอฮฺ ซึ่งในกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีความสามารถเข้าใจอิสลามเพิ่มขึ้นและอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายได้และรายวิชาสันติศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนความคิดของนักศึกษาที่มาจากพื้นฐานที่หลากหลายทางความคิด หลากหลายทางสภาพแวดล้อม ทั้งปัญหาครอบครัวต่างๆ พอเข้ามาศึกษาก็สามารถทำให้นักศึกษามีจิตใจที่ดี มีแนวคิดเชิงบวกมากขึ้น มีความเข้าใจศาสนาที่ครอบคลุมมากขึ้นบนแนวทางสายกลางไม่ใช่แนวทางที่สุดโต่ง ซึ่งในทำให้นักศึกษาเมื่อผ่านการเรียนรายวิชาสันติศึกษามีความคิดหรือแนวคิดอยู่บนพื้นฐานเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกัน ได้ยังสันติภาพทั้งในมหาวิทยาลัยเองและในสังคมข้างนอกด้วย

4.2.3.5 แนวคิดด้านการผลิตบัณฑิต

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์กรที่ผลิตคนหรือผลิตบัณฑิตเพื่อสันติภาพแน่นอนก็ต้องเป็นมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียน ไม่ใช่องค์กรอื่นแน่นอนเพราะองค์กรอื่นไม่ใช่องค์กรที่จะผลิตคนหรือบัณฑิต องค์กรผลิตบัณฑิตคือมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียนส่วนองค์กรอื่นเป็นเพียงองค์ประกอบในการส่งเสริมในการผลิตบัณฑิตกับมหาวิทยาลัย เช่น ส่งเสริมทางด้านการจัดสัมมนา การจัดอบรม มหาวิทยาลัยฟาฏอนีสามารถผลิตบัณฑิตเกือบหมื่นคน รวมถึงระดับปริญญาตรี ป.บัณฑิตวิชาชีพครู และปริญญาโท บัณฑิตต่างๆ เหล่านี้มีพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพปัจจุบันบัณฑิตเหล่านี้เข้าสู่สังคมแล้ว และไม่เคยมีข่าวว่าบัณฑิตเหล่านี้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆที่จะสร้างความแตกแยกภายในสังคมหรือสร้างความรุนแรงทำให้เกิดความเสียหาย แต่ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และประเทศชาติในตำแหน่งต่างๆ เช่น อาจารย์ ครู นักธุรกิจ นักการเมืองและอื่นๆ ฯลฯ เพราะพวกเขาถูกปลูกฝังชีวิตและจิตวิญญาณในรูปแบบของอิสลามบนพื้นฐานประชาชาติสายกลางไม่สุดโต่งเขาก็สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถสร้างสันติภาพให้กับสังคมได้

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านแนวคิดของผู้บริหารในการสร้างสันติภาพ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีแนวคิดในการสร้างสันติภาพตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย และเป็นสันติภาพในบริบทของอิสลามเพราะสันติภาพเป็นความต้องการของอัลลอฮ์ ﷻ และอัลลอฮ์ ﷻ ส่งมุสลิมมาเพื่อสร้างสันติภาพ ส่วนด้านการเปิดหลักสูตรสันติศึกษาเพื่อให้นักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีพื้นฐานหรือความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสันติศึกษา สันติวิธี และสันติภาพและสามารถเป็นประชาชาติทางสายกลางที่อยู่ในสังคมอย่างสันติสุขได้โดยไม่ต้องมีความแตกแยก และด้านการผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมทางด้านจิตวิญญาณแห่งอิสลาม ให้เป็นบัณฑิตที่รักสันติภาพและรักในการสร้างสันติภาพในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา หลากหลายทางความคิด และหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดสันติภาพในสังคมต่างๆ ตามหลักการอิสลามต่อไป

สรุปได้ว่า สันติภาพในอิสลามถูกประทานลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงชี้นำบุคคลที่ชวนขวายความโปรดปรานอันเป็นหนทางแห่งสันติภาพและอัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งศาสนทูตเพื่อมาเป็นแบบอย่างในการสร้างสันติภาพในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ โลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ (ชีวิตหลังความตาย) อัลลอฮ์ ﷻ ได้แจ้งข่าวดีสำหรับบรรดาผู้ศรัทธาที่ประกอบคุณงามความดี มุ่งรักษาสันติภาพและเผยแผ่ความสงบสุข พวกเขาได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยสวนสวรรค์ดินแดนแห่งความสันติสุขในวันที่พวกเขาได้พบกับพระองค์อย่างสันติ ดังนั้นอิสลามเป็นศาสนาแห่งความสันติภาพอย่างแน่นอน ซึ่งเป็นคำที่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ได้กล่าวคำทักทาย

อัสลาม และเป็นพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ คำหนึ่ง สำหรับสันติภาพของบรรดาผู้ศรัทธานั้น แน่นอนก็คือสวนสวรรค์นั่นเอง เป็นสถานที่ที่ได้รับการตอบแทนในการทำความดีในโลกนี้เรา เรียกว่า “ดารุสสลาม” สำหรับสันติภาพนั้นจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีความพยายามเรียกร้องอย่าง จริงใจต่ออำนาจสูงสุด ให้อยอมรับในสิ่งที่เราต้องการ ถ้าสิ่งนั้นไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้ามกฎข้อบัญญัติ ของศาสนาอิสลาม สำหรับสังคมบ้านเราทุกวันนี้ โดยเฉพาะการเมืองการปกครอง เราจะหาความมี คุณธรรม จริยธรรมด้วยใจจริงแทบจะหาไม่ได้เลย ต่างคนต่างต้องการผลประโยชน์ และอำนาจ มากเกินไป จนทำให้ประชาชนเรานั้น ถูกกดขี่ข่มเหง หาความสันติภาพไม่ได้อย่างสิ้นเชิง ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดหลักการและอุดมการณ์ สำหรับศาสนาอื่นนั้นจะไม่มีศาสนาอื่นใดที่ เกิดขึ้นได้ ถ้าไม่ได้นำกฎข้อบัญญัติของศาสนาอิสลามมาใช้ประยุกต์ เพราะอิสลามเท่านั้นเป็น ศาสนาแห่งความสันติภาพ

สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์และถาวรได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเอาสันติภาพในรูปแบบอิสลามเท่านั้นถึงจะเกิดสันติภาพได้ เพราะ อิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ และถูกส่งลงมาเพื่อสร้างสันติภาพให้กับโลกนี้และโลกอาคีเราะฮ์ (ชีวิตหลังความตาย) และสันติภาพจะเกิดขึ้นได้นั้นเมื่อมนุษย์ทุกคน มีความพอเพียงในความเป็นอยู่ ของตน ปราศจากความอิจฉาริษยาผู้อื่น ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ มีคุณธรรม จริยธรรมด้วยใจจริง และมนุษย์ไม่เห็น ผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม สิ่งเหล่านี้แหละที่จะทำพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้เกิดสันติภาพได้จริงและตลอดไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัย ที่ทำการวิจัยมาทั้งหมด คือวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายการวิจัย และเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามและทั่วไป

1.3.2 เพื่อศึกษานโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ

1.3.3 เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้”ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.2.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารระดับสูง บุคลากรและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวนทั้งสิ้น 4,502 คน (ที่มา : กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี :2557)

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรทั่วไปในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 จำนวน 372 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี มีจำนวนทั้งสิ้น 5 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจงตามรายบุคคลดังต่อไปนี้

(ก) อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ผศ.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

(ข) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ นายมัสลัน มาหะมะ

(ค) รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร นายซาฟีอี บารู

(ง) รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักศึกษา ดร.อัครลลอสุนทรดิน ดากอฮา

(จ) ผู้อำนวยการสถาบันอัสสลาม นายมุฮัมมัดนาเซอร์ หะบาเย

กลุ่มที่สองจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีทั้งหมด จำนวน 367คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 1973 : 725)

5.2.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คือใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลและแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2.3 เครื่องมือในการวิจัย

5.2.3.1 แบบของเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(ก) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ 2 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านต่างๆ 3 ด้าน

(1) ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

(2) ด้านเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

(3) ด้านการผลิตบัณฑิต

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

(ข) แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ 1 เกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีกับการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้ คือ

5.2.4.1. การสร้างแบบสอบถาม

(ก) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(ข) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมของบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 ด้าน 1) ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย 2) ด้านการเปิดหลักสูตรของมหาวิทยาลัย 3) ด้านการผลิตบัณฑิต แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

(ค) ร่างแบบสอบถามเพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งมีการตรวจและแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(ง) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ดูภาคผนวก) เพื่อแก้ไขตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือพิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 116-117) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

ซึ่งผลปรากฏว่ามีจำนวนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 จำนวน 3 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดออกเรียบร้อยแล้ว เนื่องจากข้อคำถามมีประเด็นที่ซ้ำซ้อนกัน

(จ) นำแบบสอบถามที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่จะศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำผลวิเคราะห์มาปรับปรุงคุณภาพของแบบสอบถาม

(ฉ) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนนและหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5.2.4.1. การสร้างแบบสัมภาษณ์

(ก) การสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของข้อความถามในแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นของข้อความถามในแบบสอบถามปลายเปิด ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นที่จะเก็บรายละเอียดและคำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้มากที่สุด

(ข) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาแนวคิดที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์

(ค) จัดทำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตให้ครอบคลุมเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ ทั้ง 3 ด้าน ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ

(ง) นำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่เสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(จ) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงข้อความถามแล้วจึงนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

5.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

5.2.5.1 ขอ หนังสือ แนะนำ ตัว ผู้วิจัย จาก วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึง คณบดีของแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

5.2.5.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

(ก) ส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างและกำหนดส่งคืนภายใน 15 วัน โดยผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บด้วยตนเอง

(ข) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน นัดวันเวลาการสัมภาษณ์และออกสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและได้บันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5.2.5.3 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.6.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความคล้ายคลึงกันแล้วนำมาอธิบายเชิงพรรณนา

5.2.6.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS13.0 FOR WINDOWS โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการอธิบายข้อมูลของแบบสอบถามในแต่ละด้านและหาค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 กลุ่มในการแปลความหมายดังนี้

- 1.00-1.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 1.51-2.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับน้อย
- 2.51-3.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.51-4.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับมาก
- 4.51-5.50 หมายถึง มีบทบาทในการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 ผลการศึกษาความหมายและความสำคัญของสันติภาพโดยทั่วไปคือ การที่สังคมใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขไม่ทำให้อีกคนเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบกัน ไม่ระแวงต่อกัน เคารพในความคิดที่แตกต่างกัน และสามารถอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสงบสุขและสังคมอยู่รอดได้ด้วยความยุติธรรมและสันติภาพ ส่วนความหมายและความสำคัญของสันติภาพในอิสลามคือ อิสลามได้ให้ความสำคัญเรื่องสันติภาพไม่เฉพาะบน โลกนี้เท่านั้นแต่หมายรวมถึงโลกอาคีเราะฮ์ (ชีวิตหลังความตาย) ด้วย เพราะสันติภาพในอิสลามถูกประทานลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่าง โดยส่งศาสนทูตมัมมัด ﷺ เพื่อมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นบน โลกนี้ สิ่งแรกที่จะทำให้เกิดสันติภาพได้นั้นคือ บรรดาคนมุสลิมนั้นจะต้องมีหลักอะกิดะฮ์ (หลักศรัทธา) ที่ถูกต้อง เทียงตรงคือ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ เชื่อมั่นต่อการมีอยู่จริงของอัลลอฮ์ ﷻ ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดและไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ห้ามโดยยึดแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็จะทำให้เกิดสันติภาพได้

5.3.2 ผลการศึกษานโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกมีอยู่ 3 ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

5.3.2.1 นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการเปิดหลักสูตรและรายวิชาที่สนับสนุนสันติภาพ ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรอิสลามศึกษา หลักสูตรมหาบัณฑิตการเมืองการปกครอง รายวิชาอัลกุรอาน รายวิชาสันติศึกษา และรายวิชาการจัดการสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะรายวิชาอัลกุรอานและรายวิชาสันติศึกษาเป็นรายวิชาบังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องลงเรียนเพราะต้องการให้นักศึกษามีพื้นฐานในเรื่องสันติภาพและต้องการให้

นักศึกษาเป็นบุคคลที่รักสันติภาพ นี่คือนโยบายหนึ่งที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีให้ความสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีแนวคิดในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก

5.3.2.2 นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสังคม มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีนโยบายในการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพโดยผ่านหลักสูตรการเรียนการสอน ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกีฬามวลีลย์ กลุ่มศึกษาอัลกรุอ่านและอบรมแก่นำต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่จะทำให้นักศึกษาและบุคลากรมีแนวคิดในเรื่องสันติภาพในแนวทางเดียวกัน ในจุดนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีผลผลิตเกือบๆหมื่นคน รวมถึงปริญญาตรี ป.บัณฑิต และปริญญาโท ทั้งหมดนี้เราไม่เคยได้ข่าวว่าบัณฑิตของเรามีปัญหาความขัดแย้งหรือต่อต้านสันติภาพ โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในตำแหน่งต่างๆ เช่น อาจารย์ ครู อุตสาหกรรม นักธุรกิจ นักการเมือง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านและผู้รับเหมางานต่างๆ จะทำงานในตำแหน่งใดก็ตามทั้งหมดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์พวกเขามีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในทุกๆ พื้นที่ที่สังคมต้องการสันติภาพ

5.3.2.3 นโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีด้านการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนด้านสันติภาพ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความพยายามที่จะทำให้องค์กรแห่งนี้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งสันติภาพในรูปแบบอิสลามผ่านการนำเสนอสันติภาพต่างๆ ให้กับคนในชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผ่านการเขียนตำรา เช่น หนังสืออิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ หนังสือเราคือประชาชาติเดียวกัน หนังสืออันนะชีฮะฮ์ หนังสือ12โอวาท อธิการบดีและหนังสือสิทธิมนุษยชนในอิสลาม สิ่งเหล่านี้อาจทำให้คนในสังคมมีความรู้และสามารถสร้างสันติภาพได้ในชุมชนที่ตนอยู่ได้ ส่วนการบรรยายเพื่อให้นุญญ์เข้าใจและมีความรู้สิทธิกรักสันติภาพและที่สำคัญมากกว่านั้นคือนุญญ์ทุกคนให้ความสำคัญในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก

5.3.3 ผลการศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถสรุปได้ดังนี้

5.3.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรและนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 75.0 มีอายุต่ำกว่า 22 ปี ร้อยละ 70.0 ตำแหน่ง ร้อยละ 75.0 ระดับการศึกษา ต่ำกว่า ปริญญาตรี ร้อยละ 80.0 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี ร้อยละ 85.0

5.3.3.2 การศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา คือ ด้านการผลิตบัณฑิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และด้านการเปิดหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้าน พบว่า

(ก) ด้านแนวคิดของผู้บริหารพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการผลักดันให้บุคลากรและนักศึกษามีความตื่นตัวในด้านความคิดและการทำงานเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งสันติภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความมุ่งมั่นพร้อมใจที่ทำให้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเกิดสันติภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

(ข) ด้านการเปิดหลักสูตรพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นหลักสูตรที่มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับสันติภาพสันติศึกษาและสันติวิธี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ เป็นหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา สังคม ชุมชน และประเทศชาติเพื่อให้เกิดสันติภาพได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองในอิสลามที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน และสุนนะฮ์ และสิทธิของพลเมืองด้านต่างๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

(ค) ด้านการผลิตบัณฑิต พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่เป็นแก่นนำในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตเดินทางสายกลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมการสร้างสันติภาพในกิจกรรมฮาลาเกฮ์ให้กับบุคลากรและนักศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

5.3.3.3 การประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 และจากแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ในข้อคำถามประเด็นเดียวกัน สรุปได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพ โดยเฉพาะสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการเปิดหลักสูตรสันติศึกษาในภาคบังคับเรียนและการผลิตบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่อยู่บนทางสายกลางในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกด้วยหลักการอิสลาม เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีวัตถุประสงค์แรกของการสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ก็เพื่อนำพามนุษย์ให้เข้าใจอิสลาม นำหลักการอิสลาม และการมีชีวิตหรือการตายให้อยู่บนหลักการของอัลอิสลาม ด้วยเหตุผลดังกล่าว

เป็นการแสดงสิ่งที่แน่ชัดและเราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้จากเรื่องของสันติภาพ เพราะอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ ศาสนาสันติ ศาสนาที่มีวิถีชีวิตของคนในสังคม ประเทศชาติ และมนุษย์ในโลกนี้ โดยพื้นฐานแล้วอิสลามไม่ส่งเสริมการทำสงครามกับผู้ใด เว้นแต่การป้องกันความเป็นอยู่ของตนเองและเพื่อนมนุษย์จากศัตรูอิสลามเท่านั้น ถ้าจะบอกว่าอิสลามไปทำสงครามเพื่อให้คนที่มิใช่อิสลามเข้ารับอิสลาม แบบนี้ไม่ใช่วิถีการเผยแผ่ในอิสลามแน่นอน อิสลามสอนคนในเรื่องจริง เพราะอิสลามถูกส่งลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างโลก ผู้ให้ชีวิตแก่มนุษย์พร้อมกับรُسูลกับมนุษยชาติและได้วิถีชีวิตแก่มนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดสันติภาพแก่ตนเองครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

ทั้งหมดนี้คือแนวคิดหลักในการบริหารมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดก็ตามทั้งหมดมีแนวคิดบนพื้นฐานของอิสลามถึงแม้จะมีความยุ่งยากขนาดไหนก็ตาม เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายเดิมนับตั้งแต่หลายสิบปีที่ผ่านมา สันติภาพในสังคมนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ นอกจากพวกเขาหรือคนในสังคมจะเข้าใจอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชาติอิสลาม ดังนั้นหากพวกเขาเข้าใจอิสลามแน่นอนเขาก็เข้าใจสันติภาพ เพราะอิสลามเริ่มจากอาทิดะฮ์ (หลักความเชื่อ) อีบาดัต (หลักการปฏิบัติ) และอัคลาฟ (จริยธรรมอิสลาม) ทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำสู่สันติภาพ ไม่มีอาทิดะฮ์ (หลักความเชื่อ) อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวหรือการสร้างความแตกแยก ไม่มีอีบาดัต (หลักการปฏิบัติ) อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่สงคราม และไม่มีอัคลาฟ (จริยธรรมอิสลาม) อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความโหดเหี้ยมทั้งหมดที่กล่าวมาไม่มีในอิสลามอย่างแน่นอน ด้วยความเข้าใจอย่างนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนียึดมาตลอด เพราะสันติภาพจะไม่เกินแน่นอนหากปราศจากอิสลามและการปฏิบัติที่เป็นอิสลามไม่เกิดขึ้นเหมือนกันหากปราศจากความรู้ เพราะอิสลามกับความรู้ไม่สามารถแยกกันได้ เพราะอิสลามคือความรู้และความรู้คืออิสลาม ความรู้จากวะฮยู (วิวรณ์) ของอัลลอฮ์ ﷻ นี้คือพื้นฐานหลักที่เกี่ยวกับแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพื่อให้ประชาชาติอิสลามเข้าใจว่าการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ไม่ใช่เพื่อสิ่งใด นอกจากการสร้างสันติภาพจะด้วยวิธีการใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพราะเพื่อให้คนที่ไม่เข้าใจอิสลาม โดยเฉพาะกลุ่มอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าใจว่าอิสลามมีวิธีสอนอย่างไร และสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไร หากต้องการไม่ให้ประชาชนเกิดความวุ่นวายต้องทำอะไร ทั้งหมดนี้จะอยู่บนหลักพื้นฐานที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ มีการเปิดหลักสูตรสันติศึกษาเป็นวิชาบังคับทั่วไปที่นักศึกษาทุกคนต้องลงเรียน 3 หน่วยกิต ทุกชั้นปีแต่ในขณะเดียวกันในแต่ละวิชาที่มีการบูรณาการให้นักศึกษาผ่านระบบกิจกรรมศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มฮาลาเกาะห์ ซึ่งในกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีความสามารถเข้าใจอิสลามเพิ่มขึ้นและอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายได้และรายวิชาสันติศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนความคิดของนักศึกษา

ที่มาจากพื้นฐานที่หลากหลายทางความคิด หลากหลายทางสภาพแวดล้อม ทั้งปัญหาครอบครัว ต่างๆ พอเข้ามาศึกษาก็สามารถทำให้นักศึกษามีจิตใจที่ดี มีแนวคิดเชิงบวกมากขึ้น มีความเข้าใจ ศาสนาที่ครอบคลุมมากขึ้นบนแนวทางสายกลางไม่ใช่แนวทางที่สุดโต่ง ซึ่งในทำให้นักศึกษาเมื่อ ผ่านการเรียนรายวิชาสันติศึกษามีความคิดหรือแนวคิดอยู่บนพื้นฐานเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกัน ได้ ยังสันติภาพทั้งในมหาวิทยาลัยเองและในสังคมข้างนอกด้วยและองค์กรที่ผลิตคนหรือผลิตบัณฑิต เพื่อสันติภาพแน่นอนก็ต้องเป็นมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียน ไม่ใช่องค์กรอื่นแน่นอนเพราะ องค์กรอื่นไม่ใช่องค์กรที่จะผลิตคนหรือบัณฑิต องค์กรผลิตบัณฑิตคือมหาวิทยาลัย สถาบันหรือ โรงเรียนส่วนองค์กรอื่นเป็นเพียงองค์ประกอบในการส่งเสริมในการผลิตบัณฑิตกับมหาวิทยาลัย เช่น ส่งเสริมทางด้านการจัดสัมมนา การจัดอบรม มหาวิทยาลัยฟาฏอนีสามารถผลิตบัณฑิตเกือบ หมื่นคน รวมถึงระดับปริญญาตรี ป.บัณฑิตวิชาชีพครู และปริญญาโท บัณฑิตต่างๆ เหล่านี้มี พื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพปัจจุบันบัณฑิตเหล่านี้เข้าสู่สังคมแล้ว และไม่เคยมิข่าวว่าบัณฑิต เหล่านี้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆที่จะสร้างความแตกแยกภายในสังคมหรือสร้างความ รุนแรงทำให้เกิดความเสียหาย แต่ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในสังคมสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้และประเทศชาติในตำแหน่งต่างๆ เช่น อาจารย์ ครู นักธุรกิจ นักการเมืองและอื่นๆ ฯลฯ เพราะพวกเขาถูกปลูกฝังชีวิตและจิตวิญญาณในรูปแบบของอิสลามบนพื้นฐานประชาชาติสาย กลางไม่สุดโต่งเขาก็สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถสร้างสันติภาพให้กับสังคมได้

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

5.4.1 การศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา คือ ด้านการผลิต บัณฑิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และด้านการเปิดหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$)

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมี วัตถุประสงค์แรกของการสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ก็เพื่อนำพามุขยให้เข้าใจอิสลาม นำ หลักการอิสลาม และการมีชีวิตหรือการตายให้อยู่บนหลักการของอัลอิสลาม ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นการแสดงสิ่งที่แน่ชัดและเราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้จากเรื่องของสันติภาพ เพราะอิสลาม คือศาสนาแห่งสันติภาพ ศาสนาสันติ ศาสนาที่มีวิถีชีวิตของคนในสังคม ประเทศชาติ และมนุษย์ใน โลกนี้ โดยพื้นฐานแล้วอิสลามไม่ส่งเสริมการทำสงครามกับผู้ใด เว้นแต่การป้องกันความเป็นอยู่

ของตนเองและเพื่อนมนุษย์จากศรัทธาอิสลามเท่านั้น ถ้าจะบอกว่าอิสลามไปทำสงครามเพื่อให้คนที่มิใช่อิสลามเข้ารับอิสลาม แบบนี้ไม่ใช่วิธีการเผยแพร่ในอิสลามแน่นอน อิสลามสอนคนในเรื่องจริง เพราะอิสลามถูกส่งลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างโลก ผู้ให้ชีวิตแก่มนุษย์พร้อมกับรُسูลกับมนุษยชาติและได้วิถีชีวิตแก่มนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดสันติภาพแก่ตนเองครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

5.4.1.1 ด้านแนวคิดของผู้บริหารพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการผลักดันให้บุคลากรและนักศึกษามีความตื่นตัวในด้านความคิดและการทำงานเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งสันติภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความมุ่งมั่นพร้อมใจที่ทำให้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเกิดสันติภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$)

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดหลักในการบริหารมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดก็ตามทั้งหมดมีแนวคิดบนพื้นฐานของอิสลามถึงแม้จะมีความยุ่งยากขนาดไหนก็ตาม เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายเดิมนับตั้งแต่หลายสิบปีที่ผ่านมา เรามีแนวคิดอย่างนี้ สันติภาพในสังคมนี้จะเกิดขึ้น ไม่ได้ นอกจากพวกเขาหรือคนในสังคมจะเข้าใจอิสลามโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชาติอิสลาม ดังนั้นหากพวกเขาเข้าใจอิสลามแน่นอนเขาก็เข้าใจสันติภาพ เพราะอิสลามเริ่มจากอากีดะฮ์ อิบาดีต และอัคราก ทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำสู่สันติภาพ ไม่มีอากีดะฮ์อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวหรือการสร้างความแตกแยก ไม่มีอิบาดีตอิสลามอันใดที่จะนำไปสู่สงคราม และไม่มีอัครากอิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความโหดเหี้ยมทั้งหมดที่กล่าวมาไม่มีในอิสลามอย่างแน่นอน ด้วยความเข้าใจอย่างนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนียึดมาตลอด เพราะสันติภาพจะไม่เกินแน่นอนหากปราศจากอิสลามและการปฏิบัติที่เป็นอิสลามไม่เกิดขึ้นเหมือนกันหากปราศจากความรู้ เพราะอิสลามกับความรู้ไม่สามารถแยกกันได้ เพราะอิสลามคือความรู้และความรู้คืออิสลาม ความรู้จากวะฮยูของอัลลอฮ์ ﷻ นี้คือพื้นฐานหลักที่เกี่ยวกับแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพื่อให้ประชาชาติอิสลามเข้าใจว่าการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ไม่ใช่เพื่อสิ่งใด นอกจากการสร้างสันติภาพ จะด้วยวิธีการใดก็ตามขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพราะเพื่อให้คนที่ไม่เข้าใจอิสลาม โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าใจว่าอิสลามมีวิธีสอนอย่างไร และสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไร หากต้องการไม่ให้ประชาชนเกิดความวุ่นวายต้องทำอะไร ทั้งหมดนี้จะอยู่บนหลักพื้นฐานที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ

5.4.1.2 ด้านการเปิดหลักสูตรพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นหลักสูตรที่มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับสันติภาพสันติศึกษา และสันติวิธี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ เป็นหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา สังคม ชุมชน และประเทศชาติเพื่อให้เกิดสันติภาพได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองในอิสลามที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน และสุนนะฮ์ และสิทธิของพลเมืองด้านต่างๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีการเปิดหลักสูตรสันติศึกษาเป็นวิชาบังคับทั่วไปที่นักศึกษาทุกคนต้องลงเรียน 3 หน่วยกิต ทุกชั้นปีแต่ในขณะเดียวกันในแต่ละวิชา ก็มีการบูรณาการให้นักศึกษาผ่านระบบกิจกรรมศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มฮาลาเกาะห์ ซึ่งในกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีความสามารถเข้าใจอิสลามเพิ่มขึ้นและอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายได้และรายวิชาสันติศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนความคิดของนักศึกษาที่มาจากพื้นฐานที่หลากหลายทางความคิด หลากหลายทางสภาพแวดล้อม ทั้งปัญหาครอบครัวต่างๆ พอเข้ามาศึกษาก็สามารถทำให้นักศึกษามีจิตใจที่ดี มีแนวคิดเชิงบวกมากขึ้น มีความเข้าใจศาสนาที่ครอบคลุมมากขึ้นบนแนวทางสายกลาง ไม่ใช่แนวทางที่สุดโต่ง ซึ่งในทำให้นักศึกษาเมื่อผ่านการเรียนรายวิชาสันติศึกษามีความคิดหรือแนวคิดอยู่บนพื้นฐานเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ยังสันติภาพทั้งในมหาวิทยาลัยเองและในสังคมข้างนอกด้วย

5.4.1.3 ด้านการผลิตบัณฑิต พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่เป็นแก่นนำในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตเดินทางสายกลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมการสร้างสันติภาพในกิจกรรมฮาลาเกาะห์ให้กับบุคลากรและนักศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นองค์กรที่ผลิตคนหรือผลิตบัณฑิตเพื่อสันติภาพแน่นอนก็ต้องเป็นมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียน ไม่ใช่องค์กรอื่นแน่นอน เพราะองค์กรอื่นไม่ใช่องค์กรที่จะผลิตคนหรือบัณฑิต องค์กรผลิตบัณฑิตคือมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียนส่วนองค์กรอื่นเป็นเพียงองค์ประกอบในการส่งเสริมในการผลิตบัณฑิตกับมหาวิทยาลัย เช่น ส่งเสริมทางด้านการจัดสัมมนา การจัดอบรม มหาวิทยาลัยฟาฏอนีสามารถผลิตบัณฑิตเกือบหมื่นคน รวมถึงระดับปริญญาตรี ป.บัณฑิตวิชาชีพครู และปริญญาโท บัณฑิตต่างๆ เหล่านี้มีพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพปัจจุบันบัณฑิตเหล่านี้เข้าสู่สังคมแล้ว และไม่เคยมีข่าวว่าบัณฑิตเหล่านี้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่จะสร้างความแตกแยกภายในสังคมหรือ

สร้างความรุนแรงทำให้เกิดความเสียหาย แต่ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในสังคม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และประเทศชาติในตำแหน่งต่างๆ เช่น อาจารย์ ครู นักธุรกิจ นักการเมืองและอื่นๆ ฯลฯ เพราะพวกเขาถูกปลูกฝังชีวิตและจิตวิญญาณในรูปแบบของอิสลามบน พื้นฐานประชาชาติสายกลางไม่สุดโต่งเขาก็สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถสร้าง สันติภาพให้กับสังคมได้

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการ สร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนี ควรนำเสนอหลักสูตรสันติศึกษาให้กับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการบังคับให้ สถาบันการศึกษาในประเทศในทุกระดับมีรายวิชาสันติศึกษาเพราะถ้าเรามองประเทศไทยใน ปัจจุบันไม่ใช่เฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่าที่เกิดความขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่งพวกแต่ กำลังเผยแพร่เกือบทั่วประเทศแล้ว ดังนั้นรายวิชาสันติศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทย ทุกคน เพื่อให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และประเทศชาติเกิดสันติภาพและเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.5.1.1 ด้านแนวคิดของผู้บริหาร บุคลากรและนักศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีแนวคิดที่จะสร้างสังคมแห่งสันติภาพโดยการให้คนใน สังคมมีความรู้เรื่องศาสนา ก่อน โดยการใช้สโลแกน อุมมุดันวาฮิดะห์และอุมมะตันวาซอดต ส่วน แนวคิดในการผลิตบัณฑิตของผู้บริหาร คือ การให้ความสำคัญกับชีวิตก่อนอาชีพ กล่าวคือ บัณฑิต ที่จบออกไปจะต้องมีชีวิตที่ดีในแบบของอิสลาม มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างแก่คน ในสังคมได้

5.5.1.2 ด้านการเปิดหลักสูตรที่เกี่ยวกับสันติภาพ บุคลากรและนักศึกษามีข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ คือ การเปิดสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งที่ชัดเจนมากคือ ต้องการให้บัณฑิตที่จบออกไปแล้วสามารถนำคนในสังคมและหน่วยงานต่างๆ ได้ด้วยแบบอย่าง แห่งอิสลาม เช่น เป็นนายอำเภอที่สามารถนำละหมาดได้ เป็นผู้ใหญ่อำนาจและอิหม่ามละ

หมาดได้ เป็นต้น ส่วนการเปิดรายวิชาสันติศึกษา ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงสันติภาพที่แท้จริงและวิธีการที่จะทำให้เกิดสันติภาพ

5.5.1.3 ด้านการผลิตบัณฑิต บุคลากรและนักศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือมหาวิทยาลัยมีความตระหนักในการผลิตบัณฑิตให้ชีวิตที่ดีในรูปแบบของอิสลาม มีความรู้เรื่องอิสลามและนำไปสู่การปฏิบัติ เพราะบัณฑิตที่จบออกไปจะเป็นผู้นำและแบบอย่างในหน่วยงานต่างๆ และสังคมที่ตนอาศัยด้วย

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

5.5.2.1 ควรศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในด้านการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ

5.5.2.2 ควรศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในด้านการทำงานร่วมกับต่างมหาวิทยาลัย

5.5.2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาสันติศึกษาและการนำไปใช้จริง

5.5.2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพกับบทบาทของรัฐบาลในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

หนังสือ

กองแผนงาน สำนักแผนและประกันคุณภาพการศึกษา. 2557. “สารสนเทศปีการศึกษา 2557”. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

กั้ววล เทียนกัณฑ์เทศน์. 2540. “การวัด การวิเคราะห์ การประเมินทางการศึกษาเบื้องต้น”. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. “ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด”. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้.

คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2555. “หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอาหรับ (หลักสูตรนานาชาติ)”. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2555. “หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์”. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์. 2555. “หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา”. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

งามพิศ สัตย์สงวน. 2543. “หลักมนุษยวิทยาวัฒนธรรม.” พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : รามการพิมพ์.

ชูชัย สมितिไกร. 2543. “การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร”. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ซอลีซะห์ หะยีสะมะแอ. 2551. “มนต์ศักรศึกษาในอิสลาม”. หาดใหญ่ : โรงพิมพ์ชานเมือง.

ทิตยา สุวรรณชฎ. 2527. “สังคมวิทยา” กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. สำนักวิทยบริการและ
เทคโนโลยีสารสนเทศ

ทูตสันติภาพและคณะ. 2552. “สนทนาสันติภาพผู้ต้นกล้าเยาวชน” กรุงเทพฯ: มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพ
สากล.

ดอน ปาทาน, สุกัลักษณ์ กาญจนขุนดี. 2547. “สันติภาพในเปลวเพลิง”. : เนชั่นบุ๊กส์, สนพ.

ทักษิณ สุภเมธี. 2533. “พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา”. กรุงเทพฯ : สถาบันราช
ภัฏธนบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. 2532. “วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1”. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานของ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

ประทีป เมธาคุณวุฒิ. 2545. “หลักสูตรอุดมศึกษา”. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็รื่อง กิจรัตน์. 2524. “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับอุตสาหกรรมศิลป์”. กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยครูพระนคร.

ผู้หญิงภาคประชาสังคม. 2555. “เสียงของความหวัง เรื่องเล่าผู้หญิงเพื่อกระบวนการสันติภาพชายแดน
ใต้”. ปัตตานี : มิตรภาพ

พิชิต ฤทธิจรูญ. 2545. “หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา”. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เฮ้าส์ ออฟ
เคอร์มิสท์.

พงเพชร สุรัตน์กวีกุลและเฉอมมาลย์ ราชภัณฑารักษ์. 2547. “มนุษย์กับสังคม”. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พวงคราม พันธุ์บุรณะ. 1997. “บทเรียนแห่งสันติภาพ” กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มัสลัน มาหะมะ. 2550. “กว่าจะมาถึงวันนี้”. วารสารฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสวันเปิดป้ายมหาวิทยาลัย
อิสลามยะลา : มิตรภาพ.

ยูซุฟ อัลกอฎอรอวีย์. “สันติภาพและสงครามระหว่างบทบัญญัติแห่งอัล-กูรออันและคัมภีร์เก่า
(โตราห์)”. แปลและเรียบเรียงโดย มัสลัน มาหะมะ. มปท.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525”. กรุงเทพฯ :
ราชบัณฑิตยสถาน.

ลำพอง บุญช่วย. 2530. “การสอนเชิงระบบ”. ปทุมธานี. : สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตนคร.

ล้วน สายยศ และคณะ. 2543. “เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้”. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536. “เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา”. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วนิดา เดชตานนท์. 2540. “การประเมินผลการเรียน”. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครราชสีมา : ภาควิชาสอบและ
วิจัยการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

วาสนา ประवालพุกษ์. 2544. “คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเรื่อง
หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา”. กรุงเทพฯ : บริษัท เดอะ มาสเตอร์
กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.

วิชัย วงใหญ่. 2537. “กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ”. กรุงเทพฯ : สุวีริ
ยาสาส์น.

วไลพร คุโณทัย. 2530. “หลักการสอน”. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู.

ศูนย์ศึกษาอัลกุรอาน. 2556. “หลักสูตรรายวิชาอัลกุรอาน”.ปัตตานี : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

ศรีเพ็ญ สุภพิทยากุล. 2546 . “มนุษย์กับสันติภาพ”. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธนู ศรีไสย์. 2545. “การสอนระดับอุดมศึกษา”. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริลักษณ์ จันทรวงศ์. 2556. “กึ่งศตวรรษ ขบวนการสันติภาพ ความจริง เกี่ยวกับกฎสันติภาพ”
: สำนักทางประวัติศาสตร์ของคนสามรุ่น.

สถาบันอิสลาม. 2556. “หลักสูตรรายวิชาสันติศึกษา”. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

สมนึก กัททิธนี. 2544. “การวัดผลการศึกษา”. กอพลินซ์ : ประสานการพิมพ์.

สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. “จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา”. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2522. “จิตวิทยาสังคม”. กรุงเทพฯ : ชัยศิริการพิมพ์.

สุชา จันท์เอมและสุรางค์ จันท์เอม. 2520. “จิตวิทยาสังคม”. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.

สุพัตรา สุภาพ. 2541. “สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี”. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เสาวนีย์จิตต์หมวด. 2546. “จากอิสรภาพ ชนบุรีสู่สันติภาพ” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงานจุฬาราชมนตรี. ม.ป.ป. “อิสลามกับการพัฒนาสังคม”. ม.ป.ท.

สุพจน์ ด้านตระกูลและประยูร วทานยกุล.2005. “ผู้สันติภาพถาวรผ่านพุทธ คริสต์ อิสลาม ถึง มาร์ก ซิสัม-เลนินิสัม”

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย.2542. “พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมาย ภาษาไทย”. อัลมะดีนะฮฺ อัลมุเนาะวะเราะฮฺ : ศูนย์กษัตริย์ฟ้าฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน

สุภางค์ จันทวานิช. “วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ. 2557. “ปาตานี : ความปริศนาใต้พรม”. ปัตตานี : บงอรายอบุกส์.

..... 2557. “สันติภาพจงบานซ้ำๆ แต่ว่ายั่งยืน”. ปัตตานี : บงอรายอบุกส์.

..... 2557. “สันติภาพสุดซอย”. ปัตตานี : บงอรายอบุกส์.

เอ็ม อับดุลมันนัน. 2546. “เศรษฐศาสตร์อิสลาม”. แปลโดย บรรจง บินกาซัน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อิสลามอะเคเดมี.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546. “หลักการสอน”. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

อิสมาอีลลุดฟี จะปะกียา. 2004 . “อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ”. แปลและเรียบเรียงโดย ชุฟอัม อุษมาน. พิมพ์ครั้งที่ 29. มุลินธิพื้นฟูมรดกอิสลามภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ประเทศไทย).

..... 1434.h/2013. **นะสีหะฮุ หัวใจแห่งอุมมะฮฺวาฮิดะฮฺ**. แปลโดยอูยมานอัคริฮ, ซอฟีการอ.มูลนิธิวิทยาทาน ปีตตานี : สำนักขេลานุการ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

..... 2007. **“ความรู้และความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม คือรากฐานแห่งสันติภาพ”** แปลและเรียบเรียงโดย ซุฟอัม อูยมาน. พิมพ์ครั้งที่ 29. มูลนิธิฟื้นฟูมรดกอิสลามภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ประเทศไทย).

..... 2007. **“ฮัจญ์มับูรู องค์กรแห่งศาสน์สันติภาพ”**แปลและเรียบเรียงโดย มัสลันมาหะมะ. สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อีร์-ร็อบวะฮฺ กุรุงริยาด.

..... 2008. **“อัลกุรอาน แหล่งบังเกิดสันติภาพ”**แปลและเรียบเรียงโดย มัสลันมาหะมะ. สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อีร์-ร็อบวะฮฺ กุรุงริยาด.

..... 2009. **“12 โอวาท แต่ครอบครัวยาว มอย”**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัล-อิหม่าน.

อิบนุกาซีร.ม.ป.ป. **“ตัฟซีร์อัลกุรอานอัลอาซิม”**. บรรพอัล-อะรอฟ. ส่วนที่ 3 มัคดาบะฮฺซุหามีละฮฺ

อัมมา บุญฮ่วย. 2537. **“การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน”**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.

อานัส แสงอารี. ม.ป.ป. **“สังคมอิสลาม”**. สงขลา. อาลีย์ฟาณิซย์.

อัลคุดละอะ หนุ่มสุช. ฮ.ศ.1426 **“มุสลิมกับชนต่างศาสนิก”**. หนังสือวิชาการฉบับสมานฉันท์ เนื่องในงานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ฮ.ศ.1426. คณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ฮ.ศ. 1426.

อนุด อะลา อัลเมาคูตี. 2542. “ระบบชีวิตในอิสลาม”. แปลโดย บรรจงบินกาซัน. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : อัลอามีน.

อุทัย หิรัญโต. 2526 . “สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา - มานุษยวิทยา”. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

‘Abd ‘al-Rāhmān, al-Nāhlāwī. 1979. “Usūl-al Tarbiyāh al-Islāmīah Wa : Asālibihā (أصول التربية الإسلامية وأساليبها)”. พิมพ์ครั้งที่.1, Dāmāscās, Syriāa : Dārūl al - Fīkr Press.

‘Rosnānī. ‘Hāshīm. 2001. “Kūrīkulūm pendīdikan Dāri Perspektūf Islām dālām Konteks Pendīdikān dī Mālāsiā”. Journāl Pendīdikān Islām. Volūme 9.No.4 Mālāysiā : Nātionāl Unīversīty of Mālāysiā.

‘Ismāillūtfī. ‘Jāpākiyā. 2014. “Ummātān Wāhīdah : Dāsār Hīdūp Ahlī Sūnnāh Wājāmāah”. Fāttāni : Fātonī Unīversīty of Thāilānd.

‘Soleh Bīn Hāsāb Alī. 2004. “Hoq-Hoq Orāng Būkān Islām Dālām Nāgārā Islām”. Terjemāhān Kebāhāsā Melāyū Ahmād Bīn Hāsān Alfārītī : Islām Yālā Unīversīty of Thāilānd.

‘Ghāzālī. ‘Dārūssālām. 2001. “Peāgogy Pendīdikān Islām”.Mālāysiā”: Utūsān Pūblicātions - Dīstrībūtīon SDN.BHD.

Ibn Mānzūr, Jāmāl al-Dīn Mūhāmmād ībn Mūkrīm. n.d. “Lisān al-‘Arāb. (لسان العرب)”. Vol.1,2,4,6. al-Qāhīrān : Dār āl-Mā’ārif.

วิทยานิพนธ์

กรกฎ ทองชะ โซค และคณะ. 2555. “อุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายด้านทรัพย์สินจากความรุนแรงตามกฎหมายในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ

กิตติ รัตนฉายา. 2533. “ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร) .2526. ปัญหาทางสังคมของชาวไทยมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (วิทยาลัยกองทัพบก)

เกษตรชัย และหีม.2546. “บทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของวิทยาลัยอิสลามยะลาตามทัศนะนักวิชาการมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยอิสลามยะลา.ยะลา :วิทยาลัยอิสลามยะลา

เกษม สุดตตันต์ “ความคาดหวังของผู้บริหาร ครู และนักศึกษานิเทศเกี่ยวกับบทบาทของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 6” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจ๊ะมูฮัมมัดสัน เจ๊ะอูมา. 2545. “บทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

ถ้วน โชะ มือกะหามะ. 2554. “แนวโน้มการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาในทศวรรษหน้าระหว่าง พ.ศ. 2555 -2564” วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชนินท์ทีรา ณ ถลาง และคณะ . 2553. “การเจรจาและการรักษาสันติภาพในอาเจห์ : บทเรียนสำหรับ
กรณีตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย” : งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนโดย
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย :
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ไชรัตน์ ปรานี. 2545. “การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยมี
ส่วนร่วมของชุมชน.” คุษฎีนิพนธ์ การศึกษาคุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

ซอลีสะห์ หะยีสะมะแอ. 2546. “ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในวิทยาลัยอิสลาม
ยะลา.” วิทยานิพนธ์ คณะอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามยะลา.

ชูไมยะห์ สาและ. “บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของ
วิทยากร อิสลามศึกษา จังหวัดยะลา” วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชูไลหมาน หะยีปูเตะ. “บทบาทของมัสยิดในการส่งเสริมการศึกษาตาดิกา : กรณีศึกษา มัสยิด
ดาร์ลอามาน บ้านโสร่ง 2 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาตวม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี”. งานวิจัยที่
ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
สำนักงานภาคใต้ตอนล่าง พ.ศ. 2552 ยะลา : มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

ชากีนะฮู เพรชประสิทธิ์. 2009. “บทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดต่อการพัฒนา
ชุมชน บ้านลิพัง : กรณีศึกษาตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง”. สารนิพนธ์
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา อูศูลุดดีน : มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

จิตยา สุวรรณะชญ. 2527 , 2510 . “พัฒนาการ : ความคาดหวังบทบาทของพัฒนาการ คณะกรรม
การพัฒนาหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล”. กรุงเทพฯ : ไทยพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

พิรุฑธ โอรพันธ์ และคณะ. 2555. “การศึกษาความหมายวรรณกรรมประวัติศาสตร์ของชาวมลายูปัตตานี : ประวัติราชอาณาจักรมลายูปัตตานี”. งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

อาหะมะกอชี กาซอ และคณะ. 2556. “ความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา : ศึกษาสาเหตุและวิธีการแก้ไข” : งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

แวอุเซ็ง มะแคเฮาะ และคณะ. 2539. “บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. รายงานการวิจัยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา. 2523 . “รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทสำนักงานพัฒนาชุมชนเขตในการสนับสนุนงานพัฒนาชนบทของจังหวัดและอำเภอ”. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สนิท มณีคุณ. 2531. “บทบาทที่หวังและบทบาทที่เป็นจริงของแม่บ้านในการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ของแม่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านศาลาต้นรัก ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สันติ บุญภิรมย์. 2532. “บทบาทที่ปฏิบัติอยู่และคาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง(อพป.)ในจังหวัดปัตตานี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- อับดุลลาเต๊ะ สาและ. 2554. “สภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา”.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการศึกษา
อิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนันต์ สุริยาศรีสกุล. 2543. “พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- อุดม หล้าเปลี่ง๊ะ. 2544. “บทบาทของคณะกรรมการประจำจังหวัดในจังหวัดชายแดนภาคใต้”.
ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อับดุลรอมาะ สามะอาลี .2551 . “บทบาทครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการ
พัฒนาชุมชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง”. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย
ทักษิณ.
- อายุ คางา. 2551. “สงครามและสันติภาพในสุเราะฮ์ อัล-อันฟาล : ศึกษาวิเคราะห์สงครามบะดร์”.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฮามีดะ สาแม. 1429 / 2008. “สันติวิธีในอิสลาม : กรณีศึกษาสนธิสัญญาหุฎัยบียะฮ์”. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์และอารยธรรมอิสลาม
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- ฮามีดะห์ฮาตัน โต๊ะมะ. 2014. “การปฏิรูปการปกครองและการสร้างสันติภาพของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมา
ลิก บินม็รฺวาน แห่งราชวงศ์อุมัยยะฮ์”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

เว็บไซต์

ที่มา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2554 ทฤษฎีระบบ. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2557 จาก
<http://qm.kku.ac.th/qabg/concept>

<http://www.alquranalkitab.net/verhaal.php?IntEntityId=44> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน

2556

<http://www.pataniforum.com/single.php?id=502> สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2557

<http://islamhouse.com/th/main/> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ที่ ศธ. 0521.2.08/1389

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

12 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อิบรอฮีม เต๊ะแห

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด
3. ข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายยูโซ๊ะ บุงา นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมา เพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายมุหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ที่ ศธ. 0521.2.08/ว1388

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

12 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทำการทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน คณบดีคณะ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายยูโซ๊ะ บุงา นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.ชาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดให้ข้อมูลในแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ จำนวน.....คน

จึงเรียนมา เพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายมุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ : 089-2974934 โทรสาร : 073-348726

ที่ ศธ. 0521.2.08/ว1390

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

12 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายยูไซะ บุงา นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.ซาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ใ้ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ จำนวน.....คน

จึงเรียนมา เพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายมุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ : 089-2974934

โทรสาร : 073-348726

ที่ ศธ. 0521.2.08/ว1392

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

12 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบฯ

จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายยูโซ๊ะ บุงา นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี อาจารย์ ดร.ซาฟีอี อาดำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ จะต้องเก็บข้อมูลจากท่าน โดยวิธีการสัมภาษณ์ จึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมา เพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายหม่อมมัครอฟลี แวะหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทรศัพท์ : 089-2974934

โทรสาร : 073-348726

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการศึกษาทางวิชาการ ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

2. แบบสอบถาม มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้วัดระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการสร้างสันติภาพตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

นายยูไช้ะ นูงา

นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามและตอบทุกข้อ โดยระบุข้อความหรือทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ตามสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- ( ) ชาย
( ) หญิง

2. อายุ

- ( ) ต่ำกว่า 25 ปี
( ) 26-35 ปี
( ) 36-45 ปี
( ) 46-55 ปี
( ) มากกว่า 56 ปีขึ้นไป

3. ตำแหน่ง

- ( ) นักศึกษา
( ) บุคลากรสายวิชาการ
( ) บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ

4. ระดับการศึกษา

- ( ) ปริญญาตรี
( ) ปริญญาโท
( ) ปริญญาเอก

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

- ( ) ต่ำกว่า 1 ปี
( ) 1 ปี - 5 ปี
( ) 6 ปี - 10 ปี
( ) 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือตามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพิจารณาตามระดับคะแนนดังนี้

5	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับมาก
3	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับน้อย
1	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามตอนที่ 2

ข้อ	การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0.	ก.ด้านแนวคิดของผู้บริหาร เป็นองค์กรหลักในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติของอิสลาม.....	.....	✓	.....	.....	.....
00.	เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและสามารถสร้างสันติภาพในชุมชนของตนเองได้และในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้.....	✓	.....	.....	.....	.....

ข้อ	การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ก.ด้านแนวคิดของผู้บริหาร					
1.	เป็นองค์กรที่มีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.	เป็นองค์กรที่ผลิตบัณฑิตเดินทางสายกลาง (สันติภาพ).....	.....	.....	.....	.....	.....
3.	บุคลากรได้รับการปลูกฝังให้ฝ่ายเรียนรู้สร้างสังคมสันติสุขและสันติภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
4.	บุคลากรมีความตื่นตัวในด้านความคิดและการทำงานเพื่อนำไปสู่สังคมสันติภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
5.	บุคลากรมีความมุ่งมั่นพร้อมใจที่ทำให้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเกิดสันติภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
6.	บุคลากรมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
7.	มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
8.	การเรียนรู้ทำให้บุคลากรเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลงานที่ต้องการได้จริง.....	.....	.....	.....	.....	.....
9.	บุคลากรสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดอิสลามเข้ากับการปฏิบัติงานจริง.....	.....	.....	.....	.....	.....
10.	บุคลากรสามารถปรับรูปแบบวิธีการคิด และวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
11.	บุคลากรพร้อมรับข้อมูลใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาวิธีการคิดสร้างสรรค์ของตน.....	.....	.....	.....	.....	.....
12.	มีการรณรงค์สันติภาพในมหาวิทยาลัยฟาฏอนีและนอกพื้นที่.....	.....	.....	.....	.....	.....
13.	มีการสอนเรื่องสันติภาพและแนวทางการสร้างสันติภาพในกับบุคลากร.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านการเปิดหลักสูตร					
14.	เป็นหลักสูตรที่ได้รับรองมาตรฐานสากลและสามารถ					

	นำไปใช้กับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
15.	มีการเปิดหลักสูตรที่สามารถสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมทั่วไปได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
16.	มีการจัดการเรียนการสอนที่สร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณในการสร้างสันติภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	เป็นหลักสูตรที่มีการเน้นหนักในด้านจริยธรรม และการปฏิบัติได้จริง.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	มีการปรับปรุงหลักสูตรตามความเหมาะสมทุกปี.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	เป็นหลักสูตรที่สามารถผลิตนักศึกษาที่ได้ผลจริงและสามารถเป็นแบบอย่างกับคนในสังคมในการสร้างสันติภาพได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	ส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนและทำความเข้าใจก่อนการนำไปใช้.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาและความต้องการของท้องถิ่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	จัดหาวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ตามสาระการเรียนรู้.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษาเพื่อให้เกิดสันติภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
24	ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียน โดยใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การสังเกต แบบฝึกหัด สอบข้อเขียน สอบปฏิบัติ.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านการผลิตบัณฑิต					
25	มีการส่งเสริมการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน.....	.....	.....	.....	.....	.....
26	สนับสนุนขวัญและกำลังใจสำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีและประพฤติดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
27	มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัด					

	ชายแดนภาคใต้ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	เป็นองค์กรที่ให้องค์กรภายนอกเข้าจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิด สันติภาพได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
29	มีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศผู้ปกครองนักศึกษาเพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ต่างๆ ก่อนการดำเนินการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	เป็นองค์กรที่ดำรงไว้ซึ่งแบบอย่างขององค์กรอื่นๆ ในการ สร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งคมทั่วไป ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
31	มีการส่งเสริมให้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน คือ ปัญญาพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
32	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยผ่านศาสตร์และ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเพื่อให้ผู้เรียนมีวิธีการดำรงชีวิตตาม หลักการศาสนาอิสลาม.....	.....	.....	.....	.....	.....
33	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรักความผูกพันระหว่าง นักศึกษากับผู้ปกครอง เช่น ทักษะศึกษาร่วมกัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
34	มีการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ทั้งในและ นอกประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
35	มีการจัดอบรมค่ายจริยธรรมภาคฤดูร้อน.....	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีใน
การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้าง
สันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านต่างๆ ที่ท่านประสบในมหาวิทยาลัยตามความเป็นจริง

1.ด้านแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาด้านการเปิดหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาด้านการผลิตบัณฑิต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอความกรุณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อทุกตอนแล้ว
ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง 1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้ในการสัมภาษณ์อธิการบดีและผู้บริหารในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

2. แบบสัมภาษณ์ เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
4. สถานที่ให้สัมภาษณ์.....
5. วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....
6. สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
  - 6.1 อายุ.....ปี
  - 6.2 ระดับการศึกษา.....
  - 6.3 ประสบการณ์ในการทำงาน (ระบุ) .....ปี

ตอนที่ 2 บทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ด้านแนวคิดของผู้บริหาร

1. ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ?

.....

.....

.....

2. ท่านมีแนวคิดหรือวิธีการอย่างไรในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก ?

.....

.....

.....

3. ท่านจะกำหนดแนวทางในสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร ?

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทมากน้อยเพียงใด ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

5. ท่านมีแนวคิดหรือวิธีการอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ?

.....

.....

.....

ด้านการเปิดหลักสูตร

1. ท่านคิดว่าการเปิดหลักสูตรสามารถสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคได้และ
สังคมทั่วไปได้มากน้อยเพียงใด?

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าหลักสูตรที่เปิดเป็นหลักสูตรที่มีการเน้นหนักในด้านจริยธรรม และการ
ปฏิบัติเพื่อให้เกิดสันติภาพหรือไม่? อย่างไร ?

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าหลักสูตรที่เปิดในมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นหลักสูตรที่ได้รับมาตรฐานสากล
และสามารถสร้างสันติภาพได้มากน้อยเพียงใด?

.....

.....

.....

4. ท่านมีแนวทางอย่างไรในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้มีคุณภาพ และสามารถสร้าง
สันติภาพในสังคม อย่างไร ?

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าหลักสูตรที่เปิดเป็นหลักสูตรที่สามารถผลิตนักศึกษาที่ได้ผลและสามารถ
สร้างสันติภาพอย่างไร

.....

.....

.....

ด้านการผลิตบัณฑิต

1. มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นองค์กรที่ดำรงไว้ซึ่งแบบอย่างขององค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากน้อยเพียงใด?

.....

.....

.....

3. มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้าสันติภาพที่ถูกต้องอย่างไร

?.....

.....

.....

4. ท่านให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใดในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และร่วมกับภาคส่วนต่างๆอย่างไร?

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่ารูปแบบของการสร้างสันติภาพของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความแตกต่างกันอย่างไร? และสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่ อย่างไร?

.....

.....

.....

ด้วยความขอบคุณอย่างสูง

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา
ตำแหน่ง อาจารย์แผนกวิชาอิสลามศึกษา ภาควิชาอิสลามศึกษา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
2. ดร.อับดุลรอหนิง สือแต
ตำแหน่ง อาจารย์แผนกวิชาอิสลามศึกษา ภาควิชาอิสลามศึกษา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
3. ดร.อิบรอเฮม เต๊ะแห
ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอาหรับ ภาควิชาภาษาอาหรับ
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ง

รายนามผู้ให้การสัมภาษณ์พร้อมรูปถ่าย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา
ตำแหน่ง อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี
2. นายมีสตัน มาหะมะ
ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
3. นายซาฟีอี บารู
ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
4. ดร.อัลคุดลอลฮุรดีน ดากอฮา
ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนากิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
5. นายนิแวนาแซ หะบาแย
ตำแหน่ง ผู้นำอวยการสถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพการสัมภาษณ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

ตำแหน่ง อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2558

2. นายมัสดัน มาหะมะ

ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2558

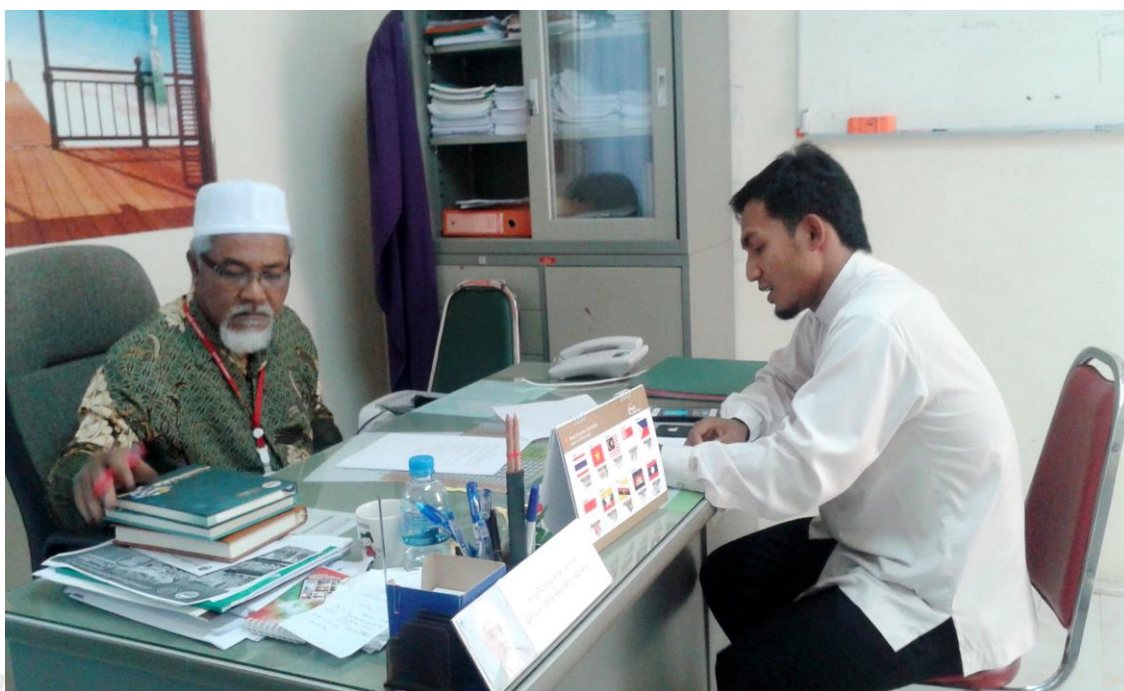
3. นายซาฟิอ์ บารู

ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยฟาฏอนี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2558

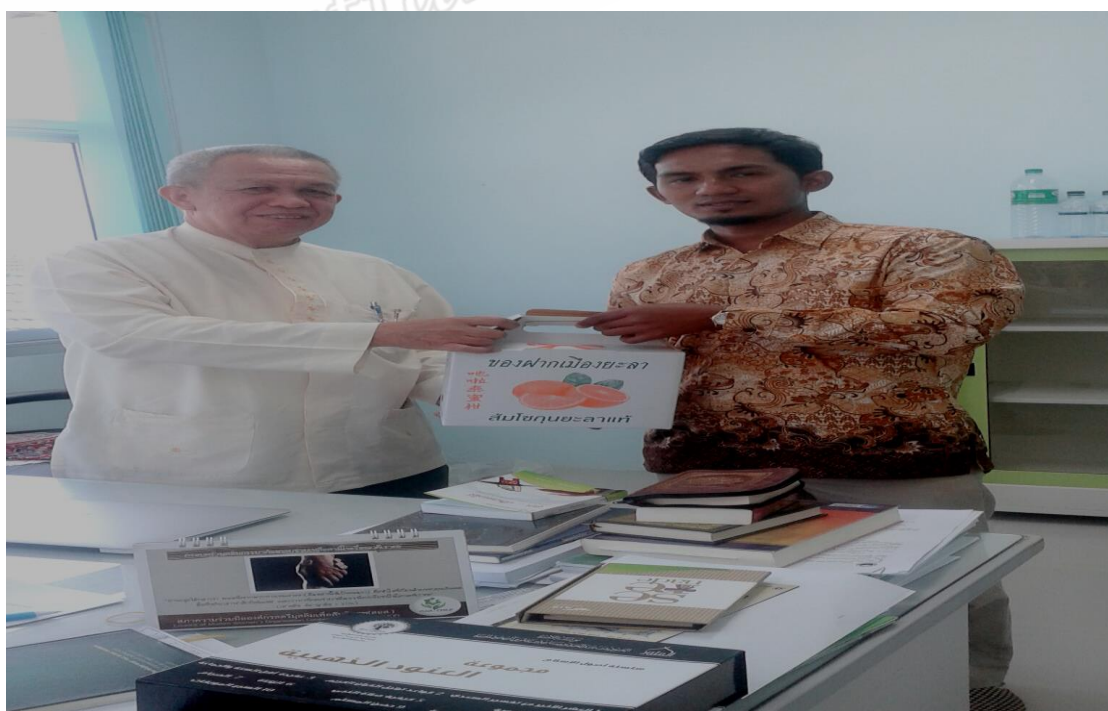
4. ดร.อัลคุดลอสุนูรดีน ดากอฮา

ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนากิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2558

5. นายนิเวนาแซ หะบาแย

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2558

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก จ

ข้อมูลการถอดเทปการสัมภาษณ์

ถอดเทปการสัมภาษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2558

ผู้วิจัย : อัสสลามูออลัยกุมฯ กรับ กระหม่นาย ยูไซยะ บุนา นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระหม่นายจะสัมภาษณ์อาบีในสามด้าน คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร ด้านการเปิดหลักสูตร และด้านการผลิตบัณฑิต กระหม่นายขอสัมภาษณ์อาบีในด้านแนวคิดของผู้บริหารในข้อที่หนึ่ง “อาบีคิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก?”

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อัลฮัมดุลิลละฮฺ อัลลอฮฺมมาศอลลีออลามุฮัมมัดควาอาลาอิหมุฮัมมัด เนื่องด้วยวัตถุประสงค์แรกของเราในการสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ก็เพื่อนำพามุฮัมมัดให้เข้าใจอิสลาม นำหลักการอิสลาม และการมีชีวิตหรือการตายให้อยู่บนหลักการของอิสลาม ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นการแสดงสิ่งที่แน่ชัดและเราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้จากเรื่องของสันติภาพ เพราะอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ ศาสนาสันติ ศาสนาที่มีวิถีชีวิตของคนในสังคม ประเทศชาติ และมนุษย์ในโลกนี้ โดยพื้นฐานแล้วอิสลามไม่

ส่งเสริมการทำสงครามกับผู้ใด เว้นแต่การป้องกันความเป็นอยู่ของตนเองและเพื่อนมนุษย์จากศัตรูอิสลามเท่านั้น ถ้าจะบอกว่าอิสลามไปทำสงครามเพื่อให้คนที่มีใจอิสลามเข้ารับอิสลาม แบบนี้ไม่ใช่วิธีการเผยแพร่ในอิสลามแน่นอน อิสลามสอนคนในเรื่องจริง เพราะอิสลามถูกส่งลงมาจากอัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงสร้างโลก ผู้ให้ชีวิตแก่มนุษย์พร้อมกับรُسูลีกับมนุษยชาติและได้วิถีชีวิตแก่มนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดสันติภาพแก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

ทั้งหมดนี้คือแนวคิดหลักในการบริหารมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดก็ตามทั้งหมดมีแนวคิดบนพื้นฐานของอิสลาม ถึงแม้จะมีความยุ่งยากขนาดไหนก็ตาม เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายเดิมนับตั้งแต่หลายสิบปีที่ผ่านมา เรามีแนวคิดอย่างนี้ สันติภาพในสังคมนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ นอกจากพวกเขาหรือคนในสังคมจะเข้าใจอิสลามโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชาติอิสลาม ดังนั้นหากพวกเขาเข้าใจอิสลามแน่นอนเขาก็เข้าใจสันติภาพ เพราะอิสลามเริ่มจากอากีดะฮฺ(หลักศรัทธา) อีบาดัต(หลักปฏิบัติ)และอักลาฮฺ(มารยาท) ทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำสู่สันติภาพ ไม่มีอากีดะฮฺ(หลักศรัทธา)อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวหรือการสร้างความ

แตกแยก ไม่มีอียิปต์(หลักปฏิบัติ)อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่สงคราม และไม่มีอัลลาก (มารยาท)อิสลามอันใดที่จะนำไปสู่ความโหดเหี้ยมทั้งหมดที่กล่าวมาไม่มีในอิสลามอย่างแน่นอน ด้วยความเข้าใจอย่างนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนียึดมาตลอด เพราะสันติภาพจะไม่เกินแน่นอนหากปราศจากอิสลามและการปฏิบัติที่เป็นอิสลามไม่เกิดขึ้นเหมือนกันหากปราศจากความรู้อิสลามกับความรู้ไม่สามารถแยกกันได้ เพราะอิสลามคือความรู้และความรู้คืออิสลาม ความรู้จากวะฮยูของอัลลอฮฺ ﷻ นี้คือพื้นฐานหลักที่เกี่ยวกับแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพื่อให้ประชาชาติอิสลามเข้าใจว่าการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ไม่ใช่เพื่อสิ่งใด นอกจากการสร้างสันติภาพ จะด้วยวิธีการใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพราะเพื่อให้คนที่ไม่เข้าใจอิสลามโดยเฉพาะคุณครูอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าใจว่าอิสลามมีวิธีสอนอย่างไร และสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไร หากต้องการไม่ให้ประชาชนเกิดความวุ่นวายต้องทำอย่างไร ทั้งหมดนี้จะอยู่บนหลักพื้นฐานที่มาจากอัลลอฮฺ ﷻ

ผู้วิจัย : ท่านมีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกในมิติของอิสลามในด้านใดบ้าง?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เป็นสิ่งที่แน่ชัดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีเราสามารถเรียกได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ เป็นแหล่งผลิตความรู้ องค์ความรู้ให้อยู่บนหลักของอิสลามที่แท้จริง มีความสมบูรณ์ที่ได้จากอัลกุรอานและฮดีษุนนะฮฺเพื่อมนุษย์ด้วยวิธีการที่แท้จริง เช่น การเผยแพร่ตำราต่างๆ ผ่านการสอน การจัดสัมมนา เพื่อให้คนเข้าใจ การเข้าใจเป็นปัจจัยหลัก การเข้าใจเรื่องอรรถาธิบายและภาคปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างในการสร้างสันติภาพควรมีคุณลักษณะอย่างไร คือด้วยคุณลักษณะที่เป็นอัลลาก (มารยาท) อัลกุรอาน อัลลาก (มารยาท) ตะฮะฮฺ (การเผยแพร่) สิ่งเหล่านี้แหละที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้คนได้เป็นอย่างดี เมื่อคนมองมารยาทของเราเกิดความสนใจเขาก็อยากเรียนรู้ เมื่อมองแล้วเขาก็อยากทราบว่ามีอะไรใหม่ๆ หรือไม่จากแหล่งความรู้อันนี้ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่จำเป็นที่เราต้องดึงดูดความสนใจด้วยมารยาทที่ดีงามของเรา แต่ในขณะที่เดียวกันอัลลากหรือมารยาทของเราที่ทำให้คนอื่นรังเกียจหรือโกรธเราเนื่องจากความไม่มีมารยาทที่ดีแบบของอิสลาม แต่ไม่ใช่ว่ามารยาทของเราจะทำให้คนอื่น ๆ ชอบเราได้ทุกคน เพราะคนที่เขาไม่ดี เขาก็ไม่ชอบคนดีก็ได้ นี่เป็นเรื่องปกติ คนประเภทนี้เราจะต้องใช้วิธีการอย่างอื่นต่อไป แต่เราจำเป็นต้องเผยแพร่มารยาทที่ดีแก่สังคม เพื่อให้พวกเขาเข้าใจในความบริสุทธิ์ของอิสลาม มั่นใจในความถูกต้องของอิสลาม โดยผ่าน

กระบวนการมารยาทแห่งอิสลาม นอกจากอัลลาค ความรู้แล้วต้องมีจุดยืนแบบพอดีๆ และให้โอกาสกับคนอื่นๆ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ไม่ใช่จุดยืนที่ไม่ให้โอกาสแก่ผู้อื่นเลย ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายคือเพื่อให้ผู้อื่นร่วมคิด ร่วมแชร์และร่วมมือกับเรา เพราะมนุษย์ทุกคนต้องการสันติภาพ แต่เนื่องจากไม่มีแนวทางที่ถูกต้อง ไม่มีคำสอนอื่นใดที่สามารถสร้างสันติภาพได้นอกจากหลักคำสอนของอิสลาม เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตั้งชื่อเขาเองว่า อัศสลาม

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ารูปแบบการสร้างสันติภาพของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพ และสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่อย่างไร?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เป็นสิ่งที่แน่นอนเราในฐานะมุสลิมย่อมไม่เหมือนกันคนที่มิใช่มุสลิมแต่เราจำเป็นต้องทำงานร่วมกันในบริบทที่เหมาะสมกับทุกๆ คน ทุกๆ ศาสนาในโลกนี้ ในกรอบของอัลอิสลามอนุญาตเท่านั้น ส่วนระหว่างมุสลิมด้วยกันเราต้องร่วมมืออย่างดีและต้องมีความเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ นี้คือความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมด้วยกัน แต่ถ้ากับคนกาเฟร (คนต่างศาสนิก) เอาความดีอย่างเดียวก็ได้แล้วแต่จะต้องไม่ใช่เรื่อง ที่อิสลามห้าม หรือเรื่องที่สร้างความเสียหาย เราจะร่วมกับเขาในเรื่องที่ดีเท่านั้น เพราะเราเป็นมุสลิม เรามิอัลลอฮ์ ﷻ โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพเรามีความสมบูรณ์มากกว่า

ศาสนาอื่นๆ เพราะสันติภาพในอิสลามไม่ใช่เพียงสันติภาพในโลกนี้เท่านั้นแต่จะหมายรวมถึงสันติภาพในโลกหน้าด้วย แต่สำหรับคนกาเฟร พวกเขามีสันติภาพเพียงในโลกนี้ อย่างเดียว แต่สำหรับโลกหน้าพวกเขาก็มีดมน คลุมเครือ พวกเขามีสันติภาพไหมในโลกหน้า พวกเขาก็ไม่มีคำตอบที่แน่ชัด แต่สำหรับมุสลิมชัดเจนมาก ยิ่งชัดมากกว่าสันติภาพในโลกนี้เป็นร้อยละ เท่าพันเท่า ตรงนี้แหละที่เป็นสิ่งที่ไม่เหมือนกับคนอื่นๆ ศาสนาอื่นๆ เขาจะพูดอย่างไรก็ไม่เหมือนกันแน่นอน แต่ในส่วนที่เหมือนกันก็มีส่วนหนึ่ง มุมนี้แหละที่เราจะทำงานร่วมกับเขาแต่ในส่วนที่ไม่เหมือนกันเราก็ไม่อาจร่วมกันก็ได้

ผู้วิจัย : ท่านมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกอย่างไร?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อัลฮัมดุลิลละฮ์ โดยผ่านความรู้ การจัดสัมมนา การสอน การให้โอวาทในระยะเวลาสั้นๆ หรือยาวๆ ทั้งหมดนี้เราได้ให้ความสำคัญกับสันติภาพ เพราะสันติภาพเป็นความต้องการของอัลลอฮ์ ﷻ มายังบ่าวของพระองค์ในโลกนี้ เพราะสันติภาพ คือ บรรรยากาศที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองท่ามกลางบรรยากาศที่มีความเป็นอยู่ที่ดี กินดีในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความเจริญให้กับสังคมและประเทศชาติได้เร็วกว่า แต่ในขณะที่เดียวกันเรื่องนี้ไม่จำเป็นที่ต้องเกิดทุก

อย่าง เพราะความต้องการของอัลลอฮ์ ﷻ บางครั้งอัลลอฮ์ ﷻ ก็ทำให้เกิด แต่บางครั้งอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ให้เกิดอาจมีสาเหตุเนื่องจากยังขาดเงื่อนไขบางอย่าง เราก็ไม่อาจรับผลดีออกมาตามความหวังของพวกเขา ดังนั้นเราต้องมีความพยายามอีกต่อไปในการปลูกฝังให้กับบรรดาเยาวชนเพื่อให้เยาวชนเหล่านี้เป็นผู้สร้างสันติภาพ เพราะสันติภาพคือโอกาสสำหรับพวกเราที่จะสร้างความเจริญงอกงาม ความรุ่งเรืองและเมื่อไรที่พวกเขามีความรู้สึกสันติภาพ สันติสุข อยู่ร่วมกันได้มุสลิมินเปลี่ยนแปลงทันทีเพราะอะไร ก็เพราะมุสลิมินมีอะไรที่จะให้พวกเขา เรามีอัลกุรอาน อัลฮาดิษ เรามีองค์ความรู้มากมายที่จะให้พวกเขาโดยไม่มีวันหมด แต่ขณะเดียวกันพวกเขาไม่มีอะไรที่จะให้กับเรา จัดนี้แหละที่พวกเราได้เปรียบ แต่ถ้าพวกเราอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม โชละหุด เราก็ไม่มีโอกาสที่จะให้พวกเขา อาจทำให้เขาเกลียดเรา เราก็ไม่ค่อนข้างใจกับเขาสันติภาพก็ไม่เกิด การที่เราจะให้ความรู้เกี่ยวกับอิสลาม ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมทุกอย่าง เราก็ให้ไม่ได้ นี่คือข้อเสียที่เกิดจากความวุ่นวายที่ไม่มีสันติภาพ พอสันติภาพเกิดขึ้นเราก็มีโอกาสนำเสนอทุกสิ่งทุกอย่าง เขาก็ไว้ใจเรา ไม่มีอะไรที่จะปกปิดหรือเขาก็ถือว่าเราเป็นเพื่อนคนหนึ่งที่เขาจะให้ความดีงามกับเขา ประโยชน์กับเขา นี่คือวัตถุประสงค์หลักของพวกเราและเราต้องสำนึกตลอดว่างานหลักของเราคือเราต้องให้สันติภาพให้มากที่สุด

เพราะนี่คือหน้าที่ของเรที่จะต้องให้ในบริบทที่ว่า “ความว่า จงนำเสนอจากฉันถึงแม้เพียงองค์การเดียวก็ตาม” ถ้าเราจะนำเสนอในช่วง โชละหุดแบบนี้ไม่ได้เพราะพวกเขาก็ปิด ให้เท่าไรเขาก็ไม่รับ เพราะเขารู้สึกเกลียดเรา แต่ถ้าเขามีความรู้สึกรักกับเราหรืออย่างน้อยไม่มีอคติกับเรา เขาก็จะเปิดใจรับอะไรที่เราให้ เขาก็จะได้ประโยชน์แทนที่เราจะได้ประโยชน์คนเดียวในอิสลาม เขาก็อาจจะรับอิสลามพร้อมๆกับเรา

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่าหลักสูตรที่มีแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพสามารถผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ : แน่นนอนองค์กรที่ผลิตคนเพื่อสันติภาพต้องเป็นมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียน ไม่ใช่องค์กรอื่น เพราะองค์กรอื่นไม่ใช่องค์กรที่จะผลิตคน องค์กรผลิตคน คือมหาวิทยาลัย สถาบันหรือโรงเรียน เพียงแต่ว่าหน่วยงานหรือองค์กรของภาครัฐอาจเป็นองค์กรประกอบหรือตัวช่วยกับมหาวิทยาลัยในการสร้างคน โดยผ่านการจัดสัมมนา หรือจัดอบรม ในเมื่อเรามีมหาวิทยาลัย มีหลักสูตร มีวิชาแกน วิชาหลักหรือวิชาอื่นๆ ฯลฯ เราก็ต้องนำสิ่งเหล่านี้ให้กับผู้เรียนของเรา ในจุดนี้แหละที่เราารู้สึกว่าบัณฑิตสามารถสร้างสันติภาพได้ อัลฮัมดุลิลละฮุปัจจุบันเรามีผลผลิตของมหาวิทยาลัยเกือบๆหมื่นคน รวมถึงปริญญาตรี ป.บัณฑิต และปริญญาโท ทั้งหมดนี้เราไม่เคยได้ข่าวว่าบัณฑิตของเรามี

ปัญหาความขัดแย้งหรือต่อต้านสันติภาพ โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในตำแหน่งต่างๆ เช่น อาจารย์ ครู อุตสาหกรรม นักธุรกิจ นักการเมือง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านและผู้รับเหมางานต่างๆ จะทำงานในตำแหน่งใดก็ตามทั้งหมดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์พวกเขามีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในทุกๆ พื้นที่ที่สังคมต้องการสันติภาพ

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ อย่างไร?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เรามีความพยายามที่จะให้องค์กรเหล่านี้ เรียนรู้สันติภาพให้มากและนำเสนอสันติภาพต่างๆ ให้กับคนอื่นๆ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะนิสิตนักศึกษาหรือในฐานะบัณฑิตที่จบออกไปแล้ว ส่วนใหญ่เขาก็จะมีความรู้เรื่องสันติภาพแล้วระดับหนึ่ง เพราะเราเข้าใจว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องสันติภาพ ความเป็นอยู่เพื่อให้เกิดสันติภาพ ส่วนใหญ่ก็อยู่แบบสัญชาตญาณทั่วไป ไม่มีอะไรที่จะทำให้เกิดสันติภาพที่แน่ชัด นอกจากคนที่ได้เรียนรายวิชาสันติศึกษา เพราะเป็นวิชาที่สำคัญมากๆ ที่ทุกคนต้องเรียน ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไรก็ตาม โดยเฉพาะข้าราชการที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนวิชาสันติศึกษา ไม่งั้นเขาอาจจะไม่รู้ก็ได้ ในเมื่อเขาเป็นผู้ใหญ่เป็นผู้วางแผนนโยบายเกี่ยวกับ

มาตรฐาน โน้น มาตรการนี้ทั้งๆที่เขาไม่มีความรู้เรื่องสันติภาพ นี่ก็อันตราย ที่เกิดการตายมาแล้ว ส่วนใหญ่มาจากผู้มีอำนาจ ผู้ที่มีอำนาจ มีอำนาจในการวางแผนนโยบาย มีอำนาจในการวางมาตรการถ้าเขาไม่มีความรู้เกี่ยวกับสันติภาพก็คงลำบากที่จะเกิดสันติภาพ นี่ก็สิ่งที่อุตสาหกรรมโกนมานานแล้วตั้งแต่เปิดมหาวิทยาลัย อุตสาหกรรมก็เคยพูดกับอธิการบดีมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยว่าท่านต้องสอนสันติศึกษา ท่านคิดว่าท่านเข้าใจสันติศึกษาแล้ว หลายคนคงยังไม่เข้าใจ อาจจะเป็นอาจารย์เองก็ยังไม่เข้าใจว่าจะวางแผนแบบสันติศึกษาอย่างไร อย่างน้อยต้องเรียนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสันติภาพ ให้รู้ว่าสันติภาพต้องการอย่างไร ศึกษาวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างไร ให้เกี่ยซึ่งกันและกันอย่างไร แบบลงลึกอย่างไร ต้องมาเรียนรู้กันเหมือนกับมหาวิทยาลัยของเราที่ได้เรียนรู้และอย่างน้อยก็วิชาหนึ่งก็ยังดี แม้จะไม่พอแต่อย่างน้อยมีความรู้เบื้องต้นแต่เราอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เราจำเป็นต้องเรียนรู้รายวิชาสันติศึกษาให้มาก โดยเฉพาะเรียนรู้วัฒนธรรมของคนต่างศาสนา ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมเขาบ้างนี่ก็สิ่งที่เราต้องเตรียมให้บัณฑิตของเราและเราต้องบอกกับพวกเขาว่าจงมีความอดทนให้มากในการสร้างสันติภาพเพราะสันติภาพไม่เกิดขึ้นแน่นอนหากปราศจากความอดทน

ผู้วิจัย : ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพกับภาครัฐในด้านใดบ้าง ?

ผู้ให้สัมภาษณ์: ก็พยายามที่จะนำเสนอความคิดต่างๆ เหล่านี้ให้กับฝ่ายรัฐบาลไม่ว่าในระดับผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการวางแผนในเชิงนโยบายหรือในเชิงปฏิบัติระดับผู้บังคับบัญชาและระดับลูกน้องก็พูดเรื่องสันติภาพและก็เคยมีการนำเสนอเพื่อให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับสันติภาพให้กับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ แต่ว่ายังไม่เกิดการปฏิบัติที่พึงพอใจมาจนถึงวันนี้ เราก็คอยทำงานต่อไปเพียงแค่รัฐบาลเขาไม่ปฏิเสธแล้วก็มาช่วยกระตุ้นให้สโลแกนต่างๆ ของเราเราก็พอใจแล้วระดับหนึ่ง ส่วนโอกาสที่จะมาวางแผนแบบรายละเอียดค่อยๆ มาในระดับโครงสร้างต่างๆ ที่เราเห็นด้วยตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงระดับล่างพวกเขารับไม่ได้ นโยบายนี้และไปให้นโยบายที่เขารับได้มาปฏิบัติ เขาก็ปฏิบัติไม่ได้ โดยเฉพาะระดับผู้ปฏิบัติล่างเขาทำไม่ได้ เพราะพวกเขามีนิสัยเดิมๆ มีโรคเดิมๆ อีกมากมายอยู่ในพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ผู้น้อยๆ ทำให้ปัญหาโดยเฉพาะเรื่องจิตวิทยาอะไรเหล่านี้ ยังมีอีกมากมายที่ต้องไปแก้ไข ต้องไปลบล้างให้หมด ให้สุดความสามารถ สันติภาพนี่คือเรื่องจิตวิทยาที่สำคัญมากๆ เรื่องจิตวิทยาเราไม่ค่อยสำเร็จเท่าที่ควร บางทีเขาคิดว่าสันติภาพสามารถซื้อด้วยเงิน ซื้อด้วยงบประมาณ เงินเท่าไรก็ไม่สามารถซื้อสันติภาพ เพราะสันติภาพไม่ใช่เรื่องเงินๆ ทองๆ แต่มันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความยุติธรรมหลักๆ ยุติธรรมนั้นไม่ใช่เงินทองแต่มันคือความรู้สึก ความรู้ สัจจาดญาณของ

มนุษย์ทุกคนอยากจะได้ เมื่อคนนี้อะไรก็ได้แต่คนอื่นไม่ให้ โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจไม่ให้ ทำให้เขามีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความยุติธรรม เมื่อเขาไม่ได้รับความยุติธรรมเมื่อไรอย่างน้อยเขาก็เฉยๆ ถ้าเขาไม่อาลาवाद ถ้าเขาอาลาवादก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เราพบเห็น ที่เรารู้ ที่เราสัมผัส เพราะจริงๆ แล้วความยุติธรรมไม่จำเป็นต้องมีงบประมาณอะไรมากมาย แค่คิดหน่อยก็พอแล้ว งบประมาณก็ต้องใช้เราจำเป็นต้องมีงบประมาณ แต่ว่าเรื่องงบประมาณนี้สำคัญ เช่นเรื่องที่รุนแรงฝ่ายอำนาจได้กระทำต่อผู้ที่ไม่อำนาจ สิ่งเหล่านี้มันไม่หายจากจิตใจผู้ที่ถูกละเมิด ไม่หายง่ายๆ เพราะถูกสังหารผู้รุนแรงนี่คือปัญหาความรุนแรง ทั้งๆ ที่รู้แล้วว่าการกระทำอย่างนี้ส่งผลในเชิงสร้างปัญหาเขาก็ยังใช้ความรุนแรงอีก จริงๆ แล้วเขาก็ไม่น่าจะใช้ความรุนแรง เพราะความรุนแรงเขาใช้มาแล้วร้อยปีก่อนมีผลมาจนถึงวันนี้ร้อยกว่าปีแล้วมีผลอยู่ในจิตใจผู้ที่ถูกละเมิดเขาก็ยังใช้ความรุนแรง ผมบอกตลอดว่าคุณใช้ความรุนแรงวันนี้จะส่งผลถึงอีกร้อยปีข้างหน้า มันไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยครับ การใช้ความรุนแรงหยุดได้แล้ว ใช้การพูดคุยกันอย่างนี้โดยเปิดอกเปิดใจเปิดสิทธิ เปิดโอกาสให้กับทุกคน มันจะได้ง่ายเรื่องก็จบถ้ามันยังไม่จบมันก็คงทุเลาเบาลงได้.

ถอดเทปการสัมภาษณ์

ดร.นุรดินอับดุลลอฮ์ ดากอฮา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2558

ผู้วิจัย : อัสสลามูออลัยกุมฯ กรับ กระหม่นาย ยูไซะ บุงา นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระหม่นจะสัมภาษณ์อุสตาดในสามด้าน คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร ด้านการเปิดหลักสูตร และด้านการผลิตบัณฑิต กระหม่นขอสัมภาษณ์อุสตาดในด้านแนวคิดของผู้บริหาร ในข้อที่หนึ่ง“ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก?”

ผู้ให้สัมภาษณ์ : บิสมิลลาฮิร อัลลอฮุมมาศอลลี อาลามุ ฮัมมัด วา อาลา อีมุ ฮัมมัด มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่นำพาอิสลามที่แท้จริงบนหลักของอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์ เนื่องจากเนื้อหาทั้งหมดที่อยู่ในอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์นั้นคือสันติภาพ ดังนั้นเมื่อได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยฟาฏอนีก็เพื่อที่จะนำพาสังคมให้เกิดสันติภาพและต่อต้านความขัดแย้งที่จะทำให้เกิดความรุนแรงในชีวิตและทรัพย์สินโดยการนำหลักการในอัลกุรอานและหะดีษ ที่ไม่เป็นเรื่องแปลกที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีให้

ความสำคัญในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกเพราะมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีนโยบายเพื่อเผยแผ่อิสลามที่แท้จริง อิสลามต้องการอย่างไร มหาวิทยาลัยฟาฏอนีก็ต้องทำตามนั้น สันติภาพเป็นความต้องการของอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้เกิดขึ้นในโลกนี้คุณจะทำอะไรก็ได้แล้วแต่คุณต้องสร้างสันติภาพในทุกๆ ที่ตามแนวคิดของผมและนโยบายของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ไม่ใช่เฉพาะเรื่องสันติภาพอย่างเดียวแต่รวมถึงเรื่องอื่นๆด้วย

ผู้วิจัย : ท่านมีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกในมิติของอิสลามในด้านใดบ้าง ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อันดับแรกบุคลากรของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีจะต้องเป็นผู้สร้างสันติภาพ ดังนั้นเราต้องสร้างบุคลากรและนักศึกษาให้เป็นผู้สร้างสันติภาพ อย่งให้เป็นเพียงนโยบายอย่างเดียวก็คงไม่เกิดสันติภาพแน่นอนและยังให้บุคลากรและนักศึกษาเป็นแก่นนำหลักในการสร้างสันติภาพในพื้นที่นี้และสังคมโลกนอกจากหลักสูตรและแนวทางอื่นๆ อีก และในเวลาีนี้บุคลากรและนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในบริบทนั้นอยู่แล้ว มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังไม่เข้าใจเรื่อง

สันติภาพ สิ่งนี้เป็นเรื่องปกติที่ไหนๆ ก็ต้องมี ถือว่าไม่เป็นเรื่องแปลกในจำนวนร้อยคนมีประมาณหนึ่งถึงสองคนเท่านั้นที่ไม่เข้าใจเรื่องสันติภาพ

ผู้วิจัย : ท่านมีแนวคิดหรือวิธีการอย่างไรในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : แนวทางหรือวิธีการอื่นๆ ไม่มีอีกแล้วนอกจากการทำให้คนเข้าใจสันติภาพที่แท้จริง นอกจากการที่เราได้ให้บทบาทให้บุคลากรและนักศึกษาให้เป็นแบบอย่างแก่สังคมแล้ว ดังนั้นสังคมจะเกิดสันติภาพได้จะต้องผ่านความเข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจก็ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างแน่แท้ว่าอิสลามสอนอย่างไร อัลกุรอานสอนอย่างไร อัลหะดีษสอนอย่างไร ถ้าเราต้องการให้คนเข้าใจสันติภาพ โดยการอธิบายที่นอกเหนือจากอัลกุรอานและอัลหะดีษมุสลิมเข้าไม่รับเพราะมุสลิมจะรับฟังจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ ด้วยเหตุนี้เราจำเป็นที่จะต้องเอาบางส่วนจากอัลกุรอานและอัลหะดีษมาอธิบายให้สังคมเข้าใจ วิธีนี้แหละที่จะทำให้เกิดสันติภาพ หลายคนพยายามที่จะบอกสันติภาพแก่มุสลิมแต่ไม่ได้บอกอัลกุรอานและอัลหะดีษ บอกว่าอัลลอฮ์ ﷻ ต้องการอย่างไรและท่านนบี ทำแบบอย่างให้อย่างไร

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ารูปแบบการสร้างสันติภาพของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับมหาวิทยาลัยหรือ

องค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพ และสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่ อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยฟาฏอนีที่ต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในด้านการสร้างสันติภาพและด้านอื่นๆ คือ มหาวิทยาลัยฟาฏอนียึดหลักแกนแท้จากอัลกุรอานและอัลสุนนะฮฺ ไม่ใช่ยึดติดกับเทคโนโลยีหรือแนวความคิดของคนบางคนและความเข้าใจของกลุ่มคนบางกลุ่มแต่อยู่บนหลักพื้นฐานของอัลอิสลาม อิสลามต้องการสันติภาพอย่างไร อัลกุรอานกล่าวไว้อย่างไร ท่านนบีทำให้อย่างไร แบบนี้แหละที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนีกำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้ ดังนั้นย่อมมีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในนามของมหาวิทยาลัย แต่ถ้าเป็นคณะย่อมมี เช่น วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เขายึดหลักของอัลกุรอานและอัลหะดีษเหมือนเราเช่นกัน แต่ในขณะที่เดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นก็ต้องการสร้างสันติภาพเหมือนกันแต่พวกเขาตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานในกรอบของแนวคิดของตนเอง แต่พวกเขามีการสร้างสันติภาพบนพื้นฐานของอัลกุรอานและอัลสุนนะฮฺของท่านนบี นี่ก็ความแตกต่างกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะทำงานร่วมกันไม่ได้ แต่เราเคยทำร่วมกันแล้วเราบอกว่าอิสลามต้องการอย่างนี้ แต่พวกเขาก็รับได้เนื่องจากอิสลามอยู่บนหลักพื้นฐานของฟิตรีเราะฮฺ(ความบริสุทธิ์)สติปัญญาของมนุษย์รับได้นอกจากว่าเราไม่ได้บอกว่า

อิสลามต้องการแบบนี้ นั่นแหละที่เป็นเหตุที่ทำให้เขาไม่ยอมรับ

ผู้วิจัย : ท่านมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกอย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : กระทบได้เอาช่วงเวลาหลังซุฮูร์ที่มีสยิดอัลฮารอมัยฮูให้กับบุคลากรและนักศึกษา ที่จริงแล้วช่วงเวลานี้เป็นหน้าที่ของอิการบตีแต่ในช่วงเวลาที่ท่านไม่อยู่กระทบจะรับหน้าที่แทนท่าน ในช่วงเวลานั้นแหละที่กระทบให้ความรู้เรื่องสันติภาพและเพื่อให้บุคลากรเชิญชวนคนในสังคมร่วมมือกันในการสร้างสันติภาพและความสำคัญของการสร้างสันติภาพนี่คือสิ่งที่กระทบได้ให้บุคลากร ในขณะที่เดียวกันนักศึกษามีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษากระทบให้กลุ่มมีการส่งเสริมเรื่องสันติภาพ เช่น ในกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน กลุ่มศึกษาอัลกุรอานในมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีสองระดับ คือ ระดับบุคลากรและนักศึกษา กระทบหัวหน้ากลุ่มฮาลาเกาะฮ์ของบุคลากรและหัวหน้ากลุ่มของนักศึกษาในส่วนของบุคลากรและนักศึกษากระทบให้ตระหนักถึงการสร้างสันติภาพในอิสลามเหมือนกัน

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : กระทบว่าอัลฮัมดุลิลละฮู ถ้าเรามองหรือเปรียบเทียบบัณฑิตของเรากับบัณฑิตมหาวิทยาลัยอื่นๆ ย่อมมีความแตกต่างเห็นได้ชัด เราไม่เคยได้ยินว่าบัณฑิตของเราไม่ได้นำมาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสันติภาพ และเข้าไปร่วมกระบวนการในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าเราเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ย่อมมีความแตกต่างอย่างชัดเจนมาก บัณฑิตของมหาวิทยาลัยอื่นๆ อาจมีแต่ไม่ได้แสดงว่ามหาวิทยาลัยเหล่านั้นมีนโยบายแต่อาจเป็นเพราะนักศึกษามีโอกาสและเวลาทำให้นักศึกษาเข้าร่วมกลุ่มเหล่านั้นได้ ทำให้มีแนวคิดที่จะต่อต้านสันติภาพ เราไม่ปล่อยให้นักศึกษาเรามีแนวคิดที่ต่อต้านสันติภาพ แต่ในขณะที่เดียวกันเราพยายามสร้างให้นักศึกษาเราเข้าใจสันติภาพอย่างลึกซึ้งและนำไปสู่การปฏิบัติ หลังจากนั้นเราห้ามไม่ให้นักศึกษาเราไปร่วมกับกลุ่มที่มีความต่อต้านในการสร้างสันติภาพ เพราะสันติภาพนั้นเปรียบเสมือนงานหลักที่เราถูกส่งมาบนโลกนี้ เป็นสิ่งที่แน่นอนว่า มหาวิทยาลัยฟาฏอนีสามารถผลิตบัณฑิตที่มีแนวคิดในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพ และมีความพยายามที่จะส่งเสริมในเรื่องสันติภาพ

ผู้วิจัย : มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีวิธีการอย่างไรในการผลิตบัณฑิตทางสายกลาง ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ส่วนแนวทางหรือวิธีการในการผลิตบัณฑิตทางสายกลาง โดยผ่านกระบวนการกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน อบรม

คุณธรรมจริยธรรม มีการจัดค่าย กิจกรรมกีฬามูลดีย์นั้ ทั้งหมดนี้ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรม เรมีกิจกรรมมาก เช่น กิจกรรมการสร้างนักศึกษาในมหาวิทยาลัยฟาฏอนีเราในทุกกิจกรรมนั้น เรมีการเน้นหนักในเรื่องสันติภาพในกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น คือกิจกรรมที่เราให้นักศึกษามีการส่งเสริมสันติภาพในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก

ผู้วิจัย : ท่านให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้สโมสรนักศึกษาและชุมนุมต่างๆ มีบทบาทในการสร้างสันติภาพในสังคมและประเทศชาติอย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ในช่วงแรกของการเปิดเทอมของทุกปีเรามักมีการจัดอบรม คณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษาและคณะกรรมการสโมสรพร้อมๆ กันนอกจากเราได้ให้ความรู้เรื่องการจัดกิจกรรม เราก็ได้ให้ความเข้าใจวันนี้เราจะไปทางไหน จะอยู่อย่างไร และเราได้มีการเน้นหนักในเรื่องที่เกี่ยวกับสันติภาพเพื่อสันติภาพเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยซึ่งอธิการบดีเองให้ความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้นการสร้างสันติภาพก็เปรียบเสมือนนโยบายของมหาวิทยาลัยหลังจากนั้นกระผมเป็นคนที่ได้รับผิดชอบเรื่องการพัฒนาศักยภาพนักศึกษานี้ผมได้เอานโยบายเข้าไปในองค์การนักศึกษาเลยหากมีการจัดอบรมต่างๆ หรือสัมมนาต่างๆจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์การบริหารนักศึกษาต้องมีการกำหนดหัวข้อที่เกี่ยวกับสันติภาพ ผมได้ไป

ให้กับสโมสร รองคณะบดีของทุกคณะมาประชุมนอกจากนี้แล้วเรมีการประชุมในการประชุมกระผมก็ได้เน้นหนักกับฝ่ายที่รับผิดชอบของแต่ละคณะกลับไปของแต่ละคนไปเน้นหนักกับคณะของตัวเอง ที่เกี่ยวกับเรื่องสันติภาพให้กับสโมสรและชุมนุมต่างๆ

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่เป็นแกนนำในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกได้มากน้อยเพียงใด ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : แน่แน่นอนแล้วเราก็ต้องการแบบนี้ และเราเองก็พยายามให้เป็นแบบนี้ ถึงแม้วันนี้จำนวนหรือเป้าหมายที่ได้วางไว้ อาจไม่มากตามที่วาง แต่ก็ยังมีจำนวนหนึ่งที่เกิดขึ้นแล้วและมีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นอย่างชัดเจน ดูจากประเทศจีน ประเทศกัมพูชา บัณฑิตเราที่ภาคกลาง ภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง เปอร์เซีย บัณฑิตเราได้อยู่แนวหน้าต่างจากคนอื่นในการสร้างสันติภาพ ถึงแม้จะไม่เยอะแต่ก็มีบ้างในวันนี้ ที่ชัดเจนที่สุดคือบัณฑิตจากประเทศจีนที่จบจากที่นี่กลับไปสามารถเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นำชุมชน แน่แน่นอนบรรดาบัณฑิตเหล่านี้จะต้องสร้างสันติภาพและให้ความรู้เรื่องสันติภาพเพราะบัณฑิตเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาในมหาวิทยาลัยฟาฏอนี หรือบัณฑิตบ้านเราไม่ว่าได้ตอนบนหรือได้ตอนล่าง กรุงเทพฯ บัณฑิตเราก็มีบทบาท

ถอดเทปการสัมภาษณ์

นายมัสดัน มาหะมะ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2558

ผู้วิจัย : อัสสลามูออลัยกุมฯ ครับ กระผม นาย ยูโซ๊ะ บุงา นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระผมจะสัมภาษณ์อาจารย์ในสามด้าน คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร ด้านการเปิดหลักสูตร และด้านการผลิตบัณฑิต กระผมขอสัมภาษณ์อาจารย์ในด้านแนวคิดของผู้บริหาร ในข้อที่หนึ่ง “อาจารย์คิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก?”

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อัลฮัมดุลิลละฮู อัสสลามูออลัยกุมวาระฮุมมาตัลลอฮิวาบรอกาตุส บทบาทของมหาวิทยาลัยที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนก็ด้วยความมุ่งมั่นตั้งแต่แรกของผู้บริหารที่จะสร้างมหาวิทยาลัยที่เป็นหลักของทางวิชาการที่จะต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องตามความเข้าใจของบรรดาอุลามาฮะแล้วที่รู้จักการประยุกต์ใช้คำสอนที่ถูกต้อง เพราะเรามีความเชื่อมั่นอยู่แล้วว่าอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพแต่ปัญหาที่คือเราจะประยุกต์ใช้ยังไงเริ่มต้นมหาวิทยาลัยก็พยายามประยุกต์ใช้คำสอนของศาสนามาใช้กับชีวิต

จริงซึ่งบทบาทที่ผ่านมาก็มีความชัดเจน มีทั้งกิจกรรมในลักษณะเดาระหะห์ ลักษณะของการอบรมสัมมนา เพื่อที่จะถ่ายทอดแนวคิดสันติให้กับชุมชนเป็นบทบาทที่มีการสนับสนุนบุคลากรให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามที่ถูกต้อง

ผู้วิจัย : ท่านมีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกในมิติของอิสลามในด้านใดบ้าง?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก็มีหลายๆ ด้าน เพราะว่าภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย นอกเหนือไปจากภารกิจทั้งสี่ 1.ผลิตบัณฑิต 2.วิจัย 3.ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ 4.การเรียนการสอนหรือบริการวิชาการ เราก็พยายามที่สร้างผลงานให้ดี นอกจากสอนแล้วเราต้องมีการบริการวิชาการให้กับชุมชน บุคลากรของเราที่สามารถที่จะเป็นวิทยากรในเรื่องสันติภาพทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ อย่างเช่น ระดับผู้บริหารเองก็ได้รับความไว้วางใจ ได้รับการชื่นชม โดยเฉพาะท่านอธิการบดีเอง ก็ได้รับรางวัลในเรื่องของสันติภาพ มากมาย แล้วก็เป็นผู้บุคคลตัวอย่างในการที่จะนำสันติภาพที่แท้จริงมาประยุกต์ใช้ ส่วนตัวของอาจารย์บุคลากร ทั้งหมดเราก็ล้วนแล้วแต่ใฝ่ฝัน

สันติภาพผู้วิจัย : ท่านคิดว่ารูปแบบการสร้างสันติภาพของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพและสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เรื่องของรูปแบบเราถือว่าเป็นสันติภาพที่ได้จากคำสอนของอิสลาม เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อ ไม่ใช่เป็นเรื่องของกิจกรรม ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เขาพูดกันในวงวิชาการในการสัมมนา เวทีสัมมนาเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการปฏิบัติ ความเชื่อฉะนั้นบทบาทที่ผ่านมาไม่ว่าในรูปแบบของการออกหนังสือ ผลิตตำรา สัมมนา การทำงานเป็นองค์กรเครือข่าย ที่ผ่านมาระก็ก็มีเครือข่ายสันติภาพของมหาวิทยาลัย ก็มีการจัดตั้งทั้งที่เป็นของเอกชนและภาครัฐบาล เช่น สันติภาพกับมหาวิทยาลัยพายัพ เราเคยทำสัมมนาร่วมกันกับมหาวิทยาลัยพายัพเป็นเวทีเครือข่ายด้านสันติภาพ

ผู้วิจัย : มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีการเปิดหลักสูตรที่มีแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพหรือไม่อย่างไรและในด้านใดบ้าง ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เรื่องที่เจาะจงเกี่ยวกับสันติภาพเป็นวิชาบังคับทั่วไปที่นักศึกษาต้องลงเรียน ทุกชั้นปีต้องลง แต่ในขณะเดียวกันในแต่ละวิชาเราก็มีการบูรณาการให้นักศึกษามีกิจกรรมผ่านระบบศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเอง กลุ่มฮาลาเกาะห์ ซึ่งในกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีความสามารถ

เข้าใจกับอิสลาม สามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่หลากหลายได้

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่าการเปิดหลักสูตรที่มีแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพ สันติศึกษาและสันติวิธีในมหาวิทยาลัยมีความสำคัญอย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มีความสำคัญมาก เพราะเราต้องการปรับเปลี่ยนความคิดของนักศึกษาที่มาจากหลากหลายพื้นที่ หลากหลายทางความคิด หลากหลายทั้งสภาพแวดล้อม ทั้งปัญหาครอบครัวอะไรต่างเหล่านี้ พอพวกเขาเข้ามาศึกษาก็เห็นถึงหลักสูตร ความครอบคลุมของหลักสูตร ทำให้เขามีจิตใจ มีแนวคิดเชิงบวกมากขึ้น มีความเข้าใจศาสนาที่ครอบคลุมขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ผิดเพี้ยนกับหลักการ พอผิดเพี้ยนกับหลักการเขาก็จะมีความสุดโต่ง ซึ่งในอิสลามไม่ได้ส่งเสริม เราพยายามที่จะหักล้างอยู่ตลอดสอนอยู่ตลอดเวลามุสลิมไม่สามารถที่จะเป็นคนที่สุดโต่งได้

ผู้วิจัย : ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหาร การเปิดรายวิชาสันติศึกษาสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในระดับครอบครัว ชุมชน ชาติ และระหว่างประเทศได้มากน้อยเพียงใด ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ในภาพรวมตอนนี้ก็ยังไม่ปรากฏ แต่เราเชื่อมั่นว่า หลักสูตรที่เราเปิด มีเนื้อหา รวมทั้งคณาจารย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับระดับผู้บริหารคนที่จะสอนวิชานี้มีตั้งแต่

ผู้บริหารสูงสุด คืออธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าสาขาแล้วก็มีผู้ที่มีประสบการณ์ ในการถ่ายทอดก็จะต้องมาสอนคลุกคลีกับ นักศึกษา ที่สำคัญที่สุดเราสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของเขาให้อยู่ในกรอบ ของอิสลาม อันนี้สำคัญมาก เพราะตราบใจที่ เราไม่สามารถที่จะทำให้ความเข้าใจอิสลาม ถูกต้อง นักศึกษาทุกคนสามารถที่จะบิดเบือน คำสอนได้ ฉะนั้นประเด็นที่สำคัญที่สุด ก็คือ ทำให้พวกเขาเข้าใจอิสลามในบริบทที่กว้าง ครอบคลุม เป็นนโยบายหลักของศาสนาที่ ต้องการสร้างสังคมสันติสุข ให้เป็นส่วนหนึ่ง ในการพัฒนาชุมชนให้ได้ อยู่อย่างสันติใน ชุมชน ความสันติสามารถทำให้สังคมเราเกิด การพัฒนาได้เร็วขึ้น แนวคิดลักษณะอย่างนี้ เราก็มพยายามที่จะทำให้นักศึกษาร่วมกันและ แก้ปัญหาที่เกินขึ้นให้ได้

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่าหลักสูตรที่มีแนวคิด เกี่ยวกับสันติภาพสามารถผลิตบัณฑิตเพื่อ สร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสังคมโลกอย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : โลกปัจจุบันต้องการ สันติภาพ ดังนั้นโลกก็จำเป็นที่จะต้องมีส่วนที่ มีจิตใจสันติภาพ แต่ละคนถ้าหากว่าเขา เริ่มต้นด้วยการคิด ใจคิดที่จะสันติใจที่มีความ สันติ เขาก็สามารถที่จะปฏิบัติ กระทำในสิ่งที่เป็นสันติแต่ถ้าหากว่ามีจิตใจที่ไม่สันติ เขาก็ สามารถที่จะสร้างความปั่นป่วนในสังคมได้

ฉะนั้นหลักฐานที่ชัดเจนที่บ่งบอกว่า มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการที่จะสร้าง สันติ ก็คือ ตั้งแต่ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ เราไม่เคยมีประวัติของนักศึกษาที่เข้าไปัว ผันกับเหตุการณ์ ทั้งที่เป็นบัณฑิตที่จบไปแล้ว เป็นพันๆคน ทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ ณ ปัจจุบัน เรายังไม่มีรายชื่อของนักศึกษาว่าเป็นกลุ่มนี้ กลุ่ม โน้นมีส่วนผัวผันกับความมั่นคงอะไรต่างๆ อันนี้เป็นเรื่องกรณีในระดับนักศึกษา ระดับ คณาจารย์ ระดับผู้บริหาร ซึ่งเป็นคนมีความรู้ ระดับปริญญาโท ปริญญาเอก คนเหล่านี้ก็มี ใจใฝ่สันติ ไม่มีใจที่จะไปก่อความสร้างความ ลำบากลำบาก บั่นป่วนในสังคม เพราะ แนวคิดที่เราพยายามสอดแทรกเข้าไปใน บุคลากรของมหาวิทยาลัยหรือชุมชนทุกคน จะต้องคิดใฝ่สันติ คิดบวก คิดยังไงที่จะ พัฒนาสังคม คิดยังไงที่จะสร้างคุณประโยชน์ ให้กับสังคม สอดคล้องกับคำสอนของ อิสลาม อิสลามไม่มีปัญหา ไม่สร้างอันตราย กับคนหรือกลุ่มใด มุสลิมไปที่ไหนสังคมก็ เจริญที่นั่น แต่ถ้าอิสลามไปที่ไหนสังคม บั่นป่วนที่นั่น แสดงว่านั่นไม่ใช่อิสลาม.

ถอดเทปการสัมภาษณ์

นายอัมมัตนาเชร์ หะบาเย

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2558

ผู้วิจัย : อัสตลามูออลัยกุมฯ ครับ กระผมนาย ยูไซยะ บุนา นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระผมจะสัมภาษณ์อาจารย์ในสามด้าน คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร ด้านการเปิดหลักสูตร และด้านการผลิตบัณฑิต กระผมขอสัมภาษณ์อาจารย์ในด้านแนวคิดของผู้บริหาร ในข้อที่หนึ่ง “อาจารย์คิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก?”

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อัลฮัมดุลิลละฮู กระผมขอบอกที่มาของการสร้างมหาวิทยาลัยฟาฏอนีก่อน มหาวิทยาลัยฟาฏอนีเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะในชุมชนจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์สอดคล้องกับศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมของคนในพื้นที่และมหาวิทยาลัยฟาฏอนีก่อกำเนิดขึ้นเพื่อต้องการที่จะสร้างมหาวิทยาลัยที่มีอัตลักษณ์ในการที่จะนำ

สันติภาพไปสู่ปัจเจกบุคคล ไปสู่ครอบครัว ไปสู่สังคม ไปสู่ประเทศชาติและไปสู่ประชาคมโลก นี่ก็คืออุดมการณ์ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ภารกิจต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบำรุงการบริหารวิชาการ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจะต้องสอดคล้องกับภารกิจนี้

ผู้วิจัย : ท่านมีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกในมิติของอิสลามในด้านใดบ้าง?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ลำดับแรกที่สุดก็คือนักศึกษาที่มาศึกษาที่นี่ทุกคนจะต้องเรียนรายวิชาสันติศึกษา แล้วก็นักศึกษาจะต้องให้คำมั่นกับมหาวิทยาลัยตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่รั้วว่าจะจะเป็นนักศึกษาที่ใฝ่สันติ เป็นนักศึกษาที่ยึดมั่นที่รุนแรงในเรื่องของสังคมมหาวิทยาลัยได้ผลิตตำรา ผลิตสื่อต่างๆ และคำสอนต่างๆ จากอธิการบดีเองและจากบรรดาคณาจารย์ โดยเฉพาะท่านอธิการบดีได้รณรงค์ให้คำสอนในเรื่องของหลักการอิสลามที่ถูกต้อง เป็นหลักการที่เน้นเรื่องของสันติภาพ เพราะศาสนาอิสลามคือศาสนาแห่งสันติภาพ

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ารูปแบบการสร้างสันติภาพของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพและสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : รูปการสร้างสันติภาพของเราเราพยายามจะอ้างอิงหลักการสันติภาพตั้งแต่ยุคของท่านศาสนทูตมุฮัมมัดยุคของบรรดาคอลีฟะฮ์ต่างๆ บนพื้นฐานของอัลกุรอานและอิสลามนะฮ์และปรับใช้ตามความเหมาะสมของบริบทต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ ส่วนการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรอื่นๆ เราทำงานได้ไม่มีปัญหา เพราะอิสลามคือศาสนาทางสายกลางและศาสนาเพื่อมนุษย์ทุกคน

ผู้วิจัย : ท่านมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกอย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ทุกคนที่เป็นบุคลากร อาจารย์ และนักศึกษาจะต้องเข้ากลุ่มศึกษาอัลกุรอานอาทิตย์ละครั้งและจะต้องรับฟังคำนาซีอ์ดจากอิทธิกรบดีหลังละหมาดซุฮูร์ทุกวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้บุคลากรและนักศึกษาเป็นคนรักสันติและเข้าใจสันติภาพที่ถูกต้อง

ผู้วิจัย : มหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีการเปิดหลักสูตรที่มีแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพหรือไม่อย่างไรและในด้านใดบ้าง ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ถือว่าเป็นรายวิชาพื้นฐานที่มีความสำคัญกับนักศึกษา เพราะว่าถ้านักศึกษา

ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่เข้าถึงความเข้าใจแก่นแท้ของสันติภาพ ซึ่งศาสนาอิสลามเป็นเรื่องเกี่ยวกับสันติภาพ ดังนั้นถ้าเขาไม่เข้าใจก็จะเกิดความเข้าใจที่สับสน โต้่ง ที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของอิสลามที่แท้จริง

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการขององค์กรต่างๆ ในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก็เรามีความมั่นใจว่าหลักสูตรที่เราเปิด เป็นหลักสูตรที่ผ่านองค์ความรู้จากการระดมความรู้จากนักวิชาการต่างๆ ซึ่งที่มีความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับสันติภาพมาบูรณาการวิชาการต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของอิสลามและปรับใช้กับบริบทของแต่ละพื้นที่

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีส่วนร่วมกับการรัฐในการสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยฟาฏอนีได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิชาการ โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างสันติภาพ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ถอดเทปการสัมภาษณ์

นายชาติพีธี บารู

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2558

ผู้วิจัย : อัสสลามูออลัยกุมฯ ครับ กระผม นาย ยูไซ๊ะ บุงา นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระผมจะสัมภาษณ์อาจารย์ในสามด้าน คือ ด้านแนวคิดของผู้บริหาร ด้านการเปิดหลักสูตร และด้านการผลิตบัณฑิต กระผมขอสัมภาษณ์อาจารย์ในด้านแนวคิดของผู้บริหาร ในข้อที่หนึ่ง “อาจารย์คิดว่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก ?”

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ประการแรกสุด คือเราได้จัดตั้งสถาบันอิสลามมีภารกิจหลักคือเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในรายวิชาสันติศึกษา รายวิชานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสร้างคนหรือบัณฑิตทั้งที่อยู่ข้างในและข้างนอกเพื่อให้พวกเขาอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยใช้กระบวนการอย่างสันติและเพื่อสร้างสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดสันติภาพในระดับประเทศชาติและสังคมโลก และเพื่อทำความเข้าใจกับสังคมข้างนอกในเรื่องของสันติภาพ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ รายวิชาสันติศึกษาเป็นวิชาที่

นักศึกษาทุกคนจำเป็นที่จะต้องเรียนและเป็นวิชาบังคับเรียน

ผู้วิจัย : ท่านมีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกในมิติของอิสลามในด้านใดบ้าง ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยฟาฏอนีพยายามทำตัวให้เป็นประโยชน์กับบ้านเมือง เรื่องการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผ่านการจัดอบรมในระดับต่างๆ เช่น ในระดับพื้นที่ ระดับท้องถิ่น ระดับสังคมและระดับนานาชาติทำงานร่วมกับ (ศอ.บต) ศูนย์อำนวยการองค์การบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการขับเคลื่อนเรื่องสันติภาพทั้งในท้องถิ่น ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชนและองค์กรศาสนาที่เกี่ยวข้องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ทั้งบุคลากร สื่อ ข้อมูลเชิงวิชาการและอื่นๆ

ผู้วิจัย : ท่านมีแนวคิดหรือวิธีการอย่างไร ในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลก ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ทุกคนจะต้องตระหนักและยอมรับความคิดที่เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมที่

หลากหลาย ต้องให้เกี่ยซึ่งกันและกันในเรื่องความแตกต่างของวัฒนธรรม.

มหาวิทยาลัยฟาฏอนีก็พยายามสนับสนุนเรื่องสันติภาพ เช่น อธิการบดีเองก็เป็นประธานศาสนสัมพันธ์และได้รับเกี่ยให้เป็นจุดสันติภาพในระดับประเทศ

ผู้วิจัย : ท่านคิดว่ารูปแบบการสร้างสันติภาพของมหาวิทยาลัยฟาฏอนีมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรอื่นๆ ในการสร้างสันติภาพและสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่อย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มีความยึดมั่นในหลักการศาสนาอิสลาม เรามีความเชื่อว่าการขับเคลื่อนสันติภาพนี้เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดติดกับหลักศาสนา ต้องยึดแนวปฏิบัติศาสนาที่เป็นแก่นหมายถึงทุกๆ ศาสนาก็ต้องยึดหลักการศาสนาเพื่อที่จะได้พูดเรื่องสันติภาพที่เหมือนกัน ถ้าศาสนาอ่อนแอการปฏิบัติต่อศาสนาหรืออิบาดัตก็อ่อนแอ จะทำให้การสื่อถึงเรื่องสันติภาพก็เบาลง โดยหลักแล้วคนที่มีศาสนา คือ คนที่มีสันติอยู่แล้ว ส่วนความแตกต่างเราจะเน้นการปฏิบัติตามหลักการศาสนา นักสันติภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามหลักการศาสนาโดยเฉพาะหลักศาสนาอิสลามและมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ก็สามารถทำงานร่วมกันได้ เพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาสากลเป็นศาสนาที่ต้องการอยู่กับคนส่วนใหญ่ เพราะเป็นศาสนาอะสุวะสุเราะเลยก็ต้องการอยู่กับคนส่วนใหญ่ ดังนั้นสันติภาพในแนวของอิสลามสามารถอยู่ได้กับทุกๆ สังคมและมีความสุขด้วย

ผู้วิจัย : ท่านมีการปลูกฝังให้บุคลากรและนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสันติภาพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสังคมโลกอย่างไร ?

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นักศึกษาทุกคนนอกจากจะต้องเรียนรายวิชาสันติศึกษาแล้วก็ต้องเข้ากลุ่มศึกษาอัลกุรอาน ทั้งหมดนี้ก็เป็นการศึกษาทักษะ การเรียนก็เรื่องของความคิด ฮาลาเกอะฮุกก็เป็นเรื่องของการฝึกทักษะชีวิตที่จะอยู่อย่างสันติ ส่วนบุคลากรก็จะมีกลุ่มศึกษาอัลกุรอานและค่ายมุกออยัมประจำปี การจัดกิจกรรมเหล่านี้ทั้งหมดนี้ก็จะเป็นการสร้างให้บุคลากรและนักศึกษารักและเข้าใจสันติภาพที่ถูกต้อง และเราก็มีการทำงานร่วมกับองค์กรมูลนิธิ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความร่วมมือในประเทศและระหว่างประเทศ เราเคยเป็นองค์กรกลางในการสร้างสันติภาพในระดับชาติ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	ยูโซ๊ะ บุงา	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5520420013	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (อิสลามศึกษา)	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (ประเทศไทย)	2555

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ครู โรงเรียนอาลาวิยะห์วิทยา อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ยูโซ๊ะ บุงา และซาฟีอี อาดำ.2557. “สันติภาพที่กล่าวไว้ในอัลกุรอาน”. การประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2557 วันที่ 24 ธันวาคม 2557 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (อยู่ระหว่างการดำเนินการ)